

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα</u>	<u>Σελίδα</u>
	I <i>Ανακοινώσεις</i>	
	
	II <i>Προπαρασκευαστικές πράξεις</i>	
	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	Σύνοδος του Ιουλίου 1996	
96/C 295/01	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση δεκάτης τρίτης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στον τομέα του δικαίου των εταιρειών σχετικά με τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς»	1
96/C 295/02	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Απόφαση του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενός τρίτου πολυετούς προγράμματος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1997-2000)»	6
96/C 295/03	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων»	11
96/C 295/04	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο Βιβλίο σχετικά με την αναθεώρηση του Κανονισμού για τις συγκεντρώσεις»	17
96/C 295/05	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση — Διδασκαλία και εκμάθηση προς την κοινωνία της γνώσης»	25

EL

Τιμή: 19,50 Ecu

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

96/C 295/06	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου που τροποποιεί την απόφαση 93/246/ΕΟΚ της 29ης Απριλίου 1993 για την έγκριση της δεύτερης φάσης του διευρωπαϊκού προγράμματος συνεργασίας στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Tempus II) (1994-1998)»	34
96/C 295/07	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση, υπέρ των δικαιούχων παροχών πρόωρης συνταξιοδότησης, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 σχετικά με την εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 που καθορίζει τον τρόπο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71»	39
96/C 295/08	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου που τροποποιεί υπέρ των εργαζομένων σε ανεργία τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, και τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71»	41
96/C 295/09	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης των διπλωμάτων σχετικά με τις επαγγελματικές δραστηριότητες που καλύπτονται από τις οδηγίες ελευθέρωσης και μεταβατικών μέτρων και τη συμπλήρωση του γενικού συστήματος αναγνώρισης των διπλωμάτων»	43
96/C 295/10	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τα δίκτυα τηλεπληροφορικής μεταξύ διοικήσεων για τις στατιστικές των συναλλαγών αγαθών μεταξύ κρατών μελών — COMEDI (Commerce Electronic Data Interchange)»	46
96/C 295/11	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με: — την «Έκτη ετήσια έκθεση για τα διαρθρωτικά ταμεία 1994», και — το «Νέο περιφερειακό προγραμματισμό για τους στόχους 1 και 2 της κοινοτικής διαρθρωτικής πολιτικής»	47
96/C 295/12	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί τροποποίησης της οδηγίας 90/219/ΕΟΚ, σχετικά με την περιορισμένη χρήση των γενετικά τροποποιημένων μικροοργανισμών»	52
96/C 295/13	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις «Πολλαπλές συνέπειες που προέκυψαν από την κρίση της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης»	55
96/C 295/14	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Προτεραιότητες της πολιτικής καταναλωτών (1996-1998)»	64
96/C 295/15	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών»	74
96/C 295/16	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τη Διατροφή που θα πραγματοποιηθεί από τις 13 έως τις 17 Νοεμβρίου 1996 στη Ρώμη»	78

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση δεκάτης τρίτης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στον τομέα του δικαίου των εταιρειών σχετικά με τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς»⁽¹⁾

(96/C 295/01)

Στις 26 Μαρτίου 1996 το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 54, παράγραφος 2, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα οικονομικών, δημοσιονομικών και νομισματικών υποθέσεων στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του βάσει της εισηγητικής έκθεσης του κ. Burani στις 12 Ιουνίου 1996.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Ιουλίου 1996 (συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 89 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Ο κανονισμός που αποτελεί αντικείμενο της πρότασης οδηγίας πρέπει να εξεταστεί στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς καθώς και στο πλαίσιο της εναρμόνισης του δικαίου των εταιρειών. Η πρόταση αυτή που προβλέφθηκε ήδη από τη Λευκή Βίβλο το 1985 υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 19 Ιανουαρίου 1989⁽²⁾, τροποποιήθηκε το 1990⁽³⁾ και τέλος αποσύρθηκε και υποβάλλεται εκ νέου με νέες τροποποιήσεις.

1.2. Οι περιπέτειες αυτές υποδεικνύουν τις δυσκολίες που συναντήθηκαν σχετικά με μία οδηγία η οποία μολονότι είναι αναγκαία στο παρελθόν συνάντησε την αντίδραση ορισμένων κρατών μελών, όπως επιβεβαιώνει η ίδια Επιτροπή⁽⁴⁾.

1.3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στις γνωμοδοτήσεις της για την αρχική πρόταση⁽⁵⁾ καθώς και για την τροποποιημένη πρόταση⁽⁶⁾ είχε υποδείξει μια σειρά τροπο-

ποιήσεων στα κείμενα που είχαν υποβληθεί από την Επιτροπή. Διαπιστώνει τώρα με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή εν μέρει έλαβε υπόψη αυτές τις υποδείξεις κατά τη διατύπωση της νέας πρότασης.

1.4. Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η νέα πρόταση δεν λαμβάνει υπόψη της τις παρατηρήσεις που διατύπωσε στη γνωμοδότηση του Σεπτεμβρίου 1989 σχετικά με την αναγκαιότητα ενημέρωσης και διαβούλευσης με τους εκπροσώπους των εργαζομένων στις εν λόγω επιχειρήσεις (βλ. κεφάλαιο 2 της γνωμοδότησης, παρατηρήσεις για το άρθρο 19). Η ΟΚΕ κρίνει ότι το ζήτημα αυτό, που έως τώρα διέπεται από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, πρέπει να αποτελέσει το αντικείμενο ενιαίου διακανονισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

1.5. Ως γενικό συμπέρασμα η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η οδηγία — η οποία επιθυμεί να έχει χαρακτήρα «ελάχιστης εναρμόνισης» — παρουσιάζει διάφορα στοιχεία ασάφειας που επιδέχονται ερμηνείες τέτοιες που θα επιτρέψουν σε ορισμένα κράτη μέλη να μην αλλάξουν σε τίποτα τους σημερινούς κανόνες τους. Από την άλλη μεριά, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι η προσπάθεια της Επιτροπής — που απόβλεπε στην επίτευξη έγκρισης της οδηγίας παρά τις αξιοσημείωτες αντιδράσεις δεν μπορούσε πιθανόν να προχωρήσει περισσότερο.

(¹) ΕΕ αριθ. C 162 της 6. 6. 1996, σ. 5.

(²) ΕΕ αριθ. C 64 της 14. 3. 1989.

(³) Έγγρ. COM(90) 416 τελ. — SYN 186.

(⁴) Έγγρ. COM(95) 655 τελ. — Γενικές παρατηρήσεις, σημείο 2.

(⁵) Γνωμοδότηση που υιοθετήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 1989, ΕΕ αριθ. C 298 της 27. 11. 1989, σ. 56.

(⁶) Γνωμοδότηση που υιοθετήθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 1991, ΕΕ αριθ. C 102 της 18. 4. 1991, σ. 49.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Ήδη στη γνωμοδότηση της 27ης Σεπτεμβρίου 1989 (σημείο 1.5), η ΟΚΕ είχε υπογραμμίσει ότι

«στο πεδίο των εξαγορών, είναι έντονη η αναγκαιότητα εθνικών ρυθμιστικών αρχών που θα διαθέτουν εξουσίες που επιτρέπουν έναν ορισμένο βαθμό ευελιξίας. Λόγω του χαρακτήρα των εξαγορών, είναι σκόπιμο οι εποπτικές αρχές να είναι σε θέση να δρουν μέσα σε ένα σαφώς καθορισμένο πλαίσιο γενικών αρχών που θα τους επιτρέπουν να αντιδρούν ταχύτατα σε καταστάσεις εν εξελίξει και να υιοθετούν μια ευαίσθητη προσέγγιση κατά την εφαρμογή των ειδικών κανόνων.»

2.2. Στη γνωμοδότηση της 28ης Φεβρουαρίου 1991 για την τροποποιημένη πρόταση, η ΟΚΕ είχε διαπιστώσει με θλίψη ότι

«η οδηγία δεν παραχωρεί στην εποπτική αρχή τη γενική εξουσία κατάργησης ή υιοθέτησης των κανόνων. Εξαρτάται από τους λεπτομερείς κανόνες της οδηγίας από μία ομάδα γενικών αρχών. Η διατύπωση που έχει επιλεγεί έγκειται στον καθορισμό ειδικών κανόνων και προβλέπει την εξαίρεση για μοναδικό άρθρο, ως επιλογή που αφήνεται στα κράτη μέλη ή στη διάκριση της εποπτικής αρχής.»

2.2.1. Η διατύπωση αυτή είχε οδηγήσει στην περίοδο εκείνη την Επιτροπή να διατυπώσει την ακόλουθη παρατήρηση:

«θα μπορούσε ενδεχομένως να περιοριστεί η οδηγία στη διατύπωση των γενικών αρχών και να ενσωματωθούν ιδιαίτεροι κανόνες παράρτημα που θα επιτρέψει στα κράτη μέλη το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό προσανατολισμών και υποδείξεων. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν σε μια δεύτερη φάση να καταστήσουν τους δικούς τους ειδικούς κανόνες βασισόμενα στις γενικές αρχές.»

2.2.2. Άλλες παρατηρήσεις της γνωμοδότησης της ΟΚΕ που θα πρέπει να υπενθυμηθούν:

«Θα πρέπει να επιδειχθεί μεγάλη προσοχή για να εξασφαλισθεί ότι η οδηγία δεν παρέχει χώρο για τακτικές κινήσεις κατά τη διάρκεια της εξέλιξης μιας προσφοράς, είτε εκ μέρους των πλευρών που έχουν δραστηριοποιηθεί κατά της εποπτικής αρχής, είτε από τα ιδιαίτερα ενδιαφερόμενα μέλη. Ο κίνδυνος που εμφανίζεται είναι να δώσει η οδηγία τη βάση για ένα πολυάριθμο αριθμό προβλημάτων κατά τη διάρκεια της εξέλιξης προσφοράς, πράγμα το οποίο για παράδειγμα πλήττει τις αμερικανικές διαδικασίες στο πεδίο αυτό, όπως επισημαίνει η αρχική γνωμοδότηση της ΟΚΕ.

Για το λόγο αυτό, η εποπτική αρχή θα πρέπει να είναι υπεύθυνη για τον καθορισμό των ζητημάτων που αφορούν την τήρηση, εκ μέρους των πλευρών που συμμετέχουν στη διαδικασία προσφοράς των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την οδηγία και στην επίδειξη ευελιξίας στα πλαίσια των γενικών αρχών.

Όπως αναφέρεται ρητά από την πρόσφατη γνωμοδότηση της ΟΚΕ, υπάρχουν σοβαρές διαφορές στην Κοινότητα

σχετικά με την κατάσταση των δραστηριοτήτων εξαγοράς μεταξύ κρατών μελών καθώς και ως προς τη ρύθμισή τους. Όποια και αν είναι η αξία που αποδίδεται στη μείωση των διαφορών αυτών, θα πρέπει ωστόσο να ληφθούν υπόψη, αποφεύγοντας όπου αυτό είναι δυνατό, την προσέγγιση που βασίζεται στη φορολογία.

Η εγγυότητα της αρχής της ΔΠΕ σε όλους τους τίτλους της εταιρείας που αποτελεί το στόχο της βασίζεται στο γεγονός ότι αυτό παρεμποδίζει την αγορά επιχειρήσεων σε κόστος που δεν αντικατοπτρίζει την πραγματική αξία τους: ωστόσο, σε περίπτωση συμφωνίας με την εταιρεία αντικείμενο της ΔΠΕ, θα πρέπει να συνεχίζεται να είναι δυνατή μια εν μέρει ΔΠΕ με σκοπό να αποφευχθούν δαπάνες ενέργειας και χρημάτων σε συγκρούσεις που ζημιώνουν το σύνολο της οικονομίας.»

2.3. Το κείμενο της νέας πρότασης δεκάτης τρίτης οδηγίας έλαβε εν μέρει υπόψη της τις παρατηρήσεις αυτές.

2.3.1. Στα πλαίσια του σεβασμού της αρχής της επικουρικότητας και της τήρησης των δεσμεύσεων που έχουν ανατεθεί από την Επιτροπή στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια του Εδιμβούργου και Έσσεν, η νέα πρόταση επικεντρώνεται σε μια οδηγία-πλαίσιο που θεσπίζει για τις ΔΠΕ τις ίδιες γενικές αρχές που προβλέπονται από την προηγούμενη οδηγία αλλά που δεν περιέχει πιο λεπτομερείς κανόνες για την εναρμόνιση των διαδικασιών εφαρμογής των αρχών αυτών.

2.3.2. Αντίθετα δηλαδή από την προηγούμενη πρόταση, η υποχρεωτική προσφορά δεν θεωρείται πλέον το μοναδικό μέσο προστασίας των μετόχων μειοψηφίας. Τα κράτη μέλη δεν πρέπει να προσφεύγουν στην υποχρεωτική προσφορά όταν αυτά προβλέπουν άλλα κατάλληλα ή τουλάχιστον ισοδύναμα μέσα για την προστασία των μετόχων μιας εταιρείας του χρηματιστηρίου.

2.3.3. Η πρόταση οδηγίας ρυθμίζει μόνο ορισμένους μηχανισμούς προστασίας των εταιρειών από διάφορους απειλητικούς χειρισμούς. Η τμηματική αυτή προσέγγιση δημιουργεί επιφυλάξεις. Πράγματι, καταλήγει να ευνοεί σε ορισμένες χώρες τις ΔΠΕ και σε άλλες να τις καθιστά σχεδόν αδύνατες. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη όλες οι νομικές τεχνικές και οι πρακτικές που εφαρμόζονται στον εν λόγω τομέα, προκειμένου να επιτευχθούν καταστάσεις συγκρίσιμες σε όλα τα κράτη μέλη.

3. Εξέταση των άρθρων της πρότασης οδηγίας

3.1. Άρθρο 1 — Πεδίο εφαρμογής

3.1.1. Τα μέτρα συντονισμού εφαρμόζονται στις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις «ή άλλου είδους μηχανισμούς ή ρυθμίσεις» των κρατών μελών. Η έννοια των

«μηχανισμών και ρυθμίσεων» είναι νέα και δεν είναι καθόλου σαφής. Εάν με τη διατύπωση αυτή επιδιώκεται η αναφορά σε κανόνες που θεσπίζονται από επαγγελματικές οργανώσεις που είναι εξουσιοδοτημένες να ρυθμίζουν την αγορά (όπως συμβαίνει στο Ηνωμένο Βασίλειο) η Επιτροπή θα μπορούσε επωφελώς να τροποποιήσει το άρθρο ως εξής:

«Τα μέτρα συντονισμού που θεσπίζονται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται στις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, όπως επίσης στους μηχανισμούς και τους τρόπους που θεσπίζονται από τα κράτη μέλη ή τις οργανώσεις που επίσημα είναι εξουσιοδοτημένες να ρυθμίζουν τις αγορές, σε θέματα δημόσιων προσφορών εξαγοράς τίτλων μιας εταιρείας που διέπεται από τη νομοθεσία κράτους μέλους, ...»

3.1.1.1. Ακόμη και εάν, προφανώς, οι «επίσημα εξουσιοδοτημένες οργανώσεις» δεν μπορούν να θεσπίζουν «νομοθετικές διατάξεις» η νέα διατύπωση του άρθρου 1 κερδίζει σε σαφήνεια και αντικατοπτρίζει την κατάσταση όπως είναι στην πραγματικότητα.

3.1.2. Η ενσωμάτωση της διατύπωσης «εφόσον το σύνολο ή μέρος» αντιπροσωπεύει μια θετική καινοτομία, που είχε ζητήσει η Επιτροπή.

3.2. Άρθρο 2 — Ορισμοί

3.2.1. Ο ορισμός του «προσφέροντος», είναι, σύμφωνα με το κείμενο της πρότασης οδηγίας, «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που προβαίνει σε προσφορά». Οι νομοθεσίες ορισμένων χωρών συμπεριλαμβάνουν στον ορισμό αυτό:

- την κοινή δράση περισσότερων προσφερόντων·
- την προσφορά ενός φυσικού προσώπου εξ ονόματός του αλλά για λογαριασμό άλλου·
- ή την προσφορά ενός φυσικού προσώπου που έχει δεσμευθεί να πωλήσει συνολικά ή εν μέρει τους τίτλους που αγοράστηκαν μέσω της ΔΠΕ (ο πωλητής δεν θα μπορεί πράγματι να θεωρηθεί ως προσφέρων)·
- την κατάσταση κατά την οποία διάφορα φυσικά πρόσωπα δρουν από κοινού. Αναφέρεται για παράδειγμα η περίπτωση μιας σειράς ιδιωτικών ΔΠΕ που προωθούνται με κοινή συμφωνία, και οι οποίες κυμαίνονται αν θεωρηθούν ξεχωριστά κάτω από τα όρια που προσδιορίζονται στην πρώτη και δεύτερη παράγραφο του άρθρου 3, οι οποίες όμως αν εξεταστούν συνολικά μπορούν να συγχροτούν «έλεγχο».

3.2.2. Σε άλλες χώρες, π.χ. το Ηνωμένο Βασίλειο, ισχύουν αντίθετως κανόνες που δίνουν στον ορισμό του «προσφέροντος» πιο περιοριστικό χαρακτήρα. Είναι συνεπώς σκοπείο, για να ληφθεί υπόψη αυτή η διαφοροποίηση, να τροποποιηθεί το κείμενο ως εξής:

«κάθε πρόσωπο ... που προωθεί μία προσφορά σύμφωνα με τους κανόνες της χώρας που ορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 2, της παρούσας οδηγίας.»

3.2.3. Στον ορισμό της έννοιας «τίτλοι» υπάρχει η έκφραση «ή επιτρέπουν την απόκτηση κινητών αξιών που παρέχουν

παρόμοια δικαιώματα ψήφου». Ειδικά, στη γνωμοδότηση της 28ης Φεβρουαρίου 1991, η ΟΚΕ είχε υπογραμμίσει ότι:

«η οδηγία (...) πρέπει να εφαρμόζεται αποκλειστικά στην αγορά "τίτλων" που επιφέρουν πραγματικά δικαιώματα ψήφου και όχι σε μέσα που "επιτρέπουν να αποκτηθούν" αυτές οι αξίες στο μέλλον. Συνεπώς, θα πρέπει να αποκλειστούν οι μετατρέψιμοι τίτλοι έως ότου δεν μετατρέπονται αντιστοίχως ή δεν ασκούνται. Η υποχρεωτική προσφορά θα πρέπει να ισχύει μόνο από τη στιγμή που τα δικαιώματα ψήφου πέρα από το κατώτατο όριο επιδιώκονται πραγματικά μέσω της αγοράς, μετατροπής ή άσκησης δικαιώματος.»

Οι παρατηρήσεις αυτές διατηρούν όλη την αξία τους.

3.3. Άρθρο 3 — Προστασία της μειοψηφίας

3.3.1. Αυτό είναι το συμβιβαστικό άρθρο της πρότασης οδηγίας. Σ' αυτό:

- δεν καθορίζεται ελάχιστο όριο («δικαιώματα ψήφου ... σε ποσοστό ... που θα καθορίσουν τα κράτη μέλη — ώστε να επιτραπεί ο έλεγχος της εν λόγω εταιρείας»), ενώ στην προηγούμενη πρόταση προβλέπονταν ελάχιστο το ένα τρίτο των δικαιωμάτων ψήφου·
- δεν προβλέπεται πλέον η υποχρεωτική προσφορά, στο βαθμό που τα κράτη μέλη μπορούν να λάβουν άλλα μέτρα για την προστασία των μετόχων μειοψηφίας που μπορεί να έχουν το ίδιο αποτέλεσμα.

3.3.2. Σχετικά με το άρθρο αυτό, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι:

- ορισμένα κράτη μέλη (π.χ. το Βέλγιο) δεν προβλέπουν στη νομοθεσία τους για τα θέματα των ΔΠΕ ποσοστό πέραν από το οποίο μπορεί να θεωρηθεί κανείς ότι ασκείται έλεγχος, έχουν όμως καθορίσει «ποιοτικούς κανόνες» που αξιολογούνται από εποπτική αρχή·
- η δυνατότητα ελεύθερου καθορισμού του ποσοστού αυτού θα αποτελέσει τη βάση για σημαντικές ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών.

3.3.3. Η νέα διατύπωση δεν επιλύει το πρόβλημα του ενδεχόμενου προστατευτισμού των εθνικών επιχειρήσεων (ορισμένα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν πολύ χαμηλά κατώτατα όρια και αντίθετα άλλα πολύ υψηλά).

3.3.4. Μία σημαντική παράλειψη επισημαίνεται σ' αυτό το άρθρο: θεωρείται δηλαδή δεδομένο ότι όλες οι προσφορές και οι διασυναλλαγές πραγματοποιούνται στα πλαίσια «φυσιολογικών» πράξεων των χρηματιστηρίων. Αντίθετως όμως μία δημόσια προσφορά εξαγοράς μπορεί να γίνει μέσω της αγοράς «futures»: η αγορά δεν είναι άμεση, δεν διαφέρει όμως ως προς την ουσία.

Η παράγραφος 1 του άρθρου 3 μπορεί συνεπώς να τροποποιηθεί ως εξής:

«... στην περίπτωση που ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο, μέσω της άμεσης ή μελλοντικής αγοράς, αποκτά ή θα αποκτήσει τίτλους που ...».

3.3.5. Μία άλλη παράλειψη αφορά τους αποκλεισμούς. Η οδηγία πρέπει να διευκρινίζει ότι αφορά μόνο την άμεση ανάληψη του ελέγχου μέσω της αγοράς. Όπως συνήθως συμβαίνει σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη, πρέπει να αποκλειστεί από το πεδίο της οδηγίας η έμμεση αγορά μέσω της ανάληψης του ελέγχου μιας εταιρείας holding που δεν είχε εισαχθεί στο χρηματιστήριο, και η οποία κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών μιας εταιρείας που αυτή έχει εισαχθεί στο χρηματιστήριο.

3.3.6. Η οδηγία οφείλει επίσης να επιτρέψει στα κράτη μέλη να αποκλείσουν από το πεδίο εφαρμογής της, τις περιπτώσεις στις οποίες ο αγοραστής κατέχει τις μετοχές ελέγχου προσωρινά με την πρόθεση να τις μεταβιβάσει σε τρίτον ή σε τρίτους, ή τις απέκτησε χωρίς την πρόθεση να ασκήσει έλεγχο και τις μεταπωλεί αμέσως σε άλλους.

3.3.6.1. Οι αρχές της μεταβατικότητας και της εξαγοράς της πλειοψηφίας χωρίς πρόθεση άσκησης ελέγχου είναι από την άλλη πλευρά ήδη αποδεκτές στην ευρωπαϊκή νομοθεσία ως λόγος αποκλεισμού από τις διατάξεις που αφορούν την πραγματική ανάληψη του ελέγχου: απόδειξη γι' αυτό αποτελεί η δεύτερη τραπεζική οδηγία (77/780/ΕΟΚ της 15ης Δεκεμβρίου 1989, άρθρο 12, παράγραφος 4).

3.3.7. Είναι σκόπιμο τέλος να προβλεφθεί η δυνατότητα των κρατών μελών να αποκλείσουν τις περιπτώσεις κατά τις οποίες αποκτώνται δικαιώματα ψήφου και συνδέονται με τις αγορές μετοχών που αποτελούν τμήμα του εμπορικού χαρτοφυλακίου («trading portfolio») επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο τη διαμεσολάβηση σε κινητούς τίτλους. Η ανάληψη του ελέγχου της εταιρείας δεν αποτελεί πράγματι τμήμα των δραστηριοτήτων του.

3.3.8. Με λίγα λόγια, το άρθρο 3 της οδηγίας πρέπει να ολοκληρωθεί με τον αποκλεισμό των περιπτώσεων που αναφέρθηκαν στα προηγούμενα σημεία 3.3.5, 3.3.6 και 3.3.7.

3.4. Άρθρο 4 — Εποπτική αρχή

3.4.1. Η 2η παράγραφος δεν καθορίζει μια πλήρη ρύθμιση του ζητήματος της εδαφικής αρμοδιότητας. Όταν η προϋπόθεση «στην επίσημη αγορά του οποίου οι τίτλοι της εταιρείας εισήχθησαν για πρώτη φορά προς διαπραγμάτευση και αποτελούν ακόμα αντικείμενο διαπραγμάτευσης» δεν τηρείται, είναι θεμιτό να αναρωτηθεί κανείς εάν η αρμόδια αρχή θα συνεχίσει να είναι η αρχή της έδρας της εταιρείας.

3.4.2. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η υπόθεση αυτή δεν είναι έγκυρη. Εάν το βασικό κριτήριο είναι το κριτήριο της «αγοράς» και όχι της «έδρας» η πρόταση οδηγίας θα πρέπει σαφώς να αναφέρει — όσο προφανές και εάν είναι ότι η «επίσημη αγορά»

είναι εκείνη στην οποία οι τίτλοι εισάγονται για διαπραγμάτευση ανεξάρτητα από το γεγονός ότι αυτό δεν γίνεται για πρώτη φορά, όταν οι τίτλοι αυτοί δεν εισάγονται πλέον στην αγορά αυτή.

3.4.3. Όσον αφορά τις αποκλίσεις που επιτρέπονται από τις εποπτικές αρχές (4η παράγραφος), παραμένει έγκυρη η παρατήρηση που είχε εκφραστεί από την ΟΚΕ στην προηγούμενη γνωμοδότησή της:

«Είναι απαράδεκτο οι παρεκκλίσεις από την υποχρέωση προώθησης ΔΠΕ να αφήνονται αποκλειστικά στην ελευθερία των κρατών μελών, θέτοντας σε κίνδυνο κατά τον τρόπο αυτό την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών που επιδιώκονται από την οδηγία.»

3.4.4. Ακόμη περισσότερο, η ΟΚΕ τονίζει τώρα ότι η προστασία των συμφερόντων των μετόχων έγκειται στη νομική ασφάλεια: δεν μπορεί να γίνει δεκτό με κανένα τρόπο οι παρεκκλίσεις από τους νόμους (ή από τους κανονισμούς που αναγνωρίζονται νομοθετικά) να αφήνονται στην αξιολόγηση, έστω και δικαιολογημένη, των εποπτικών αρχών. Και συνεπώς είναι απολύτως αναγκαίο, σύμφωνα με την ΟΚΕ, οι περιπτώσεις παρεκκλίσης, που θα πρέπει να εφαρμόζονται όταν υπάρχει πραγματική αναγκαιότητα, να είναι σαφώς και ρητώς προβλέψιμες από τις εθνικές νομοθεσίες.

3.5. Άρθρο 5 — Γενικές αρχές

3.5.1. Στην πρώτη παράγραφο, στοιχείο α) η πρόταση οδηγίας προβλέπει ότι όλοι οι κάτοχοι τίτλων που βρίσκονται υπό παρόμοιες συνθήκες τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης. Η αρχή είναι απολύτως αποδεκτή όμως, η πρόταση οδηγίας δεν διασαφηνίζει εάν η προσφορά θα πρέπει να αφορά όλο το κεφάλαιο της εταιρείας, συμπεριλαμβανομένου του τμήματος που αποτελείται από τις μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου.

3.5.2. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου δεν θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην προσφορά. Η υιοθέτηση της αντίθετης αρχής ισοδυναμεί με τη δυνατότητα να επωφεληθούν οι μέτοχοι χωρίς δικαίωμα ψήφου από την αναδιανομή της προμηδοδότησης ελέγχου.

3.5.3. Στο σημείο δ), η έκφραση «δημιουργία στρεβλώσεων στις αγορές των τίτλων» δεν έχει σαφές περιεχόμενο: η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διευκρινίσει περισσότερο την έννοια αυτή.

3.6. Άρθρο 6 — Πληροφόρηση

3.6.1. Σύμφωνα με την ΟΚΕ ο κατάλογος των ενδείξεων που θα πρέπει να διαβιβάζονται θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης τις πληροφορίες σχετικά, σε περίπτωση διαμεθοριακών προσφορών, τις διαδικασίες και τους όρους πληρωμής των μετόχων που διαμένουν σε ένα κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο βρίσκεται η νόμιμη έδρα ή στο οποίο έχουν εισαχθεί η διαπραγμάτευση ή οι τίτλοι.

3.6.2. Σε σχέση με την παράγραφο 2 του άρθρου (ενδείξεις σχετικά με την προσφορά) η ΟΚΕ κρίνει να οφείλει να εκφράσει επιφυλάξεις όσον αφορά την προθεσμία εντός της οποίας, η προσφορά πρέπει να γίνει δεκτή ή η πρόταση οδηγίας αναφέρει

ως ελάχιστη τέσσερις εβδομάδες και ως μέγιστη δέκα εβδομάδες. Εάν ληφθεί υπόψη ότι μία ΔΠΕ εν τούτοις μπορεί να προκαλέσει ανωμαλίες στην ομαλή διεξαγωγή της διαχείρισης της εταιρείας στην οποία απευθύνεται η προσφορά, θα ήταν σκόπιμο να καταστεί η περίοδος αυτή όσο το δυνατόν πιο σύντομη, σε συμβατή συσχέτιση με την αναγκαιότητα να υπάρξει επαρκής χρόνος για την εξέταση και την υιοθέτηση των αναγκαίων μέτρων.

3.6.3. Από την άλλη πλευρά, για να αποφευχθεί η υπερβολική φόρτιση των διαδικασιών και των αυθαιρέτων αιτήσεων πληροφόρησης που δεν είναι αναγκαίες για τη θεσμική άσκηση των εξουσιών ελέγχου, κρίνεται σκόπιμο να τροποποιηθεί ως εξής η παράγραφος 4 του εν λόγω άρθρου:

«... όλες τις πληροφορίες τις οποίες διαθέτουν σχετικά με την προσφορά τις οποίες θα ζητήσει η εποπτική αρχή, στο μέτρο που αυτές είναι αναγκαίες για την άσκηση των καθηκόντων της».

3.6.4. Θα καταστεί έτσι λιγότερο υποκειμενική η αυθαιρετή αξιολόγηση των ειδήσεων «που είναι αναγκαίες», εκ μέρους των αρχών ελέγχου.

3.6.5. Σύμφωνα με την ΟΚΕ η προθεσμία εντός της οποίας η προσφορά πρέπει να γίνει δεκτή μπορεί να μειωθεί, σε ελάχιστη τριών εβδομάδων και μέγιστη δέκα εβδομάδων.

3.7. Άρθρο 7 — Δημοσιότητα

3.7.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι μεταξύ των πληροφοριών είναι αναγκαίο να συμπεριληφθούν επίσης το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων με τους εκπροσώπους των εργαζομένων.

3.7.2. Η ΟΚΕ τονίζει σύμφωνα με τη γνωμοδότησή της του 1989 ότι η οδηγία πρέπει να περιλαμβάνει ρητή υποχρέωση για πληροφόρηση και διαβούλευση με τους εκπροσώπους των εργαζομένων τόσο της προσφερόουσας όσο και της υπό εξαγορά εταιρείας.

3.8. Άρθρο 8 — Υποχρεώσεις του διοικητικού διαχειριστικού οργάνου της υπό εξαγορά εταιρείας

3.8.1. Η απαγόρευση που επιβάλλεται στο διοικητικό διαχειριστικό όργανο «να προβεί σε οποιαδήποτε πράξη που μπορεί να επηρεάσει την έκβαση της προσφοράς» προκαλεί αμηχανία.

3.8.1.1. Κατ'αρχάς πρέπει να θεσπισθεί σαφώς ότι δεν υπεισέρχεται σ'αυτές τις πράξεις η ανακοίνωση προς το κοινό ή τους μετόχους της συμπεριφοράς των διοικητικών διαχειριστικών οργάνων έναντι της προσφοράς ή το δικαίωμα της διαχείρισης να επιδιώκει εναλλακτικές προσφορές.

3.8.1.2. Κατά δεύτερο λόγο — ως πρωταρχική θεώρηση όμως — πρέπει να εξυπονοείται ότι σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης τα όργανα που είναι αρμόδια για τη διαχείριση της εταιρείας πρέπει να είναι σε θέση να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα, έστω και χωρίς τη συζήτησή τους από τη συνέλευση των μετόχων. Η αρχή αυτή επιβεβαιώνεται στην δεύτερη οδηγία του Συμβουλίου για το δικαίο των επιχειρήσεων (77/91/ΕΟΚ

της 13ης Δεκεμβρίου 1976, άρθρο 19, παράγραφος 2) που επιτρέπει στα διοικητικά όργανα να εξαγοράσουν τις μετοχές της εταιρείας — στις χώρες όσον αυτό επιτρέπεται — «για να αποφευχθεί σοβαρή επικείμενη ζημώση της εταιρείας», με αποκλειστική μόνο υποχρέωση να ενημερώνει εκ των υστέρων τη συνέλευση των μετόχων. Η αναφορά στην περίπτωση ΔΠΕ είναι κάτι περισσότερο από προφανές.

3.8.2. Οπωσδήποτε όμως, πρέπει να θεωρείται ότι το διοικητικό όργανο χαίρει της εμπιστοσύνης των μετόχων και για το λόγο αυτό ότι δρα υπευθύνως — σε κάθε περίπτωση — προς το συμφέρον τους, κυρίως σε έκτακτες περιστάσεις όταν απαιτούνται επείγοντως αποφάσεις κι αυτό δεν συμβαδίζει με τις χρονοβόρες διαδικασίες που επιβάλλονται από τους νόμους για τη σύγκληση έκτακτης συνέλευσης. Το ίδιο ισχύει για το διαχειριστικό όργανο, όταν αυτό έχει επίσης διοικητικές αρμοδιότητες.

3.8.2.1. Η απόφαση εάν μία ΔΠΕ είναι «φιλική» ή «εχθρική» δεν είναι απλή, και είναι αλήθεια ότι η συνέλευση των μετόχων μπορεί να θεωρήσει τα πράγματα διαφορετικά από ένα διοικητικό συμβούλιο, πρόκειται όμως για κίνδυνο που οι μέτοχοι πρέπει να διατρέχουν με κάθε επίγνωση. Για να αποφευχθεί οποιαδήποτε ερμηνευτική αμφιβολία, εάν οι μέτοχοι θεωρούν ότι μπορούν να έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στα διοικητικά όργανα, θα πρέπει να δώσουν τη σχετική εντολή — σε μόνιμη βάση στο καταστατικό της εταιρείας ή προσωρινά με αποφάσεις που λαμβάνονται στη διάρκεια των συνελεύσεων.

3.8.3. Βάσει των προηγούμενων παρατηρήσεων, το κείμενο της παραγράφου 1, στοιχείο α) του άρθρου 8 μπορεί να τροποποιηθεί ως εξής:

«... το διοικητικό ή διαχειριστικό όργανο δεν προβαίνει σε πράξεις που μπορούν να επηρεάσουν την έκβαση της προσφοράς όταν δεν διαθέτει την αναγκαία εξουσία εκπροσώπησης από τη συνέλευση των μετόχων και όταν οι πράξεις αυτές δεν απαγορεύονται από την εθνική νομοθεσία. Η διάταξη αυτή αφορά επίσης την έκδοση μετοχών που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να παρεμποδίσει επί μόνιμου βάσεως τους προσφέροντες από το να αποκτήσουν τον έλεγχο της υπό εξαγοράς επιχειρήσεις.»

(Διαγράφεται το υπόλοιπο τμήμα της πρότασης, από τη λέξη «εκτός» έως το τέλος).

3.9. Άρθρο 10 — Αναγκαστική προσφορά

3.9.1. Μόνο μια προσφορά σχετικά με το σύνολο των μετοχών μπορεί να εξασφαλίσει τη μέγιστη προστασία των μετόχων μειοψηφίας. Η ΟΚΕ, ωστόσο, έχοντας επίγνωση της δυσκολίας επίτευξης ομοφωνίας των κρατών μελών προς την κατεύθυνση αυτή αποδέχεται ότι η προσφορά θα αφορά ένα σημαντικό τμήμα των τίτλων, κρίνει όμως απαραίτητο μια

οδηγία που αποβλέπει στην έστω και ελάχιστη εναρμόνιση, δεν διευκρινίζει την έννοια του «σημαντικού τμήματος». Σύμφωνα

φωνα με την ΟΚΕ, αυτή η ποσότητα δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το 75 %.

Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Απόφαση του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενός τρίτου πολυετούς προγράμματος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1997-2000)»⁽¹⁾

(96/C 295/02)

Στις 10 Απριλίου 1996 και σύμφωνα με το άρθρο 130 της ΣΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο είχε ανατεθεί η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 19 Ιουνίου 1996 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Lustenhouwer με συνεισηγητή τον κ. Malosse.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 90 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η σημασία που έχουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις για την απασχόληση, την ανάπτυξη και την καθιέρωση καινοτομιών καθώς και η συμβολή τους στη διατήρηση του ανταγωνισμού στην ευρωπαϊκή αγορά είναι πλέον ευρέως αναγνωρισμένη. Αυτό προκύπτει από πάμπολλες μελέτες, ενώ σε πολλούς πολιτικούς τομείς αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην ειδική θέση που καταλαμβάνουν οι επιχειρήσεις αυτές. Συγχρόνως αυξάνεται και η αναγνώριση της ενδογενούς αξίας των ΜΜΕ, επειδή καθίσταται ολοένα σαφέστερο το γεγονός ότι η ανεξάρτητη επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελεί πλεονέκτημα για την κοινωνία μας διότι μπορεί να γεφυρώσει το «παραδοσιακό» χάσμα που υφίσταται μεταξύ της εργασίας και του κεφαλαίου. Η ενσωμάτωση αυτού του κλάδου της οικονομίας στην κοινοτική πολιτική υπογραμμίστηκε από την ΟΚΕ από την πρώτη γνωμοδότηση που εξέδωσε για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις⁽²⁾ και η προσπάθεια αυτή έχει ολοκληρωθεί σε σημαντικό βαθμό. Η παρούσα πρόταση της Επιτροπής για την ανάληψη ειδικών δράσεων υπέρ των ΜΜΕ αποτελεί απόρροια του σκεπτικού αυτού και συνέπεια επανειλημμένων πολιτικών

δηλώσεων του Συμβουλίου⁽³⁾ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την αναγκαιότητα μιας συμπληρωματικής πολιτικής για τις ΜΜΕ.

1.2. Το πρόγραμμα για την περίοδο 1997 έως και 2000 περιλαμβάνει μέτρα τα οποία έχουν ως στόχο τη δημιουργία ενός ευνοϊκού κλίματος για τις ΜΜΕ σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την ενθάρρυνση της εκ μέρους τους ανάληψης ευρωπαϊκών και διεθνών πρωτοβουλιών. Το πρόγραμμα αφορά όλες τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τον κλάδο στον οποίο λειτουργούν και της νομικής τους μορφής. Η ΟΚΕ τονίζει σχετικά ότι στο πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να έχουν πρόσβαση και οι επιχειρήσεις που έχουν τη μορφή συνεταιρισμού κ.α.

Η πρόταση της Επιτροπής έχει περιορισμένο χαρακτήρα, με την έννοια ότι καθορίζει τη νομική και δημοσιονομική βάση για την εκτέλεση ειδικών συμπληρωματικών μέτρων τα οποία δεν εντάσσονται σε άλλες κοινοτικές πολιτικές. Η ενσωμάτωση της πολιτικής για τις ΜΜΕ στις άλλες κοινοτικές πολιτικές αποτελεί μέρος του αποκαλούμενου ολοκληρωμένου προγράμματος⁽⁴⁾ για τις ΜΜΕ, που πρόκειται να εκτελεστεί σε σύντομο χρονικό διάστημα. Επειδή αναμένεται ότι η ΟΚΕ

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 156 της 31. 5. 1996, σ. 5.

⁽²⁾ Μελέτη με θέμα: «Η κατάσταση των ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα», 26/27 Ιουνίου 1974, έγγρ. CES 714/74.

⁽³⁾ Περισσότερο πρόσφατα: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, συμπεράσματα της Προεδρίας, 16. 12. 1995, σ. 14.

⁽⁴⁾ Έγγρ. COM(94) 207 τελ., της 3. 6. 1994.

θα εκδώσει ειδική γνωμοδότηση επί του θέματος αυτού, η παρούσα γνωμοδότηση θα περιοριστεί στις προτάσεις που περιλαμβάνονται στο εξεταζόμενο πολυετές πρόγραμμα.

1.3. Στη γνωμοδότησή της της 28ης Απριλίου 1993, η ΟΚΕ διατύπωσε την άποψή της σχετικά με το προηγούμενο πολυετές πρόγραμμα, που λήγει στο τέλος του 1996. Τότε, η ΟΚΕ είχε υποστηρίξει σχεδόν ομόφωνα τις προτάσεις της Επιτροπής, εκφράζοντας παράλληλα την ανησυχία της για τον περιορισμένο χαρακτήρα τους όσον αφορά τομείς όπως η βιοτεχνία, το εμπόριο και η διανομή.

Στη γνωμοδότηση που εξέδωσε στις 21/22 Οκτωβρίου 1992⁽¹⁾, η ΟΚΕ εξέτασε περισσότερο σε βάθος την ειδική θέση της βιοτεχνίας. Πρόσφατα, η ΟΚΕ αποφάσισε να προσδώσει υπόσταση στις εργασίες αυτές με την έκδοση γνωμοδότησης πρωτοβουλίας ειδικά για τη βιοτεχνία. Προκειμένου να αποφευχθούν οι επικαλύψεις, στο κείμενο που ακολουθεί οι ειδικές πτυχές της βιοτεχνικής πολιτικής θα αναφερθούν παρεμπιπτόντως.

1.4. Στο άρθρο 3 της επίσημης πρότασης απόφασης του Συμβουλίου γίνεται ρητή αναφορά στην αρχή της επικουρικότητας, δεδομένου ότι ορίζεται ότι η Επιτροπή λαμβάνει μέτρα μόνο σε περίπτωση που αυτά δεν μπορούν να υλοποιηθούν με καλύτερο τρόπο από τα κράτη μέλη. Η ΟΚΕ υποστηρίζει απόλυτα την αντίληψη αυτή. Πράγματι, στην περίπτωση των προτεινόμενων μέτρων που συμπληρώνουν την λοιπή κοινοτική πολιτική, αυτό που ισχύει είναι ότι η ανάληψη δράσεων σε κοινοτικό επίπεδο είναι θεμιτή μόνο εφόσον κατ'αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται πράγματι μία πρόσθετη αξία και η συμπληρωματικότητα. Για την υπέρβαση των διαρθρωτικών αδυναμιών του κλάδου, οι ΜΜΕ, που εξακολουθούν να έχουν μια περιορισμένη δράση σε διασυννοριακό επίπεδο, θα πρέπει να ενισχυθούν καταρχάς με την ανάληψη δράσεων τοπικού χαρακτήρα. Στην περίπτωση αυτή, οι κοινοτικές δράσεις πρέπει να έχουν συμπληρωματικό ή πραγματικά παραδειγματικό χαρακτήρα και να ωφελούν τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Κατ'αυτήν την έννοια, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της για την κατάλληλη διάδοση των αποτελεσμάτων πρότυπων δράσεων που αναλαμβάνονται στον τομέα των ΜΜΕ.

1.5. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε κατά τη συνάντηση κορυφής των Καννών, τον Ιούνιο 1995, ψήφισμα σχετικά με το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι ΜΜΕ και η βιοτεχνία στον τομέα της απασχόλησης.

1.5.1. Ο Πρόεδρος Jacques Santer, ανακοίνωσε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 31 Ιανουαρίου 1996, την εκπόνηση ενός «ευρωπαϊκού συμφώνου εμπιστοσύνης» με άξονα τις ΜΜΕ, τα μεγάλα διευρωπαϊκά δίκτυα και την έρευνα και ανάπτυξη.

Επομένως, το πολυετές πρόγραμμα που εξετάζεται, δεν μπορεί να αποτελέσει το μοναδικό μέσο μιας ευρωπαϊκής πολιτικής, ευνοϊκής για την ανάδειξη και την ανάπτυξη των ΜΜΕ. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να αποτελεί τον πυρήνα των πρακτι-

κών και νομοθετικών προγραμμάτων της Ένωσης, και κυρίως της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς, των διαρθρωτικών μέσων, των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης Leonardo και Socrates, της έρευνας και ανάπτυξης, της καινοτομίας, των χρηματοδοτικών μέσων και κυρίως της ΕΤΕ, της κοινωνικής ανάπτυξης και της πληροφόρησης.

1.6. Ωστόσο, διαπιστώνεται με λύπη ότι, ανεξάρτητα από τις καλές προθέσεις, ορισμένα κράτη μέλη δεν δίδουν στην πολιτική υπέρ των ΜΜΕ την προτεραιότητα που θα έπρεπε. Η Επιτροπή λησμόνησε εντελώς την πτυχή αυτή όταν αποφάσισε ή πρότεινε να αυξηθούν οι πόροι για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες (η πρωτοβουλία υπέρ των ΜΜΕ είναι η μόνη πρωτοβουλία για την οποία δεν χορηγήθηκαν πρόσθετοι πόροι) ή για τα προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης.

Έχει, ωστόσο, εξαιρετική σημασία να ενταχθεί η προτεραιότητα αυτή σε όλες τις πολιτικές της Ένωσης, ανεξάρτητα από το τρίτο πολυετές πρόγραμμα. Για το σκοπό αυτό, η ΟΚΕ προτείνει να δημιουργηθούν μηχανισμοί που θα επιτρέψουν την υλοποίηση μιας παρόμοιας πολιτικής, μηχανισμοί όπως η δημιουργία μιας Task-Force ΜΜΕ/καινοτομία στον ερευνητικό τομέα, η εφαρμογή ενός προγράμματος «ΜΜΕ, βιοτεχνία» στα πλαίσια του προγράμματος Leonardo, η ενίσχυση του ρόλου της ΓΔ XXIII στα πλαίσια των δραστηριοτήτων διαρθρωτικού χαρακτήρα και των σχεδίων για την κοινωνία της πληροφόρησης.

2. Τα προτεινόμενα μέτρα

2.1. Απλούστευση και βελτίωση του διοικητικού και κανονιστικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων

Ο εν λόγω τομέας δράσης του πολυετές προγράμματος χωρίζεται σε 4 τμήματα.

Πρόκειται για θέματα όπως η απλούστευση και η βελτίωση της κοινοτικής νομοθεσίας και η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις καλύτερες πρακτικές («best practices»). Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία των δράσεων αυτών και αναμένει σε σύντομο διάστημα απτά αποτελέσματα όσον αφορά τη βελτίωση των συνθηκών για τις ΜΜΕ. Επίσης, θα πρέπει να εντατικοποιηθούν οι ενέργειες για την απλούστευση της κοινοτικής νομοθεσίας και των κοινοτικών ρυθμίσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ίδια η Επιτροπή τονίζει τη σημασία ενός αποτελεσματικού συστήματος ανάλυσης της σχέσης κόστους/οφέλους. Παρόμοια ανάλυση θα πρέπει, να αποτελεί μέρος της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων, η οποία θα πρέπει επίσης να βελτιωθεί αισθητά. Σε περίπτωση που η ανάλυση κόστους/οφέλους οδηγεί σε αρνητικά αποτελέσματα, θα πρέπει, σύμφωνα με την ΟΚΕ, να εξαχθούν τα ανάλογα πολιτικά συμπεράσματα.

Η ΟΚΕ λαμβάνει, επίσης, με ενδιαφέρον γνώση των προτάσεων σχετικά με την απλούστευση του καταστατικού των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ) και καλεί την Επιτροπή να

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ «ΜΜΕ και βιοτεχνία», 21/22 Οκτωβρίου 1992, CES 1199/92, ΕΕ αριθ. C 332 της 16. 12. 1992.

λάβει υπόψη παλαιότερες προτάσεις της σχετικά με την απλούστευση της 4ης και 7ης οδηγίας για την ετήσια έκθεση των μικρών ΕΠΕ

Η ΟΚΕ ελπίζει, επίσης, ότι θα ληφθεί σύντομα η απόφαση σχετικά με το καταστατικό των ευρωπαϊκών συνεταιρισμών, διαφόρων εταιρειών εγγυήσεων και άλλων ενώσεων, ώστε να διαθέτουν οι επιχειρήσεις αυτές το κατάλληλο νομικό πλαίσιο για τις διασυννοριακές δραστηριότητές τους.

2.2. Βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων

Στη γνωμοδότησή της της 6ης Ιουλίου 1994⁽¹⁾, η ΟΚΕ εξέτασε εμπειριστικώς την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το θέμα της χρηματοδότησης των ΜΜΕ. Πολλά από τα προβλήματα που είχαν καταγραφεί τότε εξακολουθούν να υφίστανται και η επίλυσή τους επείγει ολοένα και περισσότερο. Με την ευκαιρία αυτή, η ΟΚΕ επέστησε την προσοχή στην άμεση σχέση του φορολογικού κλίματος με την κατάσταση που υφίσταται στον χρηματοπιστωτικό χώρο, τις συνέπειες της οποίας αντιμετωπίζουν άμεσα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα, έλαβε με ικανοποίηση γνώση της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την ανάπτυξη κεφαλαιαγορών για ταχέως αναπτυσσόμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις (EASDAQ)⁽²⁾. Δεδομένου ότι επί του σημείου αυτού αναμένονται νέες δημοσιεύσεις της Επιτροπής, στις οποίες θα εξετάζονται τα νομικά και άλλα εμπόδια για την ανάπτυξη των EASDAQ, δεν υπάρχει λόγος να γίνει περαιτέρω αναφορά στο θέμα επί του παρόντος. Η ΟΚΕ περιορίζεται να υπογραμμίσει την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει στις δραστηριότητες που έχει αναλάβει η Επιτροπή στον τομέα αυτό και επιδοκιμάζει την πρόταση για τη δημιουργία ενός νέου μέσου εγγυήσεων με σκοπό τη διευκόλυνση της χορήγησης πιστώσεων σε ΜΜΕ (ELISE)⁽³⁾.

2.3. Παροχή υποστήριξης στην προσπάθεια των μικρομεσαίων επιχειρήσεων να εφαρμόσουν μία στρατηγική ευρωπαϊκού και διεθνούς χαρακτήρα, κυρίως με την εξασφάλιση βελτιωμένων υπηρεσιών πληροφόρησης

2.3.1. Οι δράσεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο αυτό απορροφούν ένα σημαντικό μέρος του διαθέσιμου κονδυλίου. Έτσι, για τα ευρωπαϊκά κέντρα πληροφόρησης προβλέπονται κονδύλια που υπερβαίνουν τα 50 εκατ. Ecu και 34 εκατ. για προγράμματα όπως το Europartenariat.

Η ΟΚΕ συμφωνεί καταρχήν να συγκεντρωθούν τα κονδύλια του τρίτου προγράμματος σε έναν περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων καθώς και σε δράσεις που έχουν ήδη αποφέρει αποτελέσματα.

2.3.2. Η Επιτροπή προτείνει να ενισχυθεί ο ρόλος που διαδραματίζουν τα ευρωπαϊκά κέντρα πληροφόρησης (EIC)

ως «κέντρα επαφής» (first stop shop), ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν ειδικές συμβουλές στις ΜΜΕ. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την προσπάθεια αυτή επειδή προσφέρει σε ορισμένα ευρωπαϊκά κέντρα πληροφόρησης τη δυνατότητα να προσεγγίζουν τις επιχειρήσεις με πιο ενεργό τρόπο, να συντελούν πραγματικά στην αναζωογόνηση της περιοχής στην οποία έχουν εγκατασταθεί και να βοηθούν τις ΜΜΕ να αποκτήσουν ευρωπαϊκή διάσταση. Κατά συνέπεια, ο αριθμός των EIC δεν θα πρέπει να μειωθεί ώστε να διατηρούν μια άμεση επαφή με την περιοχή στην οποία δρουν.

Με την προοπτική αυτή είναι απαραίτητο να επεκταθεί ο σχεδιασμός ενός δικτύου που θα λειτουργεί στο άμεσο περιβάλλον ενός EIC και θα συμπεριλαμβάνει όλες τις ειδικές υπηρεσίες καθώς και τοπικά γραφεία σύνδεσης.

2.3.3. Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται την ανάγκη να αποκτήσει το δίκτυο των EIC πιο επαγγελματικό χαρακτήρα και να βελτιωθούν οι υπηρεσίες που προσφέρει. Ωστόσο, δεν θεωρεί αναγκαίο να γίνει, σε αυτό το στάδιο, μια νέα επιλογή. Αντιθέτως, η ΟΚΕ προτείνει να γίνει μια αξιολόγηση, περίπτωση προς περίπτωση, των υφιστάμενων συμφωνιών ανεργίας, από κοινού με τις εθνικές και περιφερειακές αρχές αλλά κυρίως με τις υπηρεσίες εντός των οποίων λειτουργούν τα EIC και οι οποίες αναλαμβάνουν σχεδόν εξ ολοκλήρου την επιβάρυνση που δημιουργεί η λειτουργία των EIC.

2.3.4. Η αυξανόμενη επιτυχία που σημειώνουν οι διάφορες δράσεις συνεργασίας, αποδεικνύει την ορθότητα της μεθόδου που καθιερώθηκε με τη δράση Europartenariat. Οι δράσεις αυτές (και συγκεκριμένα το πρόγραμμα Interprise) έδωσαν μια νέα ώθηση στις πρωτοβουλίες συνεργασίας στον οικονομικό τομέα τόσο εντός όσο και εκτός της Κοινότητας. Η ΟΚΕ τονίζει ότι θα ήταν σκόπιμο να αναπτυχθεί αυτή η μορφή δράσης με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης καθώς και με τις χώρες της Μεσογείου, σε συνεργασία με τις οργανώσεις των επιχειρήσεων της Ένωσης, κατά προτίμηση μέσω γραφείων συμβούλων.

2.3.5. Επειδή τα δίκτυα BC-NET και BRE δεν επέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μελετήσει τη δυνατότητα ένταξης των δικτύων αυτών στο πλαίσιο ευρύτερων πρωτοβουλιών τις οποίες έχουν αναλάβει οι οργανώσεις των επιχειρήσεων στον τομέα των νέων προϊόντων της κοινωνίας της πληροφόρησης (εμπόριο ηλεκτρονικών προϊόντων, δίκτυο εμπορικών σχέσεων, δίκτυο συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων, ανταλλαγή δελτίων πληροφοριών των επιχειρήσεων).

Λόγω της σημασίας που έχει η συνεργασία μεταξύ των ΜΜΕ ως μέσο ανάπτυξης, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα δημιουργίας χρηματοδοτικού μέσου, το οποίο θα χρησιμοποιείται πριν έλθουν σε επαφή οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις στα πλαίσια των υφιστάμενων προγραμμάτων, σύμφωνα με το πρότυπο των χρηματοδοτικών μέσων ECIP ή JOPP που ήδη εφαρμόζονται για τρίτες χώρες.

2.4. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και βελτίωση της πρόσβασης αυτών στην έρευνα, την καινοτομία και την κατάρτιση

2.4.1. Δεδομένου ότι στην κοινή πολιτική για την προαγωγή της Ε & Α περιλαμβάνονται ήδη ειδικές δράσεις για τις ΜΜΕ, οι εξεταζόμενες προτάσεις αφορούν πειραματικές δράσεις που

(1) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για τα εμπόδια που υφίστανται όσον αφορά τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων», ΕΕ αριθ. C 388 της 31. 12. 1994.

(2) EASDAQ = European Association of Securities Dealers Automatic Quotation.

(3) ELISE = European Loan Insurance Scheme for Employment.

δεν εμπίπτουν σε άλλα κοινοτικά προγράμματα. Ωστόσο, εξακολουθεί να μην είναι σαφές ποιο θα είναι το συγκεκριμένο περιεχόμενο των δράσεων και κατά πόσον θα καλυφθούν κατ'αυτόν τον τρόπο ανάγκες που δεν καλύπτονται διαφορετικά. Έτσι, η ΟΚΕ κρίνει ότι θα ήταν προτιμότερο να αναληφθούν δράσεις για την υποστήριξη των νεωτεριστικών προσπαθειών των επιχειρήσεων παρά των μεσαζόντων (συμβούλων), αποδίδει όμως ιδιαίτερη σημασία στην κατάρτιση μικρών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων σε θέματα τυποποίησης και πιστοποίησης. Οι πόροι που διατίθενται για το εν λόγω πρόγραμμα θα μπορούσαν να αυξηθούν σημαντικά μέσω μιας ενδεχόμενης ανακατανομής και να διασυνδεθούν λογικά με τις δαπάνες που προβλέπονται στο πρόγραμμα NORMAPME, δηλαδή με την υποστήριξη των ΜΜΕ στην προσπάθεια δημιουργίας προτύπων στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης. Στη γνωμοδότησή της του 1993, στην οποία αναφέρθηκε στα πολυετή προγράμματα που εκτελούνται σήμερα, η ΟΚΕ τάχθηκε ανεπιφύλακτα υπέρ της συμμετοχής των ΜΜΕ στην προσπάθεια για την κατάρτιση ευρωπαϊκών προτύπων. Για το λόγο αυτό αισθάνεται ικανοποίηση διότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή⁽¹⁾ άκουσαν την έκκλησή της, με αποτέλεσμα οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ να επικουρούν σήμερα τους οργανισμούς που έχουν αναλάβει τα καθήκοντα αυτά. Η συνέχεια των δραστηριοτήτων αυτών και κατά τα προσεχή έτη κρίνεται απολύτως σκόπιμη.

2.4.2. Η ΟΚΕ τονίζει άλλη μια φορά με έμφαση ότι κατά την ανάπτυξη δράσεων σχετικά με την καινοτομία, τόσο στα πλαίσια της Πράσινης Βίβλου όσο και στα πλαίσια του πολυετούς προγράμματος, είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα του εμπορίου και του τομέα διανομής. Συμβαίνει ακόμη πολύ συχνά, όταν γίνεται λόγος για καινοτομία, να λαμβάνεται υπόψη μόνο η παραγωγική πτυχή των επιχειρήσεων ενώ λησμονούνται, για λόγους ευκολίας, οι εξελίξεις διαδικαστικής ή υλικής μορφής.

2.5. Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και υποστήριξη ομάδων στόχων

2.5.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι είναι απαραίτητο να αναζωογονηθεί το επιχειρηματικό πνεύμα σε όλα τα επίπεδα, και ότι πρέπει να καλλιεργηθεί η προθυμία των ανθρώπων να διατρέχουν επιχειρηματικούς κινδύνους. Ικανοποιητικό από την άποψη αυτή είναι το γεγονός ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναλάβει ήδη δράσεις — που σημειώνουν μεγάλη επιτυχία — προκειμένου να υποκινήσουν νέους ανθρώπους να δημιουργήσουν μια επιχείρηση και να την αναπτύξουν περαιτέρω. Σχετικό παράδειγμα είναι ο ιταλικός νόμος αριθ. 44, ο οποίος μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα (best practice) για άλλα κράτη μέλη. Στην προσπάθεια αυτή μπορεί να συμβάλει και η Κοινότητα, παράλληλα με τα κράτη μέλη. Το θέμα αυτό θα πρέπει, ενδεχομένως, να εξετασθεί και στα πλαίσια της ευρωπαϊκής εβδομάδας για τις ΜΜΕ, κατά την

οποία θα μπορούσε να ενισχυθεί το επιχειρηματικό πνεύμα, με την ευρύτερη έννοια. Ιδιαίτερο βάρος θα μπορούσε επίσης να δοθεί και στην ανάληψη των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης από τους ίδιους τους εργαζόμενους (management buy out).

2.5.2. Σ'αυτό το κεφάλαιο του πολυετούς προγράμματος εμπίπτουν πολιτικές δράσεις στο χώρο της βιοτεχνίας, του εμπορίου και της διανομής, καθώς και υπέρ συγκεκριμένων ομάδων στόχων, όπως είναι οι γυναίκες και οι νέοι επιχειρηματίες.

Οι χρηματοδοτικοί πόροι που προβλέπονται για αυτές τις ομάδες στόχους είναι σημαντικά αυξημένοι σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, όπως εξήγησε και η ΟΚΕ. Όπως ήδη αναφέρθηκε, όσον αφορά τη βιοτεχνία, η ΟΚΕ είναι σήμερα απασχολημένη με την εκπόνηση γνωμοδότησης πρωτοβουλίας για θέματα που αφορούν τις επιχειρήσεις στον τομέα αυτό. Σε αυτό το πλαίσιο σημειώνεται ότι η ΟΚΕ εκτιμά την ιδιαίτερη σημασία που δίδεται στον τομέα της βιοτεχνίας. Τα αποτελέσματα για την Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για τη βιοτεχνία που πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο (1995) θα πρέπει να μεταφραστούν, εάν δεν έχει ήδη συμβεί, σε συγκεκριμένες δράσεις. Το νέο τμήμα βιοτεχνίας που δημιουργήθηκε στους κόλπους της ΓΔ-23 μετά την αναδιοργάνωσή της, θα πρέπει να ασχοληθεί με το θέμα αυτό.

2.5.3. Στο χώρο του λιανικού εμπορίου η ΟΚΕ εξέδωσε επίσης ορισμένες γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας και πρόκειται σύντομα να ασχοληθεί εκ νέου με τον ίδιο τομέα, ενόψει του Πράσινου Βιβλίου που θα εκδοθεί σύντομα από την Επιτροπή με αντικείμενο το εμπόριο και τη διανομή.

Στα πλαίσια των κοινοτικών πολιτικών ο τομέας του εμπορίου πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη, λόγω του ιδιαίτερου ρόλου που διαδραματίζει στη σχέση μεταξύ της παραγωγής και της κατανάλωσης. Κυρίως, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πολυάριθμα ζητήματα που συνδέονται άμεσα με την εισαγωγή του Euro.

2.6. Ανάπτυξη μιας πολιτικής υπέρ των ΜΜΕ και επίγνωση της κατάστασης του κλάδου

2.6.1. Αυτό το μέρος του πολυετούς προγράμματος απορροφά ένα αρκετά σημαντικό μέρος του προβλεπόμενου κονδυλίου, το οποίο ανέρχεται συγκεκριμένα σε 23 εκατ. Ecu. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι οι δράσεις αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία. Για την εφαρμογή της πολιτικής είναι απολύτως απαραίτητο να συγκεντρωθούν αριθμητικά δεδομένα σχετικά με την ανάπτυξη των ΜΜΕ και των τομέων στους οποίους λειτουργούν. Τα περασμένα χρόνια η ΟΚΕ εξέφρασε την εκτίμησή της για το έργο του ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ⁽²⁾ και αναμένει ότι θα ληφθούν υπόψη οι συστάσεις του για την ποιοτική βελτίωση της εργασίας και τη διάδοση της γνώσης. Η ποιοτική βελτίωση μπορεί, εκτός άλλων, να επιτευχθεί με την αυξημένη χρήση των πορισμάτων ερευνών που έχουν διεξαγάγει άλλοι οργανισμοί στο χώρο των μικρών επιχειρήσεων.

(1) Ψήφισμα του Συμβουλίου Υπουργών Βιομηχανίας της 28. 3. 1996, σημείο V, παράγρ. 4.

(2) Περισσότερο πρόσφατα: Γνωμοδότηση για την «Τρίτη ετήσια έκθεση για το ευρωπαϊκό παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ» 20-21 Δεκεμβρίου 1995, ΕΕ αριθ. C 82 της 19. 3. 1996.

Η ενσωμάτωση των σημαντικότερων δεδομένων και συμπερασμάτων σε μία ελεύθερα προσβάσιμη τράπεζα δεδομένων (ενδεχομένως μέσω του Internet) είναι κατά την άποψη της ΟΚΕ μια ενδιαφέρουσα ιδέα που αξίζει να τύχει περαιτέρω επεξεργασίας.

2.6.2. Στην ίδια θέση του προϋπολογισμού εμπίπτουν και οι λοιπές δημοσιεύσεις που αφορούν την πολιτική των επιχειρήσεων. Εντός του περιγράμματος της κοινωνίας πληροφοριών, η ΟΚΕ πιστεύει ότι είναι επιβεβλημένο να δίδεται ιδιαίτερη σημασία στα αποτελέσματα της πολιτικής για τις ΜΜΕ. Αυτός είναι και ο μοναδικός τρόπος με τον οποίο οι, συχνά περιορισμένου χαρακτήρα, δράσεις μπορούν να έχουν περισσότερη απήχηση και να προσλάβουν παραδειγματικό χαρακτήρα. Παρόμοιες δράσεις θα μπορούσαν επίσης να συμπεριληφθούν στα καθήκοντα των ΕΙC.

3. Χρηματοδοτικοί πόροι

3.1. Η πίστωση που προτείνει η Επιτροπή στο Συμβούλιο προς έγκριση για την εκτέλεση των προαναφερθεισών δράσεων για την περίοδο 1997-2000 ανέρχεται σε 180 εκατ. Ecu. Το κονδύλιο του πολυετούς προγράμματος που εκτελείται σήμερα ανήλθε σε 112 εκατ. Ecu. Στις προτάσεις της Επιτροπής περιλαμβάνεται μία απαίτηση τουλάχιστον 140 εκατ. Ecu για την επόμενη τετραετία και μία πρόσθετη απαίτηση 40 εκατ. Ecu, που θα διατεθεί αργότερα μετά την επανεξέταση των δημοσιονομικών προοπτικών το 1997.

Η ΟΚΕ λαμβάνει υπόψη την ανάγκη για την ανάληψη συμπληρωματικών δράσεων που προτείνει η Επιτροπή και θεωρεί ότι η πίστωση των 180 εκατ. Ecu αποτελεί το απολύτως αναγκαίο ελάχιστο ποσό. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο, επειδή το πρόγραμμα αυτό προσφέρει τη δυνατότητα συνεργασίας με τις χώρες που έχουν συνάψει συμφωνία σύνδεσης, όπως οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η Κύπρος και η Μάλτα. Η ΟΚΕ διερωτάται μήπως το κόστος που προκύπτει από τη διεύρυνση του προγράμματος αυτού θα μπορούσε να καλυφθεί μέσω των ταμείων που προορίζονται για τη χρηματοδότηση δράσεων υπέρ των χωρών αυτών. Ένα χαμηλότερο κονδύλιο θα μείωνε την αξιοπιστία των δηλώσεων των πολιτικών ηγετών σχετικά με τη σημασία που ισχυρίζονται ότι αποδίδουν στην υγεία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και το ρόλο που διαδραματίζουν στη δημιουργία απασχόλησης και την οικονομική ανάπτυξη.

4. Τελικές παρατηρήσεις

Προγράμματα δράσης, όπως αυτό που προτείνεται, πρέπει να επανεξετάζονται, από καιρό σε καιρό, υπό το φως των νεότερων εξελίξεων. Στη διαδικασία αυτή, πρωταρχική σημασία πρέπει να έχει η συνεκτίμηση των αναγκών της αγοράς και οι επιπτώσεις για την απασχόληση. Προϋπόθεση για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η διατήρηση εντατικών και τακτικών επαφών μεταξύ της Επιτροπής και των οργανώσεων των επιχειρηματιών και των εργαζομένων. Με βάση την επιχειρηματολογία αυτή και έχοντας υπόψη τις προαναφερθείσες επιπτώσεις στην αγορά εργασίας, η ΟΚΕ συνειδητοποιεί ότι η παρατήρηση αυτή δεν εμπίπτει στο πλαίσιο του πολυετούς προγράμματος υπέρ των ΜΜΕ και επαναλαμβάνει την έκκληση που είχε απευθύνει για τη διεύρυνση του κοινωνικού διαλόγου με τη συμμετοχή όλων των κοινωνικών κύκλων ώστε να μπορούν να συμμετάσχουν στις διαπραγματεύσεις⁽¹⁾. Η ΟΚΕ έχει επίσης την άποψη ότι οι εκπρόσωποι των σημαντικότερων οικονομικών και κοινωνικών κύκλων (στους οποίους, κατά την ΟΚΕ, συμπεριλαμβάνονται βέβαια και οι ΜΜΕ) θα πρέπει να συνδέονται εντός ενός κατάλληλου πλαισίου. Επιπλέον, η ΟΚΕ τονίζει ότι με έναν κατάλληλο συντονισμό μεταξύ της Επιτροπής και των ενδιαφερόμενων οργανώσεων θα μπορούσαν να ληφθούν μέτρα ώστε οι επιχειρηματίες να αποκοιμίζονται πράγματι τα οφέλη των δράσεων και συγχρόνως να κρίνεται αν χρειάζεται προσαρμογή των δράσεων. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα λαμβάνεται μέριμνα ώστε τα περιορισμένα κονδύλια που διατίθενται, να χρησιμοποιούνται όσο το δυνατό καλύτερα. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι οι ισχύουσες προτάσεις περιέχουν τον κίνδυνο του κατακερματισμού, επειδή τα διαθέσιμα κονδύλια κατανέμονται σε μεγάλο αριθμό δράσεων. Η ΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι η εσωτερική οργάνωση της ΓΔ 23 προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις των προτεινόμενων μελλοντικών δραστηριοτήτων.

Δεδομένου ότι η ΟΚΕ αποδίδει, όπως προαναφέρθηκε, ιδιαίτερη σημασία στην ένταξη της πολιτικής υπέρ των ΜΜΕ σε όλες τις πτυχές της κοινοτικής πολιτικής, χαιρέται ιδιαίτερα για τη δημιουργία ενός ειδικού τμήματος, αρμόδιου για τον συντονισμό του έργου αυτού.

(¹) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τα κοινωνικά δικαιώματα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ΕΕ αριθ. C 126 της 23. 5. 1989.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων»

(96/C 295/03)

Στις 14 Μαρτίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 100 Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 19 Ιουνίου 1996 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Malosse.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 106 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Αιτιολόγηση της έκδοσης ευρωπαϊκής οδηγίας

1.1.1. Η αρχική πρόταση, που υποβλήθηκε το 1988, βασιζόταν στο άρθρο 100 Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το οποίο αναφέρεται στην εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς. Πράγματι, η Λευκή Βίβλος της Επιτροπής για την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς, το 1985, ανέφερε την ύπαρξη νομοθετικών διαφορών ως προς την πνευματική ιδιοκτησία, θεωρώντας ότι οι εν λόγω διαφορές συνιστούν εμπόδιο για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς.

1.1.2. Πράγματι, οι εν λόγω διαφορές αποτελούν την αιτία της ύπαρξης νομικής αβεβαιότητας όσον αφορά τους εφευρέτες και, κατά συνέπεια, παρεμποδίζουν την κυκλοφορία των προϊόντων που παράγονται βάσει των εφευρέσεων αυτών και είναι δυνατόν να προκαλέσουν επιπλέον αύξηση των δαπανών των επιχειρήσεων. Ακόμη και στην περίπτωση προσφυγής στην ευρωπαϊκή διαδικασία που αφορά τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, μέσω του γραφείου του Μονάχου (στη σύμβαση για τη χορήγηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που συνάφθηκε στο Μόναχο, συμμετέχουν σήμερα 18 ευρωπαϊκά κράτη, εκ των οποίων 15 είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης), η προσφυγή σε διαφορετικούς εθνικούς κανόνες σε κάθε κράτος μέλος, καθιστά αναγκαία την εναρμόνισή τους. Η θέσπιση κοινών κανόνων για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί, επίσης, μέσο για να κινηθούν προς την κατεύθυνση αυτή και οι πρακτικές που εφαρμόζει το ευρωπαϊκό γραφείο χορήγησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

1.2. Η ανάγκη προσαρμογής του δικαίου που διέπει τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας στις βιοτεχνολογικές καινοτομίες

1.2.1. Η Λευκή Βίβλος για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, το 1985, υπογράμμισε, επίσης, την ανάγκη προσαρμογής των συστημάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στις πρόσφατες τεχνολογικές μεταβολές, στις οποίες περιλαμβάνεται και η βιοτεχνολογία, και ανέφερε ότι «η Επιτροπή προτίθεται επίσης να προτείνει στο Συμβούλιο μέτρα που να αφορούν την προστασία του διπλώματος ευρεσιτεχνίας για εφευρέσεις στον τομέα της βιοτεχνολογίας».

1.2.2. Πράγματι, το ευρωπαϊκό δίκαιο που διέπει τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας θεσπίστηκε πριν από τριάντα χρόνια σε μία εποχή κατά την οποία το πεδίο εφαρμογής της βιοτεχνολογικής έρευνας δεν ήταν ακόμη δυνατόν να ληφθεί υπόψη ακόμη δε

λιγότερο η έκταση των πιθανών εφαρμογών της καθώς, επίσης, και τα διάφορα προβλήματα που θα προέκυπταν, κυρίως τα προβλήματα ηθικής τάξης. Ως αποτέλεσμα της εντατικής επιστημονικής έρευνας και των σημαντικών εφευρέσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, η βιοτεχνολογία έχει αναδειχθεί ως μία από τις πλέον καινοτόμες και ελπιδοφόρες για το μέλλον τεχνολογίες, ιδιαίτερα στους τομείς της ιατρικής, της κτηνιατρικής, της κτηνοτροφίας και του τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής. Η βιοτεχνολογία είναι η τεχνική εκείνη η οποία εφαρμόζεται στον τομέα της βιολογίας (κύτταρα, γενετικές πληροφορίες) και έδωσε τη δυνατότητα στους ερευνητές να πραγματοποιήσουν σημαντικές προόδους στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν τους μηχανισμούς πολυάριθμων ασθενειών, όπως ο καρκίνος ή η ασθένεια Alzheimer, να απομονώσουν ορισμένα μεταδοτικά βακτηρίδια και ιούς (ιός του AIDS, ηπατίτιδα) και να τους καταπολεμήσουν. Κατά συνέπεια, αποτελεί πηγή ελπίδων και προόδου.

1.3. Τεχνολογική και βιομηχανική πρόκληση για την Ευρώπη

1.3.1. Η βιοτεχνολογία αποτελεί, επίσης, μία βιομηχανική, εμπορική, και οικονομική πρόκληση που μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Πράγματι, η αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών εξαρτάται πλήρως από την Ευρωπαϊκή Ένωση, διότι σήμερα στην αγορά κυριαρχούν οι ΗΠΑ, σύμφωνα με μελέτες της εταιρείας Ernst & Young τις οποίες χρησιμοποιεί και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας. Πράγματι, οι ΗΠΑ κατέχουν το 65 % των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που αφορούν την βιοτεχνολογική έρευνα στον φαρμακευτικό τομέα, έναντι μόνον 15 % της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις ΗΠΑ υφίστανται 1 300 εταιρείες βιοτεχνολογίας, έναντι 485 στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, στις ΗΠΑ διατίθενται στην αγορά, κατά μέσο όρο, 10 γενετικά τροποποιημένα φυτά, έναντι ενός μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.3.2. Η εν λόγω κατάσταση έχει ως αποτέλεσμα την διαρροή επιστημόνων του τομέα της βιοτεχνολογίας, από την Ευρώπη προς τις ΗΠΑ, τάση που ενθαρρύνεται από το γεγονός ότι οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται στις ΗΠΑ στον τομέα της βιοτεχνολογίας είναι τριπλάσιες από τις αντίστοιχες στην Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί εμφανώς θύμα του έντονου κατακερματισμού που χαρακτηρίζει τις ερευνητικές της δραστηριότητες, την βιομηχανική της διάρθωση, και τις αγορές της. Η εναρμόνιση των καθεστώτων νομικής προστασίας αποτελεί ένα από τα στοιχεία που μπορούν να συμβάλουν

στην ανάπτυξη του στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να ανταμειφθούν οι Ευρωπαίοι ερευνητές για το έργο που επιτελούν και να μπορέσει η βιομηχανία να πραγματοποιήσει τις αναγκαίες επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και της ανάπτυξης, υπό καθεστώς μεγαλύτερης νομικής ασφάλειας, και να επαληθευθούν οι ελπίδες για τις θέσεις απασχόλησης που αναμένεται να δημιουργηθούν.

1.4. Μία πρόκληση στον τομέα της δεοντολογίας και της ενημέρωσης

1.4.1. Η βιοτεχνολογία, όπως και κάθε νέος επιστημονικός τομέας, ιδιαίτερα λόγω του γεγονότος ότι άπτεται των ζώντων οργανισμών, θέτει δικαιολογημένα ορισμένα ζητήματα ηθικής τάξης και τούτο, ακόμη περισσότερο, δεδομένου ότι το δίκαιο που διέπει τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας δεν αποσκοπεί στον καθορισμό των βασικών κατευθύνσεων της έρευνας ή στην έγκριση της διάθεσης στην αγορά των προϊόντων που προέρχονται από τις εν λόγω έρευνες.

1.4.2. Στο πλαίσιο αυτό, είναι θεμιτό να διασαφηνισθεί η δεοντολογική πτυχή, να αποφευχθεί κάθε περίπτωση διφορούμενης ερμηνείας, και να διασφαλισθεί πλήρως το νόμιμο δικαίωμα του πολίτη στην ενημέρωση. Όσον αφορά το ζήτημα αυτό, θα πρέπει να τονισθεί ότι το σύστημα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας αποτελεί ένα εξαιρετικό μέσο για τη διάδοση γνώσεων και πληροφοριών.

1.5. Η απόρριψη της πρώτης πρότασης οδηγίας από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

1.5.1. Η πρώτη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 1988, είχε βασικά τεχνικό και νομικό χαρακτήρα και δεν εξέταζε το σύνολο των προβλημάτων, κυρίως όσον αφορά το ζήτημα των δεοντολογικών κανόνων. Εξάλλου, η ΟΚΕ στη γνωμοδότηση που εξέδωσε στις 26 Απριλίου 1989⁽¹⁾, υπογράμμισε ότι η εν λόγω πρόταση δεν εξέταζε το σύνολο των προβλημάτων που τίθενται και εξέφραζε την λύπη της για το γεγονός ότι δεν υπήρχε στην οδηγία σαφής αναφορά στον άνθρωπο, αυτό καθεαυτό, ίσως διότι ο άνθρωπος δεν επιδέχεται προστασίας μέσω διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

1.5.2. Με την υπαγωγή της στο πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας συναπόφασης, μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η πρόταση οδηγίας τελικά απορρίφθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 1ης Μαρτίου 1995, αφού εξαντλήθηκε κάθε περιθώριο μέσω της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Βασική αιτία της απόρριψης ήταν οι αποκλίνουσες ερμηνείες όσον αφορά τα προβλήματα δεοντολογίας που ανέκλυψαν και, ιδιαίτερα, το ζήτημα της επιδεκτικότητας προστασίας, με διπλώματα ευρεσιτεχνίας, στοιχείων του ανθρώπινου σώματος και η τροποποίηση της γενετικής ταυτότητας του ανθρώπινου σώματος. Ήταν η πρώτη φορά που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέρριψε κείμενο κατά τη διαδικασία συνδιαλλαγής.

1.5.3. Μετά από την απόρριψη αυτή, η Επιτροπή έκρινε σκόπιμο να προβεί στην ταχεία υποβολή τροποποιημένης πρότασης. Πράγματι, παρά το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας της

1ης Μαρτίου 1995, η Επιτροπή θεώρησε ότι, λόγω των ουσιαστικών τροποποιήσεων που υπέστη η πρώτη πρόταση, ήδη κατά την διάρκεια της διαδικασίας συνδιαλλαγής, μία πρόσθετη προσπάθεια διασαφήνισής της θα καθιστούσε δυνατή την θετική ολοκλήρωση του εγχειρήματος.

1.5.4. Η Επιτροπή αποδίδει την ταχύτητα με την οποία προέβη στην υποβολή της τροποποιημένης πρότασής της στο γεγονός ότι το χάσμα μεταξύ των αμερικανικών εταιρειών και των αντίστοιχων ευρωπαϊκών διευρύνεται διαρκώς στον τομέα, ενώ, ταυτόχρονα, οι προοπτικές της παγκόσμιας αγοράς στον τομέα της βιοτεχνολογίας είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές. Σε έκθεση που εκπονήθηκε το 1988, προβλέπονταν συναλλαγές ύψους 40 δισεκατομμυρίων δολλαρίων ΗΠΑ έως το 2000, ενώ σύμφωνα με πλέον πρόσφατες εκτιμήσεις οι συναλλαγές στην εν λόγω αγορά είναι πιθανόν να προσεγγίσουν τα 90 δισεκατομμύρια δολάρια.

2. Σύνθεση της τροποποιημένης πρότασης οδηγίας

Η νέα πρόταση της Επιτροπής αποσκοπεί, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση που τη συνοδεύει, στη βελτίωση του αρχικού σχεδίου σε τέσσερα βασικά σημεία:

2.1. τη σαφέστερη διάκριση μεταξύ εφεύρεσης και ανακάλυψης. Στην περίπτωση ανακάλυψης δεν υφίσταται ανθρώπινη παρέμβαση με σκοπό την μεταβολή και χρησιμοποίηση ενός υφιστάμενου φυσικού φαινομένου ή νόμου. Κατά συνέπεια, μία ανακάλυψη δεν επιδέχεται διπλώματος κατοχύρωσης. Μία εφεύρεση λαμβάνει χώρα μετά την εφαρμογή μίας τεχνικής διαδικασίας και, κατά συνέπεια, είναι επιδεκτική κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, και ιδιαίτερα η βιομηχανική εφαρμογή της.

2.2. την εξαίρεση του ανθρώπινου σώματος και των επιμέρους στοιχείων του σε φυσική κατάσταση από τη δυνατότητα κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Η νέα πρόταση δεν περιλαμβάνει πλέον τις λέξεις «αντά καθαυτά», που υπήρξαν αιτία πολλών παρανοήσεων. Κατά τον τρόπο αυτό, ένα γονίδιο ή ένας μικροοργανισμός δεν είναι δυνατόν να αποτελέσει, αυτός καθεαυτός, αντικείμενο κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Μόνον στην περίπτωση συγκεκριμένης και χρήσιμης εφαρμογής του κατά τη διάρκεια μίας τεχνικής διαδικασίας, που είναι δυνατόν να τύχει βιομηχανικής εφαρμογής, μπορεί να καταστεί δυνατή η κατοχύρωσή του με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, ως βασικού στοιχείου της εν λόγω τεχνικής διαδικασίας.

2.3. την εξαίρεση της βλαστικής γονιδιακής θεραπείας από τη δυνατότητα κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, με στόχο το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Πρόκειται για μεθόδους που θα μπορούσαν να καταστήσουν δυνατή τη διόρθωση ή την τροποποίηση της γενετικής ταυτότητας ενός ατόμου, πριν τη γέννησή του, μέσω της γονιμοποίησης in vitro.

2.4. την επέκταση της προνομιακής μεταχείρισης που απολαμβάνουν οι γεωργοί στους εκτροφείς ζώων. Η εν λόγω προνομιακή μεταχείριση παρέχει τη δυνατότητα στους εκτροφείς να χρησιμοποιήσουν τα ζώα τα οποία καλύπτονται από διπλώματα ευρεσιτεχνίας για αναπαραγωγικούς σκοπούς, στις εκμεταλλεύσεις τους, ή προκειμένου να ανανεώσουν το ζωικό τους κεφάλαιο.

(1) ΕΕ αριθ. C 159 της 26. 6. 1989.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ τονίζει ότι το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να προβούν το ταχύτερο δυνατόν στην υιοθέτηση της οδηγίας για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων, για τους ακόλουθους λόγους:

3.1.1. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι υφίστανται βάσιμοι λόγοι για την έκδοση μίας ευρωπαϊκής οδηγίας εναρμόνισης που θα προωθήσει την προσέγγιση των ευρωπαϊκών νομοθεσιών. Η εν λόγω οδηγία θα ενισχύσει τον ενιαίο χαρακτήρα της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς.

3.1.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την ανάγκη εναρμόνισης της νομοθεσίας που διέπει τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σε ένα τόσο ελπιδοφόρο για το μέλλον τομέα, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής έρευνας. Πράγματι, η βιοτεχνολογία συμβάλλει σημαντικά στη διάθεση στην αγορά μίας νέας γενιάς φαρμακευτικών προϊόντων με αποτέλεσμα την πραγματοποίηση σημαντικών προόδων ως προς την πρόληψη και την καταπολέμηση σοβαρών ή ανίατων, μέχρι σήμερα, ασθενειών.

3.1.2.1. Εξάλλου, στον γεωργικό τομέα, είναι δυνατόν, χάρη στις προαναφερθείσες προόδους, να υπάρξει αύξηση των αποδόσεων και να αναπτυχθούν καλλιέργειες ανθεκτικές, επιλεκτικά σε ορισμένα ζιζανιοκτόνα, στα έντομα, στις αντίξοες κλιματολογικές συνθήκες, και στις ασθένειες των φυτών. Οι εν λόγω εφαρμογές μπορεί να αποδειχθούν καθοριστικής σημασίας για τις χώρες του τρίτου κόσμου.

3.1.3. Η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή στη σημασία των οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων που θέτει η παρούσα πρόταση οδηγίας. Στον τομέα της βιοτεχνολογίας, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απασχολούνται, σήμερα, άμεσα πλέον των 200 000 εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η έλλειψη ενός σαφούς νομικού πλαισίου παρεμποδίζει την βιομηχανική εκμετάλλευση της έρευνας στην Ευρώπη. Οι ΜΜΕ, οι οποίες δεν διαθέτουν τα αναγκαία μέσα για την προστασία τους έναντι των κινδύνων της εμπορικής χρήσης χωρίς την προστασία των εφευρέσεών τους, καθώς και οι ερευνητές, υπήρξαν τα πρώτα θύματα της εν λόγω έλλειψης σαφούς νομικού πλαισίου.

3.1.4. Η βιοτεχνολογία αποτελεί σήμερα τον τομέα στον οποίο επικεντρώνονται οι φαρμακευτικές έρευνες. Σύμφωνα, όμως, με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, διαπιστώνεται σήμερα ότι το 76 % των φαρμακευτικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας προέρχεται από τις ΗΠΑ, χώρα η οποία διαθέτει σαφή νομοθεσία σχετικά με την προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων. Οι επιπτώσεις από την καθυστέρηση αυτή της Ευρώπης μπορεί να έχει, επίσης, αντίκτυπο στο ευρύ κοινό. Κατά τον τρόπο αυτό, ένα μεγάλο αμερικανικό εργαστήριο, το οποίο διαθέτει στην αγορά μία νέα θεραπευτική αγωγή για την καταπολέμηση του AIDS, σχεδιάζει την, σε ένα πρώτο στάδιο, αποκλειστική διάθεση των προϊόντων του στην αμερικανική αγορά, λόγω των περιορισμένων παραγωγικών δυνατοτήτων του.

3.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί τη βελτίωση του κειμένου

Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το νέο κείμενο της Επιτροπής, λόγω της μεγαλύτερης σαφήνειας που το χαρακτηρίζει και του πλέον εμπειροστατημένου χαρακτήρα του, σε σχέση με την πρόταση

του 1988, αποτελεί την κατάλληλη βάση για την ταχεία υιοθέτηση μίας ευρωπαϊκής οδηγίας από τον νομοθέτη. Εντούτοις, προτείνει την διασαφήνιση ορισμένων ζητημάτων που αφορούν θέματα δεοντολογίας, μια μεγαλύτερη σαφήνεια ως προς τον τομέα της φυτικής παραγωγής, και τη συμπλήρωση του κειμένου ως προς τα δικαιώματα των εκτροφέων ζώων.

3.3. Σχετικά με τους δεοντολογικούς κανόνες

3.3.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει κυρίως την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διασαφηνίσει πλήρως ορισμένα νομικά θέματα ηθικής τάξης τα οποία τέθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να μελετήσουν προσεκτικά τη γνωμοδότηση που θα καταρτίσει η ομάδα συμβούλων για θέματα δεοντολογίας στον τομέα της βιοτεχνολογίας.

3.3.2. Σχετικά με το θέμα αυτό, είναι απαραίτητο να διασαφηνισθεί πλήρως στον νομοθέτη ότι η θέσπιση νομικού καθεστώτος για την προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δεν θα πρέπει να ενθαρρύνει την εφαρμογή πρακτικών ή μεθόδων που ο νόμος θεωρεί ότι αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη και στα χρηστά ήθη, όπως προβλέπει σχετικά και η σύμβαση του Μονάχου για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

3.3.3. Θα πρέπει να καταστεί σαφές στην κοινή γνώμη ότι η θέσπιση καθεστώτος νομικής προστασίας δεν αποτελεί παρά κατοχύρωση ενός αρνητικού δικαιώματος επί της εφεύρεσης, δηλαδή την απαγόρευση της εκμετάλλευσης χωρίς την συγκατάθεση του κατόχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, χωρίς να παρέχει κανένα θετικό δικαίωμα. Κατά συνέπεια, δεν εμπιπτον στο πεδίο εφαρμογής του οι διαδικασίες εξέτασης των συμβιβασίμων με τους ισχύοντες δεοντολογικούς κανόνες. Οι εν λόγω διαδικασίες εφαρμόζονται κυρίως στους τομείς που αφορούν την έρευνα και τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά.

3.3.4. Η ΟΚΕ, ταυτόχρονα με την σαφή διάκριση μεταξύ της νομικής προστασίας και του ζητήματος των δεοντολογικών κανόνων, τονίζει ότι θα πρέπει να επιβεβαιωθεί στην οδηγία το δικαίωμα στην ενημέρωση του ευρύτερου κοινού κατά τη διάρκεια όλων των σταδίων της προετοιμασίας των νέων προϊόντων που απορρέουν από την βιοτεχνολογία, από τη σύλληψη έως τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της έννομης προστασίας.

3.4. Ο τομέας των φυτικών ποικιλιών, της γεωργίας και της κτηνοτροφίας

3.4.1. Στον τομέα των φυτικών ποικιλιών, θα πρέπει να υπάρξει σαφέστερη διατύπωση του κειμένου ως προς τις σχέσεις που συνδέουν το καθεστώς που διέπει το δικαίωμα παραγωγής φυτικής ποικιλίας και τα δικαιώματα που απορρέουν από τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, προκειμένου να αντιμετωπισθεί κυρίως η δυνατότητα κατοχύρωσης των φυτών με διπλώματα ευρεσιτεχνίας και το ζήτημα της σώρευσης των δύο δικαιωμάτων. Η ύπαρξη αναφοράς στην έννοια των φυτικών ποικιλιών θα καθιστούσε, επίσης, δυνατό τον περιορισμό των πιθανοτήτων ύπαρξης διαφορών.

3.4.2. Προκειμένου να διευκολυνθεί η ερμηνεία του κειμένου, η ΟΚΕ συνιστά την εισαγωγή στην αιτιολογική έκθεση μίας νέα παραγράφου η οποία θα ορίζει ότι «θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι η εξαίρεση από την επιδεκτικότητα κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας των φυτικών ποικιλιών και των φυλών ζώων αφορά τις φυτικές ποικιλίες και τις ζωϊκές φυλές κατά τρόπο που να μη ζημιώνεται η επιδεκτικότητα κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας των φυτών και των ζώων, στην περίπτωση που η εφαρμογή της υποκειμένης εφεύρεσης δεν περιορίζεται τεχνικά σε καθορισμένες φυτικές ποικιλίες και φυλές ζώων».

3.4.3. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την επέκταση του δικαιώματος σχετικά με την παραγωγή φυτικών ποικιλιών (που αποκαλείται καταχρηστικά «προνομακή μεταχείριση των γεωργών») και στον τομέα των ζώων αναπαραγωγής. Εντούτοις, στην περίπτωση αυτή, κρίνεται σκόπιμο να διασαφηνισθούν οι τρόποι εφαρμογής της. Στην περίπτωση που δεν υπάρξει σαφής καθορισμός των τρόπων εφαρμογής της, είναι δυνατόν να υπάρξουν αντιφατικές ερμηνείες της εν λόγω διάταξης στα διάφορα κράτη μέλη.

3.4.4. Η ΟΚΕ συμμεριζείται τις ανησυχίες που εξέφρασαν πολλοί εκπρόσωποι των γεωργικών κύκλων όσον αφορά μια υπερβολική εξάρτηση του τομέα από τη βιομηχανία. Για το λόγο αυτό, καλεί την Επιτροπή να μελετήσει το θέμα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 1

4.1.1. Το άρθρο αυτό τονίζει ότι η πρόταση εντάσσεται στο τρέχον πλαίσιο του δικαίου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Καθιστά σαφές ότι η κατοχή διπλώματος ευρεσιτεχνίας δεν αποτελεί παρά κατοχύρωση ενός αρνητικού δικαιώματος, δηλαδή απαγορεύει την χρήση της εφεύρεσης εκ μέρους τρίτων χωρίς την προηγούμενη χορήγηση αδείας και δεν παρέχει ένα θετικό δικαίωμα, δηλαδή ένα δικαίωμα εκμετάλλευσης και εμπορίας.

Η ΟΚΕ προτείνει να καταστεί το εν λόγω άρθρο ακόμη σαφέστερο και να τονιστεί ότι «η παρούσα οδηγία δεν επηρεάζει τις εθνικές και την κοινοτική νομοθεσία, κυρίως όσον αφορά τους δεοντολογικούς κανόνες, περί ελέγχου της έρευνας και περί της χρησιμοποίησής ή της εμπορίας των αποτελεσμάτων της, ως προς των καθορισμό των επιτροπέμενων ...».

4.1.2. Εξάλλου, είναι σημαντικό να τονισθεί ότι, κατά τη στιγμή της κατάθεσης της αίτησης, πρέπει να αποδειχθεί η λειτουργία και η πρακτική χρησιμότητα της εφεύρεσης — και, κατά συνέπεια, η δυναμική εφαρμογή στη βιομηχανία — και να επαληθευθεί κατά τη διαδικασία της εξέτασης.

4.1.3. Θα πρέπει, επίσης, να υπενθυμισθεί, σε αυτό το στάδιο, το δικαίωμα του κοινού στην ενημέρωση σχετικά με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που έχουν χορηγηθεί καθώς και η ύπαρξη πολυάριθμων δυνατοτήτων προσφυγής σε περίπτωση αμφισβήτησης ή απλής ύπαρξης αμφιβολιών. Η ΟΚΕ προτείνει την προσθήκη της ακόλουθης αιτιολογικής σκέψης.

4.1.3.1. Τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ήδη διασφαλίζουν τη δημοσίευση όλων των αιτήσεων για χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας πράγμα το οποίο επιτρέπει τη γενική ενημέρωση του κοινού. Εντούτοις, η διαφάνεια έχει βασική σημασία προκειμένου να εδραιωθεί η μακροπρόθεσμη εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων πολιτών στις επιστημονικές καινοτομίες και να μπορεί ο καταναλωτής να επιλέγει σύμφωνα με την προσωπική του γνώμη.

Συνεπώς, η Επιτροπή, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές, τις επιστημονικές επιτροπές, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Αξιολόγηση των Φαρμακευτικών Προϊόντων, την ομάδα συμβούλων για τον κώδικα δεοντολογίας στη βιοτεχνολογία, τις

επιχειρήσεις αγροτικών προϊόντων, τις φαρμακευτικές βιομηχανίες και τους ευρωπαϊκούς συλλόγους καταναλωτών και προστασίας του περιβάλλοντος, θα πρέπει να αναλάβει την πρωτοβουλία να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή του δικαιώματος των πολιτών στην ενημέρωση σχετικά με τις βιοτεχνολογικές καινοτομίες, τις εφαρμογές τους, τους κινδύνους και τα μέσα προφύλαξης.

4.2. Άρθρο 2

4.2.1. Το άρθρο αυτό είναι νέο σε σχέση με το προηγούμενο κείμενο. Περιλαμβάνει τον σαφή ορισμό του «βιολογικού υλικού», της «μικροβιολογικής μεθόδου» και της «κυρίως βιολογικής μεθόδου παραγωγής φυτών ή ζώων». Πράγματι, είναι πολύ σημαντικό να αποφευχθεί οποιαδήποτε παρανόηση σχετικά με το εν λόγω θέμα χάρη στο σαφή ορισμό των εννοιών αυτών.

4.2.2. Όσον αφορά τις φυλές ζώων, δεν υφίσταται επί του παρόντος ειδικό δικαίο που να περιλαμβάνει ένα σαφή ορισμό. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία που θα είχε η ανάληψη προσαθειών σε κοινοτικό επίπεδο προκειμένου να υπάρξει ένας παρόμοιος ορισμός.

4.3. Άρθρο 3

4.3.1. Το άρθρο αυτό αναφέρεται στο πλέον αμφιλεγόμενο θέμα της προηγούμενης οδηγίας. Ορίζει ότι το ανθρώπινο σώμα και τα επιμέρους στοιχεία του στη φυσική τους κατάσταση (παραλείπονται οι λέξεις «αυτά καθαυτά», που είχαν προκαλέσει την διαφωνία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) δεν είναι δυνατόν να θεωρηθούν ότι επιδέχονται έννομη προστασία. Επίσης, στο εν λόγω άρθρο διασαφηνίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες το βιολογικό υλικό ανθρώπινης προέλευσης μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διπλώματος ευρεσιτεχνίας, δηλαδή να αποτελέσει αντικείμενο «τεχνικών μεθόδων».

4.3.2. Όσον αφορά την ειδική περίπτωση του ανθρώπινου εμβρύου, κρίνεται σκόπιμο να υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής των εξαιρέσεων του άρθρου 3. Πράγματι, το κείμενο, υπό την παρούσα μορφή του, δεν παρέχει εγγυήσεις ως προς αυτό, διότι είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι η έννοια του ανθρώπινου σώματος δεν περιλαμβάνει το έμβryo. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα ήταν προτιμότερο να περιληφθεί η εν λόγω εξαίρεση στο άρθρο αυτό, προκειμένου να δοθεί μεγαλύτερη πολιτική βαρύτητα στο επίσημο αυτό.

4.3.2.1. Η διατύπωση «στη φυσική τους κατάσταση», παρά το γεγονός ότι είναι σαφέστερη από την διατύπωση που είχε χρησιμοποιηθεί προηγουμένως, δεν εξαλείφει κάθε περίπτωση παρερμηνείας της. Πράγματι, η πλήρης διασαφήνισή της φαίνεται αδύνατη (πως είναι δυνατόν να υπάρξει σαφής ορισμός της φύσης;). Κατά συνέπεια, για λόγους σαφήνειας, η ΟΚΕ προτείνει την διαγραφή της εν λόγω αναφοράς διότι μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στον αναγνώστη. Κατά τον τρόπο αυτό, στο άρθρο 3 θα προβλέπεται η εξαίρεση του ανθρώπινου σώματος από την δυνατότητα κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, με μία μόνον απόκλιση από τον εν λόγω κανόνα που καθορίζεται με σαφήνεια στο εδάφιο 2.

4.3.2.2. Η ΟΚΕ προτείνει την ακόλουθη νέα διατύπωση του άρθρου 3:

«1. Το ανθρώπινο σώμα, συμπεριλαμβανομένων των βλαστικών κυττάρων, κυρίως του ανθρώπινου εμβρύου, καθώς και κάθε επιμέρους στοιχείου του ανθρώπινου σώματος, δεν θεωρείται ως εφεύρεση επιδεκτική κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας

2. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1,»

4.3.2.3. Θα πρέπει να επαναδιατυπωθεί το εδάφιο 2, του άρθρου 3, στο οποίο προβλέπεται σαφώς η εξαίρεση του ανθρώπινου σώματος από τη δυνατότητα κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, ιδιαίτερα η απόδοσή του σε ορισμένες γλώσσες, με βάση το άρθρο 27, παράγραφος 1, της συμφωνίας TRIPS⁽¹⁾, που ορίζει ότι «ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μπορεί να χορηγηθεί για οποιαδήποτε εφεύρεση, προϊόν ή διαδικασία, σε όλους τους τομείς της τεχνολογίας, υπό τον όρο ότι είναι νέα, συνεπάγεται μια εφευρετική δραστηριότητα και επιδέχεται βιομηχανικής εφαρμογής» (ελεύθερη μετάφραση), προκειμένου να αποφευχθεί κάθε ενδεχόμενο διαφορούμενης ερμηνείας του.

4.4. Άρθρο 4

4.4.1. Το άρθρο 4 έχει ως αντικείμενο την επιβεβαίωση των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων που είναι επιδεκτικές διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 3. Προς τον σκοπό της καλύτερης κατανόησης του κειμένου η ΟΚΕ προτείνει να αντιστραφεί η σειρά των δύο άρθρων.

4.4.2. Στον τομέα των φυτικών ποικιλιών, θα πρέπει να διασαφηνισθεί περισσότερο η διάκριση που γίνεται μεταξύ φυτικών ποικιλιών και τμημάτων φυτών. Ο εν λόγω ορισμός θα μπορούσε να περιληφθεί στο άρθρο 4 ή στο άρθρο 2, που περιλαμβάνουν τους ορισμούς, με ειδική αναφορά στον κοινοτικό κανονισμό σχετικά με την παραγωγή φυτικών ποικιλιών (κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2100/94⁽²⁾, άρθρο 6).

4.5. Άρθρα 5 έως 7

4.5.1. Τα εν λόγω άρθρα διασαφηνίζουν το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας σχετικά με τις μικροβιολογικές μεθόδους (που είναι επιδεκτικές προστασίας με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας), τις βιολογικές μεθόδους παραγωγής φυτικών ποικιλιών ή αναπαραγωγής ζώων (μη επιδεκτικές προστασίας με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας) και τις χρήσεις των φυτικών ποικιλιών ή φυλών ζώων και των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή τους (επιδεκτικές προστασίας με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας).

4.5.2. Επιβάλλεται, όσον αφορά τις φυτικές ποικιλίες, η διασαφήνιση της διάκρισης μεταξύ του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και του δικαιώματος παραγωγής φυτικών ποικιλιών, όπως προβλέπεται από τον κοινοτικό κανονισμό 2100/94.

4.5.3. Εξάλλου, πρέπει να διευκρινισθεί, στο κείμενο ή την αιτιολογική έκθεση, ότι οι μέθοδοι καλλιέργειας ή κτηνοτροφίας καλύπτονται από την έννοια των μεθόδων δημιουργίας νέων ποικιλιών.

4.6. Άρθρο 8

4.6.1. Στο άρθρο αυτό διασαφηνίζεται εκ νέου η διάκριση μεταξύ ανακάλυψης και εφεύρεσης. Η εν λόγω διασαφήνιση είναι, αφενός, ελάχιστα πειστική και, αφετέρου, περιοριστική για την εφαρμογή του όρου ανακάλυψη.

(1) TRIPS: Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (Εμπορικές Πτυχές των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας).

(2) ΕΕ αριθ. L 227 της 1. 9. 1994.

4.6.2. Η ΟΚΕ προτείνει, προκειμένου να διασαφηνισθεί το σημείο αυτό, την προσθήκη της ακόλουθης πρότασης στο τέλος του άρθρου: «...ότι το εν λόγω υλικό αποτελούσε μέρος υλικού που υπάρχει ήδη στη φύση και δεν αποτέλεσε αντικείμενο τεχνικής διεργασίας».

4.6.2.1. Εξάλλου, η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να υπάρξει σαφέστερη διατύπωση μέσω της διαίρεσης του άρθρου σε δύο εδάφια: ενός πρώτου εδαφίου για την διασαφήνιση της έννοιας της ανακάλυψης, όπως αυτή περιγράφεται στην αιτιολογική έκθεση, και ενός δευτέρου για τη διασαφήνιση της έννοιας της καινοτομίας ενός προϊόντος που προϋπήρχε στη φύση.

4.7. Άρθρο 9

4.7.1. Το εν λόγω άρθρο αναφέρεται στις εξαιρέσεις εφευρέσεων από την επιδεκτικότητα προστασίας, για λόγους δημοσίας τάξης και ή χρηστών ηθών, ενώ γίνεται ειδική μνεία στις μεθόδους βλαστικής γονιδιακής θεραπείας επί του ανθρώπου ή στην τροποποίηση της γενετικής ταυτότητας των ζώων, που είναι δυνατόν να προκαλέσουν πόνο ή σωματική αναπηρία καθώς και στα ζώα που προέρχονται από την χρησιμοποίηση παρόμοιων μεθόδων.

4.7.2. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει πλήρως την απαγόρευση της δυνατότητας κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας των πρακτικών ευγονικής με τις οποίες επιδιώκεται η τροποποίηση της γενετικής ταυτότητας της ανθρώπινης ύπαρξης. Εντούτοις, επιδιώκοντας πάντα την ύπαρξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερης σαφήνειας και επιθυμώντας να εκδηλώσει την πλήρη αντίθεσή της προς κάθε πρακτική καταχρηστικής χρήσης του ανθρώπινου εμβρύου, η ΟΚΕ συνιστά την αντικατάσταση του εν λόγω εδαφίου από το ακόλουθο κείμενο: «: α) οι μέθοδοι τροποποίησης της γενετικής ταυτότητας των βλαστικών κυττάρων του ανθρώπινου σώματος και των μελλοντικών γενεών, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων της σύλληψης».

4.7.3. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει, επίσης, την απαγόρευση των μεθόδων τροποποίησης της γενετικής ταυτότητας των ζώων, που είναι δυνατόν να προκαλέσει ανώφελο ή δυσανάλογο σε σχέση με τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, πόνο ή αναπηρία.

4.8. Άρθρα 10 και 11

4.8.1. Τα εν λόγω άρθρα ορίζουν σαφώς την έκταση του πεδίου εφαρμογής της νομικής προστασίας κάθε βιολογικού υλικού το οποίο αποκτάται με πολλαπλασιασμό ή αναπαραγωγή βάσει της εφευρέσεως.

4.8.2. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, βάσει των εν λόγω κειμένων, ότι το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για ένα γενετικά τροποποιημένο φυτό ισχύει λογικά για την φυτική ποικιλία, για την παραγωγή της οποίας χρησιμοποιείται η γενετική πληροφορία που είναι κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

4.9. Άρθρο 12

Το άρθρο αυτό εισάγει μία παρέκκλιση σε σχέση με τα δύο προηγούμενα άρθρα, βάσει της οποίας επιτρέπεται η αναπαραγωγή ή ο πολλαπλασιασμός, στην περίπτωση που προβλέπεται ρητώς κατά την πώληση του προϊόντος (παράδειγμα: χάρη των σπόρων).

4.10. Άρθρο 13

4.10.1. Το εν λόγω άρθρο, κατ'επέκταση της προηγούμενης παρέκκλισης, επιτρέπει σε ένα γεωργό ή εκτροφέα ζώων, να χρησιμοποιήσει το προϊόν ή το ζώο αναπαραγωγής που απέκτησε για τον πολλαπλασιασμό ή την αναπαραγωγή στην δική του γεωργική εκμετάλλευση. Στην προηγούμενη πρόταση δεν αναφερόταν το δικαίωμα του εκτροφέα ζώων.

4.10.1.1. Όσον αφορά τα όρια, ή την έκταση της παρέκκλισης που ισχύει για τους γεωργούς, γίνεται παραπομπή στον κανονισμό 2100/94 COV περί πιστοποιητικό παραγωγής φυτικών ποικιλιών και στις εθνικές λεπτομέρειες εφαρμογής του.

4.10.2. Δεν υφίσταται καμία διάταξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τον καθορισμό των συνθηκών εφαρμογής της παρέκκλισης που ισχύει για τους εκτροφείς ζώων. Η ΟΚΕ εκφράζει τον φόβο ότι η διάταξη αυτή θα αποτελέσει αντικείμενο υπερβολικά αποκλινουσών εθνικών ερμηνειών και διατάξεων, με αποτέλεσμα την παρεμβολή εμποδίων στην ουσιαστική προστασία των κατόχων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και στην διασφάλιση των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτά. Η ΟΚΕ προτείνει να αποτελέσει το εν λόγω θέμα, και κυρίως το ζήτημα των σωματικών αναλογιών των ζώων αναπαραγωγής που επωφελούνται από την παρέκκλιση αυτή, αντικείμενο διασαφηνίσεων (στο πλαίσιο της ίδιας της οδηγίας ή άλλου ειδικού γεωργικού κανονισμού).

4.10.3. Όσον αφορά τον τομέα της κτηνοτροφίας, η ΟΚΕ εκτιμά ότι το δικαίωμα προνομιακής μεταχείρισης θα πρέπει να περιλαμβάνει τόσο τα ζώα αναπαραγωγής όσο και τα υλικά αναπαραγωγής. Εξάλλου, η ΟΚΕ εκτιμά ότι προκειμένου να υπάρξει ισότιμη μεταχείριση των γεωργών και των κτηνοτρόφων, η προνομιακή μεταχείριση θα πρέπει να περιλαμβάνει και το ζωϊκό κεφάλαιο του κτηνοτρόφου και όχι μόνο την ανανέωση του ζωϊκού κεφαλαίου.

4.10.4. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ συνιστά την επαναδιατύπωση του εδαφίου 2, του άρθρου 13, ως ακολούθως:

«Κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 10 και 11, η διάθεση στην αγορά ζώων αναπαραγωγής από τον ίδιο τον κάτοχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ή με τη συγκατάθεσή του σε γεωργό, συνεπάγεται ότι ο γεωργός έχει την άδεια να χρησιμοποιήσει τα κατοχυρωμένα με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ζώα αναπαραγωγής καθώς και τα υλικά αναπαραγωγής στη δική του εκμετάλλευση, προκειμένου να ανανεώσει το ζωϊκό του κεφάλαιο.»

4.10.4.1. Οι εν λόγω παρατηρήσεις, επίσης, θα πρέπει να περιληφθούν στη 30ή αιτιολογική σκέψη.

4.10.5. Στο εδάφιο 3, του άρθρου 13, όπως και στη 31η αιτιολογική σκέψη, θα πρέπει να υπάρξει αναφορά στους κοινοτικούς κανόνες που αφορούν τις προαναφερθείσες παρεκκλίσεις σχετικά με τους κτηνοτρόφους τις οποίες υποδεικνύει η ΟΚΕ.

4.11. Άρθρο 14

4.11.1. Το άρθρο αυτό αναφέρεται ειδικά στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που αφορούν τα φυτά. Επιτρέπει την εκμετάλλευσή τους μέσω ενός συστήματος χορήγησης αδειών για συγκεκριμένες ποικιλίες που παράγονται και προστατεύονται αρχικά από διπλώματα ευρεσιτεχνίας (μέ αμοιβαία χορήγησης αδειών στον κάτοχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας).

4.11.2. Η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή του νομοθέτη στο γεγονός ότι, στο πλαίσιο των διεθνών διαπραγματεύσεων, τα νόμιμα δικαιώματα των κατόχων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας θα πρέπει να είναι συμβιβάσιμα με το δικαίωμα πρόσβασης των χωρών του τρίτου κόσμου στις νέες τεχνολογίες, ιδιαίτερα όσον αφορά τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

4.11.3. Στην περίπτωση που θεσπισθεί τίτλος βελτιωτή για την παραγωγή φυλών ζώων, θα πρέπει να προβλεφθεί στην οδηγία η επέκταση του δικαιώματος χρήσης των αδειών στον εν λόγω τομέα.

4.12. Άρθρα 15 και 16

4.12.1. Τα άρθρα αυτά καλύπτουν την περιγραφή της εφεύρεσης που θα πρέπει να υποβληθεί, ειδικότερα με τη μορφή της κατάθεσης δείγματος, στους αρμόδιους οργανισμούς, προκειμένου να διασφαλισθεί η πρόσβαση στους ενδεχόμενους χρήστες καθώς και η διάρκεια ισχύος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

4.13. Άρθρο 17

4.13.1. Με το άρθρο αυτό διασφαλίζεται ότι το βάρος της αποδείξεως εφαρμόζεται υπέρ του κατόχου διπλώματος ευρεσιτεχνίας και εις βάρος ενός πιθανού βελτιωτή, ο οποίος θα πρέπει να τεκμηριώσει τις συνθήκες κατασκευής ενός νέου προϊόντος, ταυτόσημου με αυτό που αποτελεί αντικείμενο προστασίας βάσει διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

4.13.2. Η εν λόγω διάταξη συμφωνεί με το ευρωπαϊκό δίκαιο που διέπει τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας (οι κυριότερες αρχές του οποίου καθορίζονται στο άρθρο 35 της Συμφωνίας για τα κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας), καθώς και με τις συμφωνίες της ΓΣΔΕ, στην πτυχή που αναφέρεται στα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας (TRIPS).

5. Συμπεράσματα

5.1. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη εναρμόνισης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, του δικαίου για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, προκειμένου να εδραιωθεί κατά ουσιαστικό τρόπο η ενιαία εσωτερική αγορά,

5.2. Λαμβάνοντας υπόψη τις πολυάριθμες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που συνδέονται με τα αποτελέσματα και τις προοπτικές της ανάπτυξης της βιοτεχνολογίας,

5.3. Λαμβάνοντας υπόψη την ανησυχητική καθυστέρηση της Ευρώπης στον τομέα, σε σχέση με τις ΗΠΑ, που θα έχει ολέθριες επιπτώσεις στην απασχόληση και στον εφοδιασμό των Ευρωπαίων πολιτών σε φαρμακευτικά προϊόντα,

5.4. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το ζήτημα των δεοντολογικών κανόνων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αυστηρότητα και σαφήνεια, χωρίς όμως να αποτελέσει δικαιολογία για την μη ανάληψη δράσης,

5.5. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η νομοθεσία που διέπει τα δικαιώματα που απορρέουν από την κατοχή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δεν θα πρέπει να υποκαταστήσει τα όργανα ελέγχου, που είναι επιφορτισμένα με το έργο της αξιολόγησης της τήρησης των δεοντολογικών κανόνων που είναι γενικά αποδεκτές από την κοινωνία,

5.6. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή:

5.6.1. Ζητεί από τον νομοθέτη να λάβει υπόψη τις τροποποιήσεις και τις διασαφηνίσεις που προτείνει η ΟΚΕ. Οι εν λόγω τροποποιήσεις και διασαφηνίσεις θα προσδώσουν στο κείμενο της οδηγίας μεγαλύτερη σαφήνεια, θα αποτρέψουν την λανθασμένη ερμηνεία της και θα διασφαλίσουν τόσο την καλύτερη ενημέρωση του κοινού όσο και την πλέον ισόρροπη

κατοχύρωση των νόμιμων δικαιωμάτων των εφευρετών και των δικαιωμάτων των χρηστών, προκειμένου να υπάρξει όσο το δυνατόν ευρύτερη διάδοση των θετικών αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τις εφευρέσεις.

5.6.2. Εγκρίνει, με τις επιφυλάξεις αυτές, την παρούσα πρόταση οδηγίας και ζητεί από τον νομοθέτη την ταχεία υιοθέτησή της.

Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο Βιβλίο σχετικά με την αναθεώρηση του Κανονισμού για τις συγκεντρώσεις»

(96/C 295/04)

Στις 2 Φεβρουαρίου 1996, η Επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το «Πράσινο Βιβλίο σχετικά με την αναθεώρηση του Κανονισμού για τις συγκεντρώσεις».

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του βάσει της εισηγητικής έκθεσης του κ. Bagliano, στις 19 Ιουνίου 1996.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 96 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Δυόμισυ χρόνια μετά την έκθεση προς το Συμβούλιο τα τρία πρώτα έτη εφαρμογής του Κανονισμού σχετικά με τον έλεγχο των συγκεντρώσεων (έγγρ. COM(95) 385 τελικό της 28 Ιουλίου 1993), η Επιτροπή υποβάλλει τώρα Πράσινο Βιβλίο για την αναθεώρηση του κανονισμού αυτού.

1.2. Η υπόθεση αυτής της αναθεώρησης προβλέπεται ρητά στον Κανονισμό 4064/89⁽¹⁾ («έως τα έτη του τέταρτου έτους μετά την υιοθέτησή») στο άρθρο 1.3 για τα «κατώτατα όρια» και στο άρθρο 9.10 για την «παραπομπή». Επιπλέον, την ίδια τη στιγμή της υιοθέτησης του Κανονισμού (που άρχισε να ισχύει στις 21. 9. 1990) τόσο η Επιτροπή όσο και το Συμβούλιο, από κοινού, εξέφρασαν την πρόθεση και τη σκοπιμότητα περαιτέρω τροποποιήσεων (που αφορούν τα πιστωτικά ιδρύματα,

τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών, τη διαφάνεια). Οι τροποποιήσεις αυτές αποτελούν και τα όρια της «αναθεώρησης».

1.3. Βάσει της έκθεσης του 1993⁽²⁾, το Συμβούλιο έχει δεχτεί την πρόταση της Επιτροπής για παραπομπή της επανεξέτασης του Κανονισμού (που προβλέπεται μεταξύ του 1994) σε ημερομηνία που τοποθετείται πριν από το τέλος του 1996. Έγκαρρα, συνεπώς, στις αρχές του έτους αυτού η Επιτροπή υποβάλλει αυτό το Πράσινο Βιβλίο.

1.4. Πρόκειται για έγγραφο προβληματισμού που επαναλαμβάνει τα θέματα και τους προβληματισμούς της έκθεσης του 1993, διευρύνοντας και ολοκληρώνοντάς τους.

Στα κεφάλαια σχετικά με:

- τον ενιαίο έλεγχο των υποθέσεων
- τα «κατώτατα όρια»
- τον κανονισμό των «δύο τρίτων»
- τις «παραπομπές»

⁽¹⁾ Καν. (ΕΟΚ) αριθ. 4064/89 της 21. 12. 1989 στην ΕΕ αριθ. L 395 της 30. 12. 1989.

⁽²⁾ Για το οποίο η ΟΚΕ κατήρτισε «γνωμοδότηση» (ΕΕ αριθ. C 388 της 31. 12. 1994).

- τις «κοινές επιχειρήσεις» που έχουν χαρακτήρα συγκέντρωσης και συνεργασίας
- τις «δεσμεύσεις» στην πρώτη και στη δεύτερη φάση
- τα πιστωτικά ιδρύματα και τους άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς
- τη διαφάνεια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων

η Επιτροπή προσθέτει ad hoc παραγράφους που αφορούν τις

- «πολλαπλές» κοινοποιήσεις
- την κατάσταση στα κράτη μέλη

και, τέλος, αφιερώνει πολύ πιο εμπειριστατωμένες αναλύσεις στο σημαντικό πρόβλημα

- των κοινών επιχειρήσεων («συγκεντρωτικές» και «συνεταιριστικές»)
- και των διαδικασιών παραπομπής (άρθρο 9 και άρθρο 22 του Κανονισμού 4069/89).

1.5. Για ορισμένα θέματα η Επιτροπή εκδηλώνει ή καθιστά προφανή την πρόθεσή της, μεταξύ των διαφόρων επιλογών, τις δικές της προτιμήσεις, που επιπλέον αιτιολογούνται.

1.6. Πρόκειται, συνεπώς, για Πράσινο Βιβλίο που βρίσκεται στα όρια Λευκής Βίβλου. Αυτό όμως θεωρείται από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ως άκρως θετικό χαρακτηριστικό του εγγράφου αυτού γιατί μπορεί έτσι να επιταχύνει τη συζήτηση σε ένα πλαίσιο αποτελεσματικής διαφάνειας και πραγματικής συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων πλευρών, για θέματα και ζητήματα που περιγράφονται και τεκμηριώνονται με τρόπο σαφή και εξαντλητικό.

2. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

2.1. Σε όλα αυτά σχεδόν τα θέματα που επαναλαμβάνονται και αναλύονται εμπειριστατωμένα στο Πράσινο Βιβλίο, η ΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει τις απόψεις της στις γνωμοδοτήσεις του 1994 και του 1995⁽¹⁾.

Ωστόσο, η ΟΚΕ, με μεγάλη της χαρά, επανεξετάζει το σύνολο του προβλήματος, λαμβάνοντας υπόψη τους τελευταίους προβληματισμούς της Επιτροπής στα όρια πάντοτε αυτής της «αναθεώρησης».

2.2. Η ΟΚΕ κρίνει πάνω απ' όλα ότι οφείλει να εκφράσει την ικανοποίησή της για την αυστηρότητα και την λεπτότητα με την οποία, αυτή τη φορά, η Επιτροπή επεδίωξε προκαταβολικά να συλλέξει τις απόψεις των επιχειρήσεων, οργανώσεων, δικηγόρων, εμπειρογνομόνων, όπως και των ιδίων των κρατών μελών.

Αυτό είχε ήδη επαναληφθεί και κατά τη διάρκεια της κατάρτισης του κανονισμού '93, όμως συνεχίστηκε ευρύτερα κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας αυτού του Πράσινου Βιβλίου, μέσω προσανατολισμένων ερωτηματολογίων και ανοικτών ερωτημάτων. Όλοι, συνεπώς, είχαν τη δυνατότητα να εκφράσουν τις πεποιθήσεις τους και τις εμπειρίες τους, εμπλουτίζοντας και ολοκληρώνοντας έτσι τις πληροφορίες που είχε η Επιτροπή στη διάθεσή της.

2.3. Έστω και εάν το πρόβλημα περιορίστηκε στην «αναθεώρηση» του ισχύοντος από έτη Κανονισμού, και σε ειδικά θέματα χρειάζεται, ωστόσο, να έχουμε υπόψη μας ότι πρόκειται πάντοτε για μέσο ελέγχου του ανταγωνισμού και όχι για αυτοσκοπό, με επιδίωξη δηλαδή την προώθηση τόσο του ανταγωνισμού όσο και της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων.

2.4. Κατ' αρχάς, σ' αυτή την αναγκαία δράση βελτίωσης ορισμένων κανόνων πρέπει με κάθε τρόπο να αποφευχθούν γραφειοκρατικά και περιοριστικά μέτρα και να επιζητηθεί, αντιθέτως, απλοποίηση των διατυπώσεων και μεγαλύτερη σαφήνεια των ίδιων των κανόνων σε ένα πάντοτε πιο διαφανές και δυναμικό ανταγωνιστικό κλίμα.

2.5. Εάν, από τη μια πλευρά, οι δράσεις ελέγχου των συγκεντρώσεων πρέπει να εγγυώνται και να προωθούν τον δίκαιο και αποκλειστικό ανταγωνισμό — με ειδική προσοχή στις απαιτήσεις, των ΜΜΕ — από την άλλη, είναι απαραίτητο να έχουμε υπόψη μας ότι η ενίσχυση των οικονομικοπραγωγικών διαρθρώσεων πρέπει να αποβλέπει στην όλο και μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα της κοινοτικής οικονομίας στο σύνολό της σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο κοινοτικός έλεγχος των συγκεντρώσεων πρέπει να εντάσσεται πάντοτε σε μια σφαιρική θεώρηση της οικονομίας, για να λαμβάνεται υπόψη το διεθνές πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από ισχυρή και αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα.

2.6. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διαπιστώνοντας την προσπάθεια της Επιτροπής να εμβαθύνει τη συζήτηση και να τη διευρύνει προς τις απόψεις όλων των ενδιαφερόμενων πλευρών.

Στο πνεύμα αυτό ακριβώς, και για να ενισχυθεί ο ίδιος ο ρόλος της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη, η ΟΚΕ υποδεικνύει να μην περιοριστεί η συζήτηση, αλλά να συμπεριλάβει όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς λόγω ακριβώς των κοινωνικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η διαδικασία αναδιάρθρωσης της οικονομίας.

3. Η «κοινοτική διάσταση» — Η αρχή της «επικουρικότητας» και του «ενιαίου ελέγχου των υποθέσεων»

3.1. Το πρόβλημα της αξιολόγησης εάν πράξη συγκέντρωσης μεταξύ επιχειρήσεων έχει «κοινοτική διάσταση» (και, συνεπώς, μετeisέρχεται στη σφαίρα εφαρμογής του Κανονισμού 4064/89 και ακολούθων) θα πρέπει να αντιμετωπισθεί στο φως των δύο προδικαστικών εννοιών που έχουν, για το λόγο αυτό, θεμελιώδη σημασία:

- την αρχή της «επικουρικότητας»
- την αρχή της «ενιαίου ελέγχου των υποθέσεων».

3.2. Ήδη στη γνωμοδότηση του 1994 (1.5), η ΟΚΕ υπογράμμισε την ανάγκη ρεθής ερμηνείας της αρχής της επικουρικότητας.

3.3. Βοηθούν στο σκοπό αυτό και οι ίδιοι οι κανόνες της Συνθήκης, που αφορούν τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων (άρθρο 85), και οι οποίες αναμφίβολα αποτελούν τα κατάλληλα μέσα αυθεντικής ερμηνείας.

(¹) ΕΕ αριθ. C 388 της 31. 12. 1994 και ΕΕ αριθ. C 18 της 22. 1. 1996.

Πράγματι, το κριτήριο «ενδεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων στο εμπόριο των κρατών μελών» (άρθρο 85.1 της Συνθήκης) είναι συνεκτικό και συγκλίνει, όσον αφορά τον ορισμό της «κοινοτικής διάστασης», με το κριτήριο των «αποτελεσμάτων μιας συγκέντρωσης που επεκτείνονται πέρα από τα εθνικά όρια ενός κράτους μέλους» όπως δηλώνει η ίδια η Επιτροπή. Αυτό είναι το κριτήριο που η Επιτροπή επισημαίνει στο Πράσινο Βιβλίο επινοώντας την αποτελεσματική έκφραση «συγκεντρώσεις που έχουν ουσιαστικές διαμεθοριακές επιπτώσεις».

3.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί, κατ'αρχήν, με το γεγονός ότι οι συγκεντρώσεις που έχουν «σημαντικές διαμεθοριακές επιπτώσεις» πρέπει να θεωρούνται «κοινοτικής διάστασης».

3.5. Από αυτό απορρέει, αντιθέτως, ότι «όλα τα σχέδια συγκέντρωσης» που προωθούνται σε ένα μόνο κράτος της Ένωσης ... θα πρέπει λογικά να παραμείνουν στη σφαίρα αρμοδιότητας του εν λόγω κράτους μέλους (σημείο 2.3.1 της γνωμοδότησης CES του 1995).

3.6. Αντιθέτως η «κοινοτική διάσταση» — επιφέρει λογικά, επίσης, και την κοινοτική αρμοδιότητα του «ελέγχου» των συγκεντρώσεων.

Από την άποψη αυτή, η αρχή του «ενιαίου ελέγχου των υποθέσεων» διασφαλίζει κανόνες, συνθήκες και κριτήρια αξιολόγησης που είναι ενιαία και, συνεπώς, τελικά τη νομική βεβαιότητα.

Η ΟΚΕ, επιβεβαιώνοντας τη γνωμοδότηση του 1995 (2.2), συμφωνεί στο σημείο αυτό με τον προβληματισμό της Επιτροπής, όπως αυτός εκφράζεται στο σημείο 28 του Πράσινου Βιβλίου, προβληματισμό που αποτελεί έμμεση επιλογή που την υιοθετεί και η ίδια η Επιτροπή: «Είναι σημαντικό η έκταση και οι τρόποι ελέγχου των επιπτώσεων των διασυνοριακών συγκεντρώσεων να είναι ενιαίοι σε ολόκληρη την Κοινότητα».

4. Κατώτατα όρια κύκλου εργασιών

4.1. Για να αξιολογηθούν οι — σημαντικές διαμεθοριακές — επιπτώσεις στην αγορά της ΕΕ, το κριτήριο του «παγκόσμιου κατώτατου ορίου» του συνολικού κύκλου εργασιών, του συνόλου των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με το «κοινοτικό κατώτατο όριο» τουλάχιστον δύο από τις επιχειρήσεις αυτές, αποτελεί αναγκαία ποσοτική παράμετρο για έναν αποδεκτό βαθμό νομικής βεβαιότητας.

Και αυτό, ανεξάρτητα από τα αντίστοιχα ποσά που αποτελούν τώρα αντικείμενο συζήτησης.

4.2. Οι παρατηρήσεις στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή σχετικά με το θέμα αυτό στο Πράσινο Βιβλίο (από 31 έως 47) επιβεβαιώνουν τις επικριτικές παρατηρήσεις που η ΟΚΕ είχε εκφράσει στη γνωμοδότησή της (2.6).

«Ένας σημαντικός αριθμός συγκεντρώσεων με σημαντικές διαμεθοριακές επιπτώσεις αποκλείονται, στην πράξη, από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 4064/89», δηλώνει τώρα η Επιτροπή, καταλήγοντας στα συμπεράσματά της βάσει, επίσης, των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν (σημείο 33 του Πράσινου Βιβλίου)

4.3. Οι παρατηρήσεις που εκθέτει η ίδια η Επιτροπή με μεγάλη σαφήνεια και βάσει των τομεακών αναλύσεων, είναι, χωρίς αμφιβολία, αντικειμενικές στο βαθμό που εκφράζουν την πραγματικότητα. Το συμπέρασμα ότι «τα σημερινά κατώτατα όρια δεν αφορούν παρά μόνο ένα μικρό τμήμα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 46) δικαιολογεί εμμέσως την επιλογή της μείωσης των ίδιων των κατώτατων ορίων».

Η ΟΚΕ είναι ακόμη προσανατολισμένη προς αυτή την κατεύθυνση, μολονότι αναγνωρίζει την εγκυρότητα ορισμένων εναλλακτικών λύσεων, που είναι χωρίς αμφιβολία ενδιαφέρουσες, όπως θα δούμε στη συνέχεια, και οι οποίες, σε τελευταία ανάλυση, είναι προτιμότερες από την υπάρχουσα κατάσταση (βλ. σημεία 4.6 και 5 και Πράσινο Βιβλίο από 72 έως 88).

4.4. Η ΟΚΕ είχε πράγματι εξετάσει στη γνωμοδότηση του 1994, μια διαδικασία μείωσης των κατώτερων ορίων, επιφυλακτική και ρεαλιστική, δηλαδή «βαθμιαία».

Για να προβεί σε συγκεκριμένη τώρα πρόταση — εναλλακτική λύση στην καθαρή μείωση από 5 σε 2 — η ΟΚΕ θεωρεί ότι το κατώτατο όριο 5 δισεκατ. Ecu (παγκόσμιο κατώτατο όριο) θα μπορούσε να μειωθεί σε ένα ενδιάμεσο επίπεδο μεταξύ 5 και 2 (μεταξύ 250 και 100 εκατ. Ecu για τον κοινοτικό κύκλο εργασιών), με πρόβλεψη — σύμφωνα με το σημερινό άρθρο 1, παράγραφος 3 του Κανονισμού -επανεξέτασης τρία ή τέσσερα έτη μετά την έναρξη ισχύος των νέων κατώτατων ορίων.

4.5. Από την άλλη μεριά, από τα κριτήρια επιφυλακτικότητας και βαθμιαίας προσέγγισης, ρεαλισμού και ευελιξίας, υπονοούνται επίσης και στο ίδιο το άρθρο 1.3 του Κανονισμού 4064/89 (όπως, επίσης, στην αιτιολογική σκέψη 10), που εναποθέτει πράγματι στην επαλήθευση της εμπειρίας την αξιολόγηση της καταλληλότητας του ελέγχου των συγκεντρώσεων ως προς τους πρωταρχικούς στόχους του ίδιου του κανονισμού («αιτιολογική σκέψη» αριθ. 1).

4.6. Η σχετική επιλογή — επιλογή που πρέπει να γίνει χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση — δεν θα πρέπει ωστόσο να επηρεασθεί από θεωρήσεις διάφορες από την εμπειρία (πολιτικές θεωρήσεις, για παράδειγμα). Η ΟΚΕ έχει ήδη σαφώς δηλώσει τη σκέψη της, την οποία επαναλαμβάνει εδώ (γνωμοδότηση 1994, 2.6.2): η τροποποίηση του Κανονισμού είναι αναγκαία και επιτακτική.

4.7. Κάθε πρόβλεψη σχετικά με τον συμπληρωματικό αριθμό συγκεντρώσεων που θα πρέπει να εξετάζονται εκ μέρους της Επιτροπής, κατόπιν της μείωσης των ορίων, όχι μόνον είναι δύσκολη (βλέπε Πράσινο Βιβλίο αριθ. 69), αλλά επίσης και από πολλές απόψεις αυθαίρετη.

Εν πάση περιπτώσει, η ΟΚΕ κρίνει ότι η Επιτροπή είναι σε θέση να διαχειρισθεί με ευελιξία και καταλληλότητα και, συνεπώς, αποτελεσματικότητα, τους εσωτερικούς πόρους της για να αντιμετωπίσει μεγαλύτερη εργασία, χωρίς αυτό να αποβεί εις βάρος της «ποιότητας» (Πράσινο Βιβλίο 71). Η ειδική συνεργασία με τις εθνικές διοικήσεις μπορεί χωρίς αμφιβολία να είναι σχετικά επωφελής.

4.8. Η ΟΚΕ συμφωνεί, τέλος, με την Επιτροπή τελικά θεωρούνται οριακές «οι επιπτώσεις του πληθωρισμού και της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα σημερινά κατώτατα όρια» (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 68).

5. Ο κανόνας των «δύο τρίτων»

5.1. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, αποκλείει από την εφαρμογή του Κανονισμού τις συγκεντρώσεις των οποίων ο συσσωρευμένος κοινοτικός κύκλος εργασιών αναφέρεται πάνω από τα δύο τρίτα σε ένα κράτος μέλος.

Τόσο στη γνωμοδότηση 1994 (2.7.2), όσο και στη γνωμοδότηση του 1995 (2.3.2), η ΟΚΕ εκφράστηκε υπέρ της διαγραφής από τα κριτήρια αποκλεισμού από τη σφαίρα εφαρμογής του κοινοτικού ελέγχου.

Το υψηλό ποσοστό εθνικότητας του κύκλου εργασιών δεν είναι πάντοτε από μόνο του επαρκής δείκτης για τον προσδιορισμό μιας αδιάφορης στο κοινοτικό επίπεδο συγκέντρωσης. Πολλοί τομείς — βιομηχανικοί και υπηρεσιών — θα αποκλεισθούν στην περίπτωση αυτή, μολονότι διαθέτουν μια γεωγραφική αγορά αναφοράς πολύ μεγαλύτερη από την εθνική αγορά.

6. Οι πολλαπλές κοινοποιήσεις

6.1. Στο πρόβλημα των συγκεντρώσεων που κοινοποιούνται σε περισσότερα από ένα κράτος μέλος (πολλαπλές κοινοποιήσεις), οι παρατηρήσεις του Πράσινου Βιβλίου έχουν έναν πιο εμπειρισματομένο χαρακτήρα όπως, επίσης, παρουσιάζουν ένα φάσμα λύσεων που σίγουρα είναι ενδιαφέρουσες (Πράσινο Βιβλίο από 72 έως 88).

6.2. Αυτές οι νέες υποθέσεις λύσης του προβλήματος των πολλαπλών κοινοποιήσεων — συγκεντρώσεων που είναι κατώτερες από τα κατώτερα όρια του Κανονισμού 4064/89 — μπορούν επίσης να αποτελέσουν ενδιαφέρουσα και εναλλακτική λύση στη μείωση των «κατώτατων ορίων», στην περίπτωση που δεν επιτυγχάνεται η εξεύρεση ικανοποιητικής ομοφωνίας για να υπάρξει δράση στις ποσοτικές παραμέτρους πρόσβασης στην κοινοτική διάσταση.

6.3. Είναι γενικά αποδεκτή η άποψη ότι στην πράξη η κοινοποίηση μιας συγκέντρωσης σε περισσότερες από μία εθνικές αρχές συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος και μικρότερη νομική βεβαιότητα.

6.4. Άλλη συνέπεια είναι η ενδεχόμενη διαφοροποίηση και η αντιφατική εκτίμηση, σε σχέση με αυτές που μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω του ενιαίου «κοινοτικού ελέγχου των υποθέσεων».

6.5. Πρόκειται πράγματι για συγκεντρώσεις οι οποίες, στο βαθμό που υπόκεινται σε πολλαπλές κοινοποιήσεις (σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη), μπορούν να έχουν κατά κάποιον τρόπο, «σημαντικές διαμεθοριακές επιπτώσεις» και, συνεπώς, κοινοτική σημασία, έστω και αν η κοινοτική διάσταση σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 1 του Κανονισμού 4064/89 (στο βαθμό που είναι κάτω από το κατώτατο όριο κύκλου εργασιών, τόσο του παγκόσμιου όσο και του κοινοτικού, που αναφέρεται στο ίδιο άρθρο 1).

Φαίνεται, συνεπώς, λογικό να μπορούν αυτές οι συγκεντρώσεις να εξετάζονται και σε κοινοτικό επίπεδο.

6.6. Από τις έρευνες της Επιτροπής προκύπτει σαφώς ο διαφοροποιημένος χαρακτήρας των εθνικών συστημάτων ελέγχου των συγκεντρώσεων, τόσο για τα έντυπα όσο και για τις διαδικασίες, ακόμη και σε ό,τι αφορά ιδιαίτερα τον προαιρετικό ή υποχρεωτικό χαρακτήρα της κοινοποίησης.

Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 74) ότι η εναμόνιση των εθνικών συστημάτων που, εν πάση περιπτώσει, είναι επιθυμητός και μάλλον αναγκαίος, αποτελεί μακρόχρονη διαδικασία και δεν θα επιλυθεί οπωσδήποτε το πρόβλημα της παράλληλης αρμοδιότητας, δηλαδή κοινοτικής και εθνικής. Διαδικασία ωστόσο που θα πρέπει να ακολουθηθεί.

6.7. Ούτε από την άλλη μεριά, στην περίπτωση των συγκεντρώσεων που έχουν σημαντικές διαμεθοριακές επιπτώσεις, αλλά βρίσκονται κάτω από το κατώτατο όριο του Κανονισμού 4064/89, μπορεί να αφηθεί στη διάκριση της επιχείρησης η επιλογή της αρμόδιας αρχής στην οποία θα κοινοποιήσει την επιχείρηση.

6.8. «Με σκοπό να επιλυθεί το πρόβλημα των πολλαπλών κοινοποιήσεων» (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 77), λύση μπορεί να αποτελέσει — στην περίπτωση που παραμένει σταθερό το σημερινό επίπεδο κατώτατων ορίων — η επέκταση της αρμοδιότητας της Επιτροπής στις συγκεντρώσεις εκείνες οι οποίες, μολονότι δεν προσεγγίζουν τα κατώτατα όρια του κανονισμού, εμπίπτουν, εν τούτοις, στο πεδίο εφαρμογής περισσότερων από ένα εθνικών συστημάτων ελέγχου.

Κριτήριο θα είναι συνεπώς το «πολλαπλόν» των κοινοποιήσεων που ενδέχεται να δικαιολογεί από μόνο του την «απόκτηση» κοινοτικής αρμοδιότητας. Κι αυτό ανεξάρτητα από τον προαιρετικό ή υποχρεωτικό χαρακτήρα (της κοινοποίησης) που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία. Παράλληλα παραμένει προφανώς στην αρμοδιότητα των κρατών μελών η εκτίμηση σχετικά με την επίτευξη των εθνικών «κατώτατων ορίων».

6.9. Με λίγα λόγια, όταν η κοινοποίηση μιας συγκέντρωσης αφορά τουλάχιστον δύο εθνικά συστήματα, δηλαδή δύο κράτη μέλη, «είναι πιθανόν — όπως ρητά αναφέρεται από την Επιτροπή (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 80)» — ότι η συγκέντρωση αυτή έχει «σημαντικές διαμεθοριακές επιπτώσεις».

Στις περιπτώσεις αυτές, συμπεραίνει η Επιτροπή, η επιχείρηση της συγκέντρωσης θα πρέπει να μπορεί να επωφεληθεί από τη δυνατότητα «ενιαίου ελέγχου» που προσφέρει ο κοινοτικός κανονισμός.

Η ΟΚΕ συμφωνεί.

6.10. Η Επιτροπή, ωστόσο, κρίνει, για να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις των κρατών μελών, να αναθέσει σε περαιτέρω διαβουλεύσεις το ενδεχόμενο της οικοδόμησης της εν λόγω επιλογής συσχετίζοντάς της, ωστόσο, με τρία κράτη μέλη και όχι μόνο με δύο.

Σύμφωνα με την άποψη της ΟΚΕ, σε περίπτωση στην οποία ενδιαφέρονται μόνο δύο κράτη μέλη δεν είναι απολύτως ειρηνικό ούτε τόσο πιθανό ότι «οι ενδεχόμενες δυσκολίες μπορούν να επιλυθούν με τρόπο λιγότερο ή περισσότερο ικανοποιητικό (!) χάρη στη διμερή συνεργασία». (Πράσινο Βιβλίο από 80 έως το τέλος).

Κατά την άποψη της ΟΚΕ, δεν υπάρχουν λόγοι να περιορισθεί η έννοια των σημαντικών διαμεθοριακών επιπτώσεων — και, συνεπώς, η έννοια της κοινοτικής διάστασης — μόνο στην περίπτωση που οι ενδιαφερόμενοι είναι τουλάχιστον τρία κράτη μέλη.

6.11. Ως προς τον ορισμό της «σημασίας» των διαμεθοριακών επιπτώσεων και, συνεπώς, της δυνατότητας να υπεισέλθουν στην έννοια της κοινοτικής διάστασης οι συγκεντρώσεις που υπόκεινται σε πολλαπλές κοινοποιήσεις, στις περιπτώσεις που δεν θεωρείται επαρκές από μόνο του το κριτήριο του «πολλαπλού» των κοινοποιήσεων (βλ. 6.8) πρέπει να γίνει αναγκαστικά προσφυγή σε ποσοτικές παραμέτρους.

Για παράδειγμα: μια ψαλίδα κατώτατων ορίων που ορίζεται από κατώτατο όριο συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών μικρότερο από 5 δισ. Ecu και ελάχιστο όριο που πρέπει να καθορισθεί (2 δισεκατ. Ecu, π.χ.) για τον κοινοτικό κύκλο εργασιών, από κατώτατο όριο 250 εκατ. και ελάχιστο όριο που θα πρέπει να καθορισθεί (100 δισεκατ. Ecu) μέσα στα όρια αυτά, οι συγκεντρώσεις που υπόκεινται σε πολλαπλή κοινοποίηση αποκτούν «κοινοτική διάσταση».

6.12. Όσον αφορά τη διαδικασία, η Επιτροπή λογικά τείνει στο να αφεθεί στα κράτη μέλη η εφαρμογή των αντίστοιχων εθνικών ορίων.

Για το θέμα αυτό, καθώς και για άλλες πτυχές της διαδικασίας, η ΟΚΕ κρίνει, από κοινού με την Επιτροπή, ότι θα πρέπει να υπάρξει «η δυνατότητα μελέτης του ζητήματος στη διάρκεια των διαβουλεύσεων που θα ακολουθήσουν την υιοθέτηση του Πράσινου Βιβλίου» (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 85).

Είναι σημαντικό, ωστόσο, να προβλεφθούν γρήγορες διαδικασίες, αλλά έντυπα, σύντομες προθεσμίες, έτσι ώστε να διατηρηθούν οι δαπάνες πραγματικά κάτω από τα όρια που προβλέπονται για κοινοποίηση σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Ο «ενιαίος έλεγχος των υποθέσεων» πρέπει να είναι «άνετος» από οικονομική άποψη και κατάλληλος από νομική άποψη.

7. Διαδικασίες παραπομπής

7.1. Παραπομπή στις εθνικές αρχές

7.1.1. Η ΟΚΕ έχει ήδη εκφραστεί σαφώς τόσο στη γνωμοδότηση του '94 (2.10) όσο και στη γνωμοδότηση του '95 (3.3.2) με την έννοια μιας περιοριστικής ερμηνείας όταν πρόκειται για εξαίρεση.

Οι λίγες «περιπτώσεις» που επαληθεύθηκαν σχετικά με αυτό επιβεβαιώνουν ότι πράγματι η Επιτροπή χρησιμοποίησε το κριτήριο αυτό.

7.1.2. Ωστόσο, στην περίπτωση μείωσης των κατώτατων ορίων, η πιθανή αύξηση των αιτήσεων παραπομπής στις εθνικές αρχές δεν θα πρέπει εν πάση περιπτώσει να συνοδεύεται από πιο ελαστική ερμηνεία του άρθρου 9 του Κανονισμού 4064/89.

7.1.3. Θεμελιώδες κριτήριο θα πρέπει να παραμείνει εκείνο των επιπτώσεων στην αγορά: εάν πρόκειται για ένα μη σημαντικό τμήμα της Κοινής Αγοράς ή εάν πρόκειται για περιφερειακή ή τοπική αγορά ενός μόνο κράτους μέλους, η εφαρμογή του άρθρου 9 είναι ορθή. Η ΟΚΕ επιθυμεί να υποστηρίξει την Επιτροπή στην πρόθεσή της να μην θέσει σε κίνδυνο την λεπτή ισορροπία των εν λόγω κανόνων (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 94). Όμως, η ισορροπία δεν είναι ποτέ «λεπτή» όταν η εφαρμογή του κανόνα είναι συνεπής με τους στόχους του ίδιου του κανόνα, σε μια ορθή αξιολόγηση των πολλαπλών πτυχών των αγορών.

7.1.4. Η αρχή του «ενιαίου ελέγχου των υποθέσεων» και η πρόθεση να διασφαλιστεί σε κάθε περίπτωση στις επιχειρήσεις η καλύτερη δυνατή νομική βεβαιότητα αποτελούν τα θεμελιώδη κριτήρια στα οποία θα πρέπει να καταφεύγει κανείς για να διαχειριστεί με συνεκτικό τρόπο την αναγκαία ευελιξία εφαρμογής του κανονισμού.

7.1.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί, ωστόσο, με την Επιτροπή ως προς τη σκοπιμότητα μιας σχετικής ερμηνευτικής ανακοίνωσης, στα πλαίσια πάντοτε των στόχων και των προϋποθέσεων αποτελεσματικού ελέγχου των συγκεντρώσεων και της προστασίας του υγιούς και δίκαιου ανταγωνισμού, τόσο σε κοινοτικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο.

7.2. Παραπομπή στην Επιτροπή

7.2.1. Το άρθρο 22.3 του Κανονισμού 4064/89 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να ζητούν από την Επιτροπή την εφαρμογή του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις οι οποίες, μολονότι στερούνται της κοινοτικής διάστασης, μπορούν να δημιουργήσουν ή να ενισχύσουν μια κυρίαρχη θέση, «έτσι ώστε να παρεμποδίσουν με ουσιαστικό τρόπο τον πραγματικό ανταγωνισμό στην επικράτεια του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους».

Η Επιτροπή προτείνει να διατηρηθεί αυτό το χρήσιμο μέσο (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 97) υποδεικνύοντας ορισμένες διαδικαστικές τροποποιήσεις.

7.2.2. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει την αρχή ότι η παραπομπή στις εθνικές αρχές «δεν θα πρέπει να αποτελεί μονόδρομο» (γνωμοδότηση ΟΚΕ του '95, 3.3.3) και ότι για το λόγο αυτό

«τα κράτη μέλη πρέπει να είναι υποχρεωμένα να υποβάλουν για εξέταση στην Επιτροπή τις κοινοποιηθείσες συγκεντρώσεις, στην περίπτωση που αυτές ενδέχεται να έχουν έμμεσες ή ενδεχόμενες επιπτώσεις στην κοινοτική αγορά». Η παραπομπή μπορεί να γίνεται κατόπιν αιτήσεως μιας ενδιαφερόμενης επιχείρησης, ενός κράτους μέλους ή μιας υπηρεσίας και συνεπώς σχετικά με τη χρησιμότητα αυτού του κανόνα και την σκοπιμότητα βελτίωσης της διαδικασίας εφαρμογής του.

8. Οι κοινές επιχειρήσεις

8.1. Ορισμοί

Μετά την ανακοίνωση της 21 Δεκεμβρίου 94⁽¹⁾ τα αναθεωρημένα, αποσαφηνισμένα και διευρυμένα κριτήρια επιτρέπουν τώρα το διαχωρισμό, με μικρότερη αβεβαιότητα, των κοινών επιχειρήσεων «συγκεντρωτικού» χαρακτήρα από τις αντίστοιχες «συνεταιριστικού» χαρακτήρα (γνωμοδότηση ΟΚΕ του 1994, αριθ. 2.15).

8.2. Παραμένουν, ωστόσο, προβλήματα τόσο διαδικαστικού χαρακτήρα όσο και ουσίας, όπως η απαίτηση — όπως παραδέχεται η ίδια η Επιτροπή — «να καταστεί πιο απλό, πιο διάφανο και πιο αποτελεσματικό το σύστημα» (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 106). Ειδικότερα, οι κοινές επιχειρήσεις συνεργασίας, με διαρθρωτικό χαρακτήρα, ακόμη και μετά τις τροποποιήσεις των κανονισμών εφαρμογής του άρθρου 85.3, συνεχίζουν να αποτελούν αντικείμενο διαδικαστικής μεταχείρισης (χρονόβορες προθεσμίες και νομική αβεβαιότητα) που κρίνεται δυσμενής έναντι των κοινών επιχειρήσεων με χαρακτήρα συγκέντρωσης (σύντομες προθεσμίες και νομική βεβαιότητα). Κ' αυτό, έστω και αν πρόκειται για κοινές επιχειρήσεις που έχουν παρόμοιες επιπτώσεις στις διαρθρώσεις της αγοράς.

8.3. Από τις πέντε επιλογές που προβάλλει η Επιτροπή (Λευκή Βίβλος αριθ. 107), τρεις είναι διαδικαστικές και δύο αναφέρονται επίσης στην ουσία.

8.3.1. Σχετικά με τις επιλογές επί της ουσίας, η ΟΚΕ κρίνει ότι οι προβληματισμοί και οι αναλύσεις που έχουν γίνει ως τώρα, όσο κατατοπιστικές και εάν είναι, δεν επαρκούν ακόμη για να υπάρξει ερμηνευτικός καθησυχασμός. Χρειάζεται να αποκτηθεί περισσότερη εμπειρία και εμπάθυνση του προβληματισμού πριν υιοθετηθούν επιλογές που τροποποιούν τα ουσιαστικά κριτήρια αξιολόγησης.

8.3.2. Πράγματι, ο ορισμός, π.χ. της οικονομικά αυτόνομης κοινής επιχείρησης με χαρακτήρα συνεργασίας περιέχει στην πραγματικότητα — όσον αφορά το υπό συζήτηση πρόβλημα — δύο έννοιες: την έννοια της «οικονομικά αυτόνομης» κοινής επιχείρησης και την έννοια της κοινής επιχείρησης «με χαρακτήρα συνεργασίας».

Σχετικά με αυτό, οι νομικές και οικονομικές πτυχές είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους και τα συγκεκριμένα υπό

συζήτηση θέματα διαφέρουν, επίσης, στους διάφορους τομείς εμπορικούς, κατασκευαστικούς και υπηρεσιών. Η πολυπλοκότητα επίτευξης ενός έγκυρου ορισμού — τόσο από νομική όσο και από οικονομική άποψη — είναι προφανής.

8.3.3. Επίσης, εάν ληφθεί υπόψη — όπως υπενθυμίζει η Επιτροπή (Λευκή Βίβλος αριθ. 105) «υπάρχει βασική διαφορά μεταξύ των περιορισμών του ανταγωνισμού που αξιολογούνται βάσει του άρθρου 85, αφενός, και των συγκεντρώσεων» (που υπεισέρχονται στα πλαίσια της εφαρμογής του Κανονισμού 4064/89) γίνονται κατανοητές οι δυσκολίες της επίτευξης, σε γρήγορες προθεσμίες, συμφωνημένων αποτελεσμάτων σχετικά με τον ορισμό εκείνο που επιτρέπει τη νομική βεβαιότητα.

8.3.4. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η πιο εφαρμόσιμη επιλογή, βραχυπρόθεσμα, συγκαταλέγεται μεταξύ των τριών «υποθέσεων διαδικασίας», επί των οποίων η Επιτροπή μπορεί πιο εποικοδομητικά και γρήγορα να εργαστεί για την κατάρτιση σχεδίου αποδεκτού από όλους, ιδιαίτερα από τον κόσμο των επιχειρήσεων, που είναι οι πιο άμεσοι και συγκεκριμένοι ενδιαφερόμενοι.

8.3.5. Μεταξύ των τριών υποθέσεων διαδικαστικής επιλογής η ΟΚΕ υποδεικνύει στην Επιτροπή να διερευνήσει την επιλογή α), που προβλέπει «ad hoc» κανονισμό που θα αποβλέπει στην απλοποίηση των διαδικασιών και θα διευκολύνει έτσι την ταχύτητα λήψεως αποφάσεων, εξασφαλίζοντας έτσι μεγαλύτερη νομική βεβαιότητα.

9. Δεσμεύσεις στα πλαίσια πράξεων συγκέντρωσης (Πράσινο Βιβλίο 122-126).

9.1. Το άρθρο 8, παράγραφος 2 του Κανονισμού 4064/89 προβλέπει στο «δεύτερο στάδιο» μόνο (δηλαδή όταν θα έχει ήδη προωθηθεί η διαδικασία που θα κλείσει εντός 4 μηνών) ότι η απόφαση έγκρισης «μπορεί να συνοδεύεται από όρους και υποχρεώσεις για να εξασφαλιστεί ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη θα τηρήσουν τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει έναντι της Επιτροπής για την τροποποίηση του αρχικού σχεδίου συγκέντρωσης».

9.2. Ωστόσο, και στο «πρώτο στάδιο» ακόμη (δηλαδή όταν η απόφαση λαμβάνεται μέσα σε ένα μήνα), η Επιτροπή δέχεται στην πραγματικότητα δεσμεύσεις, κι αυτό συμβαίνει στην περίπτωση πράξεων συγκέντρωσης για τις οποίες το πρόβλημα του ανταγωνισμού έχει σαφώς προσδιορισθεί, οριοθετηθεί και αντιμετωπισθεί εύκολα, ενώ παράλληλα είναι δυνατόν να ελεγχεται εύκολα η τήρηση των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί.

9.3. Για μεγαλύτερη βεβαιότητα του δικαίου, η Επιτροπή κρίνει χρήσιμο να τροποποιηθεί ο κανονισμός, προκειμένου να προβλεφθεί, και για το πρώτο στάδιο, η ίδια διαδικασία που καταρτίστηκε για το δεύτερο στάδιο.

Η ΟΚΕ συμφωνεί.

9.4. Όσον αφορά τη διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη τις υποδείξεις που η ΟΚΕ με σαφήνεια και αποφασιστικότητα

(¹) ΕΕ αριθ. C 385 της 31. 12. 1994.

έχει προωθήσει ήδη σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις (καμία παράταση προθεσμιών), από τις επιλογές που εξετάζονται στο Πράσινο Βιβλίο η πιο κατάλληλη και πιο συνεκτική με τον Κανονισμό 4064/89 είναι η υπόθεση ενός «μηχανισμού ανάλογου με αυτού του άρθρου 9: οι δεσμεύσεις πρέπει να έχουν προταθεί εντός τριών εβδομάδων από την κοινοποίηση και η προθεσμία διάρκειας του πρώτου σταδίου πρέπει να παραταθεί σε έξι εβδομάδες» (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 126). Προφανώς, είναι αδύνατο να φανταστεί κανείς πιο σύντομες προθεσμίες.

10. Πράξη ήσωνος σημασίας

Η ανάλυση και ο προβληματισμός της Επιτροπής (Πράσινο Βιβλίο 127 και 134) προσανατολίζονται προς τις υποδείξεις της ΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις του 1994 (αριθ. 2.16) και το 1995 (αριθ. 3.4.2).

Ιδιαίτερα, εάν στην απλοποιημένη κοινοποίηση, που έχει ήδη καθιερωθεί, προστεθεί — όπως υποδεικνύει η Επιτροπή — ως διευκόλυνση για τη συμπλήρωση του εντύπου CO και συντομευμένη διαδικασία «απόφασης», κάθε δευτερεύον πρόβλημα λογικά θα επιλυθεί.

11. Πιστωτικά ιδρύματα και άλλοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί — Υπολογισμός κύκλου εργασιών

11.1. Η Επιτροπή (Πράσινο Βιβλίο 135 έως 141) δηλώνει ότι είναι διαθέσιμη σε τροποποιήσεις οι οποίες, σε μεγάλο τμήμα, λαμβάνουν υπόψη τους την κριτική που ασκήθηκε από την ΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις του 1994, αριθ. 2.13 και του 1995, αριθ. 2.4.2.

11.2. Ιδιαίτερα η ΟΚΕ επιβεβαιώνει τη σκοπιμότητα να τροποποιηθεί ο σημερινός ορισμός του κύκλου εργασιών, βάσει του προϋπολογισμού (το δέκατο του συνόλου των περουσικών ενεργητικών) και να χρησιμοποιηθεί αντιθέτως η έννοια του «διαχειριστικού εισοδήματος», που όχι μόνο «απεικονίζει πιο πιστά την πραγματικότητα της τραπεζικής δραστηριότητας» (Πράσινο Βιβλίο αριθ. 138), αλλά κρίνεται ότι ευθυγραμμίζεται περισσότερο με τον ορισμό του «κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων».

11.3. Παραμένει, ωστόσο, ως προς αυτά, η επιλογή ανάμεσα στο «ακαθάριστο» και «καθαρό». Η Επιτροπή — μολονότι συμφωνεί με την σκοπιμότητα να χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών το ακαθάριστο τραπεζικό εισόδημα — επιφυλάσσεται να «εξετάσει ποιος από τους δύο τύπους τραπεζικού εισοδήματος αντικατοπτρίζει ακριβέστερα την οικονομική πραγματικότητα του συνόλου του τραπεζικού τομέα».

Η ΟΚΕ συμμαρξίζει την προτίμηση της Επιτροπής για τη χρήση του ακαθάριστου τραπεζικού εισοδήματος ως βάσης για τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών: αυτή η μέθοδος είναι σύμφωνη εξάλλου με τη γενική στάση της Επιτροπής κατά τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών στους τομείς της «μεταποιητικής βιομηχανίας» και των «υπηρεσιών».

12. Συμπεράσματα

12.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσοχή και την λεπτότητα που έδειξε αυτή τη φορά η Επιτροπή να συλλέξει προκαταρκτικά τις απόψεις των επιχειρήσεων, των ενώσεων, των νομικών, των εμπειρογνομώνων, όπως επίσης των κρατών μελών.

12.2. Εάν από τη μία πλευρά οι ενέργειες ελέγχου των συγκεντρώσεων πρέπει να διασφαλίζουν και να προωθούν τον θεμιτό και αποτελεσματικό ανταγωνισμό — με ιδιαίτερη προσοχή στις απαιτήσεις των ΜΜΕ — από την άλλη είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη ότι η ενίσχυση των οικονομικοπααραγωγικών διαρθρώσεων θα πρέπει να αποβλέπει στην συνεχώς μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο της κοινοτικής οικονομίας στο σύνολό της. Ο κοινοτικός έλεγχος των συγκεντρώσεων πρέπει να εντάσσεται πάντοτε σε μια σφαιρική θεώρηση της οικονομίας, για να λαμβάνεται υπόψη το διεθνές πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από ισχυρή και αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα.

12.3. Η ΟΚΕ υποδεικνύει να μην παραμείνει η συζήτηση περιορισμένη, αλλά να συμπεριλάβει όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, λόγω επίσης των κοινωνικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η διαδικασία αναδιάρθρωσης της οικονομίας.

12.4. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει την αξιοπιστία της αρχής του «ενιαίου ελέγχου» που διασφαλίζει κανόνες, συνθήκες και κριτήρια αξιολόγησης που είναι «ενιαία» και συνεπώς, τελικά, τη νομική βεβαιότητα και υποδεικνύει μία σύγχρονη απλοποίηση των διατυπώσεων όπως επίσης μεγαλύτερη σαφήνεια των κανόνων.

12.5. Η ΟΚΕ είναι υπέρ της μείωσης των κατώτατων ορίων. Ωστόσο εάν δεν γίνει δυνατό να επιτευχθεί η αναγκαία ομοφωνία για τη μείωση σε 2 δεσκατομμύρια Ecu (παγκόσμιος κύκλος εργασιών) και 100 εκατομ. Ecu (κοινοτικός κύκλος εργασιών) μπορεί να εξετασθεί η δυνατότητα ενδιάμεσου επιπέδου. Πρέπει ωστόσο να ληφθεί χωρίς άλλες αναβολές μία απόφαση. Εάν δεν επιτευχθεί η απαραίτητη ομοφωνία για τη μείωση των «κατώτατων ορίων» οι νέες υποθέσεις επίλυσης του προβλήματος των πολλαπλών κοινοποιήσεων — που εξετάζει λεπτομερώς η Επιτροπή — μπορεί να αποτελέσουν και μία ενδιαφέρουσα και συγκεκριμένη εναλλακτική λύση.

12.6. Στην περίπτωση συγκεντρώσεων, που δεν υπεισέρχονται στο άρθρο 2 του Κανονισμού 4064/89, που υπόκεινται σε κοινοποιήσεις σε 2 ή περισσότερα κράτη μέλη, η ΟΚΕ κρίνει λογικό να εξετάζονται σε κοινοτικό επίπεδο και προτείνει μία ψαλίδα ποσοτικών παραμέτρων κύκλου εργασιών σε συνολική με την έννοια των «αισθητών» διαμεθοριακών επιπτώσεων.

12.7. Η Επιτροπή όφειλε να προσαρμόσει τους πόρους τους στην ενδεχόμενη μεγαλύτερη ποσότητα εργασίας, έστω με τη συνεργασία των εθνικών διοικήσεων.

12.8. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει ότι είναι υπέρ της κατάργησης του κανόνα των 2/3 κι αυτό στην προοπτική της ενιαίας αγοράς η οποία πλέον είναι πραγματικότητα.

12.9. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει την αξιοπιστία της διαδικασίας παραπομπής στις εθνικές αρχές (άρθρο 9.2 του Κανονισμού 4064/89 — που δεν θα πρέπει όμως να αποτελέσει μονόδρομο.

Για το λόγο αυτό, το άρθρο 22.3 του Κανονισμού 4064/89 — που προβλέπει την παραπομπή στην Επιτροπή — πρέπει να βελτιωθεί σε ό,τι αφορά τη διαδικασία της εφαρμογής του.

Η παραπομπή μπορεί να γίνεται κατόπιν αιτήσεως μιας ενδιαφερόμενης επιχείρησης, ενός κράτους μέλους ή μιας υπηρεσίας και συνεπώς της Επιτροπής.

12.10. Σχετικά με τις κοινές επιχειρήσεις με χαρακτήρα συνεργασίας, και τις κοινές επιχειρήσεις συγκέντρωσης η ΟΚΕ αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα του προβλήματος της εξεύρεσης λύσεως που δεν θα επιφέρει διακρίσεις σε διαδικαστικό επίπεδο (διάρκεια της διάρκειας και νομική βεβαιότητα) μεταξύ αυτών των δύο μορφών «Joint ventures».

Προς το σκοπό αυτό, και εν αναμονή της ολοκλήρωσης των αναγκαίων νομικοοικονομικών εμβαθύνσεων η ΟΚΕ υποδεικνύει στην Επιτροπή την λύση που προβλέπει «ad hoc» κανονισμό για την απλοποίηση των διαδικασιών, τη διευκόλυνση της ταχύτητας λήψεως των αποφάσεων διασφαλίζοντας έτσι μεγαλύτερη νομική βεβαιότητα.

12.11. Σχετικά με τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις να τροποποιήσουν το αρχικό σχέδιο συγκέντρωσης, η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή να επισημοποιηθεί αυτή η δυνατότητα και στην πρώτη φάση, σύμφωνα με όσα προβλέπει ο κανονισμός 4064/89 για τη δεύτερη φάση.

12.12. Πράξεις «ήσσονος σημασίας»: η ΟΚΕ είναι υπέρ της περαιτέρω μείωσης των διατυπώσεων απλοποιημένης κοινοποίησης.

12.13. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την προτίμηση που δείχνει η Επιτροπή στη χρησιμοποίηση του ακαθάριστου εισοδήματος κατά τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών στον τραπεζικό τομέα.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση — Διδασκαλία και εκμάθηση προς την κοινωνία της γνώσης»

(96/C 295/05)

Στις 21 Δεκεμβρίου 1995, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το «Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση — Διδασκαλία και εκμάθηση προς την κοινωνία της γνώσης».

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του, στις 20 Ιουνίου 1996, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Κορυφίδη.

Κατά την 337η συνόδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Ιουλίου 1996 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 111 ψήφους υπέρ, 2 κατά και μια αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση εντάσσεται στα πλαίσια μιας διαδικασίας που έχει ως στόχο να αναλύσει και να προτείνει προσανατολισμούς δράσης στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Αποτελεί εφαρμογή του Λευκού Βιβλίου «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση», ενώ η κατάκτηση των στόχων του, μεταξύ των άλλων, συνδέεται με τη βελτίωση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας σε επίπεδο ΕΕ.

1.2. Νομική βάση του περιεχομένου αυτού του Λευκού Βιβλίου αποτελούν τα άρθρα 126 και 127 της Συνθήκης, ενώ οι κυριότερες προτεινόμενες πρωτοβουλίες, που θα αναπτυχθούν από το 1996 (Ευρωπαϊκό έτος δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης) και μετά, αποσκοπούν:

- στην ενθάρρυνση της απόκτησης νέων γνώσεων,
- στην προσέγγιση του σχολείου με την επιχείρηση,
- στην καταπολέμηση του αποκλεισμού,
- στην κατοχή τριών ευρωπαϊκών γλωσσών,
- στην ισότιμη αντιμετώπιση της υλικής επένδυσης και της επένδυσης σε κατάρτιση.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Στην εισαγωγή του Λευκού βιβλίου για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, η Επιτροπή χαρακτηρίζει την επένδυση στη γνώση και τη δεξιότητα ως προϋπόθεση για να διατηρήσουν οι ευρωπαϊκές χώρες τη θέση τους και να συνεχίσουν να αποτελούν σημείο αναφοράς μέσα στον κόσμο.

Στην εισαγωγή, επίσης, η Επιτροπή χαρακτηρίζει την εκπαίδευση και την κατάρτιση ως την έσχατη λύση για το πρόβλημα της ανεργίας, ενώ τη συνδέει με την προετοιμασία του μέλλοντος και τη χάραξη μιας συνολικής προοπτικής.

Αποτελεί σίγουρα έκπληξη το πόσο καθυστερημένα τους δόθηκε η δέουσα προσοχή.

Αν όντως η Ευρώπη αξιοποιούσε το συγκριτικό της πλεονέκτημα, δηλαδή το ανθρώπινο δυναμικό της και επένδυε εγκαίρως και αποφασιστικά σ' αυτό που ονομάζουμε «άυλο κεφάλαιο», ίσως να μην περνούσαμε τόσο έντονα την οικονομική ύφεση, να μην είχαμε αυτά τα επίπεδα ανεργίας και να είμαστε σε καλύτερη ανταγωνιστική θέση σήμερα, διεθνώς.

2.2. Η ΟΚΕ στέκεται απέναντι στο Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση σε γενικές γραμμές θετικά. Το θεωρεί ύψιστης σημασίας αφετηριακό κείμενο, στο διάλογο για τη διερεύνηση των προβλημάτων που σχετίζονται με τη σημερινή ευρωπαϊκή πραγματικότητα και την προοπτική της.

Το θεωρεί, επίσης, κείμενο που καταγράφει και προσεγγίζει σωστά τις εξελίξεις στην ευρωπαϊκή κοινωνία και οικονομία, καθώς και τις αναγκαιότητες που πρέπει να υπηρετηθούν, για να υπάρξει ομαλή μετάβαση, από τη σημερινή πραγματικότητα, στην επικείμενη παραγματικότητα της κοινωνίας της γνώσης.

Το θεωρεί, τέλος, κείμενο που προσδίδει στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, τη γνώση και τη δεξιότητα, το αντικειμενικό μέγεθος των δυνατοτήτων που έχουν, για προσαρμογή, αλλά και ανταπόκριση των ατόμων στους κλονισμούς που βιώνει σήμερα η παγκόσμια κοινότητα στο σύνολό της. Στους κινητήριους δηλαδή κλονισμούς της κοινωνίας της πληροφορίας, της διεθνοποίησης της οικονομίας και του νέου επιστημονικού και τεχνικού πολιτισμού που διαμορφώνεται.

Παράλληλα όμως, η ΟΚΕ, το θεωρεί και κείμενο που θα έπρεπε να έχει μεγαλύτερη βατότητα και διαύγεια. Ένα κείμενο, που θα ήταν άμεσα κατανοητό από το μέσο — μη ειδικό — ευρωπαϊκό πολίτη, σ' ό,τι αφορά ειδικότερα τους κεντρικούς και ενδιάμεσους στόχους και τις συγκεκριμένες ενέργειες που στοχεύουν σε βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα.

2.3. Η ΟΚΕ κρίνει ότι ο στόχος για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και πολύ περισσότερο ο στόχος για την κατάκτηση της κοινωνίας της γνώσης, δεν μπορεί να επιτευχθεί με μεμονωμένες πορείες, στρατηγικές και αναζητήσεις των κρατών μελών, καθώς και με συζητήσεις, αναζητήσεις και επιλογές σε επίπεδο κορυφής. Μπορεί να κατακτηθεί μόνον μέσα από μια συνολική, συνειδητή και συστηματική προσπάθεια. Μια κοινωνική προσπάθεια που θα έχει κοινό και αποδεκτό φορέα συντονισμού, κοινές και αποδεκτές διαδικασίες σύνθεσης των αντιθέσεων, κοινούς, ορατούς και αποδεκτούς ενδιάμεσους στόχους για κατάκτηση.

Ο συντονισμός αυτής της κοινωνικής προσπάθειας για την κατάκτηση της κοινωνίας της γνώσης δεν μπορεί παρά να χρεωθεί στην ΕΕ και τα όργανά της και ειδικότερα στην Επιτροπή.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. *Πρώτο μέρος: οι προκλήσεις*

3.1.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τις περιγραφές και τις αναλύσεις του Λευκού Βιβλίου, σ' ό,τι αφορά στις προκλήσεις της εποχής μας, τις αιτίες τους και τον τρόπο αντιμετώπισής τους. Συμφωνεί επίσης με την αναγκαιότητα να δοθούν, από τη μια μεριά, άμεσες απαντήσεις στις σύγχρονες ανάγκες της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και από την άλλη, να προετοιμαστεί το μέλλον και να χαραχθεί μια συνολική προοπτική.

Θεωρεί, όμως, σημαντικό να επισημάνει από την αρχή τους κινδύνους που διαγράφονται, να παραμείνει όλη αυτή η προσπάθεια, προσπάθεια κορυφής, μ' ό,τι αυτό σημαίνει για την προοπτική της.

Το κεντρικό ζήτημα για την ΟΚΕ, σ' ό,τι αφορά στη μετάβαση από τη σημερινή πραγματικότητα στην κοινωνία της γνώσης, είναι η συνειδητή συμμετοχή όλων, αν είναι δυνατόν, των Ευρωπαίων σ' όλες τις διεργασίες και διαδικασίες μετάβασης.

Αυτό σημαίνει άνοιγμα από την αρχή του διαλόγου, με δράσεις για ανάδειξη του προβλήματος σε επίπεδο κοινωνίας. Κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει με πολλούς τρόπους και από διαφορετικούς φορείς. Πάντα όμως με κεντρική ευθύνη, που χρεώνεται στην Επιτροπή.

— Μπορεί να γίνει από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων, που έχουν δυνατότητα άμεσης παρέμβασης στα μέλη τους.

— Μπορεί να γίνει από τα σχολεία — όλων των βαθμίδων και κατηγοριών — που πέρα από την ειδική και συνεχή σχέση που έχουν με τους μαθητές τους, έχουν δυνατότητα πρόσβασης και στο οικογενειακό τους περιβάλλον.

— Μπορεί να γίνει από άλλες ΜΚΟ και ειδικότερα εκείνες που σχετίζονται με την εκπαίδευση/κατάρτιση και

— Μπορεί, τέλος, να γίνει από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με μεθόδους όμως και τρόπους, που θα επιλεγούν και θα οριστούν από την Επιτροπή ή εκπροσώπους της.

Η ΟΚΕ κρίνει ότι μια τέτοιου μεγέθους και έκτασης κοινοτική δράση, μπορεί να δημιουργήσει έναν «τέταρτο, κινητήριο επίσης, κλονισμό» στην ευρωπαϊκή κοινωνία. Έναν κλονισμό, που ίσως διαλύσει την υπάρχουσα σήμερα σύγχυση, ίσως φωτίσει την πορεία μετάβασης και ίσως δείξει το πως πρέπει να λειτουργήσουν τα άτομα στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται ενόψει της κοινωνίας της γνώσης.

3.1.2. Η υλοποίηση της προηγούμενης προσέγγισης αποτελεί στοιχειώδη υποχρέωση της ΕΕ, προς τους ευρωπαϊούς πολίτες, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί και στοιχειώδη προϋπόθεση συμμετοχής του ευρωπαίου πολίτη στα δρώμενα.

Ο κίνδυνος της περιθωριοποίησης αφορά κατά βάση εκείνους που δεν γνωρίζουν. Εκείνους δηλαδή, που σε τελική ανάλυση, δεν έχουν δυνατότητα πρόσβασης στη γνώση. Τη δυνατότητα αυτή, η Ευρώπη του 2 000, είναι υποχρεωμένη να την προσφέρει στους πολίτες της.

3.1.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τον τρόπο που προσεγγίζει η Επιτροπή το πρόβλημα της γενικής μόρφωσης των πολιτών.

Θεωρεί ότι οι κίνδυνοι της εξάρτησης, της απομόνωσης και της αλλοτρίωσης του ανθρώπου, απομακρύνονται όταν το άτομο αποκτά μια υψηλού επιπέδου γενική μόρφωση.

Παραπέρα θεωρεί ότι ένα άτομο με υψηλού επιπέδου γενική μόρφωση είναι σε θέση να συλλαμβάνει την ουσία των πραγμάτων, να αμφισβητεί τους «μονοδρόμους» και τις «μοναδικότητες», να διυλίζει την πληροφορία και να ελέγχει την εγκυρότητά της. Είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται τις σύνθετες καταστάσεις και να βρίσκει τις καλύτερες διεξόδους στα σύνθετα προβλήματα. Είναι, τέλος, σε θέση να εργάζεται και να συνεργάζεται δημιουργικά — προϋπόθεση απαραίτητη — για τη δημιουργία, την ποιότητα και την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της παραγωγής.

3.1.4. Η ΟΚΕ κρίνει ότι το Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, δεν προσεγγίζει άμεσα και όσο θα έπρεπε, τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά συστήματα.

Ανεξάρτητα από τις διαφορές τους η ΟΚΕ επισημάνει ότι τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών μελών έχουν τις ίδιες σχεδόν αγκυλώσεις.

Ιδιαίτερα τα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης, όπως λειτουργούν, απαιτούν άμεσες παρεμβάσεις για στοιχειώδη αλλαγή πορείας και προσανατολισμού, προς την κατεύθυνση που ανοίγει το Λευκό Βιβλίο.

Το ζητούμενο για την ΟΚΕ δεν είναι παρέμβαση της Επιτροπής για ομογενοποίηση των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών. Αντίθετα η διαφορετικότητά τους αποτελεί πλούτο

που θα πρέπει να διαφυλαχθεί. Το ζητούμενο, στη φάση αυτήν, είναι η παρακίνηση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη, για επανεξέταση των στόχων των εκπαιδευτικών τους συστημάτων και τον εκσυγχρονισμό των μέσων που χρησιμοποιούν.

3.1.4.1. Μια τέτοιου είδους παρέμβαση της Επιτροπής θα φέρει την ΕΕ πιο κοντά στους πολίτες της αφού θα διασταυρωθεί με τα πραγματικά τους προβλήματα και τις καθημερινές ανησυχίες τους.

3.2. Μέρος δεύτερο: η οικοδόμηση της κοινωνίας της γνώσης

3.2.1. Η ΟΚΕ συμφωνώντας με τις απόψεις της Επιτροπής σ'ό,τι αφορά στο «γιατί», το «πώς» και το «πότε» της οικοδόμησης της κοινωνίας της γνώσης επισημαίνει ιδιαίτερα τα εξής:

3.2.2. Είναι βασικό να αρχίσει να οικοδομείται η κοινωνία της γνώσης πολύ ενωρίς, από την προσχολική ηλικία. Επιπλέον, και ανεξάρτητα από τον τύπο, τη μορφή, το περιεχόμενο των προγραμμάτων και τους στόχους, θεωρεί αναγκαίοτητα το κάθε ίδρυμα εκπαίδευσης και κατάρτισης να λειτουργεί και ως μορφωτικό, πολιτιστικό και οικονομικό κύτταρο της γειτονιάς, του συνοικισμού, της περιοχής.

Αυτό, μεταξύ των άλλων, σημαίνει διαφοροποίηση του πλαισίου και του περιεχομένου των εκπαιδευτικών δράσεων του κάθε ιδρύματος, έτσι ώστε, αυτές να ανταποκρίνονται στη ζωή, δηλαδή στους στόχους και τις ανάγκες του περιβάλλοντος, κοινωνικού και οικονομικού, χώρου. Από την άλλη πλευρά σημαίνει, επίσης, ουσιαστική συμμετοχή και συνευθύνη στον τρόπο και στο κόστος λειτουργίας των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των υπολοίπων κοινωνικών και οικονομικών φορέων, των κοινωνικών εταίρων, καθώς και των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στα προηγούμενα πλαίσια το σχολείο — κύτταρο μορφωτικό, πολιτιστικό και οικονομικό της γειτονιάς — είναι ένα σχολείο ανοικτό στον κοινωνικό περίγυρο και τη ζωή, ένα σχολείο δεμένο με τις οικονομικές δραστηριότητες, ένα σχολείο που καλλιεργεί πολιτισμό και δημιουργεί προϋποθέσεις για την απόκτηση δεξιοτήτων και για την κατάκτηση της γνώσης.

Σ'ό,τι αφορά στις αρμοδιότητες, η τήρηση της αρχής της επικουρικότητας δεν πρέπει να σταματά στο επίπεδο των κρατών μελών. Θα πρέπει να φθάνει έως εκείνο το επίπεδο της κοινωνικής οργάνωσης, όπου υπάρχουν κοινά ή σχεδόν κοινά πολιτισμικά στοιχεία και κοινές ή σχεδόν κοινές οικονομικές δραστηριότητες.

Η προηγούμενη επισήμανση δεν αναιρεί βέβαια τους λόγους ύπαρξης και ανάπτυξης της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση.

Ο κεντρικός, γενικός σχεδιασμός για την εκπαιδευτική προοπτική, η εκπαιδευτική έρευνα σε μεγάλο βαθμό και η καλλιέργεια των κοινών στοιχείων του ευρωπαϊκού πολιτισμού αποτελούν τομείς ευρωπαϊκής διάστασης και δράσης.

3.2.3. Ανεξάρτητα, επίσης, από τον τύπο, τη μορφή, το περιεχόμενο των προγραμμάτων και τους στόχους κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος, η ΟΚΕ θεωρεί τις διαδικασίες εκπαίδευσης και κατάρτισης, ως λειτουργίες που εξυπηρετούν ταυτόχρονα το άτομο και το κοινωνικό σύνολο, την οικονομία και τον πολιτισμό.

Το όλο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης του ατόμου θα πρέπει να το οδηγεί σε επαγγελματική και ψυχική ισορροπία και να το βοηθά στο να αντιλαμβάνεται γρήγορα και σωστά τα προβλήματα και τα μεγέθη τους, καθώς επίσης την ουσία και τις συνέπειες των θέσεων και δράσεών του μέσα στην ομάδα και έξω από αυτήν.

Τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά συστήματα, της συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας και ηλικιακής αναφοράς δεν επαρκούν πλέον να προσδώσουν στον ευρωπαίο, ό,τι απαιτεί η κοινωνία της γνώσης και η οικονομία.

Καθίσταται, λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη συνεχούς πρόσβασης του ατόμου στα αγαθά της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, κάτι που απαιτεί νέα προσέγγιση στο θέμα, μια προσέγγιση που προσφέρεται από την ιδέα της «Διά βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης».

3.2.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή για την καθιέρωση του 1996 ως «Ευρωπαϊκού έτους για την διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση».

Πιστεύει ότι οι συζητήσεις που ήδη γίνονται, καθιστούν διαγύστερο το τοπίο που κινείται η ιδέα της «διά βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης». Διαγύστερο, επίσης, γίνεται και το φάσμα των σχετικών ενεργειών που ανήκουν — στα πλαίσια πάντα της αρχής της επικουρικότητας — στο τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, ή απαιτούν επίπεδα συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών.

Στις συζητήσεις αυτές για τη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση μεταξύ των άλλων αναδεικνύονται και καταγράφονται οι εξής βασικές αρχές:

3.2.4.1. Η αρχή της προσαρμοστικότητας

Σύμφωνα με την αρχή αυτή η διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση στοχεύει στην προσαρμογή των πολιτών στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της σύγχρονης ζωής και στη δυνατότητα του κάθε ατόμου για απόκτηση, ανανέωση, αναβάθμιση και ολοκλήρωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων του.

3.2.4.2. Η αρχή της κινητικότητας

Η δυνατότητα κινητικότητας του πολίτη μεταξύ εκπαίδευσης, κατάρτισης και εργασίας, και αντίστροφα, καθ'όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, χωρίς περιορισμούς και όρια, είναι επίσης μια βασική αρχή της διά βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Σ'αυτήν την αρχή ανήκει επίσης και η δυνατότητα του πολίτη να βρίσκει διεξόδους μεταξύ των βαθμίδων ή και των μορφών εκπαίδευσης για συνέχιση των σπουδών του όποτε και εάν το επιζητήσει.

3.2.4.3. Η αρχή της συνολικότητας

Με βάση την αρχή αυτή, η διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση δεν περιορίζεται μόνον στην εκπαίδευση των ενηλίκων. Αντίθετα περιλαμβάνει και ενοποιεί όλα τα εκπαιδευτικά στάδια και όλες τις μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Με ύψιστο στόχο την ολοκλήρωση του ατόμου και τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας ζωής, η διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελεί σίγουρα το κλειδί που θα ανοίξει τις πόρτες επικοινωνίας μεταξύ των βαθμίδων και των μορφών της εκπαίδευσης, όπως επίσης και μεταξύ της εκπαίδευσης/κατάρτισης, με όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής και τις διαδικασίες παραγωγής. Είναι με άλλα λόγια το πρώτο κλειδί που ανοίγει την είσοδο για την κοινωνία της γνώσης.

3.2.4.4. Αυτού του εύρους (σύνολο πολιτών) και του βάθους (ικανότητες του ατόμου) αξιοποίηση του ανθρωπίνου δυναμικού σημαίνει ουσιαστικά μιας άλλης διάστασης αντίληψη για τη ζωή και τον άνθρωπο. Κυρίαρχο στοιχείο και στόχος μαζί της αντίληψης αυτής είναι η συνειδητή απελευθέρωση, καλλιέργεια και αξιοποίηση όσο γίνεται μεγαλύτερου μέρους των δυνάμεων που διαθέτει το άτομο και για όσο το δυνατόν περισσότερο διάστημα.

Οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για να συμβεί κάτι τέτοιο σχετίζονται με την εδραίωση της αντίληψης του ανοιχτού στην κοινωνία σχολείου και στη δυναμική που αυτή αναπτύσσει, καθώς και την αντίληψη για τις επενδύσεις σ'ό,τι αφορά την εκπαίδευση/κατάρτιση και τη γνώση.

3.2.4.5. Η ΟΚΕ συμμετέχοντας στον προβληματισμό για τη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση δηλώνει επιγραμματικά τα εξής:

- Θεωρεί τη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση ουσιαστική προϋπόθεση για την παραπέρα προώθηση της ευρωπαϊκής κοινωνίας και οικονομίας.
- Στα πλαίσια της αρχής της επικουρικότητας θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί και πρέπει να παίξει ουσιαστικό ρόλο προς την κατεύθυνση, αφενός, της διαμόρφωσης ενιαίας αντίληψης για το τι είναι και τι σημαίνει διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς επίσης και για το πως αυτή μπορεί να προωθηθεί.

Προς την προηγούμενη κατεύθυνση η ανάπτυξη εκ μέρους της Επιτροπής πιλοτικών προγραμμάτων ή και η στήριξη παρόμοιων προγραμμάτων που αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο είναι αναγκαία. Αναγκαία είναι επίσης και η έρευνα για την προσαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στη λογική της διά βίου εκπαίδευσης, καθώς και τη δημιουργία πακέτων εκπαίδευσης/κατάρτισης προσπελάσιμων με βάση την ίδια λογική.

Τέλος, η Επιτροπή θα πρέπει να διερευνήσει και να προωθήσει την είσοδο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η ΟΚΕ θεωρεί προϋπόθεση ανάπτυξης της διά βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης την αλλαγή της λογικής του υπάρχοντος σχολείου.

Κύριο έργο της υπάρχουσας σχολικής Εκπαίδευσης θα πρέπει να αναδειχθεί — εκτός από την πλατεία γενική μόρφωση του μαθητή — η εξοικείωσή του με τους τρόπους πρόσβασης και κατάρτισης της γνώσης.

Η εκπαιδευτική αρχή «μαθαίνω πως να μαθαίνω», που αποτελεί αφηρητική προϋπόθεση της διά βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορεί και πρέπει να εμπεδωθεί στη σχολική εκπαίδευση.

Τέλος, η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την αλλαγή της σχέσης που διέπει σήμερα την εκπαίδευση/κατάρτιση με τις επενδύσεις.

Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι οι επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο είναι πλέον επενδύσεις πρωταρχικής σημασίας, επενδύσεις-προϋπόθεση για την επιβίωση και για την παραγωγή πλούτου.

Στα προηγούμενα πλαίσια θα πρέπει να υπάρξει από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, τα κράτη μέλη και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσαρμογή της επενδυτικής στρατηγικής τους για την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Εκπαιδευτική επενδυτική στρατηγική θα πρέπει επίσης να αναπτύξουν και οι επιχειρήσεις ειδικότερα σ'ό,τι αφορά στη συνεχή επιμόρφωση και κατάρτιση του εργατικού δυναμικού.

Προς την κατεύθυνση αυτή απαιτείται συνεργασία των κοινωνικών εταίρων και στήριξη από την πολιτική εξουσία και μέσω κινήτρων των σχετικών προγραμμάτων των επιχειρήσεων.

3.2.5. Πρώτος γενικός στόχος: «Ενθάρρυνση απόκτησης νέων γνώσεων»

Σ'ό,τι αφορά τον πρώτο γενικό στόχο της Επιτροπής (Ενθάρρυνση απόκτησης νέων γνώσεων), η ΟΚΕ επισημαίνει:

3.2.5.1. Συμφωνεί κατ'αρχήν με την επισήμανση ότι η έλευση της γνωστικής κοινωνίας συνεπάγεται ενθάρρυνση για την απόκτηση νέων γνώσεων, κάτι που εναπόκειται κατ'αρχήν στα κράτη μέλη στα πλαίσια των προσανατολισμών του πρώτου μέρους του Λευκού Βιβλίου.

Επισημαίνει, παράλληλα, ότι η απόκτηση γνώσεων και γενικότερα η μόρφωση αποτελεί ύψιστο δικαίωμα του κάθε ατόμου ενώ η διαμόρφωση συνθηκών εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελεί υποχρέωση της κοινωνίας προς τα μέλη της.

Με βάση την προηγούμενη λογική οι ενέργειες της Κοινότητας για στήριξη ή ενίσχυση των αντίστοιχων εθνικών ενεργειών δεν μπορούν να μπου σε περιορισμούς, άλλους από εκείνους που έχουν δυσβάσταχτο οικονομικό βάρος ή πολιτισμική διάσταση. (Η χρήση ηλεκτρονικών και όχι μόνο των κλασικών μέσων μπορεί να εκμηδενίσει το κόστος αυτό).

Επομένως, η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης έχει μπροστά της ανοικτούς ορίζοντες, ενώ η αποδοχή της θα εξαρτηθεί από την σταθερότητα των βημάτων κάθε φορά και από το αν όσα προτείνονται έρχονται να καλύψουν πραγματικές ανάγκες και κενά των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών.

3.2.5.2. Η παρακίνηση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη να προχωρήσουν στην ίδρυση «κέντρων πόρων σε γνώσεις», «νέων τρόπων αναγνώρισης των δεξιοτήτων πέρα από το δίπλωμα και την αρχική κατάρτιση», υποστήριξη της κινητικότητας και την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας στην υπηρεσία της εκπαίδευσης είναι μια παρακίνηση σοβαρή και αποδεκτή.

Θα ήταν, όμως, η παρακίνηση αυτή περισσότερο ολοκληρωμένη αν περιείχε και μια φράση σχετικά με την αναγκαιότητα αύξησης των επενδύσεων στην εκπαίδευση σε συνδυασμό με την αρχή ότι μιλάμε πάντα για εκπαίδευση και κατάρτιση υψηλής ποιότητας για όλους.

3.2.5.3. Σχετικά με τις ενέργειες που προτείνει η Επιτροπή σε ευρωπαϊκό επίπεδο η ΟΚΕ επισημαίνει:

3.2.5.3.1. Συμφωνεί κατ'αρχήν με την αναγκαιότητα μιας άλλης (απλής και σύγχρονης) προσέγγισης στο ζήτημα της αναγνώρισης των δεξιοτήτων.

Συμφωνεί, επίσης, με την ιδέα να θεσπιστεί μια ευρωπαϊκή διαδικασία και με τη λογική η διαδικασία αυτή να επιτρέπει την σε εθελοντική βάση αναγνώριση δεξιοτήτων καθ'όλη βέβαια τη διάρκεια της ζωής του ατόμου.

Επισημαίνει όμως την προσοχή που πρέπει να επιδειχθεί στα ζητήματα που σχετίζονται με τις γνώσεις και τις δεξιότητες, τις σχέσεις μεταξύ τους, καθώς επίσης και τα συστήματα αναγνώρισης και επικύρωσής τους.

Το αποτέλεσμα αυτών των διαδικασιών, δηλαδή το αντίκρυσμα των επικυρωμένων γνώσεων και δεξιοτήτων θα πρέπει να είναι πραγματικό και ουσιαστικό. Τότε μόνον μπορεί να καταξιωθεί η ιδέα ως θεσμός. Και τότε μόνον ο θεσμός μπορεί να λειτουργήσει ως κινητήριο μοχλός προς την κατεύθυνση της κατάκτησης της κοινωνίας της γνώσης.

Το ζήτημα δεν είναι να βρεθούν κάποιες χιλιάδες Ευρωπαίοι πολίτες που θα μπουν στη λογική κατάκτησης της κοινωνίας της γνώσης και απόκτησης δεξιοτήτων έξω από τα υπάρχοντα συστήματα. Το πρόβλημα είναι πως θα αναπτυχθεί προς αυτήν την κατεύθυνση πλειοψηφικό ρεύμα, κάτι που τελικά θα κρίνει και την κατάκτηση ή όχι της κοινωνίας της γνώσης.

Τόσο στο πεδίο της διαδικασίας αναγνώρισης των δεξιοτήτων, όσο και στο πεδίο της ανάπτυξης προϋποθέσεων για την κατάκτηση της κοινωνίας της γνώσης, οι κοινωνικοί εταίροι έχουν και πρέπει να παίξουν κεντρικό ρόλο.

3.2.5.3.2. Η μέχρι τώρα εμπειρία από την κινητικότητα των φοιτητών/σπουδαστών στα πλαίσια του προγράμματος Erasmus, απέδειξε ότι τα οφέλη της είναι μεγάλα. Η μετακίνηση και διαβίωση του φοιτητή/σπουδαστή από ένα κράτος μέλος σε άλλο, προσφέρει σ'αυτόν εμπειρίες, γνώσεις και νέες ιδέες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας του, ενώ παράλληλα του καλλιεργεί τη διαπολιτισμική αντίληψη για την Ευρώπη και την ευρωπαϊκή κοινωνία.

Στην προηγούμενη βάση, η ΟΚΕ κρίνει ότι μόνον ο οικονομικός παράγοντας μπορεί να λειτουργήσει περιοριστικά στην κινητικότητα των φοιτητών/σπουδαστών.

Η ΟΚΕ συμφωνώντας με τις σχετικές προτάσεις της Επιτροπής προτείνει συμπληρωματικά τα εξής:

- Να διερευνηθεί η πιθανότητα και η δυνατότητα αύξησης του αριθμού των φοιτητών που παίρνουν μέρος στα σχετικά προγράμματα με διάθεση περισσότερων κονδυλίων ή ακόμη και με την ορθολογικότερη αξιοποίησή τους.
- Να αναπτυχθεί ειδικό πρόγραμμα κινητικότητας των σπουδαστών και εκπαιδευτικών της επαγγελματικής κατάρτισης και μαθητείας.

3.2.5.4. Σ'ό,τι αφορά τα «εκπαιδευτικά· λογισμικά πολυμέσα», η ΟΚΕ κρίνει ότι είναι καιρός η Κοινότητα, στο σύνολό της, υπερβαίνοντας τα εμπόδια που υπάρχουν, και που είναι λογικό να υπάρχουν, να προχωρήσει σε αποφάσεις.

- Αποφάσεις που σχετίζονται με την έκφραση της βούλησης για την απόκτηση των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών πολυμέσων.
- Αποφάσεις που σχετίζονται με την υπέρβαση της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας της Ευρώπης (όχι βέβαια σε βάρος της).
- Αποφάσεις για τον τρόπο επιλογής των επιχειρήσεων, που θα αναλάβουν την υλοποίηση της όλης προσπάθειας.
- Αποφάσεις, τέλος, για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις νέες τεχνολογίες έτσι ώστε να είναι σε θέση να τις αξιοποιήσουν και να τις διδάξουν.

3.2.6. Δεύτερος γενικός στόχος: «Προσέγγιση του σχολείου και της επιχείρησης»

Σ'ό,τι αφορά τον δεύτερο γενικό στόχο της Επιτροπής (Προσέγγιση του σχολείου και της Επιχείρησης), η ΟΚΕ επισημαίνει:

3.2.6.1. Η ΟΚΕ θεωρεί τη σύνδεση του σχολείου με την παραγωγή και την επιχείρηση ως ζήτημα κορυφαίας σημασίας και ως μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την κατάκτηση της κοινωνίας της γνώσης.

Η σύνδεση αυτή δεν μπορεί να είναι μονομερής. Στα πλαίσια των όσων αναφέρονται στο σημείο 3.2.2 η σχέση μπορεί και

πρέπει να αναδειχθεί σε διαλεκτική, με ό,τι θετικό αυτό σημαίνει τόσο για το σχολείο όσο και για την κάθε επιχείρηση.

Ιδιαίτερα οι ΜΜΕ τοπικής, βασικά, εμβέλειας και δράσης πρέπει να δούν το τι σημαίνει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση για τον κύκλο, την ποιότητα και την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους.

Με άλλα λόγια θα πρέπει να δούν ότι συμφέρον τους είναι η πηγή άντλησης του εργατικού τους δυναμικού να είναι υψηλής ποιότητας και συνακόλουθα να δουν την αναγκαιότητα επενδύσεων τους γενικότερα στην εκπαίδευση.

3.2.6.2. Η ΟΚΕ στα πλαίσια της συζήτησης για την προσέγγιση σχολείου-επιχείρησης θεωρεί ευκαιρία να επισημάνει και πάλι τη σημασία που δίνει στην αναβάθμιση συνολικά της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Κρίνει ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση θα πρέπει να καταστεί ισότιμος έταυρος των άλλων εκπαιδευτικών εκφράσεων.

Το σύμπλεγμα: Υψηλό επίπεδο γενικής εκπαίδευσης, συν επαγγελματικός προσανατολισμός και υψηλό επίπεδο αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συν μαθητεία, αποτελεί πλέον και ενδεχομένως προϋπόθεση για ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας, ενώ η δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελεί την προϋπόθεση για ανταπόκριση των εργαζομένων στην αναγκαιότητα συνεχούς εκσυγχρονισμού της εργασίας και της παραγωγής.

3.2.6.2.1 Στοιχεία αναβάθμισης της επαγγελματικής κατάρτισης μεταξύ των άλλων θα ήταν:

- Η βελτίωση των συστημάτων παρατήρησης και προσανατολισμού των νέων κατά τη διάρκεια της αρχικής τους κατάρτισης.
- Η ανάπτυξη μεταξύ των εκπαιδευόμενων ομαδικού πνεύματος και πνεύματος συνεργασίας για την κατάκτηση κοινών στόχων.
- Η συστηματική ενημέρωση των εκπαιδευτικών αλλά και των εκπαιδευόμενων για τη ζωή στις επιχειρήσεις και ο συνυπολογισμός της συνιστώσας «ιδρυτής επιχείρησης» και «επιχειρηματική παιδεία» στα αναλυτικά προγράμματα των ιδρυμάτων.
- Η συνεργατική δυνατότητα των ιδρυμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις επιχειρήσεις τόσο της περιοχής (κοινωνικοί εταίροι), όσο και γενικότερα για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων και δράσεων κατάρτισης, εντός των επιχειρήσεων, για τους εργαζομένους σ'αυτές και σε συνδυασμό με την εργασία.
- Η δυνατότητα των ιδρυμάτων αυτών να εκπαιδεύουν και να καταρτίζουν, με βάση συγκεκριμένα προγράμματα, όλο το φάσμα των στελεχών των επιχειρήσεων.

— Η δυνατότητα ανάπτυξης κινητικότητας και ανταλλαγών μεταξύ μαθητών /σπουδαστών διαφορετικών περιφερειών της ΕΕ και ιδιαίτερα διασυνοριακών.

— Η δυνατότητα πρόσβασης των ιδρυμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στις πηγές πληροφόρησης για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας, τη γνώση και την τεχνολογία.

3.2.6.2.2. Η ΟΚΕ θεωρεί σημαντική την εξασφάλιση της συμβολής του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP) στην προσπάθεια βελτίωσης και ανάπτυξης των μέτρων που θα περιληφθούν τελικά στο Λευκό Βιβλίο.

3.2.6.3. Ουσιαστικό μέσο, επίσης, για την προσέγγιση σχολείου — επιχείρησης αποτελούν σίγουρα οι θεσμοί της μαθητείας και της εναλλασσόμενης κατάρτισης. Θεσμοί που πρέπει να ενθαρρυνθούν, να εκσυγχρονιστούν και να προωθηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μετά από συνεννόηση με τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους.

Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητο:

- Να ενισχυθούν με διάφορα κίνητρα οι επιχειρήσεις που αποδέχονται και αναπτύσσουν τη μαθητεία, καθώς επίσης και την επαγγελματική κατάρτιση των μελών τους.
- Να ενθαρρυνθούν και να εδραιωθούν συνεργασίες μεταξύ σχολείου και επιχείρησης που θα ευνοούν τη σύνδεση και αλληλεξάρτηση.
- Να ευνοηθούν οι σχετικές δράσεις διασυνοριακής περιφερειακής συνεργασίας.

3.2.6.4. Τέλος η ΟΚΕ θεωρεί κεντρικής σημασίας ζήτημα η σχέση σχολείου — επιχείρησης να στηριχθεί και να αναπτυχθεί με τη συμμετοχή και τη συνευθύνη των κοινωνικών εταίρων.

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση μπορεί και πρέπει να αποτελέσουν πεδία κοινωνικής συσπείρωσης και άμβλυνσης των όποιων μορφής και έντασης αντιθέσεων.

3.2.7. Τρίτος γενικός στόχος: «Πάλη κατά του κοινωνικού αποκλεισμού»

Ο τρίτος γενικός στόχος αποτελεί την πρόταση/απάντηση της Επιτροπής στην προοπτική κοινωνικής περιθωριοποίησης μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού εξαιτίας του αποκλεισμού τους, για διάφορους λόγους, από το εκπαιδευτικό σύστημα και το σύστημα εργασίας.

Στην πρόταση αυτήν περιλαμβάνονται οι εξής δράσεις:

- Τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας και
- η ευρωπαϊκή εθελοντική υπηρεσία.

3.2.7.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι σωστά η Επιτροπή προωθεί την αναγκαιότητα να δοθεί μία δεύτερη ευκαιρία κοινωνικής ένταξης σ'εκείνους τους νέους που αποκλείστηκαν ή φαίνεται ότι θα αποκλειστούν από το εκπαιδευτικό σύστημα. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει το δικαίωμα των παιδιών για γνώση και μόρφωση.

Τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας με την προτεινόμενη μάλιστα από την Επιτροπή μορφή αλλά και τις προϋποθέσεις λειτουργίας τους αποτελούν σίγουρα μία λύση επιθυμητή και αποδεκτή.

Η λύση όμως αυτή δεν παύει να είναι παρά λύση εναλλακτική και ως τέτοια θα πρέπει να γίνεται αντιληπτή. Αυτό με άλλα λόγια σημαίνει ότι το σχολείο της «πρώτης ευκαιρίας» είναι εκείνο που χρεώνεται με την ευθύνη του μη αποκλεισμού των νέων και παραπέρα της σωστής και ολοκληρωμένης γενικής και ειδικής μόρφωσής του.

Για το σκοπό αυτό η ΟΚΕ κρίνει ότι είναι πλέον καιρός να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα συνολικά στην εκπαίδευση και να αναβαθμισθούν γενικά και ουσιαστικά οι συνθήκες λειτουργίας των σχολείων, κάτι που επιγραμματικά σημαίνει:

- Ενίσχυση και εμπλοκή των σχέσεων μεταξύ σχολείου και οικογένειας.
- Καλύτερη μόρφωση, συνεχή επιμόρφωση, καταξίωση του έργου των εκπαιδευτικών και καλύτερες αποδοχές.
- Καλύτερες συνθήκες εργασίας, μικρότερες αναλογίες δασκάλου/μαθητών, σύγχρονοι και αποδεκτοί χώροι διδασκαλίας και μάθησης.
- Σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα, μέσα — μεταξύ των άλλων ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων βιβλιοθηκών και μέθοδοι διδασκαλίας — με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και της πληροφορικής στη μάθηση.
- Ενίσχυση των αδυνάτων μαθητών και των μαθητών με ειδικές ανάγκες μέσα στο σχολείο από εκπαιδευτικούς με την παροχή ειδικής ή και γενικής εσωσχολικής βοήθειας και μέσων υποστήριξης.

3.2.7.2. Με βάση τα σημερινά δεδομένα, τα σχολεία «δεύτερης ευκαιρίας», — που όπως ανακοινώθηκε, προς το παρόν, εντάσσονται σ'ένα πιλοτικό πρόγραμμα — μπορούν να αποτελέσουν διέξοδο για κοινωνική ένταξη ή επανένταξη όσων νέων έμειναν λόγω συγκυριών στο περιθώριο του εκπαιδευτικού συστήματος και συνακόλουθα του συστήματος εργασίας. Αρκεί τα σχολεία αυτά να έχουν ως κεντρικό τους στόχο την επανενσωμάτωση των νέων στο γενικό σύστημα και να μην αναδειχθούν σε «γκέτο», σε σχολεία δηλαδή, που θα καλλιεργούν ουσιαστικά την περιθωριοποίηση.

Η ΟΚΕ στηρίζει κατ'αρχήν την ιδέα των σχολείων της «δεύτερης ευκαιρίας» επισημαίνοντας παράλληλα τα εξής:

- Τα προγράμματα και ο τρόπος λειτουργίας αυτών των σχολείων θα πρέπει κατά κύριο λόγο να αποτελούν ευθύνη της τοπικής κοινωνίας (τοπική αυτοδιοίκηση, κοινωνικοί εταίροι, άλλες ΜΚΟ).
- Την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των σχολείων αυτών να συμμετέχουν εκπρόσωποι του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας μέλους στην οποία ανήκει το σχολείο και βέβαια της ΕΕ.
- Η χρηματοδότηση των σχολείων αυτών, όπου είναι δυνατόν, να καταμερίζεται μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης, του κράτους μέλους και της ΕΕ, κατά περίπτωση και ανάλογα με τις αντικειμενικές οικονομικές δυνατότητες.
- Στις περιπτώσεις συμβάσεων συνεργασίας μεταξύ σχολείου και συγκεκριμένης ΜΜ ή μεγάλης τοπικής επιχείρησης είναι αυτονόητη η υποχρέωση συμμετοχής της επιχείρησης αυτής στη χρηματοδότηση του σχολείου, καθώς, επίσης και η συμμετοχή της στον προγραμματισμό του έργου του και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του.

3.2.7.3. Το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να είναι ευέλικτο κατά τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχεται η δυνατότητα πολλαπλών ευκαιριών στους νέους. Η ΟΚΕ επιθυμεί ακόμη να τονίσει την ανάγκη ευελιξίας του εκπαιδευτικού συστήματος για την παροχή δεύτερης ευκαιρίας και στους ενήλικους με χαμηλή εκπαίδευση για την αποφυγή της ανεργίας και του αποκλεισμού λόγω της ανεπαρκούς ή ξεπερασμένης βασικής εκπαίδευσης.

3.2.7.4. Σ' ό,τι αφορά στην ανάπτυξη «ευρωπαϊκής εθελοντικής υπηρεσίας» η ΟΚΕ στηρίζει τις προθέσεις της επιτροπής και επικαλείται τις θέσεις που εξέφρασε τελευταία σε σχετική με την «Ευρωπαϊκή εθελοντική εργασία των νέων» γνωμοδότηση⁽¹⁾.

3.2.8. Τέταρτος γενικός στόχος: «Γνώση τριών κοινοτικών γλωσσών»

Η γλωσσική επικοινωνία των ευρωπαίων αποτελεί σίγουρα πρόβλημα που απαιτεί λύσεις.

Από την άλλη πλευρά, η ευρωπαϊκή γλωσσική πολυμορφία αποτελεί ανυπολόγιστης αξίας πολιτιστικό και όχι μόνο πλούτο, άξιο διατήρησης και καλλιέργειας.

Ο στόχος που μπαίνει από την Επιτροπή για δυνατότητα επικοινωνίας κάθε Ευρωπαίου σε δύο τουλάχιστον γλώσσες πέραν της μητρικής του, είναι ένας στόχος πολύ σημαντικός αλλά και πολύ φιλόδοξος.

(1) Έγγρ. CES 400/96.

Η ΟΚΕ σ'ό,τι αφορά στον τέταρτο γενικό στόχο επισημαίνει:

3.2.8.1. Συμφωνεί με την στοχοθέτηση της δυνατότητας επικοινωνίας κάθε Ευρωπαίου σε δύο κοινοτικές γλώσσες πέρα από τη μητρική του.

Συμφωνεί, όμως, περισσότερο με την άποψη που τοποθετεί την έναρξη εκμάθησης της πρώτης ξένης γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και την έναρξη εκμάθησης της δεύτερης κοινοτικής γλώσσας στη δευτεροβάθμια.

Στα πλαίσια συμφωνιών για την προστασία των ολιγότερο ομιλουμένων κοινοτικών γλωσσών η ΟΚΕ συμφωνεί επίσης με την προώθηση της ιδέας η πρώτη ξένη γλώσσα που μαθαίνεται να καθίσταται γλώσσα διδασκαλίας ορισμένων μαθημάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

3.2.8.2. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η εκμάθηση κοινοτικών γλωσσών δεν πρέπει να σταματά στα πλαίσια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Θα πρέπει να υπάρχει και στη συνέχεια δυνατότητα πρόσβασης σε συστήματα εμβάθυνσης, αλλά και εκμάθησης νέων ξένων γλωσσών.

Η διαρκής εκπαίδευση και κατάρτιση και μία πολιτική κινήτρων, είναι το πλαίσιο, που μπορεί να αξιοποιηθεί προς το σκοπό αυτό.

Η διδασκαλία και η γνώση τριών κοινοτικών γλωσσών πρέπει να ενταχθεί στο γενικότερο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής και πολυπολιτισμικής προσέγγισης της παιδείας.

Η διδασκαλία τριών κοινωνικών γλωσσών μπορεί να υπηρετηθεί αποτελεσματικά μέσω της ενίσχυσης της διδασκαλίας των ευρωπαϊκών γλωσσών στα παιδιά των Ευρωπαίων που μένουν σε χώρες εκτός της καταγωγής τους.

3.2.8.3. Σε κάθε περίπτωση, η ΟΚΕ, υιοθετώντας τις συγκεκριμένες ενέργειες που προτείνει η Επιτροπή για κοινοτική υποστήριξη της όλης προσπάθειας κρίνει ότι θα πρέπει να αναζητηθούν συστηματικά νέοι τρόποι εκμάθησης ξένων γλωσσών, που καθιστούν την όλη διαδικασία περισσότερο προσιτή και ελκυστική στα άτομα.

Προς την κατεύθυνση αυτή, καλείται η Επιτροπή να παίξει το δικό της ρόλο, αναλαμβάνοντας η ίδια σχετικές πρωτοβουλίες, ή ενισχύοντας πρωτοβουλίες άλλων φορέων.

3.2.8.4. Πέρα από τα προηγούμενα, η ΟΚΕ εκτιμά ότι η λύση του προβλήματος της γλωσσικής επικοινωνίας των ευρωπαίων, θα πρέπει να αναζητηθεί και στο τεχνολογικό πεδίο.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλία διερεύνησης των επιστημονικών και τεχνολογικών δυνατοτήτων που υπάρχουν, καθώς και την προοπτική τους, για υπέρβαση του προβλήματος με τεχνολογικά μέσα.

3.2.9. Πέμπτος γενικός στόχος: «Ισότιμη αντιμετώπιση της υλικής επένδυσης και της επένδυσης σε κατάρτιση»

Ο στόχος αυτός είναι ίσως ο πιο απόμακρος και ο πιο δυσπρόσιτος. Η κατάκτησή του προϋποθέτει αλλαγή νοοτροπίας αιώ-

νων καθώς και αλλαγή του τρόπου προσέγγισης του όλου προβλήματος.

Η ΟΚΕ συμφωνώντας με την επισήμανση της Επιτροπής σ'ό,τι αφορά στην αναγκαιότητα μιας άλλης πολιτικής επενδύσεων στη γνώση και τη δεξιότητα στέκεται ιδιαίτερα στα εξής:

3.2.9.1. Θεωρεί κεντρική ευθύνη των κρατών-μελών αλλά και της ΕΕ την παρακίνηση και ενίσχυση των ατόμων (νέων και ενηλίκων, εργαζομένων και μη), για συνεχή επένδυση στη γνώση και τη δεξιότητα.

Στην κατεύθυνση εκπλήρωσης αυτής της ευθύνης τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνδέσουν τα σχετικά κονδύλια που επενδύουν τα άτομα στη γνώση και τη δεξιότητα, με κίνητρα, ενώ η ΕΕ θα πρέπει να βοηθήσει με ενίσχυση των σχετικών πρωτοβουλιών, με διερεύνηση, αξιολόγηση και διάδοση των καλύτερων υφιστάμενων μηχανισμών κινήτρων και με προσπάθεια αναρμόνισης των σχετικών συστημάτων.

3.2.9.2. Θεωρεί, επίσης, μεγάλη την ευθύνη των επιχειρήσεων, για τη δική τους προοπτική και την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους, να ξαναδοούν το θέμα των επενδύσεων στην έρευνα, τη γνώση και τη δεξιότητα.

Ιδιαίτερα η ΟΚΕ προτρέπει τις επιχειρήσεις, να αναπτύξουν την κατάρτιση τους προσωπικού τους και την επένδυση στην έρευνα, τη γνώση και τη δεξιότητα, ως διαχρονική προτεραιότητα και να μην προσφεύγουν εύκολα στη μείωση των σχετικών δαπανών.

Από την άλλη πλευρά, η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής «να θεωρηθεί ένα μέρος των δαπανών κατάρτισης και των αμοιβών κατά την περίοδο της κατάρτισης, ως άυλα αγαθά υποκειμένα σε απόσβεση και να μεταφερθούν στον ισολογισμό.»

3.2.9.3. Θεωρεί αναγκαιότητα τα κράτη μέλη να αναδείξουν ως πρώτη προτεραιότητα τις επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Η ακολουθούμενη μέχρι σήμερα πολιτική της αναλογικής σύνδεσης των κονδυλίων για την έρευνα, την εκπαίδευση και την κατάρτιση με τις εξελίξεις της εκάστοτε συγκυρίας σε οικονομικό επίπεδο, πρέπει να ανατραπεί.

3.2.9.4. Θεωρεί, τέλος, ότι ο ρόλος της ΕΕ και ειδικότερα της Επιτροπής στην προοπτική της κατάκτησης του πέμπτου γενικού στόχου είναι ουσιαστικός.

Είναι ο ρόλος της ανάδειξης της αναγκαιότητας για μια συνολική, ολοκληρωμένη και διαχρονική πολιτική επενδύσεων στη γνώση και τη δεξιότητα.

Είναι ο ρόλος της αναζήτησης, καταγραφής και αξιοποίησης όλων εκείνων των στοιχείων που προσδίδουν στη γνώση και τη δεξιότητα την ουσία, το περιεχόμενο και την αξία που έχουν σήμερα.

Είναι, τελικά, ο ρόλος του συντονιστή της προσπάθειας για αλλαγή μιας κεντρικής κοινωνικής αντίληψης· της αντίληψης που θέλει και βλέπει την εκπαίδευση, μόνον ως γενική, την επαγγελματική κατάρτιση, μόνον ως αρχική και την επένδυση στη γνώση και τη δεξιότητα ως μία κοινωνική υποχρέωση, μόνον προς τους νέους και πάντα με ημερομηνία λήξης.

3.2.10. Άποψη της ΟΚΕ είναι ότι ο κεντρικός αλλά και οι επιμέρους στόχοι που μπαίνουν στο Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι στόχοι, που δύσκολα κατακτούνται.

Είναι, όμως, ταυτόχρονα και στόχοι επιβίωσης της Ευρώπης ως οικονομικής διάστασης και ως ιστορικής αντίληψης για τη ζωή, τον άνθρωπο και την κοινωνία.

Άρα η κατάκτησή τους είναι αναγκαία και δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.

Αντικείμενο συζήτησης πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί το πως οι στόχοι αυτοί θα κατακτηθούν ευκολότερα, συντομότερα και αν είναι δυνατόν από το σύνολο των ευρωπαϊκών πολιτών. Σ' αυτήν τη συζήτηση η ΟΚΕ ζητά και υπόσχεται να είναι πάντα παρούσα.

4. Συμπεράσματα

4.1. Το Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση αποτελεί σίγουρα τη βάση, αλλά και την αφετηρία για μια συνολική και πολύπλευρη αναζήτηση της πορείας που θα επιλέξει η Ευρώπη στις αρχές του 21ου αιώνα.

Στα προηγούμενα πλαίσια η ΟΚΕ θεωρεί την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ως αναγκαία προϋπόθεση για τη συνολικότερη ανάπτυξη της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γι' αυτό και συσχετίζει αναλογικά τη βούληση και τις διακηρύξεις για ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση, με το ύψος των επενδύσεων που γίνονται στα αγαθά αυτά.

4.2. Η ΟΚΕ κρίνει ότι πέρα από το ζήτημα των επενδύσεων και στα πλαίσια πάντα των σχετικών άρθρων της Συνθήκης και της αρχής της επικουρικότητας, το ίδιο το μέγεθος του προβλήματος, καθώς επίσης και η ζωτικότητα των στόχων που συνδέονται μ' αυτό, απαιτούν προσεκτικές κινήσεις και καλά μελετημένες επιλογές.

Δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής όλων ότι αυτά που θα αποφασισθούν σήμερα για την παιδεία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση θα προσδιορίσουν αποφασιστικά και μετά από είκοσι σχεδόν χρόνια τον τρόπο σκέψης των ευρωπαίων, την

αντίληψή τους για τη ζωή και τον άνθρωπο, τις αξίες του συστήματός τους. Με άλλα λόγια και σε συνδυασμό με την ικανότητά τους να είναι είναι ανταγωνιστικοί θα προσδιορίσουν τελικά τη δυνατότητα επιβίωσής τους.

4.3. Στα πλαίσια της προηγούμενης προσέγγισης η ΟΚΕ θεωρεί τις επιλογές και την πορεία προς την κοινωνία της γνώσης, υπόθεση ολόκληρης της ευρωπαϊκής κοινωνίας, υπόθεση κάθε ευρωπαίου.

Γι' αυτό και επιμένει:

- Στην ανάδειξη του προβλήματος σε επίπεδο κοινωνίας, με άνοιγμα από την αρχή του διαλόγου, στα πλαίσια συγκεκριμένων δράσεων.
- Στη δημιουργία συνθηκών για ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών στην όλη διαδικασία.
- Στην αναζήτηση συμφωνιών στα ζητήματα αρχών και παράπέρα στον προσδιορισμό των ενδιάμεσων στόχων, που οδηγούν στην κοινωνία της γνώσης, καθώς και στον προσδιορισμό του τρόπου κατάκτησής τους.

4.4. Ως ζητήματα αρχών, που σχετίζονται με την παιδεία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, μεταξύ των άλλων, μπορούν να θεωρηθούν:

- Η επιλογή μεταξύ επιλεκτικής, και εκπαίδευσης και κατάρτισης υψηλής ποιότητας για όλους, σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Η ΟΚΕ στην περίπτωση αυτή συντάσσεται με τη δεύτερη επιλογή.
- Η επιλογή του ποιος και με ποιον τρόπο πληρώνει το κόστος της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Στο ζήτημα αυτό η ΟΚΕ επισημαίνει ότι θεωρεί την εκπαίδευση και την κατάρτιση αγαθά, τα οποία, μια δημοκρατική πολιτεία έχει υποχρέωση να εξασφαλίζει σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες της.
- Η επιλογή για τη θέση στα προγράμματα και το περιεχόμενο σπουδών των ανθρωπιστικών αξιών, της καλλιέργειας δημοκρατικής και κοινωνικής συνείδησης στους μαθητές, της καλλιέργειας ανεκτικότητας και αλληλεγγύης προς τους συνανθρώπους και ιδιαίτερα τους ανήμπορους, της αναγνώρισης και αποδοχής της διαφορετικότητας των ανθρώπων που αναφέρεται στην ηλικία, το χρώμα, τη φυλή και το φύλλο, τη θρησκεία και την ιδεολογία. Και σ' αυτά τα ζητήματα η επιλογή της ΟΚΕ είναι θετική.

4.5. Η ΟΚΕ σ' ό,τι αφορά στους στόχους και τις δράσεις που προτείνει το Λευκό Βιβλίο για την οικοδόμηση της κοινωνίας της γνώσης επισημαίνει συμπερασματικά τα εξής:

- Θεωρεί και τους πέντε στόχους που ορίζει το Λευκό Βιβλίο, ως στόχους κλειδιά για την οικοδόμηση της κοινωνίας της γνώσης. Επισημαίνει όμως ότι στους στόχους αυτούς θα πρέπει να προστεθεί ένας τουλάχιστον ακόμη κεντρικός στόχος: Ο στόχος της ανθρωπιστικής διάστασης της κοινωνίας της γνώσης.
- Θεωρεί τις σχετικές δράσεις που προτείνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο σημαντικές. Αδύναμες όμως σε σχέση με τους στόχους που θέλουν να υπηρετήσουν, τη στιγμή μάλιστα που δεν συνδέονται με συγκεκριμένες δημοσιονομικές συνέπειες.

— Σε κάθε περίπτωση η ΟΚΕ θεωρεί το Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση ως θετική και σημαντική προσφορά της Επιτροπής στην προοπτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τις δυνάμεις που εμπλέκονται και διαπλέκονται στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και της κοινωνίας της γνώσης εξαρτάται από εδώ και πέρα το αν το Λευκό Βιβλίο γίνει τελικά κείμενο — σημείο

αναφοράς των προσδοκιών των ευρωπαϊών πολιτών του σήμερα, αλλά και κείμενο, που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του νέου κόσμου που οικοδομούν μέρα με την ημέρα οι τεχνολογικές και επιστημονικές εξελίξεις, η κοινωνία της πληροφορίας και η διεθνοποίηση της οικονομίας.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου που τροποποιεί την απόφαση 93/246/ΕΟΚ της 29ης Απριλίου 1993 για την έγκριση της δεύτερης φάσης του διευρωπαϊκού προγράμματος συνεργασίας στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Tempus II) (1994-1998)»⁽¹⁾

(96/C 295/06)

Σύμφωνα με το άρθρο 118Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε την 1η Ιουλίου 1996 να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 20 Ιουνίου 1996 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Panero Florez.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 98 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Το Tempus προέκυψε ως αποτέλεσμα του αιτήματος, που υπέβαλε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Στρασβούργου του Δεκεμβρίου 1989 στην Επιτροπή, να παρουσιάσει μια σειρά μέτρων προς υιοθέτηση στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, προκειμένου να υποστηριχθεί η διεργασία των μεταρρυθμίσεων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Στις 7 Μαΐου 1990, το Συμβούλιο υιοθετεί, κατά συνέπεια, την απόφαση 90/233/ΕΟΚ, με την οποία δημιουργείται το διευρωπαϊκό πρόγραμμα κινητικότητας για πανεπιστημιακές σπουδές Tempus.

1.2. Οι γενικοί στόχοι του προγράμματος απέβλεπαν κυρίως:

- στη διευκόλυνση του συντονισμού των ανταλλαγών πανεπιστημιακών διδασκάλων και φοιτητών μεταξύ των κοινωνικών χωρών και των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης,
- στη συμβολή προς βελτίωση της κατάρτισης στις εν λόγω χώρες και της συνεργασίας με τις χώρες της Κοινότητας,

— στην ανάπτυξη της εκμάθησης των κοινοτικών γλωσσών στις επιλέξιμες χώρες και, αντιστρόφως, των δικών τους γλωσσών στις χώρες της Κοινότητας,

— στη διευκόλυνση των φοιτητών των εν λόγω χωρών να διανύουν περιόδους κατάρτισης σε πανεπιστήμια ή επιχειρήσεις της Κοινότητας,

— στη διευκόλυνση της ίδιας αμοιβαίας δυνατότητας για τους φοιτητές των χωρών μελών της Κοινότητας,

— στην ενθάρρυνση των ανταλλαγών φοιτητών και διδασκόντων.

1.3. Λαμβάνοντας υπόψη τα οριζόμενα στο άρθρο 1 της προαναφερόμενης απόφασης, το οποίο όριζε μία δοκιμαστική φάση τριών ετών, και κατ'εφαρμογήν των διατάξεων του άρθρου 11 της ίδιας, η Επιτροπή παρουσίασε μία πρόταση απόφασης του Συμβουλίου, με την οποία υιοθετήθηκε η δεύτερη φάση του προγράμματος διευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Tempus II.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 62 της 1. 3. 1996, σ. 14.

1.4. Η πρόταση υποβλήθηκε προς γνωμοδότηση στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, η οποία ενέκρινε τη σχετική γνωμοδότηση στη σύνοδο ολομέλειας της 27ης Ιανουαρίου 1993 με ομοφωνία των μελών της⁽¹⁾.

1.5. Οι παρατηρήσεις που διατύπωνε η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της μπορούν να συνοψισθούν στις εξής ουσιαστικές πτυχές:

1.5.1. Γενικές παρατηρήσεις

- Υποστήριξη της επέκτασης του προγράμματος στα νέα ανεξάρτητα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.
- Σημασία της επικέντρωσης των δράσεων στα Κοινά Ευρωπαϊκά Προγράμματα.
- Σημασία της πτυχής του προγράμματος που αφορά την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από τη βάση προς τα πάνω και της ενσωμάτωσης του προγράμματος σε σαφείς εθνικές στρατηγικές.
- Καθιέρωση διαδικασιών για τον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των επιλέξιμων χωρών του προγράμματος και της Επιτροπής.
- Ανάγκη προώθησης της έκδοσης ενός ενδοϊνστιτούτου ευρετηρίου των αρμοδίων του Tempus.
- Αύξηση της έμφασης στη συνεργασία των κοινωνικών εταίρων κατά την επεξεργασία και την αξιολόγηση των σχεδίων.
- Σύσταση να ιδρυθεί μια επιτροπή-σύνδεσμος της ΟΚΕ και των επιλέξιμων χωρών του προγράμματος.
- Ένταξη των επιχειρήσεων στο πρόγραμμα και σύσταση να διευρυνθεί η συμμετοχή αυτών και των κοινωνικών εταίρων.

1.5.2. Ειδικές παρατηρήσεις

- Καλύτερος ορισμός των προτεραιοτήτων και προηγούμενη επιλογή των αιτήσεων βάσει αυτών.
- Ευρύτερη γλωσσική ισορροπία όσον αφορά τα κριτήρια αποδοχής.
- Τα υψηλής ποιότητας σχέδια που απορρίπτονται λόγω έλλειψης διαθέσιμων πόρων να εντάσσονται αυτομάτως στην επόμενη περίοδο.
- Σαφής ορισμός των αναγκών αναδιάρθρωσης των επαγγελματιών και των τεχνικών ειδικοτήτων από πλευράς των επιλέξιμων χωρών, με μεγαλύτερη συμμετοχή των επιχειρήσεων και των κοινωνικών εταίρων.
- Μεγαλύτερη συμμετοχή των επιχειρήσεων στα σχέδια, σε σχέση με την ισχνή συμμετοχή στο Tempus I. Ευθυγράμμιση της βασικής έρευνας με τις ειδικότητες που απαιτεί από τους επαγγελματίες η αγορά εργασίας.
- Συμμετοχή εκπροσώπων της βιομηχανίας στη συμβουλευτική επιτροπή της Επιτροπής.

— Συντονισμός μεταξύ των εθνικών γραφείων του Tempus, του Comett και του Erasmus, ο οποίος θα διευκολύνει την εμφάνιση διαφορετικών σχεδίων.

— Διαφάνεια όσον αφορά τις διάφορες δυνατότητες και δημιουργία ενός σαφούς και πλήρους ενημερωτικού πλαισίου, που θα διευκολύνει την πρόσβαση στο πρόγραμμα.

1.6. Στις 29 Απριλίου 1993 το Συμβούλιο υιοθετεί απόφαση για την προσαρμογή της δεύτερης φάσης του προγράμματος διευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Tempus II για την περίοδο 1994-1998 [απόφαση 93/246/ΕΟΚ⁽²⁾].

1.7. Οι γενικοί στόχοι του προγράμματος διαρθρώνονται ως εξής:

- Ενθάρρυνση της ανάπτυξης των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις δικαιούχους χώρες των προγραμμάτων Phare και Tacis.
- Παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη ακαδημαϊκών προγραμμάτων και προγραμμάτων σπουδών στις εν λόγω χώρες.
- Παροχή βοήθειας για τη μεταρρύθμιση των διαρθρώσεων και της διαχείρισης των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.
- Παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη εξειδικευμένης ανώτερης κατάρτισης.

1.8. Το άρθρο 11 της προαναφερόμενης απόφασης ορίζει ότι η Επιτροπή θα υποβάλει πριν από τις 30 Απριλίου 1996 προσωρινή έκθεση με τα αποτελέσματα και την αξιολόγηση του προγράμματος και, ανάλογα την περίπτωση, πρόταση για την παράταση ή την προσαρμογή του Tempus II για την περίοδο που αρχίζει από την 1η Ιουλίου 1998.

1.9. Η έκθεση και η απόφαση αυτή εκδόθηκαν στις 8 Μαΐου 1996, με τα έγγραφα COM(96) 197 τελικό και COM(96) 198 τελικό. Το Συμβούλιο ζητεί τώρα από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να εκδώσει γνωμοδότηση για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου που τροποποιεί την απόφαση 93/246/ΕΟΚ της 29ης Απριλίου 1993 για την έγκριση της δεύτερης φάσης του διευρωπαϊκού προγράμματος συνεργασίας στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης».

2. Αξιολόγηση των φάσεων που προηγήθηκαν της πρότασης της Επιτροπής

2.1. Η μέχρι στιγμής αξιολόγηση των διάφορων φάσεων του προγράμματος μπορεί να θεωρηθεί θετική, από την άποψη ότι το πρόγραμμα κατέληξε σε σημαντική προσέγγιση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας των κρατών μελών και των επιλέξιμων χωρών. Η προώθηση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, που ζητούν τα πανεπιστήμια και η αγορά εργασίας, και η βοήθεια για την επίτευξη των μεταβολών των διαρθρώσεων και της διαχείρισης, που απαιτούν αυτές οι μεταρρυθμίσεις, είναι αναμφίβολα δείγματα της αποτελεσματικής προσαρμογής που υπέστη το πρόγραμμα στην πορεία της εφαρμογής του.

(1) ΕΕ αριθ. C 73 της 15. 3. 1993.

(2) ΕΕ αριθ. L 112 της 6. 5. 1993.

2.2. Οι αιτήσεις των συνδεδεμένων χωρών, αν και παρουσιάζουν ευρύ φάσμα αντικειμένων ενδιαφέροντος, διατηρούν τη συνοχή τους επειδή επικεντρώνονται σε δύο μεγάλους άξονες δράσης, την κοινωνικο-οικονομική μεταρρύθμιση των εν λόγω κρατών και τη βάθυνση και εδραίωση της δημοκρατίας. Από αυτή την άποψη, είναι αξιόπαινη η προσπάθεια των επιλέξιμων χωρών να περιορίσουν την απόσταση που τις χωρίζει από τις κοινοτικές χώρες.

2.3. Το Tempus άρχισε από καταστάσεις που ενδιέφεραν βασικά τα τμήματα ή τις σχολές, με μικρή συμμετοχή αυτών καθ'αυτών των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, οι οποίες έδωσαν βαθμιαία τη θέση τους σε πιο ενοποιητικές προοπτικές από την κορυφή προς τη βάση, σε αναζήτηση σχεδίων που να προσφέρουν ολοκληρωμένες λύσεις στα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των δικαιούχων χωρών.

2.4. Η ενεργός συμμετοχή των επιχειρήσεων στα σχέδια φαίνεται ότι αποκατά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Αντιλαμβανόμαστε ότι μεταξύ των στόχων που πρέπει να επιδιώξει η πανεπιστημιακή εκπαίδευση είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη προετοιμασία των επαγγελματιών για να ενταχθούν σε μια αγορά εργασίας με συγκεκριμένες απαιτήσεις κατάρτισης, τις οποίες θα πρέπει να καλύψει το εκπαιδευτικό σύστημα.

2.5. Οι παρατηρήσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και η γνωμοδότηση που εξέδωσε πριν από την έγκριση της δεύτερης φάσης του προγράμματος είχαν περιορισμένο αντίκτυπο στην απόφαση που υιοθετήθηκε. Η κοινωνικο-οικονομική μεταρρύθμιση των επιλέξιμων χωρών των προγραμμάτων Phare και Tacis απαιτεί από τους επαγγελματίες που παρέχουν τις υπηρεσίες τους στις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις των χωρών αυτών να διαθέτουν εκείνο το βαθμό επαγγελματικών, τεχνικών και εκσυγχρονισμένων γνώσεων, που θα τους επιτρέψει να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της αγοράς. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι επιχειρήσεις είναι οι φορείς που έχουν τη μεγαλύτερη ικανότητα να φθάσουν στην εις βάθος γνώση των πραγματικών αναγκών κατάρτισης που απαιτεί η αγορά εργασίας.

2.6. Η περίοδος προ της προσχώρησης, για την οποία οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης φαίνονται εντελώς αποφασισμένες, απαιτεί πραγματική προσαρμογή των γνώσεων στην τρέχουσα πραγματικότητα και εκμάθηση του κανονιστικού περιεχομένου του κοινοτικού κεκτημένου από πλευράς των δημόσιων υπαλλήλων. Οι δημόσιοι οργανισμοί των επιλέξιμων χωρών είναι απαραίτητο, μέσω του μεταρρυθμισμένου και προσαρμοσμένου στις μελλοντικές απαιτήσεις συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσής τους, να παρέχουν στο προσωπικό τους την κατάρτιση που θα του επιτρέψει να ανταπεξέλθει στα καθήκοντα που θα πρέπει να αντιμετωπίσει μεσοπρόθεσμα. Στο επίπεδο αυτό, δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι οδηγίες έχουν αντίκτυπο στις επιχειρήσεις και στις παραγωγικές διαδικασίες που εφαρμόζονται σ'αυτές, από την άποψη ότι αυτές θα πρέπει να προσαρμοστούν εντός της απαιτούμενης περιόδου στις απαιτήσεις της προσχώρησης. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις και οι κοινωνικοί εταίροι γενικά μπορούν και οφείλουν να προσφέρουν στο Tempus μεγαλύτερη προσπάθεια, η οποία θα αποτελέσει την απαραίτητη εγγύηση για την παρουσία τους.

3. Η πρόταση του Συμβουλίου

Η πρόταση που τροποποιεί την απόφαση 93/246/ΕΟΚ επιδιώκει, σε γενικές γραμμές, τα ακόλουθα:

3.1. Να προωθήσει, σε συμφωνία με τις χώρες δικαιούχους των προγραμμάτων Phare και Tacis, την κατάρτιση και την τριτοβάθμια εκπαίδευση ως βασικούς τομείς στη θετική κατεύθυνση της διαδικασίας για οικονομική και κοινωνική μεταρρύθμιση. Στο πλαίσιο των εν λόγω προγραμμάτων, το Tempus εγγυάται τη συνέχεια των μέτρων στήριξης της μεταρρύθμισης των συστημάτων κατάρτισης και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των κρατών.

3.2. Να εντάξει την κατάρτιση και την τριτοβάθμια εκπαίδευση στο πλαίσιο ειδικών κοινοτικών προγραμμάτων (Leonardo και Socrates) στη στρατηγική διαδικασία που προηγείται της προσχώρησης ορισμένων χωρών του πεδίου εφαρμογής του Phare, όπως ορίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Έσεν το Δεκέμβριο του 1994.

3.3. Να διασφαλίσει την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τη βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων ως ισχυρό μέσον οικονομικής μεταρρύθμισης η οποία θα εξασφαλίσει την ένταξη των συνδεδεμένων κρατών στην Εσωτερική Αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.4. Να προσαρμοσθεί το πρόγραμμα στις ειδικές ανάγκες της κάθε χώρας δικαιούχου των προγραμμάτων Phare και Tacis με βάση το διαφορετικό βαθμό κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξής τους και τη διαδικασία εδραίωσης της δημοκρατίας.

3.5. Να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη της επιστημονικής, πολιτιστικής και οικονομικής συνεργασίας με συμβολή στη διαφοροποίηση της προσφοράς εκπαίδευσης και στη διαπανεπιστημιακή συνεργασία.

3.6. Να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο η έννοια των Κοινών Ευρωπαϊκών Σχεδίων, με σαφή θέση της βάσης εφαρμογής του Προγράμματος σε αυτά.

3.7. Να ενθαρρυνθεί η «προς τη βάση» τάση του Προγράμματος, με θετική αξιολόγηση του στρατηγικού σχεδιασμού που θα επιτρέψει να αναγνωρισθούν, υπό ευρύ πρίσμα, οι γραμμές δράσης που πρέπει να ακολουθηθούν σε κάθε χώρα ώστε να εξευρεθεί ο τελικός κοινός στόχος για όλους τους συμμετέχοντες.

Για τούτο, στο Παράρτημα της Πρότασης Απόφασης ορίζονται οι διάφορες μορφές στις οποίες βασίζεται η πρακτική εφαρμογή του Προγράμματος, οι οποίες είναι:

— Κοινά Ευρωπαϊκά Σχέδια, με ευρύ φάσμα ενισχύσεων και δράσεων που διασφαλίζουν:

— Τη βελτίωση της διαχείρισης των πανεπιστημίων.

— Τη βελτίωση των εκπαιδευτικών συστημάτων, με παροχή τεχνικών μέσων, διδακτικού υλικού και ενδεδειγμένης παιδαγωγικής μεθοδολογίας.

- Την εναρμόνιση των σπουδών με τις ανάγκες που απορρέουν από την κοινωνική και οικονομική μεταρρύθμιση με προώθηση της δημιουργίας πτυχιών και σπουδών που να συμβαδίζουν με αυτήν.
- Την κατάρτιση των καθηγητών ώστε να αντιμετωπίσουν την πρόκληση αυτή.
- Μέτρα διαρθρωτικού και συμπληρωματικού χαρακτήρα, που ενισχύουν τους στόχους του Προγράμματος για να ενδυναμωθούν περισσότερο οι ενωτικές και προς τη βάση πτυχές του.
- Ατομικές υποτροφίες που προωθούν την ποιότητα, την ανάπτυξη, και την αναδιάρθρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις συνδεδεμένες χώρες.

4. Παρατηρήσεις

4.1. Γενικές παρατηρήσεις

4.1.1. Ο χρόνος που παρήλθε από την έγκριση του πρώτου προγράμματος Tempus δίνει τη δυνατότητα να κατανοηθούν οι θετικές συνέπειες που είχε για τις δικαιούχους χώρες. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι οι δράσεις κατέληξαν σταδιακά σε συγκεκριμένες ενέργειες που συνέβαλαν αποφασιστικά στην προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής μεταρρύθμισης που διαδραματίζεται στις χώρες αυτές, ώστε να προσεγγίσουν βαθμιαία τις βάσεις που καθορίζουν την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για τούτο η ΟΚΕ επικροτεί τη συνέχιση του Tempus και την εξέλιξη του προς συγκεκριμένους στόχους που αποτελούν μία ακόμη συμβολή στη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών των δικαιούχων χωρών.

4.1.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τη θέσπιση διαφορετικών κριτηρίων για αντιμετώπιση των διαφορετικών καταστάσεων στις οποίες βρίσκονται οι δικαιούχοι χώρες των προγραμμάτων Phare και Tacis. Οι εσωτερικές συνθήκες, που οφείλονται στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη, πρέπει να αποτελέσουν το μίτο κατά την επιλογή των υποβαλλόμενων σχεδίων. Οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι που επιθυμεί να επιτύχει το κάθε κράτος δεν είναι, σε γενικές γραμμές, οι ίδιοι, για τούτο και ενδείκνυται, προφανώς, όπως ειπώθηκε στην αρχή της παραγράφου, να θεσπισθούν διαφορετικά κριτήρια σύμφωνα με τις διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος.

4.1.3. Τα Κοινά Ευρωπαϊκά Σχέδια πρέπει να εξακολουθήσουν να είναι η βάση επί της οποίας θα στηριχθεί το Πρόγραμμα. Η συμμετοχή επιχειρήσεων σε αυτά πρέπει να αξιολογείται περισσότερο και να προωθείται κατά την επιλογή των υποβληθέντων σχεδίων.

Δεδομένου ότι πρόκειται για τροποποίηση της δεύτερης φάσης του Tempus II σε μία θετική χρονική εξέλιξη, θα θεωρείτο πολύ ευνοϊκό, για τη βελτίωση του Προγράμματος, να θεσπισθεί ως βασικό κριτήριο επιλογής η συμμετοχή επιχειρήσεων των δικαιούχων χωρών. Η συμμετοχή αυτή θα πρέπει αναμφισβήτητα να συνοδεύεται από τη συμμετοχή στο σχέδιο μιας επιχείρησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.1.4. Είναι απαραίτητη στο στάδιο αυτό η εναρμόνιση των πτυχών προς και από τη βάση του Προγράμματος. Εάν θεωρηθεί γεγονός ότι υπάρχει, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, ένας αποφασιστικός αριθμός ατόμων από τις χώρες δικαιούχους που είναι υπέρ των δράσεων που αναλαμβάνονται, είναι ανάγκη να διασφαλισθεί ότι οι διαφοροποιημένες ανάγκες, που υπάρχουν στα διάφορα πανεπιστήμια και τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, θα ακολουθούν μία γραμμή συνεκτική με τις ανάγκες που θέτει γενικά το κράτος στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της ειδικής κατάρτισης, της συνεχούς κατάρτισης και της επαγγελματικής επιμόρφωσης.

Για τούτο η ΟΚΕ επιμένει στο αίτημά της να υπάρχει συντονισμός, που να γίνεται αποτελεσματικότερος με την πάροδο του χρόνου, μεταξύ των χωρών δικαιούχων και της Επιτροπής, και η δράση αυτή να ενθαρρύνεται από τα εθνικά γραφεία των εν λόγω Προγραμμάτων.

4.1.5. Η ΟΚΕ συνιστά να δοθεί σημαντικότερος ρόλος στους κοινωνικούς εταίρους κατά την κατάρτιση και την αξιολόγηση των Κοινών Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων. Οι εν λόγω εταίροι, επειδή γνωρίζουν από πιο κοντά τις ανάγκες κατάρτισης και προσόντων της αγοράς εργασίας, θα δώσουν τη δυνατότητα, με την ενεργό συμμετοχή τους στη διαδικασία, οι δράσεις που αναλαμβάνονται να συμβάλλουν θετικά στην προσαρμογή της προσφοράς κατάρτισης των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων με την υπαρκτή ζήτηση της αγοράς.

Η περιορισμένη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και η ανεπαρκής συμμετοχή των επιχειρήσεων στα σχέδια μπορούν μόνο να οδηγήσουν στη μη εξεύρεση μιας λογικής κοινής πορείας μεταξύ των αναγκών για αναδιάρθρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όπως νοείται από τα πανεπιστήμια και γίνεται αισθητή από τις επιχειρήσεις και τους επαγγελματίες, πορεία στην οποία πρέπει να οδηγήσει η διαδικασία των μεταρρυθμίσεων.

Η συντονιστική επιτροπή την οποία συνιστά η ΟΚΕ με την προηγούμενη γνωμοδότησή της για το πρόγραμμα Tempus, θα προσδώσει μεγαλύτερο ειδικό βάρος στους κοινωνικούς εταίρους κατά τη διαδικασία της αναδιάρθρωσης.

4.1.6. Η ΟΚΕ φρονεί ότι έχει προτεραιότητα η πραγματοποίηση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων με βάση την προσαρμογή τους στις ανάγκες κατάρτισης των επιχειρήσεων.

Οι παραγωγικές διαδικασίες και η διοίκηση επιχειρήσεων σε οικονομίες που διανύουν περίοδο αλλαγών μεγάλης κλίμακας και σημασίας απαιτούν οι επαγγελματίες που πρέπει να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις αυτές να έχουν πρόσβαση σε μέσα κατάρτισης που να τους επιτρέπουν να εκσυγχρονίζονται, να ανανεώνουν και να συμπληρώνουν την κατάρτισή τους. Επίσης, οι νέες γενιές επαγγελματιών που εισέρχονται στην αγορά εργασίας οφείλουν να έχουν κατάρτιση σύμφωνη με τις ανάγκες της αγοράς αυτής.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να διασφαλίζει στην κοινωνία ότι θα υπάρχουν στη διάθεση των επιχειρήσεων επαγγελματίες με πτυχία και τεχνογνωσία που θα συμβαδίζουν με την αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

4.2. Ειδικές παρατηρήσεις

4.2.1. Η βελτίωση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η προσαρμογή της στις πραγματικές ανάγκες των δικαιούχων χωρών των προγραμμάτων Phare και Tacis καθιστά

αναγκαίο το να δοθεί προτεραιότητα στα σχέδια που περιλαμβάνουν την βελτίωση της διοίκησης των πανεπιστημίων.

Η θετική συνειδητοποίηση των καθηγητών και των φοιτητών όσον αφορά το πρόγραμμα Tempus πρέπει να συνδεθεί με τη συνειδητοποίηση των ιθυνόντων των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, ώστε να υπάρξει η σύμπνοια που απαιτείται για την επιτυχία του προγράμματος.

4.2.2. Οι χώρες που βρίσκονται σε διαδικασία προπαρασκευής της ένταξης χρειάζονται επαγγελματίες με επαρκή κατάρτιση για να κινητοποιήσουν και να διαχειρισθούν τις νέες διαρθρώσεις που είναι αναγκαίες για την ένταξη.

Η ΟΚΕ φρονεί ότι το Tempus πρέπει να ευνοήσει, στις χώρες που δεν μπορούν να συμμετάσχουν στα προγράμματα Leonardo και Socrates, τη δημιουργία των συνθηκών που θα παράσχουν τα προσόντα και την επαγγελματική κατάρτιση που απαιτείται λόγω της εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου. Οι επιχειρήσεις οι οποίες επηρεάζονται από τις κοινοτικές οδηγίες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν στη χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και στην κατάρτιση των προγραμμάτων σπουδών και των τριτοβάθμιων και μεταπτυχιακών σπουδών.

4.2.3. Η ΟΚΕ συνιστά εκ νέου τη συμμετοχή ενός εκπροσώπου του επιχειρηματικού κόσμου στη συμβουλευτική επιτροπή που θεσπίσθηκε με το άρθρο 6 της Απόφασης 93/246/ΕΟΚ. Επαναλαμβάνουμε τη γνώμη σύμφωνα με την οποία χάρη στη συμμετοχή αυτή, μαζί με τη συμμετοχή του ακαδημαϊκού κόσμου, θα δομείται κατά τρόπο συννεκτικότερο η εμπειρισταωμένη γνώμη που επιθυμεί η Επιτροπή.

4.2.4. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των δικαιούχων χωρών των Phare και Tacis έτυχε μεγάλης εκτίμησης στο βαθμό που εμπλέκονται στη διαδικασία αυτή οι κοινωνικοί εταίροι.

Η ΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει τα Κοινά Ευρωπαϊκά Σχέδια να περιλαμβάνουν όχι μόνο και τουλάχιστον ένα πανεπιστήμιο από τις δικαιούχους χώρες και ένα από τα κράτη μέλη, αλλά ότι θα πρέπει η συμμετοχή αυτή να συμπληρωθεί απαραίτητως με την παρουσία μιας επιχείρησης κάθε χώρας. Κατ'αυτόν τον τρόπο η προσέγγιση του επαγγελματικού κόσμου θα καταστεί προφανέστερη και η προοπτική της κατάρτισης από επαγγελματικής απόψεως θα διασφαλισθεί.

Επίσης, αυτή η τετραμερής, τουλάχιστον, σύνδεση, των σχεδίων θα διευκολύνει ακόμη περισσότερο τις επαγγελματικές επαφές μεταξύ των επιχειρηματιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των δικαιούχων χωρών των προγραμμάτων Phare και Tacis, και θα αποτελέσει ένα νέο και πιθανό παράγοντα για ώθηση της οικονομίας και της ολοκλήρωσης.

4.2.5. Είναι σκόπιμο να απαιτηθεί από τις χώρες δικαιούχους του Προγράμματος να καταβληθεί προσπάθεια που να αυξάνει την εθνική συνοχή των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τους και να θεμελιώνει την απαιτούμενη θεσμική στρατηγική η οποία θα επιτρέψει να υπερβληθεί ο υπερβολικός ατομικισμός των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, χωρίς να υπάρξει οπισθοδρόμηση σε ξεπερασμένες μεθόδους συγκεντρωτικού σχεδιασμού, με σεβασμό της απαραίτητης αυτονομίας των ιδρυμάτων αυτών.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την παραχώρηση προτεραιότητας στις εθνικές ανάγκες και στρατηγικές θα βελτιώσει την αποδοτικότητα των κονδυλίων που διατίθενται στο Πρόγραμμα.

4.2.6. Το ίδιο πνεύμα περί απόδοσης των κονδυλίων σε συνδυασμό με την κοινωνικοοικονομική απόδοση του Προγράμματος και την εφαρμογή των προγραμμάτων Leonardo και Socrates σε ορισμένες συνδεδεμένες χώρες, ωθεί την ΟΚΕ να συστήσει μεγαλύτερο και καλύτερο συντονισμό όσον παρεμβαίνουν στη διαχείριση του προγράμματος. Η Επιτροπή και τα εθνικά γραφεία των διαφόρων προγραμμάτων πρέπει να θεσπίσουν ενδεδειγμένους μηχανισμούς που να δίνουν τη δυνατότητα για αποτελεσματική καθοδήγηση των πρωτοβουλιών αυτών.

4.2.7. Η πληροφόρηση σχετικά με τις δυνατότητες που προσφέρει το Tempus και η σύνδεση και τα κοινά του σημεία με άλλα κοινοτικά προγράμματα, σε συνδυασμό με την ανάγκη διάδοσης των αποτελεσμάτων των πραγματοποιηθέντων σχεδίων, αποτελούν δύο σημαντικές βάσεις τις οποίες επιθυμεί να τονίσει η ΟΚΕ, για τούτο και συνιστά να καταβληθεί η μεγαλύτερη δυνατή προσπάθεια ώστε να δοθεί η δέουσα σημασία και στις δύο αυτές πτυχές.

Η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει επίσης ότι πρέπει να υπερισχύσει η διαφάνεια όσον αφορά τις ευκαιρίες που προσφέρονται στα πανεπιστήμια και τις επιχειρήσεις ούτως ώστε να έχουν όλοι πρόσβαση στο Πρόγραμμα, με ένταξη αυτού του προγράμματος και των υπολοίπων στις εξελίξεις της πληροφορικής εφόσον οι νέοι δρόμοι της πληροφορικής μπορούν και πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβαση σε οιοδήποτε θα επιθυμούσε να συμμετάσχει.

4.2.8. Τέλος η ΟΚΕ επιθυμεί να δηλώσει ότι την ενδιαφέρουν και αποδέχεται πρωτοβουλίες όπως το Tempus, εκφράζοντας την ικανοποίησή της για τη συνέχισή του. Η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και η εδραίωση των δημοκρατικών αξιών έχουν ως ασφαλές θεμέλιο εκείνο το εκπαιδευτικό σύστημα που μπορεί να παρέχει στους πολίτες μεγαλύτερο βαθμό γνώσεων και προσωπικής ελευθερίας. Κάθε πρωτοβουλία που προσεγγίζει τις συνδεδεμένες ή υπό σύνδεση χώρες με τις ανωτέρω αρχές και αξίες θα είναι πάντα ευπρόσδεκτη.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση, υπέρ των δικαιούχων παροχών πρόωρης συνταξιοδότησης, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 σχετικά με την εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 που καθορίζει τον τρόπο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71»⁽¹⁾

(96/C 295/07)

Στις 8 Φεβρουαρίου 1996 και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 20 Ιουνίου 1996 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Chevalier.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε 79 ψήφους υπέρ, 12 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Πρόταση της Επιτροπής

1.1. Στις 18 Ιουνίου 1980, η Επιτροπή είχε υιοθετήσει πρόταση η οποία τροποποιούσε τις διατάξεις που αφορούσαν τις παροχές πρόωρης συνταξιοδότησης και ανεργίας που προέβλεπαν οι κανονισμοί (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 και (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 για την κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων. Εντούτοις, η εν λόγω πρόταση δεν υιοθετήθηκε ποτέ από το Συμβούλιο — όπου απαιτείται ομοφωνία — για το λόγο κυρίως ότι τα δύο θέματα (πρόωρη συνταξιοδότηση και ανεργία) συσχετιζόνταν σε μία και μόνη πρόταση.

1.2. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αποφάσισε να αποσύρει την πρότασή της του 1980 και να την αντικαταστήσει με δύο ξεχωριστές προτάσεις οι οποίες, αφού προσαρμόστηκαν στα σύγχρονα δεδομένα, υποβλήθηκαν στο Συμβούλιο ταυτόχρονα.

1.3. Όσον αφορά τις παροχές πρόωρης συνταξιοδότησης, η Επιτροπή παραπέμπει στις αιτιολογικές σκέψεις που διατύπωσε για τις παροχές ανεργίας (υψηλό ποσοστό ανεργίας, δυσκολίες επανένταξης, έλλειψη συντονισμού μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών). Υπογραμμίζει ότι είναι απαραίτητο να ληφθούν μέτρα προκειμένου να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων που τελούν υπό καθεστώς πρόωρης προσυνταξιοδότησης.

1.4. Με βάση τις νέες διατάξεις, οι παροχές πρόωρης συνταξιοδότησης υπάγονται στους κανονισμούς (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 και αριθ. 574/72. Επίσης, οι νέες διατάξεις προσδιορίζουν την έννοια της πρόωρης συνταξιοδότησης και καθορίζουν τους κανόνες που διέπουν τον συντονισμό των δικαιωμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης, καθώς και την άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων στο εξωτερικό. Προσδιορίζουν επίσης τις μεθόδους διαχείρισης (κυρίως τις διαδικασίες ελέγχου) που θα εφαρμόζονται σύμφωνα με τις νέες διατάξεις.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Όσον αφορά τις αιτιολογικές σκέψεις, η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή η οποία αναζητεί μέσα για τη μείωση της έντασης στην αγορά εργασίας και την διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της ΕΕ.

2.2. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι τα κείμενα που υποβλήθηκαν προς εξέταση προϋποθέτουν πολύπλοκες και δαπανηρές διαδικασίες δίχως παράλληλα να διασφαλίζεται ότι θα διεξάγονται αποτελεσματικοί έλεγχοι, ιδιαίτερα όσον αφορά την άσκηση έμμισθης δραστηριότητας κατά την περίοδο που θα καταβάλλονται οι παροχές πρόωρης συνταξιοδότησης.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ δεν διατυπώνει επιφυλάξεις σε σχέση με τον ορισμό που προτείνεται για τον όρο «πρόωρη συνταξιοδότηση» και οποίος προβλέπεται να ενταχθεί στο άρθρο 1, ως εδάφιο κγ του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71. Σημειώνει ότι ο εν λόγω ορισμός περιλαμβάνει όλες τις παροχές προς τους ηλικιωμένους ανέργους που απαλλάσσονται από την υποχρέωση να αναζητήσουν απασχόληση. Εξάλλου, δεν πρόκειται για πρόωρη παροχή γήρατος.

Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η αναγνώριση του δικαιώματος είσπραξης των παροχών στο εξωτερικό συνεπάγεται την επέκταση του κανονισμού στα συμβατικά καθεστάτα. Ζητεί, ωστόσο, από την Επιτροπή να φροντίσει ώστε η εφαρμογή των μέτρων να μη θίξει την αυτονομία των συμβαλλόμενων μερών των συλλογικών συμβάσεων.

3.2. Μολονότι έχει επίγνωση των δυσκολιών στον τομέα του ελέγχου, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναζητήσει ευρύτερες εγγυήσεις.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 62 της 1.3.1996, σ. 14.

3.3. Από τεχνικής πλευράς, τα προτεινόμενα μέτρα αφορούν τα ακόλουθα άρθρα του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71.

Άρθρο πρώτο

Το τέλος του τρίτου υπεδαφίου του εδαφίου ι τροποποιείται ως εξής: «του παρόντος κανονισμού των συμβασιακών διατάξεων σχετικά με τις παροχές πρόωρης συνταξιοδότησης». Μετά το εδάφιο κβ, προστίθεται εδάφιο κγ που περιλαμβάνει τον ορισμό της πρόωρης συνταξιοδότησης.

Άρθρο 4.1-4.4

Προστίθενται οι λέξεις «πρόωρης συνταξιοδότησης».

Άρθρο 25 α

Οι παροχές επεκτείνονται, τόσο σε είδος όσο και σε χρήμα, στα μέλη της οικογενείας των δικαιούχων (άρθρο 19) και στους εργαζομένους σε παραμεθόριες περιοχές (άρθρο 20).

Κεφάλαιο 6 α

Μετά το κεφάλαιο 6 α του τίτλου ΙΙΙ παρεμβάλλεται κεφάλαιο 6 α το οποίο να εισάγει την έννοια της «πρόωρης συνταξιοδότησης» και τις ιδιαιτερότητές της ως προς τις παροχές ανεργίας.

Άρθρο 71 α

Προσθήκη σχετική με τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφάλισης ή απασχόλησης και τον υπολογισμό των παροχών.

Άρθρο 71 β

Διαχείριση και έλεγχος.

Άρθρο 74 α

Οικογενειακές παροχές.

3.4. Οι τροποποιήσεις που αφορούν τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 έχουν ως εξής:

Άρθρο 26 α

Προσθήκη του καθεστώτος πρόωρης συνταξιοδότησης.

Άρθρο 84 α

Εφαρμογή του άρθρου 71 β, διαδικασίες ελέγχου.

4. Συμπέρασμα

Η ΟΚΕ συμφωνεί με τις προτάσεις τροποποίησης των κανονισμών αριθ. 1408/71 και αριθ. 574/72 που υπέβαλε η Επιτροπή, υπογραμμίζει ωστόσο ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις και επιφυλάξεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση. Ιδιαίτερα επιθυμεί να εξετασθούν οι προτάσεις της Επιτροπής όσον αφορά το αίτημα να διατυπώνεται στο σημείο 3.1, 2η παράγραφος σχετικά με το σεβασμό της αυτονομίας των συμβαλλόμενων μερών των συλλογικών συμβάσεων σε εθνικό επίπεδο και την άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου που τροποποιεί υπέρ των εργαζομένων σε ανεργία τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, και τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71»⁽¹⁾

(96/C 295/08)

Στις 8 Φεβρουαρίου 1996, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 20 Ιουνίου 1996 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Chevalier.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 85 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 10 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Πρόταση της Επιτροπής

1.1. Στις 18 Ιουνίου 1980, η Επιτροπή είχε υιοθετήσει πρόταση για τροποποίηση των διατάξεων στον τομέα των παροχών πρόωρης συνταξιοδότησης και ανεργίας των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 και αριθ. 574/72 σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων. Η πρόταση αυτή εντούτοις δεν υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο, στο οποίο απαιτείται ομοφωνία, κυρίως διότι τα δύο θέματα (πρόωρη συνταξιοδότηση και ανεργία) ήταν συνδεδεμένα σε μία μόνη πρόταση.

1.2. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αποφάσισε να αποσύρει την πρόταση του 1980 και να την αντικαταστήσει με δύο διαφορετικές προτάσεις, που προσαρμόστηκαν και υποβλήθηκαν ταυτόχρονα στο Συμβούλιο.

1.3. Όσον αφορά τις παροχές ανεργίας στους διακινούμενους εργαζομένους, η Επιτροπή είχε υπενθυμίσει ότι οι διατάξεις των εν λόγω κανονισμών δεν ανταποκρίνονταν πλέον στην οικονομική κατάσταση της Κοινότητας και δεν πρόσφεραν λύση σε ορισμένες καταστάσεις οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί κατά την θέσπισή τους. Η ανάλυση αυτή δεν έπαψε να είναι επίκαιρη.

1.4. Στη σημερινή κατάσταση της αγοράς εργασίας οφείλεται το υψηλό ποσοστό ανεργίας που υπάρχει στην Κοινότητα καθώς και το γεγονός ότι τα απαιτούμενα χρονικά όρια για επανεύρεση εργασίας έχουν αυξηθεί, ενώ έχουν μειωθεί οι δυνατότητες επαγγελματικής επανένταξης.

1.5. Με στόχο τη βελτίωση της ευρωπαϊκής αγοράς της απασχόλησης και την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, κρίνεται σκόπιμη η τροποποίηση των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 στον τομέα των παροχών ανεργίας.

1.6. Οι νέες διατάξεις θα πρέπει να επιτρέπουν, υπό ορισμένες συνθήκες, τη διατήρηση πέραν της προβλεπόμενης τριμήνης περιόδου, των δικαιωμάτων στις παροχές ανεργίας, όταν ο

άνεργος μεταβαίνει σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος της τελευταίας του απασχόλησης προς ανεύρεση εργασίας.

1.7. Προκειμένου να περιορισθεί ο κίνδυνος καταχρήσεων, προβλέπεται ο διοικητικός έλεγχος των ανέργων να διεξάγεται από το φορέα του κράτους στο οποίο αναζητεί εργασία ο άνεργος και σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού, με τη συνεργασία των φορέων των κρατών μελών που είναι αρμόδιοι για την καταβολή των παροχών.

1.8. Όσον αφορά τις παροχές, προτείνεται να καταβάλλονται από το φορέα του κράτους μέλους στο οποίο ο άνεργος αναζητεί εργασία, για λογαριασμό του φορέα του κράτους μέλους στο οποίο ο άνεργος εργάστηκε για τελευταία φορά. Πάντως προτείνεται ύστερα από μια πρώτη περίοδο τριών μηνών, το δικαίωμα στις παροχές να διατηρείται, χωρίς όμως — προς αποφυγή των καταχρήσεων — η συνολική διάρκεια χορήγησης τους ή το ποσό τους να μπορεί να υπερβεί την περίοδο ή το ποσό που προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου ο άνεργος αναζητεί εργασία ή την περίοδο ή το ποσό που προβλέπεται από τη νομοθεσία του αρμόδιου κράτους.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Επανελημμένως, έχει αναλυθεί το θέμα της επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης και της αγοράς εργασίας και έχει εκφραστεί σχετικά η λύπη της ΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις της. Με τις γνωμοδοτήσεις αυτές έχει εκφραστεί η ευχή να ενταθούν οι ενέργειες για την ανόρθωση της οικονομίας, την παροχή μεγαλύτερης βοήθειας στους άνεργους και τις οικογένειές τους, τη διευκόλυνση της επιστροφής τους στην εργασία και την αποτροπή της απώλειας της θέσης απασχόλησης.

2.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή όταν αυτή δικαιολογεί τις υπό εξέταση προτάσεις με την αύξηση των ευκαιριών προς ανεύρεση εργασίας.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 68 της 6. 3. 1996, σ. 11.

2.2.1. Ωστόσο η ΟΚΕ φρονεί ότι το μέσον που προτείνεται μερικώς ανταποκρίνεται μόνον στις προθέσεις.

2.2.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι τα προτεινόμενα μέτρα αποτελούν πραγματική βελτίωση του υφισταμένου μηχανισμού παροχών, αλλά θεωρεί αναγκαία την επανατοποθέτηση των παροχών ανεργίας σε μία δυναμική πολιτική δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, με συνεκτίμηση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων που επισημαίνονται επίσης στην προπαρασκευαστική συνεδρίαση για τη ΔΚΔ του Τορίνου.

2.2.3. Εξάλλου, οι αυστηροί περιορισμοί στην προβλεπόμενη παράταση δημιουργούν μεγάλα εμπόδια για την ανεύρεση εργασίας, ενώ θα έπρεπε αυτή να διευκολύνεται όσο το δυνατόν περισσότερο. Εν τούτοις, η πρόταση των ορίων ή η αύξηση των ποσών δεν πρέπει να δημιουργήσουν συνθήκες που θέτουν σε κίνδυνο την απασχόληση.

2.2.4. Τέλος, ο υπολογισμός της διάρκειας της παράτασης καθώς και οι τρόποι διαχείρισης και καταβολής των παροχών είναι υπερβολικά περίπλοκοι.

2.3. Η Επιτροπή προτείνει να ανατεθεί στο φορέα του κράτους μέλους, στο οποίο αναζητεί εργασία ο άνεργος, ο διοικητικός έλεγχος και η καταβολή των παροχών, οι οποίες θα εξοφλούνται από το αρμόδιο κράτος.

2.3.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι οι διαδικασίες αυτές θα είναι περίπλοκες και δαπανηρές χωρίς να παρέχουν σοβαρές εγγυήσεις για την αποτελεσματικότητα των ελέγχων, που είναι, ωστόσο, απαραίτητοι.

2.3.2. Όσον αφορά τους πρακτικούς τρόπους εξόφλησης των παροχών, σημειώτεον ότι υπάρχουν ήδη πολλές διμερείς συμφωνίες αμοιβαιότητας ή παραίτησης, που απλοποιούν τη διαχείριση των φακέλων και θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια εναλλακτική προσέγγιση.

2.3.3. Όσον αφορά τους μεθοριακούς εργαζόμενους σε ανεργία, οι προβλεπόμενες διατάξεις προβλέπουν:

— την πληρωμή από το κράτος στο οποίο εργάζονται σε περίπτωση μερικής ανεργίας·

— την πληρωμή από το κράτος στο οποίο κατοικούν σε περίπτωση πλήρους ανεργίας με επιλογή του κράτους το οποίο φαίνεται ότι παρέχει τις καλύτερες δυνατότητες επανένταξης στην αγορά εργασίας.

Η ΟΚΕ, καίτοι εγκρίνει την αναζήτηση μεγαλύτερης ευελξίας ώστε να ευνοείται η ατομική ελευθερία, συνιστά στην Επιτροπή να είναι επιφυλακτική ως προς την προοπτική ενός συστήματος που ενδέχεται να δημιουργεί συνθήκες καταχρήσεων μέσω της σωρευτικής εκμετάλλευσης των δυνατοτήτων.

2.3.4. Η ΟΚΕ δεν θεωρεί θετικό το μέτρο σύμφωνα με το οποίο εξαιρείται το Λουξεμβούργο. Εξάλλου, δεν έχει αποδει-

χθεί ότι σε άλλες χώρες δεν υπάρχουν εξίσου ισχυρά ποσοστά μεθοριακών εργαζομένων που να δημιουργούν προβλήματα της ίδιας υφής.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η εξέταση της εν λόγω πρότασης θα είχε διευκολυνθεί σημαντικά εάν η πρόταση συνοδευόταν από συγκριτική ανάλυση των διατάξεων που ισχύουν στα κράτη μέλη.

3.1.1. Μολονότι αναγνωρίζει ότι είναι θετικό το στοιχείο της παράτασης της άσκησης των δικαιωμάτων και μετά τους τρεις πρώτους μήνες, η ΟΚΕ θα επιθυμούσε να ήταν δυνατόν να αξιολογηθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι συνέπειές της.

3.1.2. Ειδικότερα, θα μπορούσε να γίνει ακριβέστερη εκτίμηση εάν ήταν δυνατή η σύγκριση της κατάστασης που θα προκύψει από τον τροποποιημένο κανονισμό με την υφιστάμενη κατάσταση των διακινούμενων εργαζομένων.

3.2. Από τεχνικής πλευράς, οι προτάσεις αφορούν εννέα άρθρα του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 αλλά το ουσιαστικό στοιχείο είναι η εισαγωγή τριών νέων άρθρων: 69α), 69β), 69γ) και η νέα διατύπωση του άρθρου 71 διότι οι τροποποιήσεις στα άλλα άρθρα είναι απλώς συντακτικές προσαρμογές λόγω των νέων άρθρων.

3.3. Τα άρθρα 69α), 69β) και 69γ) ορίζουν τις προϋποθέσεις διατήρησης του δικαιώματος στις παροχές, τα όρια στη διατήρηση του δικαιώματος αυτού και τις τροποποιήσεις του. Εισάγουν την παράταση του δικαιώματος στις παροχές πέραν των τριών πρώτων μηνών εντός των ορίων που ορίζονται στο κεφάλαιο 1 (βλ. ανωτέρω 1 — πρόταση της Επιτροπής, τελευταία παράγραφος).

3.4. Η νέα διατύπωση του άρθρου 71 εισάγει την περίπτωση των μεθοριακών εργαζομένων και τους παρέχει τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ του κράτους της απασχόλησης και του κράτους της κατοικίας.

3.5. Τα άλλα τροποποιημένα άρθρα περιλαμβάνουν τις παραπομπές ή τους όρους που απορρέουν από τα άρθρα 69 α), β), γ) και 71.

Τα τροποποιημένα άρθρα είναι τα ακόλουθα:

Άρθρο 25 — παράγραφοι 1 και 2

Άρθρο 39 — παράγραφος 6

Άρθρο 45 — παράγραφος 6

Άρθρο 47 — παράγραφος 4

Άρθρο 67 — παράγραφος 3

Άρθρο 70 — παράγραφος 1

Άρθρο 72α

3.6. Η πρόταση κανονισμού αφορά εξάλλου τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 που ορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71.

3.6.1. Οι προβλεπόμενες τροποποιήσεις εισάγουν τους όρους διαχείρισης και τις παραπομπές που απορρέουν από τη διατύπωση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71. Έχουν απλώς τεχνικό χαρακτήρα.

Τα τροποποιημένα άρθρα του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 574/72 είναι:

άρθρο 25 παράγραφοι 1 και 2,

άρθρο 83 τίτλος, παράγραφοι 1 και 3.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

4. Συμπέρασμα

4.1. Εκτιμώντας ότι τα προτεινόμενα μέτρα, κατ'αρχήν, συμβάλλουν θετικά στην ανεύρεση εργασίας, βελτιώνουν τη σημερινή κατάσταση του ανέργου, διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία και επανορθώνουν ορισμένες καταστάσεις στις οποίες η υφιστάμενη νομοθεσία δεν προσφέρει λύση, η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση που της υποβλήθηκε, αλλά τονίζει τις παρατηρήσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση. Υπογραμμίζει, ειδικά, ότι οι έλεγχοι θα πρέπει να καταστούν απλούστεροι και παράλληλα ασφαλέστεροι και ότι θα πρέπει να διεξάγονται ταυτόχρονα με μια αποτελεσματική στήριξη για την επανένταξη στην εργασία.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης των διπλωμάτων σχετικά με τις επαγγελματικές δραστηριότητες που καλύπτονται από τις οδηγίες ελευθέρωσης και μεταβατικών μέτρων και τη συμπλήρωση του γενικού συστήματος αναγνώρισης των διπλωμάτων»

(96/C 295/09)

Στις 11 Απριλίου 1996, και σύμφωνα με τα άρθρα 49 και 57 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 20 Ιουνίου 1996 με βάση την εισηγητική έκθεση της *dame Jocelyn Barrow*.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Ιουλίου 1996 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 103 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Γενικές παρατηρήσεις

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής και προβαίνει στις εξής παρατηρήσεις:

1.1. Η αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων σε όλη την ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσει μία πραγματικότητα από διάφορες, συγκεχυμένες και αλληλεπικαλυπτόμενες καταστάσεις. Αποτελεί, παρόλα αυτά, έναν από τους βασικούς τομείς της πολιτικής για την ανάπτυξη πραγματικής ελευθερίας όσον αφορά την κυκλοφορία των προσώπων και για την προσέγγιση της ΕΕ με τον πολίτη. Γι'αυτό η σαφήνεια, η συντομία και η λιτή γλώσσα αποτελούν ουσιαστικά χαρακτηριστικά εάν αυτή η,

κατά γενική ομολογία, περίπλοκη αναπτυξιακή πολιτική επιθυμείται να είναι πλήρης και κατανοητή στον πολίτη όπως και στις εθνικές κυβερνήσεις από τις οποίες αναμένεται να μεταφέρουν το προτεινόμενο γενικό σύστημα στην εθνική τους νομοθεσία.

1.1.1. Η ΟΚΕ γνωρίζει τις δυσκολίες που παρουσιάζονται κατά την κατάρτιση ενός ενιαίου κειμένου το οποίο κωδικοποιεί, εκσυγχρονίζει, επεκτείνει και συμπληρώνει τριανταπέντε περίπου παλαιότερες ρυθμίσεις και συστήματα τα οποία αφορούν την αναγνώριση διπλωμάτων. Η ΟΚΕ συγχάριζε την Επιτροπή για την επιδεξιότητά της να συμπιέσει τόσα πολλά

κείμενα σε μία σχετικά σύντομη πρόταση και δέχεται ότι οποιοδήποτε ουσιαστικές τροποποιήσεις που θα απέβλεπαν στην απλούστευση προηγούμενων αποφάσεων μπορεί να έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα και να δυσχεράνουν τη συζήτηση στο Συμβούλιο. Παρόλα αυτά, η ΟΚΕ ανηχχεί μήπως το κείμενο, όπως έχει διατυπωθεί, δεν είναι αρκετά σαφές σ' αυτούς προς τους οποίους απευθύνεται οι οποίοι δεν είναι «κάτοικοι απορρήτων πληροφοριών», δεν συμμετείχαν στη λήψη των αποφάσεων της ΕΕ και δεν έχουν εξοικειωθεί με τις εκτενείς συζητήσεις επί του θέματος.

1.1.2. Ομοίως, μολονότι η ΟΚΕ γνωρίζει ότι η ειδική ορολογία του κειμένου αναφέρεται στην υφιστάμενη νομοθεσία της ΕΕ, εντούτοις είναι απογοητευτικό που η Επιτροπή ούτε μια φορά, δεν αναφέρεται στην πρότασή της στον «πολίτη που επιθυμεί να εγκατασταθεί ή να εργασθεί σε άλλο κράτος μέλος» και αντ' αυτού προτιμά τον παρωχημένο και ακαλαίσθητο όρο «δικαινούμενος εργαζόμενος». Αυτό αντιβαίνει, στις προτάσεις που υπέβαλε η Επιτροπή προς τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, στις διατάξεις για την ιθαγένεια και την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων του άρθρου 8 της ισχύουσας Συνθήκης.

1.1.3. Η ΟΚΕ θα προτρέψει την Επιτροπή να υιοθετήσει ορολογία ουδέτερου γένους στην πρότασή της.

1.2. Η νέα πρόταση εισάγει μηχανισμό για την αναγνώριση επαγγελματικών δραστηριοτήτων που δεν προβλέπεται από τα γενικά συστήματα των οδηγιών 89/48/ΕΟΚ και 92/51/ΕΟΚ. Η αναγνώριση βασίζεται και πάλι στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και στην υπόθεση ότι οποιοσδήποτε επαγγελματίας κατέχει δίπλωμα σε ένα κράτος μέλος διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα για την άσκηση του ίδιου επαγγέλματος σε ένα άλλο κράτος μέλος. Εάν κατόπιν συγκριτικής εξέτασης αποδειχθεί ότι η αντιστοιχία είναι μόνο μερική, τότε το κράτος μέλος υποδοχής θα δίδει στον αιτούντα «τη δυνατότητα» να αποδείξει ότι διαθέτει τις γνώσεις και τα προσόντα που δεν πιστοποιούνται σαφώς (άρθρο 3.1).

1.2.1. Η ΟΚΕ έχει πληροφορηθεί ότι, τα προηγούμενα γενικά συστήματα λειτουργήσαν ως επί το πλείστον με επιτυχία, ότι δεν υποβλήθηκαν διαμαρτυρίες και ότι από τις διαβουλεύσεις που έγιναν με τους κυριότερους επαγγελματικούς συλλόγους, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προέκυψε ότι η παρούσα πρόταση μπορεί να λειτουργήσει πάνω στην ίδια βάση. Η Επιτροπή θα πρέπει να δείξει ιδιαίτερη προσοχή στο σημείο αυτό κατά τον έλεγχο της προόδου ώστε να διασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία επαγγελματιών σε ολόκληρη την Κοινότητα, και να είναι προετοιμασμένη να παρέμβει εάν χρειαστεί. Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει την πρόσφατη συνθετική έκθεση της ΓΔ ΧΧΙΙ/ΓΔ ΧV για την εφαρμογή των γενικών συστημάτων ώστε να διασφαλιστεί ότι τα προβλήματα που επισημάνθηκαν δεν θα παρουσιαστούν κατά την πρακτική εφαρμογή της οδηγίας αυτής. Συγχρόνως, η βασική αρχή της «υπόθεσης» της αμοιβαίας αναγνώρισης πιθανόν να απαιτήσει εμπειριστωμένη εξέταση εάν και όταν διευρυνθεί η ΕΕ. Η Επιτροπή πρέπει να ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την ΟΚΕ για την πρόοδο της εφαρμογής της Οδηγίας και να

εξετάζει το μηχανισμό πριν από οποιαδήποτε περαιτέρω διεύρυνση της Κοινότητας.

2. Ειδικά σχόλια

2.1. Η ΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να αντικαταστήσει τον όρο «δικαινούμενος εργαζόμενος» με τον όρο «πολίτης που επιθυμεί να εγκατασταθεί ή να εργασθεί σε άλλο κράτος μέλος» και στην αρχή της πρότασης να γίνεται αναφορά στο άρθρο 8 της Συνθήκης.

2.2. Άρθρο 1 (Πεδίο εφαρμογής)

2.2.1. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, που εκτίθεται στο παράρτημα Α, καθορίστηκε μετά τις διαβουλεύσεις που είχε η Επιτροπή, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με τις κυριότερες επαγγελματικές οργανώσεις.

2.2.2. Η ΟΚΕ είναι ικανοποιημένη διότι οι διαβουλεύσεις αυτές ήταν αρκετά πλήρεις και ελήφθησαν επαρκώς υπόψη. Εθνικές ή τομεακές επαγγελματικές οργανώσεις, τις οποίες αφορούσε η οδηγία, είχαν επίσης την κατάλληλη πρόσβαση στην Επιτροπή. Αν ανακύψουν προβλήματα κατά τη διάρκεια των διμερών διαπραγματεύσεων η Επιτροπή θα μπορούσε να υποστηρίξει τις επαγγελματικές οργανώσεις σε επίπεδο κρατών.

2.2.3. Ορθώς η Επιτροπή απέφυγε τις υπερβολικές λεπτομέρειες όσον αφορά αυτούς που διαθέτουν υψηλά προσόντα και τα ειδικά επαγγέλματα, λεπτομέρειες που περιλαμβάνοντο στις προηγούμενες οδηγίες.

2.3. Άρθρο 2 (Πληροφόρηση)

2.3.1. Μολονότι τα κράτη μέλη διαθέτουν την κατάλληλη και προσιτή πληροφόρηση σχετικά με τη νομοθεσία που διέπει τα υπό εξέταση επαγγέλματα, η ΟΚΕ φρονεί ότι παρόμοια πληροφόρηση πρέπει να είναι κατανοητή για τους ενδιαφερόμενους και να διατίθεται σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ, τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στις χώρες προέλευσης. Πρέπει να εκδοθεί ένα απλουστευμένο και εκσυγχρονισμένο ενημερωτικό φυλλάδιο από την ΕΕ σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και να διανεμηθεί ευρύτατα, ιδίως στους επιχειρηματίες, μέσω των ευρωπαϊκών κέντρων πληροφοριών (ΕΚΠ), π.χ. των οργανισμών επιχειρήσεων και των επιμελητηρίων.

2.4. Άρθρο 3 (Αναγνώριση διπλωμάτων)

2.4.1. Όπως αναφέρθηκε και στο σημείο 1.2.1 η ΟΚΕ είναι βέβαιη ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης θα λειτουργήσει και με το νέο γενικό σύστημα. Η Επιτροπή πρέπει να εξασφαλίσει ότι η συγκριτική εξέταση των ικανοτήτων, τα προβλήματα της μερικής αντιστοιχίας, των πρόσθετων «δυνατοτήτων», η «απόδειξη» των γνώσεων και των προσόντων που έχουν αποκτηθεί δεν θα εκφυλισθούν σε τεχνητούς φραγμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας. Το δικαίωμα προσφυγής, σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής, απαιτεί και αυτό αυστηρές και σαφείς διαδικασίες. Οι προθεσμίες εντός των οποίων θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες

για την υποβολή προσφυγών, θα πρέπει, να ορισθούν σύμφωνα με τις δικονομικές διατάξεις που ισχύουν στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, και να μην υπερβαίνουν τους έξι μήνες. Επιπλέον, στους αποτυγχόντες υποψήφιους θα πρέπει να γνωστοποιούνται οι λόγοι για τους οποίους δεν αναγνωρίστηκαν τα διπλώματά τους.

2.5. Άρθρα 4-7 (Αναγνώριση των επαγγελματικών προτύπων και της εμπειρίας)

2.5.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι οι διάφορες περιόδους αναφοράς, οι συνήθεις ορισμοί και οι βασικές διαδικασίες αντιστοιχούν σ' αυτές που συνιστώνται από τους επαγγελματικούς συλλόγους που ερωτήθηκαν και συμφωνούν με προηγούμενες οδηγίες. Η «απόδειξη της καλής φήμης» μπορεί να οδηγήσει σε καταχρήσεις. Το βάρος της απόδειξης, σύμφωνα με το άρθρο 7 φέρει σε παρόμοια θέματα, το κράτος μέλος καταγωγής ή προέλευσης και πρέπει να το χειρισθεί με ακρίβεια.

2.5.2. Η ΟΚΕ επισημαίνει επίσης ότι η Επιτροπή χρησιμοποιεί από την αρχή ως το τέλος του άρθρου 4 τον όρο «διευθυντής επιχείρησης» αντί του όρου «διευθύνων» που περιλαμβάνεται στις οδηγίες για την ελευθέρωση και τα μεταβατικά μέτρα. Ο όρος αυτός («διευθύνων») περιέχεται, μεταξύ άλλων, στις οδηγίες 64/427/ΕΟΚ άρθρο 3 σημείο 1α), 68/366/ΕΟΚ άρθρο 7 σημεία 1α) και β) και 82/489/ΕΟΚ. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει, συγχρόνως, ότι ο ορισμός της Επιτροπής για τη «δραστηριότητα του διευθυντή επιχείρησης» στο άρθρο 5 είναι πιο εύστοχος αφού εστιάζεται στη μορφή των επιχειρηματικών προσόντων.

2.6. Άρθρο 5

2.6.1. Η ΟΚΕ προτείνει συγκεκριμένα να απαλειφθούν από το άρθρο 5 οι λέξεις «βιομηχανική ή εμπορική», οπότε η διατύπωση θα είναι η εξής: «Η δραστηριότητα ... που έχει ασκήσει σε επιχείρηση ...».

2.6.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι δεν είναι αρκετό το να έχει μόνον εκτελέσει καθήκοντα ανωτέρου στελέχους επιφορτισμένου με εμπορικά θέματα όπως ορίζεται στο άρθρο 5 εδάφιο γ). Απαιτούνται επίσης τεχνικές γνώσεις. Αυτές είναι αποφασιστικής σημασίας εάν πρόκειται για επιχειρήσεις βιοτεχνίας ή χειροτεχνίας.

Συνεπώς, το εδάφιο γ) του άρθρου 5 πρέπει να διατυπωθεί ως εξής:

«γ) είτε τα καθήκοντα ανωτέρου στελέχους που είναι επιφορτισμένο με εμπορικά ή τεχνικά θέματα και είναι υπεύθυνο τουλάχιστον για ένα τμήμα της επιχείρησης.»

2.7. Άρθρο 6

2.7.1. Με την ευκαιρία αυτή, η ΟΚΕ επιθυμεί να επισύρει την προσοχή στην ανακοίνωση που δημοσίευσε η Επιτροπή

στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το 1974⁽¹⁾. Η ανακοίνωση αυτή αφορούσε την απόδειξη σχετικά με τον τρόπο και τη διάρκεια των επαγγελματικών δραστηριοτήτων που ασκήθηκαν στη χώρα προέλευσης. Στο παράρτημα της ανακοίνωσης η Επιτροπή εξηγήθηκε επίσης τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να προσκομισθούν οι εν λόγω αποδείξεις.

2.7.2. Για λόγους σαφήνειας και απλούστευσης της διαδικασίας το άρθρο 6 μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

«Η απόδειξη ότι πληρούνται οι όροι που αναφέρονται στο άρθρο 4 παρέχεται από βεβαίωση που χορηγεί η αρμόδια αρχή ή ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους καταγωγής ή προέλευσης στην οποία πρέπει να εμφανίζονται το είδος και η διάρκεια άσκησης της ή των υπό εξέταση δραστηριοτήτων την οποία ο ενδιαφερόμενος πρέπει να προσκομίσει για να στηρίξει την αίτηση για άσκηση της ή των εν λόγω δραστηριοτήτων στο κράτος μέλος υποδοχής.»

2.8. Άρθρο 8 (Τροποποίηση του γενικού συστήματος)

2.8.1. Τα συμπληρώματα των οδηγιών 89/48/ΕΟΚ και 92/51/ΕΟΚ είναι σαφή.

2.9. Άρθρα 9-11 (Διαδικαστικές διατάξεις)

2.9.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η διαδικασία της τεχνικής επιτροπής, όπως αυτή ορίζεται από τα άρθρα 9 και 10 της οδηγίας, δεν μπορεί να εφαρμοσθεί και όσον αφορά το άρθρο 4. Στο άρθρο αυτό συνοψίζονται το ρυθμιστικό περιεχόμενο της προηγούμενης μεταβατικής κατάστασης και οι οδηγίες της ελευθέρωσης. Επομένως, στις διατάξεις του αντανακλώνται τα βασικά στοιχεία των εν λόγω οδηγιών. Ως εκ τούτου, το άρθρο 4 αποτελεί το βασικό ρυθμιστικό στοιχείο και το σημαντικότερο άρθρο της προτεινόμενης οδηγίας. Οι βασικές αυτές διατάξεις μπορούν να τροποποιηθούν μόνο μέσω της συνήθους διαδικασίας που εφαρμόζεται για τις τροπολογίες των οδηγιών, στην οποία συμμετέχουν το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή. Σε ακραία περίπτωση, οι καταστάσεις του Παραρτήματος Α μπορούν να τροποποιηθούν χρησιμοποιώντας τις διαδικασίες που προτείνονται από την Επιτροπή στο άρθρο 10.

2.9.2. Η ΟΚΕ δέχεται επίσης ότι η σύνθεση της τεχνικής επιτροπής πρέπει να είναι σύμφωνη με το καθιερωμένο πρότυπο. Πάντως, θα προτρέψει την Επιτροπή να εξασφαλίσει την ενεργό συμμετοχή των σημαντικών οργάνων για τη θέσπιση της οδηγίας και την παρακολούθηση της εφαρμογής της. Συνομιλίες και τακτικές επαφές με την τεχνική επιτροπή μπορούν να αναπτυχθούν περαιτέρω· μπορούν να διοργα-

(¹) ΕΕ αριθ. C 81 της 13. 7. 1974, σ. 1-13.

νωθούν ακροάσεις, η ΟΚΕ πρέπει να τηρείται πλήρως ενήμερη με εκθέσεις σχετικά με την κατάσταση και οι υπηρεσίες του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP) μπορούν να χρησιμοποιηθούν περισσότερο επωφελώς, αναθετώντάς τους την επίβλεψη και τη σύγκριση των διπλωμάτων που αφορούν τα νέα επαγγελματικά προσόντα και τα τμήματα εξάσκησης.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τα δίκτυα τηλεπληροφορικής μεταξύ διοικήσεων για τις στατιστικές των συναλλαγών αγαθών μεταξύ κρατών μελών — COMEDI (Commerce Electronic Data Interchange)»

(96/C 295/10)

Στις 15 Μαΐου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 123 Δ της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την παραπάνω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε ως γενικό εισηγητή της γνωμοδότησης αυτής τον κ. Mobbs.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Ιουλίου 1996 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 70 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στις 30 Ιουνίου 1993, και σύμφωνα με το άρθρο 100Α της Συνθήκης, η ΟΚΕ υιοθέτησε ομόφωνα γνωμοδότηση⁽¹⁾ για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τα δίκτυα τηλεπληροφορικής μεταξύ διοικήσεων για τις στατιστικές των συναλλαγών αγαθών μεταξύ κρατών μελών — COMEDI», στην οποία επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής.

1.2. Το Συμβούλιο ενέκρινε την πρότασή του στις 11 Ιουλίου 1994 (94/445/EK)⁽²⁾, χρησιμοποιώντας ως νομική βάση το άρθρο 235 και όχι το άρθρο 100 Α της Συνθήκης.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 249 της 13. 9. 1993.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. L 183 της 19. 7. 1994.

2.10. Άρθρα 12-16 (Τελικές διατάξεις)

2.10.1. Η ΟΚΕ προτείνει να διατυπωθεί το άρθρο 14, παράγραφος 1, εκ νέου ως εξής:

«... για τη συμμόρφωση με την παρούσα οδηγία εντός δύο ετών από την έγκρισή της. Ενημερώνουν ...».

1.3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αμφισβήτησε την αλλαγή της νομικής βάσεως και προσέφυγε στο Δικαστήριο, που αποφάσισε ότι το άρθρο 129 Δ, παράγραφος 3, έπρεπε να είναι η νομική βάση, ακυρώνοντας ταυτόχρονα την απόφαση του Συμβουλίου.

1.4. Το ακρόνυμο «COMEDI» μετατράπηκε σε «EDICOM» (Electronic Data Interchange for Commerce) και η Επιτροπή υποβάλλει εκ νέου την αρχική της πρόταση, αλλάζοντας απλώς τη νομική βάση για να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Δικαστηρίου.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, η ΟΚΕ επιβεβαιώνει την αρχική της γνωμοδότηση, της 30ής Ιουλίου 1993.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με:

- την «Έκτη ετήσια έκθεση για τα διαρθρωτικά ταμεία 1994», και
- το «Νέο περιφερειακό προγραμματισμό για τους στόχους 1 και 2 της κοινοτικής διαρθρωτικής πολιτικής»

(96/C 295/11)

Στις 27 Μαρτίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Έκτη ετήσια έκθεση για τα διαρθρωτικά ταμεία 1994»

Στις 25 Οκτωβρίου 1995, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση για το νέο περιφερειακό προγραμματισμό για τους στόχους 1 και 2 της κοινοτικής διαρθρωτικής πολιτικής.

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Ιουνίου 1996 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Christie. Συνεισηγητής ήταν ο κ. Quevedo Rojo.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 93 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το παρόν έγγραφο αποτελεί κοινή γνωμοδότηση με θέμα δύο έγγραφα της Επιτροπής. Πρόκειται για το έγγραφο COM(95) 111 τελικό σχετικά με το νέο περιφερειακό προγραμματισμό για τους στόχους 1 και 2 της κοινοτικής διαρθρωτικής πολιτικής και το έγγραφο COM(95) 583 τελικό σχετικά με την έκτη ετήσια έκθεση για τα διαρθρωτικά ταμεία.

1.2. Η απόφαση για την από κοινού επεξεργασία ελήφθη λόγω της συνάφειας των ζητημάτων που εξετάζονται στα δύο προαναφερθέντα έγγραφα. Το έγγραφο COM(95) 111 τελικό εξετάζει τον τροποποιημένο κανονισμό για τη λειτουργία των διαρθρωτικών ταμείων όσον αφορά τους στόχους 1 και 2 και το έγγραφο COM(95) 583 τελικό αναλύει λεπτομερώς τα αποτελέσματα του πρώτου έτους λειτουργίας των ταμείων κατόπιν της θέσεως σε ισχύ του νέου κανονισμού. Κατά συνέπεια, τα δύο έγγραφα καλύπτουν πολλά κοινά σημεία.

1.3. Ακόμη, η ΟΚΕ θεωρεί ότι έχει περιορισμένη αξία η επεξεργασία γνωμοδότησης με θέμα ανακοίνωση της Επιτροπής, ένα και πλέον έτος μετά τη δημοσίευσή της, όπως συμβαίνει για το έγγραφο COM(95) 111 τελικό, για το οποίο είχε συμφωνηθεί να καταρτίσει η ΟΚΕ γνωμοδότηση πρωτοβουλίας.

1.4. Και τα δύο έγγραφα καλύπτουν ευρύ φάσμα και αναλύουν λεπτομερώς τη λειτουργία των διαρθρωτικών ταμείων κατά το πρώτο έτος ισχύος του αναθεωρημένου κανονισμού. Η Επιτροπή παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες τόσο για τη φύση των νέων ρυθμίσεων όσο και για τα προβλεπόμενα

αποτελέσματα για κάθε κράτος μέλος, δεδομένου ότι οι πόροι καλύπτουν την περίοδο 1994-1999 (1994-1996 για τους αποδέκτες του στόχου 2).

2. Πλαίσιο

2.1. Εξετάζοντας τα εν λόγω έγγραφα, η ΟΚΕ έχει την ευκαιρία να αναλύσει την εκτεταμένη ανάπτυξη των κοινοτικών διαρθρωτικών πολιτικών κατά την περίοδο που αρχίζει με την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και, ταυτόχρονα, να συνεκτιμήσει το αντικείμενο και τους στόχους της κοινής δράσης που προέκυψαν στο μεσοδιάστημα. Συγκεκριμένα, η αυξανόμενη σημασία της ανταγωνιστικότητας για την μακροπρόθεσμη προώθηση των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και η έμφαση που προσδίδεται σήμερα στην επιτάχυνση των διεργασιών βιομηχανικών μεταβολών στην ΕΕ συμβάλλουν στην επίτευξη της επιδιωκόμενης προόδου.

2.2. Και τα δύο έγγραφα πραγματοποιούν εμπειριστατωμένη ανάλυση του φάσματος των κοινοτικών μέτρων των διαρθρωτικών ταμείων που διατίθενται με σκοπό την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και την προώθηση της απασχόλησης στις μειονεκτούσες περιοχές της ΕΕ, κυρίως όσον αφορά τους στόχους 1 και 2. Συγκεντρωμένη, η δύναμη αυτών των διαρθρωτικών μέτρων (συμπεριλαμβανομένων των δράσεων για τους στόχους 3 και 4) προσανατολίζεται προς μία στρατηγική προώθησης της ανάπτυξης νέων οικονομικών δραστηριοτήτων σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές και επιτάχυνσης των διαρθρωτικών προσαρμογών στις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες που συνδέονται με τη διαχείριση της παρακμής των παραδοσιακών τομέων. Συνοπτικά, τα διαρθρωτικά μέτρα που

εξετάζονται στα εν λόγω έγγραφα αφορούν βασικούς μηχανισμούς για την εξέλιξη της ΕΕ σε μια ανοιχτή και ανταγωνιστική οικονομία. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί αυτή η πτυχή των ταμείων κατά την αξιολόγηση της συμβολής τους στις διεργασίες για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

2.3. Επικρατεί μια τάση επικέντρωσης των κριτικών παρατηρήσεων σχετικά με τη λειτουργία των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων αποκλειστικά στις μεταφορές πιστώσεων που συνδέονται με τις εν λόγω ενέργειες. Τούτο είναι λυπηρό διότι συχνά, όπως άλλωστε καθίσταται σαφές από τα έγγραφα της Επιτροπής, είναι δύσκολο να προσδιορισθεί με ακρίβεια η άμεση επίδραση των ταμείων σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος. Για άλλες περιπτώσεις (π.χ. περιφέρειες του στόχου 1), είναι ευκολότερος ο υπολογισμός των επιδράσεων στην απασχόληση ή την παραγωγή που προκύπτουν άμεσα από τη λειτουργία των ταμείων. Παρά ορισμένες επιφυλάξεις που διατύπωσε η ΟΚΕ, όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων, είναι απαραίτητο να υπογραμμισθεί ότι η έλλειψη ποσοτικών στοιχείων σχετικά με τις άμεσες επιδράσεις των ταμείων δεν σημαίνει ότι δεν εκπληρούν τον κύριο στόχο τους που είναι η προώθηση της αυτοσυντηρούμενης οικονομικής ανάπτυξης στις μη ευνοημένες περιφέρειες.

2.4. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι η λειτουργία των διαρθρωτικών ταμείων στις μειονεκτικές περιφέρειες προωθεί την οικονομική δραστηριότητα σε άλλες περιοχές της ΕΕ. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ένα σημαντικό τμήμα των δαπανών στα πλαίσια των διαρθρωτικών δράσεων, ιδιαίτερα σε περιφέρειες του Στόχου 1, προωθεί την ανάπτυξη του ενδοκοινοτικού εμπορίου προς όφελος του συνόλου της ΕΕ.

2.5. Ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα των διαρθρωτικών ταμείων, το οποίο και διαφοροποιεί τις παρούσες ρυθμίσεις από εκείνες οι οποίες ίσχυαν πριν το 1988, έγκειται στο γεγονός ότι σήμερα η έμφαση δίδεται σε μια «από τη βάση» προσέγγιση στην περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη. Αυτό αποτελεί βασικό στοιχείο για την επιτυχή εφαρμογή της περιφερειακής οικονομικής ενίσχυσης και η ΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίδει η Επιτροπή στην προσέγγιση αυτή. Εντούτοις, προκειμένου να επιτύχει η προσέγγιση αυτή, απαιτείται να μεγιστοποιηθεί η συμβολή των τοπικών εμπειρογναμόνων και κοινωνικοοικονομικών εταίρων. Άλλως, υπάρχει κίνδυνος τα σχέδια οικονομικής ανάπτυξης να αντικατοπτρίζουν εθνικά, μάλλον, προβλήματα και προτεραιότητες και όχι τοπικά προβλήματα έτσι ώστε τα «καλύτερα» σχέδια και προγράμματα από απόψεως τοπικής οικονομικής ανάπτυξης να μην λαμβάνουν χρηματοδότηση. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ καλεί εκ νέου τα κράτη μέλη να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις απόψεις και γνώμες των τοπικών κοινωνικοοικονομικών εταίρων κατά την κατάρτιση και εφαρμογή των περιφερειακών οικονομικών προγραμμάτων. Δεδομένου ότι οι κύκλοι αυτοί είναι οι πλέον κατάλληλοι προκειμένου να εκτιμήσουν τις τοπικές οικονομικές συνθήκες και ανάγκες, η προσέγγιση αυτή θα συμβάλει σημαντικά στην επιτυχία της λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων.

2.6. Αν και η κύρια αποστολή των διαρθρωτικών ταμείων είναι να συμβάλουν στην οικονομική και κοινωνική συνοχή, διαδραματίζουν επίσης σημαντικό συμπληρωματικό ρόλο στη στήριξη των στόχων της βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ. Το άρθρο 130 της Συνθήκης για την ΕΕ καλεί την «Ένωση και τα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Κοινότητας» και για την προώθηση των δράσεων με σκοπό (i) να επιταχυνθεί η «προσαρμογή της βιομηχανίας στις διαρθρωτικές μεταβολές», (ii) να προαχθεί ένα «ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάληψη πρωτοβουλιών (...)», και ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, (iii) να προαχθεί ένα «περιβάλλον που να ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων» και (iv) να βελτιωθεί η «εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης».

2.7. Η έκτη ετήσια έκθεση της Επιτροπής για τα διαρθρωτικά ταμεία παρουσιάζει αναλυτικά τους τρόπους με τους οποίους οι διαρθρωτικές πολιτικές της ΕΕ στηρίζουν τους ευρύτερους στόχους της βιομηχανικής πολιτικής. Κατά συνέπεια, η συμπληρωματική αυτή πτυχή της λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων δεν θα πρέπει να αγνοηθεί κατά την αξιολόγηση της επίδρασής τους. Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό κατά την τελική περίοδο πριν από την αναθεώρηση του κανονισμού των διαρθρωτικών ταμείων το 1999.

3. Επισκόπηση των ανακοινώσεων της Επιτροπής

3.1. Και τα δύο έγγραφα αφορούν την αναθεώρηση του κανονισμού των διαρθρωτικών ταμείων που πραγματοποιήθηκε πριν από την έναρξη της νέας περιόδου λειτουργίας τους. Τα ταμεία θα λειτουργούν σύμφωνα με τον αναθεωρημένο κανονισμό κατά την περίοδο 1994-1999, με εξαίρεση το στόχο 2 όπου η περίοδος αυτή διαιρείται σε δύο τριετείς υποπεριόδους.

3.2. Η αναθεώρηση του 1993 βασίστηκε στα θεμέλια που είχαν τεθεί κατά τις μεταρρυθμίσεις του 1988. Σε γενικές γραμμές, ο αναθεωρημένος κανονισμός επιδιώκει τη συνέχιση και την ενίσχυση των αρχών που εδραιώθηκαν με τον κανονισμό του 1988.

3.3. Παρά το γεγονός ότι οι γενικές αρχές διατηρήθηκαν — συγκέντρωση, συμπράξη, προσθετικότητα και προγραμματισμός —, η Επιτροπή επιδιώκει την προσαρμογή του κανονισμού βάσει των σημειώνων οικονομικών συνθηκών και στο πλαίσιο ενός σημαντικότερου στρατηγικού στοιχείου κατά τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, όπως αποδεικνύεται από την εισαγωγή των νέων στόχων 3 και 4. Επίσης, ο στόχος 5 αναθεωρήθηκε προκειμένου να συμπεριλάβει την ανάγκη αναδιάρθρωσης του τομέα της αλιείας. Για το λόγο αυτό, με τη διεύρυνση της ΕΕ, από την 1η Ιανουαρίου 1995, προσετέθη ένας νέος στόχος 6 προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι ειδικές ανάγκες αραιοκατοικημένων περιοχών.

3.4. Ακόμη, ο αναθεωρημένος κανονισμός επιδιώκει να επιδράσει σε συγκεκριμένες πτυχές των διαρθρωτικών λει-

τουργιών που έχουν συχνά αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης στην ΟΚΕ. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή επιδιώκει:

- α) την απλούστευση των διαδικασιών προγραμματισμού με την εισαγωγή ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού (ΕΕΠ), τα οποία επιτρέπουν να πραγματοποιείται η χορήγηση των πόρων βάσει ενός ενιαίου εγγράφου·
- β) την καθιέρωση αυστηρότερων κανόνων για την εκ των προτέρων εκτίμηση, την παρακολούθηση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση των διαρθρωτικών ενεργειών·
- γ) την τήρηση της αρχής της προσθετικότητας·
- δ) την καλύτερη συνεκτίμηση των επιπτώσεων που έχουν για το περιβάλλον οι πολιτικές που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία·
- ε) την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για τους άνδρες και τις γυναίκες·
- στ) την εντονότερη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου·
- ζ) τη διεύρυνση της εταιρικής σχέσης, ιδίως στους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους.

3.5. Στο σημείο αυτό, αξίζει να επαναληφθεί η πίστη της ΟΚΕ στις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή προκειμένου να κατευθύνει την εξέλιξη των διαρθρωτικών ταμείων κατά τρόπο που να συμβαδίζει με τις γενικές αρχές της ΕΕ, τις οποίες και επιδοκιμάζει πλήρως η ΟΚΕ.

3.6. Η έκτη ετήσια έκθεση για τα διαρθρωτικά ταμεία αποτελείται από πέντε κεφάλαια και παρουσιάζει το μεγαλύτερο μέρος των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το νέο περιφερειακό προγραμματισμό.

3.7. Το πρώτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στα σχέδια που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη για καθένα από τους στόχους 1, 2, 3, 4, 5α και 5β. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι κοινοτικές πρωτοβουλίες, οι καινοτόμες ενέργειες και η τεχνική βοήθεια. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην εκ των προτέρων εκτίμηση των προγραμμάτων, δηλαδή στον υπολογισμό των αποτελεσμάτων, τα οποία η Επιτροπή προβλέπει ότι θα προκύψουν από την χορήγηση της χρηματοδοτικής συνδρομής των διαρθρωτικών ταμείων στις ενδιαφερόμενες περιφέρειες, ιδίως στις επιλέξιμες περιοχές του στόχου 1.

3.8. Το δεύτερο κεφάλαιο εξετάζει τον προγραμματισμό και την εκτέλεση του προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτικών ελέγχων που πραγματοποιήσε η Επιτροπή προκειμένου να εξασφαλίσει ότι ασκείται ο κατάλληλος δημοσιονομικός έλεγχος για τις δαπάνες που πραγματοποιούν τα ταμεία. Ακόμη, το κεφάλαιο II εξετάζει το συντονισμό των διαρθρωτικών ταμείων με άλλα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ (Ταμείο συνοχής, ΕΤΕ, ΕΚΑΧ, Ευρωπαϊκό Ταμείο Επεν-

δύσεων και Χρηματοδοτικός Μηχανισμός του ΕΟΧ). Τέλος, εξετάζεται η συμπληρωματικότητα χαρακτήρας των διαρθρωτικών ταμείων προς άλλες κοινοτικές πολιτικές.

3.9. Το τρίτο κεφάλαιο ασχολείται με τις επιπτώσεις της διεύρυνσης στα διαρθρωτικά ταμεία.

3.10. Το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με την ανάπτυξη διαρθρωτικών ενεργειών στο πλαίσιο του διοργανικού διαλόγου και του διαλόγου με τους κοινωνικούς εταίρους στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, εξετάζεται τόσο ο διάλογος μεταξύ των κοινοτικών οργάνων όσο και ο διάλογος με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων.

3.11. Το τελικό κεφάλαιο πραγματοποιεί επισκόπηση στη λειτουργία των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 1989-1993 και παραθέτει τελικά στοιχεία σχετικά με ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο αυτή.

4. Γενικά σχόλια

4.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την αύξηση της έμφασης που δίδεται με την αναθεώρηση των κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων του 1993 στην αναπροσαρμογή των στόχων προτεραιότητας, τη σύμπτυξη, την εκ των προτέρων εκτίμηση και παρακολούθηση και εκ των υστέρων αξιολόγηση, την προστασία του περιβάλλοντος, την αρχή της προσθετικότητας, την απλούστευση των διαδικασιών προγραμματισμού και τη στενότερη συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η επιτυχία των διαρθρωτικών παρεμβάσεων θα είναι συνδεδεμένη με αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές και η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παρακολουθεί στενά τις ενέργειες των κρατών μελών σε σχέση με αυτές. Οι πρόσφατες επικρίσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποκαλύπτουν επίσης, ως ένα βαθμό, την ανάγκη ενίσχυσης των μηχανισμών εποπτείας και εφαρμογής των δράσεων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των διαρθρωτικών παρεμβάσεων. Η ΟΚΕ υποστηρίζει αυτήν την ενίσχυση και επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής περί προσφυγής στις υπηρεσίες ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων για την εκτίμηση των περιφερειακών σχεδίων.

4.2. Η αρχή της γεωγραφικής συγκέντρωσης κατά την εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων θα εξασθενήσει εν μέρει κατά την περίοδο 1994-1999, καλύπτοντας ποσοστό πληθυσμού της ΕΕ, το οποίο από 43% κατά την περίοδο 1989-1993 θα αυξηθεί σε 52% κατά την περίοδο 1994-1999. Αν και ένα μέρος της αύξησης αυτής οφείλεται στις ειδικές συνθήκες που αφορούν την εννοποίηση της Γερμανίας, ωστόσο, είναι ουσιαστικό η χρηματοδοτική συνδρομή των διαρθρωτικών ταμείων να εστιασθεί στις περιφέρειες που παρουσιάζουν πραγματικά μειονεκτήματα και να μην εξασθενήσει για κανένα λόγο η αρχή της συγκέντρωσης.

4.2.1. Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι τα κατ'ιδίαν κράτη μέλη ενδεχομένως να μην είναι διατεθειμένα να παρατηθούν από παροχές των διαρθρωτικών ταμείων. Εντούτοις, η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι στόχος των διαρθρωτικών ταμείων είναι η διασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής της ΕΕ και τούτο απαιτεί αυστηρή εμνηνεία και εφαρμογή της αρχής της συγκέντρωσης.

4.3. Μολονότι η ΟΚΕ κατανοεί και επικροτεί την έμφαση την οποία δίνει σήμερα η Επιτροπή στη διασφάλιση της βοήθειας των διαρθρωτικών ταμείων για τη δημιουργία βιώσιμων ευκαιριών απασχόλησης, δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι η οικονομική ανάπτυξη στις περιφέρειες που παρουσιάζουν οικονομική καθυστέρηση και βρίσκονται σε μαρασμό αποτελεί εξ φύσεως μια μακροχρόνια διαδικασία. Κατά συνέπεια, η δημιουργία απασχόλησης δεν πρέπει να αποτελεί το μοναδικό κριτήριο κατά την κατανομή της ενίσχυσης των διαρθρωτικών ταμείων ούτε και κατά την κατάρτιση προγραμμάτων τα οποία λαμβάνουν χρηματοδοτική ενίσχυση για προγράμματα (π.χ. ανάπτυξη υποδομών, ενίσχυση της εκπαίδευσης και κατάρτισης, κ.λπ.) τα οποία θα προωθήσουν τις μακροπρόθεσμες προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης με αποτέλεσμα η θετική επίδραση στο επίπεδο απασχόλησης να εμφανισθεί μεταγενέστερα μόνο.

4.4. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την απλούστευση των διαδικασιών λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων. Ικανοποιητική είναι και η εισαγωγή του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού (ΕΕΠ) για την αντικατάσταση, σε πολλές περιπτώσεις, του ΚΠΣ. Επίσης, είναι ενδεικτική της τάσης προς απλούστερες και αποτελεσματικότερες διαδικασίες.

4.5. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι για την υιοθέτηση του προγράμματος απαιτήθηκε περισσότερος χρόνος από εκείνον που ορίζεται και η καθυστέρηση οφείλεται στον χρόνο που χρειάστηκε για τη συστηματική αξιολόγηση των εγγράφων προγραμματισμού. Οι καθυστερήσεις στη χορήγηση διαρθρωτικής συνδρομής αποτελούν πάντοτε λυπηρό γεγονός διότι ενδέχεται να πλήξουν τους οικονομικά ασθενέστερους τομείς. Κατά συνέπεια, κατά την παρουσίαση των προγραμμάτων της Επιτροπής είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να τηρούν αυστηρά τις απαιτήσεις του κανονισμού για τη χορήγηση διαρθρωτικής χρηματοδοτικής συνδρομής. Σε πολλές περιπτώσεις, φαίνεται ότι η καθυστέρηση οφείλεται στην αδυναμία των κρατών μελών να διασφαλίσουν ότι τα έγγραφα προγραμματισμού τους ανταποκρίνονται σε σαφώς καθορισμένα κριτήρια.

4.5.1. Εξακολουθούν να εκφράζονται παράπονα σε τοπικό επίπεδο για τις καθυστερήσεις όσον αφορά τη λειτουργική εφαρμογή της ενίσχυσης των Διαρθρωτικών Ταμείων. Παρόμοιες καθυστερήσεις συχνά μπορεί να προκαλέσουν σημαντικές δυσκολίες σε τοπικό επίπεδο, ιδιαίτερα στα πλαίσια του τομέα των ΜΜΕ και, για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ απευθύνει έκκληση στα κράτη μέλη και την Επιτροπή προκειμένου να υιοθετήσουν επείγοντως διαδικασίες οι οποίες διασφαλίζουν την ταχύρυθμη και αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων υποστήριξης στα πλαίσια των διαρθρωτικών ταμείων.

4.6. Η τήρηση της αρχής της προσθετικότητας συνεχίζει να αποτελεί κύριο πρόβλημα της Επιτροπής. Παρά τις αυστηρότερες ρυθμίσεις, διαφαίνεται ότι τα κράτη μέλη δεν είναι πρόθυμα να παράσχουν την ενημέρωση ποιότητας που απαιτείται από την Επιτροπή για την εξασφάλιση της τήρησης του κανονισμού. Η ΟΚΕ ζητεί από τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν χρηματοδοτικές πρακτικές που να επιτρέπουν στην Επιτροπή να διαπιστώ-

νει σαφώς ότι τηρείται η αρχή της προσθετικότητας. Η αδυναμία συμμόρφωσης μπορεί να καταλήξει σε παρακράτηση ορισμένων πληρωμών εις βάρος των προσπαθειών οικονομικής ανάπτυξης των επιλέξιμων περιφερειών.

4.7. Παρά την ενίσχυση του κανονισμού, ορισμένα κράτη μέλη συνεχίζουν να αγνοούν το ρόλο της σύμπραξης στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των περιφερειακών σχεδίων οικονομικής ανάπτυξης. Δίχως αμφιβολία, τούτο υπονομεύει την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων στις εν λόγω χώρες. Η ΟΚΕ ζητεί εκ νέου την εντονότερη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και στηρίζει στο θέμα αυτό την Επιτροπή. Παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα, η ΟΚΕ θα συνεχίσει να υποστηρίζει πρόσθετα μέτρα για την εξασφάλιση της συμμετοχής όλων των εταίρων κατά το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των περιφερειακών σχεδίων οικονομικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, συχνά οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι δεν διαθέτουν την απαραίτητη τεχνική εμπειρογνομosύνη προκειμένου να συμμετάσχουν πλήρως σε μια πολύπλοκη διεργασία προγραμματισμού. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να τηρήσουν και να εφαρμόσουν την αρχή της σύμπραξης και, παράλληλα, καλεί την Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο κατάρτισης προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας και υποστήριξης των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων σε τοπικό επίπεδο προκειμένου να τους επιτρέψει να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία του περιφερειακού οικονομικού προγραμματισμού.

4.8. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την απόφαση της Επιτροπής να ζητεί να πραγματοποιείται αξιολόγηση των σχεδίων, των ΚΠΣ και των ΕΕΠ, με τη βοήθεια ανεξάρτητων εξωτερικών εμπειρογνομώνων. Ωστόσο, ενδέχεται να χρειάζεται περαιτέρω δράση στον τομέα. Εκτός από την αξιολόγηση των σχεδίων, οι ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες μπορούν να προσφέρουν υπηρεσίες στην παρακολούθηση της ορθής εφαρμογής τους. Η θεσμοθέτηση μιας συνεχούς διαδικασίας παρακολούθησης είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις περιπτώσεις όπου οι στόχοι του σχεδίου δεν έχουν ακόμη προσδιορισθεί ποσοτικά. Ο ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων του σχεδίου μπορεί να πραγματοποιηθεί ευκολότερα για τις ενισχύσεις που χορηγούνται σύμφωνα με το στόχο 1 λόγω του σχετικού μεγέθους των ενισχύσεων. Ωστόσο, τούτο είναι πιο δύσκολο να επιτευχθεί για το στόχο 2 δεδομένου ότι τα σχετικά ποσά είναι λιγότερα σημαντικά. Στις περιπτώσεις αυτές, ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες θα μπορούσαν να παράσχουν χρήσιμες πληροφορίες, οι οποίες θα συμβάλουν στη διαδικασία της εκ των υστέρων αξιολόγησης των σχεδίων.

4.9. Η ΟΚΕ ζητεί να ενημερωθεί το συντομότερο δυνατόν σχετικά με τα πορίσματα της εκ των υστέρων αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των ταμείων. Εφόσον δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία είναι δύσκολο να δοθεί λεπτομερής απάντηση σε επικρίσεις που συχνά διατυπώνονται αναφορικά με τα διαρθρωτικά ταμεία.

4.10. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι στην έκτη ετήσια έκθεση υπάρχει τάση παρουσίασης των στοιχείων σε εθνική βάση αντί σε περιφερειακή (π.χ. πίνακες 2, 9, 12, 13). Καλεί την Επιτροπή

να παρουσιάζει τα στοιχεία σε περιφερειακή βάση, όποτε είναι δυνατόν, παράλληλα με τα δεδομένα σε εθνικό επίπεδο.

Εξάλλου, η έκτη ετήσια έκθεση επικεντρώνεται συγκεκριμένα στις αναμενόμενες επιδράσεις των ταμείων για την περίοδο 1994-1999. Η έκθεση αντλεί στοιχεία από μια αξιολογη μελέτη σχετικά με τις εισροές και εκροές και τη σημασία των περιοχών του Στόχου 1, την οποία συνέταξε ο καθηγητής κ. Beutel (Απρίλιος 1995). Η ΟΚΕ ελπίζει ότι η Επιτροπή θα αναπτύξει την προσέγγιση αυτή κατά τα προσεχή έτη, προκειμένου να καλύψει και άλλους στόχους και να διευκολύνει τη σύγκριση των αναμενόμενων επιπτώσεων με την πραγματική έκβαση.

4.11. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι πολιτικές των διαρθρωτικών ταμείων πρέπει να εναρμονίζονται με τις λοιπές προτεραιότητες και πολιτικές της ΕΕ.

Συγκεκριμένα, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα περιβαλλοντικά θέματα δεδομένου ότι σε ορισμένες περιπτώσεις υφίσταται ο κίνδυνος ασυμβατότητας των χρηματοδοτικών προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων (ειδικότερα των επενδύσεων στον τομέα των υποδομών) με τις ανάγκες του περιβάλλοντος.

4.11.1. Εξάλλου, είναι σημαντικό, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή στην ΕΕ γενικότερα, όλα τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να τηρούν κοινούς κανόνες όσον αφορά την πολιτική ανταγωνισμού (ειδικότερα σε σχέση με τις κρατικές ενισχύσεις στη βιομηχανία) και την ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων. Παράλληλα, τα διαρθρωτικά ταμεία θα πρέπει να συνεχίσουν να αναπτύσσονται μέσα στο περίγραμμα της κοινής γεωργικής πολιτικής και θα πρέπει να συμπληρώνουν τους στόχους που υιοθετούνται για τη στήριξη της μεταρρύθμισης κοινής γεωργικής πολιτικής. Άλλως, υπάρχει κίνδυνος εξόδου του πληθυσμού από τις αγροτικές περιφέρειες.

4.12. Υπάρχει αντίληψη ότι η δράση των διαρθρωτικών ταμείων τείνει να ευνοεί περισσότερο τον μεταποιητικό τομέα σε σύγκριση με τον τομέα των υπηρεσιών — τομέα ο οποίος δημιουργεί το μεγαλύτερο μερίδιο της απασχόλησης σε όλη την ΕΕ. Μολονότι αληθεύει ότι ένας υγιής και αναπτυσσόμενος μεταποιητικός τομέας δημιουργεί πολλές ευκαιρίες για τον τομέα των υπηρεσιών καθώς και ότι τα διαρθρωτικά ταμεία υποστηρίζουν τον τουρισμό και συναφή προγράμματα στον κλάδο αυτό σε περιφέρειες οι οποίες είναι επιλέξιμες για ορισμένα μέτρα στα πλαίσια των διαρθρωτικών ταμείων, ίσως

θα έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε μια άμεση υποστήριξη των επενδύσεων στον τομέα των υπηρεσιών στα πλαίσια εκεί όπου καταδεικνύεται ότι θα προωθήσουν την τοπική οικονομική ανάπτυξη. Η ΟΚΕ προτείνει να ληφθεί περισσότερο υπόψη η πτυχή της περιφερειακής ανάπτυξης του τομέα αυτού και ειδικότερα πτυχές οι οποίες συνδέονται με την «κοινωνία των πληροφοριών» και άλλες δραστηριότητες υψηλής τεχνολογίας.

4.12.1. Ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στον κλάδο των υπηρεσιών, ιδιαίτερα επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, είναι ΜΜΕ. Μολονότι αληθεύει ότι η ενίσχυση προς τον τομέα των ΜΜΕ στα πλαίσια των διαρθρωτικών ταμείων θα διπλασιασθεί με τις παρούσες ρυθμίσεις, σε σύγκριση με την περίοδο 1988-1993, καθώς και ότι στα πλαίσια μέτρων των κοινοτικών πρωτοβουλιών ο τομέας αυτός λαμβάνει ειδική ενίσχυση, η ΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη μέτρων ενίσχυσης των ΜΜΕ. Ο τομέας αυτός θα εξακολουθήσει στο μέλλον να δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης και αποτελεί κλάδο που απαιτεί σημαντική ενίσχυση, τόσο από απόψεως ενθάρρυνσης της δημιουργίας επιχειρήσεων όσο και από απόψεως υποστήριξης της πραγματοποιούμενης ανάπτυξης των υφιστάμενων ΜΜΕ.

4.13. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι δυνάμει του Κανονισμού του 1994 χορηγήθηκε ενίσχυση στα πλαίσια του Στόχου 2 για περίοδο δύο ή τριών ετών και όχι για μια εξαετή περίοδο όπως στην περίπτωση της ενίσχυσης στα πλαίσια του Στόχου 1. Στο παρελθόν, η ΟΚΕ είχε διατυπώσει την άποψη ότι η εφαρμογή της προσέγγισης αυτής σε περιφέρειες του Στόχου 2 όχι μόνο δεν ήταν κατάλληλη αλλά και ενδεχομένως επιζήμια δεδομένου ότι μια τριετής περίοδος είναι απίθανο να είναι αρκετά μεγάλη προκειμένου να καταστεί αποτελεσματική. Έχει γίνει πλέον κατανοητό ότι, μετά τις συζητήσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Μαδρίτη, η Επιτροπή είναι απίθανο να προτείνει την τροποποίηση της εδαφικής επιδεξιμότητας για ενίσχυση στα πλαίσια του Στόχου 2 κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης της λειτουργίας του. Η ΟΚΕ επικροτεί θερμά την απόφαση αυτή. Είναι εξίσου σημαντικό για τις περιφέρειες του Στόχου 2 όσο και για τις περιφέρειες του Στόχου 1 να υπάρξει ένας όσο το δυνατό μεγαλύτερος βαθμός συνέχειας κατά τη διάθεση της οικονομικής ενίσχυσης. Η επιπλέον αβεβαιότητα η οποία συνδεόταν με την απειλή της απώλειας της χρηματοδοτικής ενίσχυσης ενδεχομένως να επιδεινώσε άσκοπα τις προοπτικές ανάπτυξης ορισμένων περιφερειών του Στόχου 2.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί τροποποίησης της οδηγίας 90/219/ΕΟΚ, σχετικά με την περιορισμένη χρήση των γενετικώς τροποποιημένων μικροοργανισμών»

(96/C 295/12)

Στις 30 Απριλίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 130 Σ της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Ιουνίου 1996 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Colombo.

Κατά τη 337η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 92 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ΟΚΕ

παρακολουθεί με εξαιρετικό ενδιαφέρον τη συζήτηση που διεξάγεται σήμερα σχετικά με τις δυνατότητες ανάπτυξεως στον τομέα της βιοτεχνολογίας και εννοεί να συμμετάσχει ενεργώς στον ευρύ διάλογο, που δεν είναι μόνο διοργανικός, και ο οποίος εγκαινιάστηκε επ'ευκαιρία του συνεδρίου για τη βιοτεχνολογία στις 11 Ιανουαρίου 1996, στο κέντρο Borschette.

1.2. Στα πλαίσια του συνεδρίου αυτού οι εκπρόσωποι της ΟΚΕ υπεγράμμισαν τις δυνατότητες του τομέα σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της απασχόλησης και ταυτοχρόνως τόνισαν ότι απαιτείται να διασφαλισθεί η συναίνεση της κοινής γνώμης με βάση την ενημέρωση και την ευρύτατη διαβούλευση καθώς και την νομοθετική ρύθμιση σε συνάρτηση με τους πραγματικούς κινδύνους.

1.3. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται ακριβώς και η εξέταση της πρότασης περί τροποποίησης που παρουσίασε η Επιτροπή.

2. Η αναγκαιότητα αναθεώρησης της οδηγίας

2.1. Στην εισαγωγική έκθεση, η Επιτροπή αιτιολογεί τους λόγους που καθιστούν αναγκαία την τροποποίηση της οδηγίας 90/219/ΕΟΚ αναφερόμενη στην εμπειρία και τις νέες γνώσεις που αποκτήθηκαν τόσο σε επίπεδο ευρωπαϊκό όσο και διεθνές, στον τομέα της περιορισμένης χρήσης των γενετικώς τροποποιημένων μικροοργανισμών. Βάσει των εμπειριών αυτών θα ήταν, σύμφωνα με τη γνώμη της Επιτροπής, χρήσιμο αλλά και αναγκαίο να αναθεωρηθεί η οδηγία με σκοπό να επιτευχθεί μεγαλύτερη διαφάνεια χάρη στην καθιέρωση ενός συστήματος ταξινόμησης το οποίο θα ανταποκρίνεται στη διεθνή πρακτική, καθώς και με σκοπό την προσαρμογή των διοικητικών πρακτικών στο εκάστοτε ποσοστό κινδύνου.

2.2. Η ΟΚΕ, η οποία είχε επικροτήσει την κανονιστική προσέγγιση της αρχικής οδηγίας⁽¹⁾, κατέβαλε προσπάθειες για να συγκεντρώσει σημαντικά στοιχεία αξιολόγησης της εμπειρίας που προέκυψε από την εφαρμογή της οδηγίας στα διάφορα κράτη μέλη, αφού μάλιστα το άρθρο 18 προβλέπει

ότι η Επιτροπή καταρτίζει τριετή σύνθεση των εκθέσεων που αποστέλλονται από τα κράτη μέλη, αρχής γενομένης από το 1993.

2.3. Δεδομένου ότι η νομική βάση (άρθρο 130 Σ) που προβλέπει κατώτατα όρια εναρμόνισης, παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να υιοθετούν αυστηρότερες διατάξεις για λόγους προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος, η ΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι έχει σημασία να αξιολογηθούν οι διάφορες κανονιστικές διατάξεις που ισχύουν σήμερα μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που συνεπάγονται ώστε να επαληθευθεί εάν υφίστανται επιχειρήματα για την τροποποίηση της ισχύουσας οδηγίας.

2.4. Προς τούτο η ΟΚΕ εξέτασε την πρώτη έκθεση για την εφαρμογή της οδηγίας που χρονολογείται από το 1994, εποχή κατά την οποία όμως η Ισπανία είχε μόλις υιοθετήσει νόμο περί μεταφοράς της νομοθεσίας, ενώ ορισμένα κράτη μέλη δεν είχαν θέσει ακόμη σε εφαρμογή την οδηγία. Η ολιγόχρονη εμπειρία στην οποία αναφέρεται η έκθεση περιορίζεται συνεπώς σε ορισμένες χώρες μόνο, και το μεγαλύτερο μέρος των ενεργειών που γνωστοποιήθηκαν στις αρμόδιες αρχές ήταν τύπου Α (για την έρευνα και την ανάπτυξη και σε μικρή κλίμακα).

2.5. Από την έκθεση προκύπτει επίσης μια διαφορετική επέκταση των διατάξεων σχετικά με την ενημέρωση και τη διαβούλευση του κοινού που χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη ευρύτητα στη Δανία και την Ολλανδία. Από την πιο διαφανή αυτή προσέγγιση δεν φαίνεται να προκύπτουν ιδιαίτερα μειονεκτήματα σε ό,τι αφορά τον αριθμό των ενεργειών που έχουν εγκριθεί.

2.6. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι λόγοι που οδήγησαν στην τροποποίηση της ισχύουσας οδηγίας δεν μπορούν να δικαιολογηθούν μόνο με βάση τα περιορισμένα στοιχεία που περιέχονται στην έκθεση. Η Επιτροπή έχει προφανώς συλλέξει και άλλα στοιχεία κατά τις διαβουλεύσεις της με τα ενδιαφερόμενα μέλη, αξιοποιώντας την επιστημονική πείρα των ερευνητικών κέντρων και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, εκτός αυτών που περιλαμβάνουν οι διεθνείς κατευθύνσεις επί του θέματος. Τα στοιχεία αυτά θα έπρεπε να τεκμηριωθούν περισσότερο στην εισαγωγική έκθεση, και θα έπρεπε επίσης να τεκμηριωθούν καλύτερα οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν τα ερευνητικά

(¹) ΕΕ αριθ. C 23 της 30. 1. 1989.

κέντρα και οι επιχειρήσεις του τομέα για να αντιμετωπίσουν τις διοικητικές διαδικασίες.

2.7. Η ΟΚΕ έλαβε υπόψη επίσης το ενδιαφέρον και τη δημόσια συζήτηση που προκάλεσε η παρούσα πρόταση και θεωρεί ότι είναι ανάγκη να ληφθεί με απόλυτη διαφάνεια μία απόφαση για την αποφυγή της κινδυνολογίας.

2.8. Στο πεδίο της τεχνολογικής ανάπτυξης εντός του οποίου η αξιολόγηση των κινδύνων εμφανίζει σειρά αγνώστων παραγόντων και όπου η συναίνεση των πολιτών έχει θεμελιώδη σημασία, οι αποφάσεις για την αναθεώρηση των νομοθετικών ρυθμίσεων πρέπει όντως να λαμβάνονται με πολλή προσοχή, αφού εξασφαλιστούν προηγουμένως όλα τα στοιχεία ασφάλειας αναφορικά με την πρόληψη των κινδύνων. Μόνον έτσι σε ένα τομέα που παρουσιάζει ισχυρές δυνατότητες αύξησης ως προς την παραγωγή και την απασχόληση μπορεί να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών που είναι ταυτοχρόνως χρήστες και καταναλωτές και να προσελκυσθούν οι αναγκαίες επενδύσεις. Πράγματι οι ανησυχίες των καταναλωτών εκδηλώνονται στο στάδιο της εμπορίας των προϊόντων, όπως μαρτυρούν οι αντιδράσεις έναντι προϊόντων διατροφής που προέρχονται από τεχνικές γενετικής τροποποίησης ή από γενετικώς τροποποιημένα φυτά.

2.9. Η ανησυχία προφανώς δεν αφορά τόσο την περιορισμένη χρήση, αλλά το μεταγενέστερο στάδιο της εσοκεμμένης εκπομπής στο περιβάλλον που διέπεται από διαφορετική κανονιστική νομοθεσία. Πρέπει ωστόσο να υπάρξει σαφής διάκριση μεταξύ των οδηγιών 90/219/ΕΟΚ και 90/220/ΕΟΚ και να εξασφαλισθεί ότι οι συγκεκριμένοι τροποποιημένοι οργανισμοί που έχουν ταξινομηθεί ως ασφαλείς στην περιορισμένη φάση δεν έχουν αυτόματες επιπτώσεις στην εφαρμογή της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ.

2.10. Επ' αυτού, η ΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή πρόκειται να δημοσιεύσει αξιολογική έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ και επιφυλάσσεται να αποφανθεί όταν υποβληθεί σχετική αίτηση γνωμοδότησης.

3. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την ενημέρωση της οδηγίας 90/219/ΕΟΚ υπό το φως των τεχνικών και επιστημονικών προόδων, προκειμένου να προσδιοριστούν και να ταξινομηθούν καλύτερα τα επίπεδα κινδύνου και κατά συνέπεια να απλοποιηθούν οι διαδικασίες και να προβλεφθεί καλύτερη τεχνική προστασία χωρίς ωστόσο να μεταβληθούν οι βάσεις και η φιλοσοφία των οδηγιών που υιοθετήθηκαν το 1990. Η ΟΚΕ θεωρεί συνενπώς την παρούσα πρόταση ως ένα είδος αναθεώρησης του κανονισμού με βάση την αποκτηθείσα εμπειρία σε κοινοτικό και διεθνές επίπεδο αλλά όχι ως ένα είδος απορρυθμίσεως.

3.2. Ας υπενθυμιστεί ότι ο λόγος για τον οποίο υιοθετήθηκαν οι δύο αυτές ειδικές οδηγίες έγκειται στην αποδοχή της έννοιας ότι οι γενετικώς τροποποιημένοι μικροοργανισμοί αποτελούν μια ειδική τάξη οργανισμών που ενδέχεται να είναι επικίνδυνη, των οποίων ο επιπρόσθετος ενδεχόμενος κίνδυνος μπορεί να προέρχεται από πιθανά και απρόβλεπτα αποτελέσματα της δημιουργίας νέων συνδυασμών των συστατικών αυτών που διαφορετικά είναι αβλαβείς. Πράγμα που συνεπάγεται ότι η δήλωση για τη μη βλαπτικότητα του προϊόντος πρέπει να βασίζεται στη γνώση του ίδιου του γενετικώς τροποποιημένου οργανισμού και όχι μόνο στη γνώση των επιδράσεων του εν λόγω γόνου στον οργανισμό του δωρητού και της συμπεριφοράς του αποδέκτη οργανισμού κευχωρισμένως.

3.3. Ωστόσο, οι περιορισμοί μπορούν να αρθούν μόνον εφόσον ένας ορισμένος ελεγκτικός οργανισμός αναλάβει την ευθύνη να συμπεριλάβει τον ελεγμένο γενετικώς τροποποιημένο μικροοργανισμό σε κατάλογο τύπων μικροοργανισμών που δεν παρουσιάζουν κίνδυνο (Παράρτημα II Β). Με βάση τις προϋποθέσεις αυτές χρειάζεται να σχολιαστούν πιο συγκεκριμένα τα εξής σημεία.

4. Ειδικές παρατηρήσεις⁽¹⁾

4.1. Άρθρο 1

Στο πεδίο εφαρμογής θα πρέπει να αναφέρεται ρητώς η «απόρριψη των γενετικώς τροποποιημένων μικροοργανισμών», που συγκαταλέγεται μεταξύ των στοιχείων καθορισμού που απαριθμούνται στο άρθρο 2, γ) δεδομένου ότι ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να επιδειχθεί στις ροές των αποβλήτων που προέρχονται από την περιορισμένη χρήση: πρόκειται εδώ για μία φάση που παρουσιάζει τον κίνδυνο πιθανής διαδόσεως στο περιβάλλον.

4.2. Άρθρο 3

Το άρθρο αυτό είναι παραπλανητικό, αντιφατικό και περιττό. Δεν είναι δυνατό να αποκλείονται, αφενός, από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ορισμένες διαδικασίες και εφαρμογές και συγχρόνως να θεσπίζονται λεπτομερείς ρυθμίσεις που αφορούν τις διαδικασίες αυτές, όπως συμβαίνει στα άρθρα 5.1, 5.4, 6, 7, 8, 12.1, 19.4, καθώς και στα παραρτήματα II Α, II Β, III, IV, V, Μέρος Α.

4.3. Άρθρο 5

4.3.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με το νέο σύστημα κατάταξης βάσει του κινδύνου, το οποίο παρέχει καλύτερες εγγυήσεις ασφάλειας και επικροτεί τη νέα κατανομή σε 4 κατηγορίες, που συμφωνεί με τις διεθνείς ταξινομήσεις και προσφέρεται καλύτερα για την επιλογή των κατάλληλων μέτρων περιορισμών. Η τρέχουσα διαφοροποιημένη επεξεργασία επί τη βάσει της ποσότητας

⁽¹⁾ Για ευκολία οι αναφορές γίνονται στην οριστική διατύπωση του παραρτήματος, σύμφωνα με την νέα αρίθμηση της οδηγίας.

και της βιομηχανικής φύσης των διεργασιών αποδεικνύεται πράγματι ότι δεν είναι η κατάλληλη.

4.3.2. Η συμπερίληψη των λειτουργιών που δεν παρουσιάζουν κανένα κίνδυνο (Παράρτημα II Α) στην κατηγορία των λειτουργιών που παρουσιάζουν αμελητέους κινδύνους (Παράρτημα II Β), δηλαδή στην κατηγορία 1, φαίνεται μεν εύλογη, ωστόσο, η ορθότητα της συμπερίληψης αυτής δεν μπορεί να εκτιμηθεί και να γίνει δεκτή παρά μόνον εφόσον διευκρινισθεί η διαδικασία σχετικά με τον προσδιορισμό των ΓΤΜ που εμπίπτουν στο Παράρτημα II Β.

4.3.3. Η ακριβής διατύπωση του Παραρτήματος II Β είναι απαραίτητη ιδιαίτερα επειδή η αξιολόγηση και η κατάταξη στην αντίστοιχη κατηγορία κινδύνου θα επαφίεται στον ίδιο το χρήστη.

4.3.4. Η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η πρόταση προβλέπει για την κατηγορία 1 πως οι χρήστες πρέπει να διατηρούν φάκελο των αξιολογήσεων ο οποίος θα προσάγεται κατόπιν αιτήσεως στις αρμόδιες αρχές (άρθρο 8) καθώς και την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 12 σχετικά με την ενημέρωση των αρμόδιων αρχών σε ότι αφορά τις νέες εξελίξεις.

4.4. Άρθρο 8

Συνεπώς η ΟΚΕ προτείνει να εξετασθεί κατά πόσον είναι δυνατή η αυτόματη ετήσια μεταβίβαση της τεκμηρίωσης σχετικά με την αξιολόγηση και για την κατηγορία 1 υπό τον νέο καθορισμό της ως περιλαμβάνουσα δραστηριότητες που παρουσιάζουν ασήμαντους κινδύνους.

4.5. Άρθρο 13

4.5.1. Η διαβούλευση του κοινού που είναι θεμελιώδης για την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης του παραμένει προνόμιο των κρατών μελών, και περιορίζεται με τη νέα διατύπωση τόσο σε ό,τι αφορά τους αποδέκτες (διαγραφή της μνείας των ομάδων) όσο και εν σχέσει προς άλλες πτυχές (διαγραφή της λέξεως «όλοι») και υπάγεται ρητώς στις ρητρες εμπιστευτικότητας.

4.5.2. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι στη γνωμοδότησή της για την αρχική πρόταση είχε επιμείνει στη σημασία που έχει η ευρύτερη διαβούλευση και είχε εκτιμήσει το γεγονός ότι στο τελικό κείμενο της οδηγίας τα στοιχεία αυτά είχαν υιοθετηθεί. Η ενεργός συμμετοχή όλων των φορέων και η διαφάνεια έναντι

των πολιτών αποτελούν άλλωστε σημαντικά στοιχεία του 5ου προγράμματος για το περιβάλλον: δεν νοείται να υπάρξει οπισθοδρόμηση στον τομέα αυτό δεδομένου μάλιστα ότι νέες τεχνικές απέδειξαν ότι δεν συνεπάγονται κινδύνους για τον άνθρωπο και το περιβάλλον. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει επίσης τη γνωμοδότησή της για την ελεύθερη πληροφόρηση στα θέματα του περιβάλλοντος⁽¹⁾ στην οποία επέμενε στην έννοια «ενεργού» ενημερώσεως του πληθυσμού.

4.6. Άρθρο 14

Στο άρθρο αυτό η ενημέρωση σχετικά με τα μέτρα σε περίπτωση ατυχημάτων περιορίζεται στις αρχές και τους οργανισμούς και διαγράφεται η αναφορά στα άτομα. Αντιθέτως έχει μεγάλη σημασία να διασφαλισθεί η ενημέρωση των ατόμων προπάντων σε ότι αφορά τη συμπεριφορά που πρέπει να επιδειχθεί σε περίπτωση κινδύνου, όπως συμβαίνει ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση καταστάσεων «έκτακτης ανάγκης». Η διατύπωση του άρθρου 14 της ισχύουσας οδηγίας αποδεικνύεται συνεπώς καταλληλότερη όσον αφορά την ασφάλεια του κοινού και των εργαζομένων.

4.7. Άρθρο 20

Η ΟΚΕ σημειώνει ότι στη νέα οδηγία όλα τα παραρτήματα είναι επιδεκτικά τροποποιήσεων σύμφωνα με τη διαδικασία της Επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 21 και ζητά να προβλεφθεί για τα δύο πρώτα παραρτήματα που ορίζουν τις τεχνικές της γενετικής τροποποίησης και τους αποκλεισμούς μία διαδικασία ευρύτερης διαβουλεύσεως με αναγνωρισμένους εμπειρογνώμονες υψηλού επιπέδου επιστημονικών γνώσεων.

4.8. Παράρτημα II

Η ΟΚΕ ζητεί να διευκρινιστεί η διαδικασία προσδιορισμού του μέρους Β. Η ΟΚΕ δεν μπορεί να αποφανθεί οριστικά σχετικά με το θέμα αυτό και συνεπώς σχετικά με τον προσδιορισμό της κατηγορίας κινδύνων 1 εάν δεν διευκρινισθεί προηγουμένως επακριβώς η διαδικασία αυτή.

4.9. Παράρτημα III

Η ΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι είναι σημαντικό να αναφέρεται ρητώς η απόρριψη στο πλαίσιο της αξιολόγησης.

(1) ΕΕ αριθ. C 139 της 5. 6. 1989.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις «Πολλαπλές συνέπειες που προέκυψαν από την κρίση της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

(96/C 295/13)

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά τη σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποίησε στις 25 Απριλίου 1996, αποφάσισε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23, εδάφιο 3 του Εσωτερικού Κανονισμού της, να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης για τις «Πολλαπλές συνέπειες που προέκυψαν από την κρίση της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Η υποεπιτροπή «BSE», η οποία συστήθηκε βάσει του άρθρου 19 του Εσωτερικού Κανονισμού και στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε κατά πλειοψηφία και με τρεις αποχές στις 2 Ιουλίου 1996 σχέδιο γνωμοδότησης της ΟΚΕ (εισηγητής: ο κ. Atáide Ferreira, συνεισηγητές: οι κ. Christie και Pricolo).

Κατά την 337η συνόδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 126 ψήφους υπέρ, 18 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

0. Πλαίσιο της γνωμοδότησης

0.1. Η ασθένεια της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ σποραδικές αντιδράσεις σημειώθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη τα οποία είχαν προβεί στην εισαγωγή βοοειδών ή είχαν χρησιμοποιήσει ως ζωοτροφές άλευρα από κρέατα εισαγόμενα από το Ηνωμένο Βασίλειο. Εξάλλου, υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι ο θάνατος πολλών ευρωπαίων πολιτών συνδέεται με την ασθένεια BSE. Η κατάσταση αυτή ήταν φυσικό να προκαλέσει την αντίδραση των καταναλωτών και, στη συνέχεια, οικονομική κρίση στον τομέα εκτροφής βοοειδών και κατά συνέπεια στους τομείς που εξαρτώνται από την εν λόγω παραγωγή με την κατάργηση θέσεων εργασίας στο σύνολο της παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας κρέατος.

0.2. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί σημαντικό το γεγονός ότι η κρίση σημειώθηκε λόγω της αυξημένης πίεσης για μείωση των δαπανών του δημοσίου γενικά και για περικυβερτούμενες επενδύσεις που αφορούν την έρευνα στο δημόσιο τομέα ως συνέπεια των δημοσιονομικών περιορισμών, της ιδιωτικοποίησης και της άρσης των ρυθμίσεων. Δεν υπάρχει εναλλακτική λύση για τον έλεγχο και την εφαρμογή των κανόνων που αφορούν την ασφάλεια τροφίμων, και οι οποίοι εφαρμόζονται από κατάλληλα χρηματοδοτούμενες δημόσιες δομές, ούτε και για την ανεξάρτητη έρευνα όσον αφορά την ασθένεια BSE και τη σχέση της με την νέα ασθένεια Creutzfeld-Jakob· η ΟΚΕ θεωρεί συνεπώς ότι η κρίση της BSE συνέπεσε με τις περικοπές στους τομείς αυτούς.

0.3. Στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Φλωρεντία επιτεύχθηκε συμφωνία αρχής όσον αφορά την εφαρμογή σχεδίου εξάλειψης της ασθένειας στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη χορήγηση ενισχύσεων στους κτηνοτρόφους, με την επιφύλαξη επίλυσης του θέματος της BSE σύμφωνα με τους επιστημονικούς κανόνες, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων των καταναλωτών και της προστασίας της ανθρώπινης υγείας. Η ΟΚΕ εκφράζει την ευχαρίστησή της για αυτή τη συμφωνία αρχής και διαπιστώνει ότι οι υπηρε-

σίες της Επιτροπής κατέβαλαν μείζονες προσπάθειες προκειμένου να επιτευχθεί συντονισμός για να αντιμετωπισθεί η σοβαρή αυτή κρίση.

0.4. Η ΟΚΕ δεν προτίθεται βεβαίως να υποκαταστήσει τον επιστημονικό κόσμο ούτε βεβαίως τις πολιτικές αρχές, που αυτή τη στιγμή εξετάζουν τη λήψη επειγόντων μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Εντούτοις, εκφράζοντας την ανησυχία της για τη δυσπιστία που παρατηρήθηκε στους καταναλωτές και επιθυμώντας να εκφράσει τις απόψεις των οργάνων που εκπροσωπούν τη γεωργία, τη βιομηχανία, το εμπόριο, τους καταναλωτές και τους εργαζομένους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να προβεί στη διατύπωση παρατηρήσεων γενικού χαρακτήρα και ορισμένων συστάσεων προς τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας, σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης, με σκοπό να συνεκτιμηθούν τα διδάγματα αυτής της κρίσεως που είχε σοβαρότατες συνέπειες στη δημόσια υγεία και στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

0.5. Η ΟΚΕ εκφράζει επίσης την ανησυχία της για το γεγονός ότι οι μηχανισμοί λήψεως αποφάσεων της ΕΕ κινδυνεύουν λόγω των εμποδίων που δημιουργεί η μια πλευρά. Τούτο είναι ένα επιχείρημα το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπίσει η ΔΔ, και για το λόγο αυτό η ΟΚΕ δεν προβαίνει σε περαιτέρω ανάλυση επί του παρόντος.

1. Δημόσια υγεία

1.1. Το γεγονός ότι τα επιστημονικά και τεχνικά στοιχεία τείνουν να επιβεβαιώσουν την υπόθεση σύμφωνα με την οποία η ασθένεια BSE είναι δυνατόν να μεταδοθεί στον άνθρωπο μέσω των τροφίμων, προκαλεί έντονες ανησυχίες.

1.1.1. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, τον Απρίλιο 1996: «Δεν έχει ακόμη αποδειχτεί η σχέση μεταξύ της νέας ασθένειας Creutzfeld-Jakob (MCJ-V) και των συνεπειών έκθεσης στον παράγοντα BSE. Ωστόσο,

το πιθανότερο είναι οι δύο ασθένειες να σχετίζονται μεταξύ τους»⁽¹⁾.

1.1.2. Ενώπιον αυτής της κατάστασης, κατέστη σαφές ότι η ΕΕ δεν διαθέτει τα κατάλληλα μέσα για την άμεση, ικανοποιητική και αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος, προκειμένου να διασφαλισθεί η υγεία και τα άλλα δικαιώματα των καταναλωτών.

1.2. Παρά τις προειδοποιήσεις των εμπειρογνομόνων της ΠΟΥ (Γενεύη, Μάιος 1995), την έρευνα και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁽²⁾, η Κοινότητα δεν επέδειξε τη δέουσα προσοχή στο θέμα της δημόσιας υγείας, και ενδεχομένως αγνόησε τη σοβαρότητα του ζητήματος.

1.2.1. Παρά τη λήψη σειράς νομοθετικών μέτρων⁽³⁾, θα πρέπει να επισημανθεί ο αναποτελεσματικός έλεγχος της εφαρμογής τους από τα κράτη μέλη. Η κατάσταση έχει επιδεινωθεί λόγω του μη υποχρεωτικού χαρακτήρα των συστάσεων.

1.2.2. Εξάλλου, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η καθυστέρηση με την οποία αντιμετωπίζεται στον τομέα της δημόσιας υγείας το πρόβλημα της μετάδοσης της ασθένειας BSE και των ασθενειών από κολεόπτρα. Εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της ότι τελικά η πρόσφατη πρόταση, που ακόμη συζητείται, για τη δημιουργία δικτύου επιδημιολογικού ελέγχου⁽⁴⁾ λαμβάνει υπόψη την ασθένεια Creutzfeld-Jakob.

1.3. Οι επισημάνσεις και το περιεχόμενο των υποθέσεων που διέτυψαν διάφοροι εκπρόσωποι του επιστημονικού κόσμου⁽⁵⁾, προφανώς δεν ευαισθητοποίησαν επαρκώς τους κοινοτικούς υπευθύνους, δεδομένου ότι δεν θεσπίστηκαν αποτελεσματικά μέτρα για τη διατήρηση του αποκαλούμενου «φράγματος μεταξύ των ειδών».

1.3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την αύξηση των πόρων για την επιστημονική έρευνα σε κοινοτικό επίπεδο όσον αφορά την BSE και την MCJ και εκφράζει την επιθυμία να είναι καλύτερη η διάδοση των αποτελεσμάτων στο κοινό από ό,τι υπήρξε με τα προγράμματα που ξεκίνησαν το 1990.

1.4. Το ζήτημα της προστασίας της υγείας αγνοήθηκε λόγω των τεράστιων οικονομικών συμφερόντων. Οι απόψεις των

ειδικών αγνοήθηκαν κατά τη λήψη οικονομικών και πολιτικών αποφάσεων και η έλλειψη στοιχείων που να αποδεικνύουν την ύπαρξη κινδύνου εξελήφθη ως πλήρης απουσία κάθε κινδύνου⁽⁶⁾.

1.4.1. Οι τροποποιήσεις των διαδικασιών παρασκευής αλεύρων για τη διατροφή των ζώων, κυρίως λόγω των συμφερόντων που συνδέονται με την παραγωγή, κατέστησαν δυνατές λόγω της έλλειψης επαρκών ρυθμίσεων και της έλλειψης κατάλληλων ελέγχων, κατάσταση η οποία είναι δυνατόν να πλήξει οποιονδήποτε, συμπεριλαμβανομένων των ίδιων των οικονομικών παραγόντων.

1.5. Οι βιομηχανίες του τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής, του φαρμακευτικού τομέα και του τομέα των καλλυντικών αποτελούν σήμερα αντικείμενο δικαιολογημένων επικρίσεων, λόγω της ανεπάρκειας των ελέγχων που πραγματοποιούνται κατά την αγορά πρώτων υλών, με αποτέλεσμα τη χρήση, σε ορισμένες περιπτώσεις, ελάχιστα ασφαλών προϊόντων.

1.5.1. Δυστυχώς δεν υπάρχει ακόμη έλεγχος τον οποίο να χρησιμοποιούν οι βιομηχανίες του τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής, του φαρμακευτικού τομέα και του τομέα των καλλυντικών ώστε να εξασφαλίσουν ότι οι πρώτες ύλες δεν περιέχουν τον παράγοντα BSE. Έως ότου υπάρξει παρόμοιος έλεγχος, ο έλεγχος ποιότητας των πρώτων υλών βασίζεται εξ ολοκλήρου στα πιστοποιητικά των προμηθευτών.

1.6. Εξακολουθούν επομένως να υπάρχουν επιφυλάξεις ως προς την καταλληλότητα των βιομηχανικών πρακτικών και των πρακτικών ποιοτικού ελέγχου. Εξάλλου λόγω της υιοθέτησης διαφορετικών μεθοδολογιών στα διάφορα κράτη μέλη σε σχέση με τα προγράμματα επιδημιολογικής παρακολούθησης και λόγω των τελευταίων συμπερασμάτων που διέτυψαν οι εμπειρογνώμονες της ΠΟΥ⁽⁷⁾ τον Απρίλιο του 1996 καθίσταται δυσχερής ο έλεγχος της ασφάλειας των πρώτων υλών αν βασίζεται αποκλειστικά στην προέλευση.

1.7. Παρά το γεγονός ότι έχουν ληφθεί κατάλληλα μέτρα για την απόσυρση ορισμένων προϊόντων από την αγορά, είναι απαραίτητη η αυστηρή εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις γνωμοδοτήσεις των αρμόδιων επιστημονικών επιτροπών, για την χωρίς συμβιβασμούς προάσπιση της δημόσιας υγείας. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τη σύσταση διεπιστημονικής επιτροπής για την BSE, απαραίτητη από εξέχουσες προσωπικότητες του επιστημονικού κόσμου, η οποία θα πρέπει να διασφαλίσει την ανεξάρτητη και οριζόντια προσέγγιση του θέματος.

1.8. Σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες αδρανοποίησης και προέλευσης των πρώτων υλών, η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η Επιτροπή αγνόησε τη γνώμη της αρμόδιας

(1) WHO/EMC/DIS/96.147.

(2) ΕΕ αριθ. L 172 της 7. 7. 1994, σ. 23· ΕΕ αριθ. L 172 της 7. 7. 1994, σ. 25· Τροπ. (95/29/EK) ΕΕ αριθ. L 38 της 18. 2. 1995, σ. 17· ΕΕ αριθ. L 194 της 29. 7. 1994, σ. 96· Τροπ. (94/794/EK) ΕΕ αριθ. L 325 της 17. 12. 1994, σ. 60· Τροπ. (95/287/EK) ΕΕ αριθ. L 181 της 1. 8. 1995, σ. 40· ΕΕ αριθ. L 78 της 28. 3. 1996, σ. 47. Για πλήρη κατάλογο των μέτρων που έχουν ληφθεί βλ. Παράρτημα I στο «Εγχειρίδιο της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών — Ενημέρωση των καταναλωτών», που συνέταξε η Γενική Διεύθυνση XXIV.

(3) ΕΕ αριθ. C 42 της 15. 2. 1993.

(4) Έγγρ. COM(96) 78 τελικό.

(5) Για παραδείγματα μετάδοσης από το ένα είδος σε άλλο που έχουν ήδη παρατηρηθεί πριν το 1995, βλέπε το βασικό έγγραφο για την ΟΙΕ (Διεθνής Υπηρεσία για τα επίζωα) International Health Code Chapter 3.2.13, για τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (BSE) (τελευταία στοιχεία, Μάιος 1996) και τις σχετικές αναφορές.

(6) *The Lancet*, Vol. 347, Απρίλιος 1996.

(7) «Οι συνέπειες της BSE σε μια χώρα θεωρούνται άγνωστες αν δεν υπάρχουν στοιχεία όσον αφορά τους ελέγχους που έχουν πραγματοποιηθεί».

επιτροπής για την ανθρώπινη διατροφή της 15ης Απριλίου⁽¹⁾ στην απόφασή της να άρει τον αποκλεισμό για τη ζωϊκή κόλλα, το λίπος και το σπέρμα σε ορισμένες περιπτώσεις⁽²⁾.

1.9. Όσον αφορά τη φαρμακευτική βιομηχανία τα προβλήματα που ανακύπτουν αφορούν, σύμφωνα με τη θέση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Αξιολόγησης των Φαρμακευτικών Προϊόντων της 16ης Απριλίου 1996, τα ακόλουθα σημεία:

- α) τον τόπο προέλευσης των πρώτων υλών·
- β) την προέλευση των ιστών·
- γ) την ασφάλεια των διαδικασιών εξαγωγής (θερμοκρασία, πίεση και διάρκεια).

1.9.1. Όσον αφορά τα έκδοχα που βασίζονται στη ζωϊκή κόλλα και στα παράγωγα του ζωϊκού λίπους, θα πρέπει να συνεχισθεί η αναφορά στις οδηγίες του 1992⁽³⁾, οι οποίες επιβεβαιώθηκαν πρόσφατα από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Αξιολόγησης Φαρμακευτικών Προϊόντων. Εντούτοις θα πρέπει να επισημανθούν οι δυσκολίες, τις οποίες αναγνωρίζει και η ίδια η βιομηχανία, που παρουσιάζει η σαφής αναγνώριση της προέλευσης των πρώτων υλών (σημείο α) ανωτέρω).

1.9.2. Για το λόγο αυτό απαιτείται όχι μόνο η απαγόρευση της παραγωγής αλλά και η απόσυρση κάθε φαρμάκου ή ανενεργού δισκίου που κυκλοφορεί στην Ένωση και περιέχει προϊόντα που ανήκουν στις κατηγορίες επικινδυνότητας I έως III που δεν είναι σημαντικά από ιατρική άποψη· όσα διατηρηθούν θα πρέπει να χορηγούνται αποκλειστικά βάσει ιατρικής συνταγής. Στους ιατρούς ενισχύεται να αποφασίσουν για τους κινδύνους που ενδεχομένως αντιμετωπίσει ο ασθενής τόσο στον τομέα της αλλοπαθητικής όσο και στον τομέα της ομοιοπαθητικής.

1.10. Οι ίδιες απόψεις θα μπορούσαν να διατυπωθούν και για τον τομέα των καλλυντικών. Θα πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο να απαγορευθεί η διάθεση στην αγορά προϊόντων που δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο κατάλληλων μεθόδων αδρανοποίησης.

1.11. Οι εργαζόμενοι στη βιομηχανία εξέφρασαν επίσης τις ανησυχίες τους σχετικά με τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχει στην υγεία τους η επαφή τους με ζώα ή σφάγια που έχουν προσβληθεί από την ασθένεια BSE.

1.12. Με βάση τα συμπεράσματα της ανεξάρτητης συμβουλευτικής επιτροπής για τις επικίνδυνες παθογόνες ουσίες

(ACDP) του δημοσίου οργανισμού «Public Health & Safety Executive» και των εμπειρογνομόνων των συνδικαλιστικών οργανώσεων, γνωστοποιήθηκε στους εργαζόμενους ότι δεν υφίσταται μέχρι στιγμής κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι εκτίθενται στην ασθένεια κατά τη διάρκεια της εργασίας τους. Η ΟΚΕ συνιστά την επίδειξη ιδιαίτερης σύνεσης διότι δεν είναι δυνατόν να προεξοφληθούν οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, κυρίως στους εργαζόμενους που έρχονται σε άμεση επαφή με την επεξεργασία κρεάτων, και καλεί να ληφθούν όλες οι απαραίτητες για την περίπτωση προφυλάξεις⁽⁴⁾ και να καταγράφεται κάθε περίπτωση ατυχήματος.

2. Εσωτερική αγορά και κατανάλωση

2.1. Τα μέτρα των κοινοτικών αρχών και η καθυστερημένη αναγνώριση της πιθανής μετάδοσης της BSE στον άνθρωπο προκάλεσαν προφανώς την απώλεια της εμπιστοσύνης των καταναλωτών των κρατών μελών έναντι ορισμένων προϊόντων που κυκλοφορούν ελεύθερα στην ΕΕ. Η δικαιολογημένη αυτή δυσπιστία έχει ως βασική αιτία τη διαπίστωση, ότι για μια ορισμένη χρονική περίοδο, κατέστη δυνατή η ελεύθερη κυκλοφορία στην ΕΕ άρρωστων ζώων, μολυσμένων τροφίμων και άλλων προϊόντων που προέρχονται από τα βοοειδή, και τα οποία ήταν ενδεχομένως επικίνδυνα.

2.2. Η εν λόγω δυσπιστία είχε ως συνέπεια την επανεμφάνιση ενός πνεύματος προστατευτισμού και διαπιστώθηκε η σαφής μείωση της κατανάλωσης εισαγόμενων προϊόντων, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις οι καταναλωτές απέφυγαν την κατανάλωση οποιουδήποτε άλλου προϊόντος εκτός αυτών που παράγονται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

2.3. Η απότομη μείωση της κατανάλωσης βοείου κρέατος είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της κατανάλωσης άλλων κρεάτων και ψαριού, με συνέπεια την μη φυσιολογική αύξηση των τιμών των προϊόντων αυτών, σε βάρος των καταναλωτών με χαμηλό εισόδημα.

2.4. Σε ό,τι αφορά τα προϊόντα βοοειδών, έτσι όπως είναι σήμερα η κατάσταση, ενδείκνυται να αποκλείονται από το εμπόριο τα επικίνδυνα προϊόντα⁽⁵⁾: τα προϊόντα που δεν παρουσιάζουν κινδύνους που μπορούν να ανιχνευθούν πρέπει να υποστούν αφαίρεση του οστού, χωρίς εμφανείς λεμφατικούς

(1) Στη γνώμη αυτή υπενθυμίζεται ότι λόγω των ελλειπών γνώσεων όσον αφορά την BSE και την πιθανή μετάδοσή της στον άνθρωπο καθώς και της αβεβαιότητας όσον αφορά την αδρανοποίηση του παράγοντα που μολύνει, η ΟΚΕ προς το παρόν μόνο να συμβουλεύσει μπορεί ώστε τα υλικά προέλευσης από τα βοοειδή για τα προϊόντα αυτά να προέρχονται από ζώνες όπου η BSE δεν έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας (Επιστημονική Επιτροπή αρμόδια για την ανθρώπινη διατροφή, γνωμοδότηση όσον αφορά τα προϊόντα που προέρχονται από ιστούς βοοειδών στο πλαίσιο της BSE, παράρτημα I στο έγγραφο III/5124/96).

(2) ΕΕ αριθ. L 139 της 12. 6. 1996.

(3) Ερμηνευτικές σημειώσεις για τον «Περιορισμό του κινδύνου μετάδοσης της σπογγώδους εγκέφαλοπάθειας των βοοειδών στον άνθρωπο μέσω των φαρμακευτικών προϊόντων», που δημοσιεύθηκαν στον Τόμο III, Προσθήκη αριθ. 2, της Κανονιστικής Ρύθμισης των Φαρμακευτικών Προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

(4) Οι εργαζόμενοι που ασχολούνται με την αφαίρεση ειδικών σπλάγχχνων από τα βοοειδή (εγκέφαλο και νοτιαίο μυελό) θα πρέπει:

- να καλύπτουν τα τραύματα με αδιάβροχα ενδύματα·
- να φορούν προστατευτικές στολές και γάντια·
- να αποφεύγουν πληγές από κοψίματα και τρυπήματα·
- να χρησιμοποιούν προστατευτική μάσκα (κυρίως για τα μάτια και το στόμα) αν υπάρχει κίνδυνος πιτσιλιμάτων·
- να αποφεύγουν όσο το δυνατό περισσότερο τη χρήση αιχμηρών αντικειμένων·
- να πλένονται πριν το φαγητό, το ποτό, το κάπνισμα, και πριν πάνε στην τουαλέτα·
- να καθαρίζουν τους χώρους με απορρυπαντικό/απολυμαντικό·
- να πλένουν και να απολυμαίνουν την προστατευτική στολή μετά τη χρησιμοποίησή της.

(5) Στην έκθεση της Κτηνιατρικής Ένωσης της ΠΟΥ σχετικά με διαβούλευση σε θέματα δημόσιας υγείας που αφορούν την μετάδοση της ασθένειας BSE στους ανθρώπους και τα ζώα, Μάιος του 1995, οι ιστοί χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες, ανάλογα με το βαθμό μόλυνσης· η τέταρτη κατηγορία, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το γάλα και τους σκελετικούς μύες, δεν παρουσιάζει κινδύνους που μπορούν να ανιχνευθούν εργαστηριακά.

ή νευρικούς ιστούς, ούτως ώστε οι πιθανόν μολυσμένες ουσίες να αποκλείονται από την οικιακή κατανάλωση, δεδομένου ότι δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν καταλλήλως.

2.5. Η ΟΚΕ συμμεριζόμενη τις ανησυχίες των καταναλωτών στα θέματα ασφάλειας των τροφίμων καλεί να πραγματοποιηθεί ενημερωτική και εκπαιδευτική εκστρατεία για την υγιεινή και ισορροπημένη διατροφή, παράλληλα με τα προγράμματα δράσης για την προαγωγή της υγείας.

2.6. Γενικότερα, η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η διάθεση σαφών και αξιόπιστων πληροφοριών αποτελεί αφενός θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών και αφετέρου καθοριστικό παράγοντα για την αποκατάσταση του επιδιωκόμενου κλίματος εμπιστοσύνης. Η ενεργός συμμετοχή των ενώσεων των καταναλωτών και των λιανοπωλητών είναι απαραίτητη στις εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού. Πρέπει να διασφαλιστεί η έγκαιρη και πλήρης ενημέρωση όλων των κλάδων που πλήττονται από την κρίση και στις ετικέτες των προϊόντων πρέπει να αναγράφεται η σύνθεση και το ποσοστό των συστατικών.

2.7. Εξάλλου, απαιτείται η μελέτη της αποτελεσματικότητας της οδηγίας που αφορά την ασφάλεια των προϊόντων (92/59) και η αναθεώρηση της οδηγίας σχετικά με την απόδοση ευθυνών σε περίπτωση ελαττωματικών προϊόντων (85/374) ώστε να επεκταθεί η εφαρμογή της στα γεωργικά προϊόντα και τους κινδύνους που συνδέονται με αυτά, όπως έχει ήδη ζητήσει η ΟΚΕ⁽¹⁾.

2.8. Είναι εξίσου αληθές ότι πέρα από τις κριτικές που απευθύνονται σε ορισμένες βιομηχανίες που χρησιμοποιούν πρώτες ύλες από παράγωγα βοοειδών, το θέμα είναι τα προβλήματα, κυρίως οικονομικά, που αντιμετωπίζουν πολλές επιχειρήσεις στον τομέα του βοείου κρέατος και τα οποία οφείλονται στην κρίση της BSE: σφαγεία, εταιρείες μεταφοράς ζώων, βιομηχανία συσκευασίας, κατεργασία, βιομηχανία γάλακτος κ.λπ. Οι επιχειρήσεις αυτές δεν έχουν καμιά ευθύνη για το θέμα αυτό, αλλά παρουσιάζουν απώλεια εισοδήματος λόγω των επιφυλάξεων των καταναλωτών.

3. Επιπτώσεις της ασθένειας BSE στην παραγωγή βοοειδών

3.1. Η κρίση που πλήττει τον τομέα της ευρωπαϊκής παραγωγής βοοειδών έλαβε εφέτος την άνοιξη δραματικές διαστάσεις, λόγω της απότομης, σημαντικής και γενικευμένης μείωσης της κατανάλωσης και της πτώσης των τιμών των βοοειδών στην παραγωγή, παρόλο που έμειναν σταθερές οι τιμές κατανάλωσης.

3.2. Οι επιπτώσεις της κρίσης που διέρχεται ο τομέας του βοείου κρέατος μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως:

- συνεχής μείωση, και σε ορισμένες ζώνες διακοπή της σφαγής ζώων, λόγω της μείωσης των αγορών ζώων από τους κτηνοτρόφους·
- παράλληλη συρρίκνωση και σε ορισμένες περιπτώσεις παύση των δραστηριοτήτων επεξεργασίας των κρεάτων και των προϊόντων κρέατος·
- δραστική μείωση των εξαγωγών, συμπεριλαμβανομένων των παραδοσιακών, προς τρίτες χώρες·
- μείωση των δραστηριοτήτων διανομής και των λιανικών πωλήσεων.

3.3. Οι άμεσες επιπτώσεις στους κτηνοτρόφους ήταν οι ακόλουθες:

- παύση των δραστηριοτήτων αγοράς και πώλησης και κατ'επέκταση ανάγκη διατήρησης στις εκμεταλλεύσεις έτοιμων προς σφαγή ζώων·
- περιορισμός των δυνατοτήτων ενασχόλησης με εναλλακτικές δραστηριότητες που αφορούν άλλες γεωργικές παραγωγές, δεδομένου ότι τα καλλιεργούμενα εδάφη συνεχίζουν να χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ζωοτροφών για τη διατροφή αντιπαραγωγικών ζώων, τα οποία εντούτοις θα πρέπει να διατηρηθούν·
- ουσιαστική αδυναμία των γεωργών/κτηνοτρόφων να επωφεληθούν, αντισταθμιστικά, από τα προβλεπόμενα από την ΚΓΠ μέτρα που αφορούν τα καλλιεργήσιμα εδάφη και τις αποκαλούμενες βιολογικές καλλιέργειες.

3.4. Δεν χρειάζεται να υπογραμμισθεί ότι όλες οι προαναφερθείσες αρνητικές συνέπειες οφείλονται στην πτώση της κατανάλωσης που σε ορισμένες χώρες, προσεγγίζει σχεδόν το 40%. Οι επιπτώσεις στο εισόδημα των κτηνοτρόφων δεν μπορούν να προσδιορισθούν επακριβώς. Εντούτοις θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι τιμές που ισχύουν κατά τις ελάχιστες εμπορικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται είναι κατά 20% κατώτερες σε σχέση με την περίοδο που προηγήθηκε της κρίσης.

3.5. Είναι ακόμη νωρίς να πραγματοποιηθεί οριστικός απολογισμός, με όρους διαθρωτικής μείωσης της κατανάλωσης βοείου κρέατος, του κυκλώνα της «τρελής αγελάδας».

Υπολογίστηκε ωστόσο ότι η μείωση κατά 5% της κατανάλωσης στην ΕΕ θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση έως ένα εκατομμύριο τόνων του πλεονάσματος παραγωγής σε σχέση με την εσωτερική κατανάλωση.

Με μείωση 20%, το πλεόνασμα ήδη από το 1997 θα φτάσει τα δύο εκατομμύρια τόνους. Είναι συνεπώς σαφές ότι, χωρίς ανάκαμψη της κατανάλωσης, τίθεται σε κίνδυνο η ισορροπία της αγοράς, η οποία επιτεύχθηκε με μεγάλο κόπο και με πολύχρονες και πολυδάπανες δημόσιες παρεμβάσεις.

(1) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ αριθ. C 339 της 31. 12. 1991. Στη γνωμοδότηση αυτή, η ΟΚΕ επισημαίνει τους κινδύνους που συνεπάγεται η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς χωρίς τους κατάλληλους ελέγχους και ζητεί την εφαρμογή συνεκτικής πολιτικής στον τομέα της ασφάλειας των προϊόντων, ιδιαίτερα δε όσον αφορά την απόδοση ευθυνών για ελαττωματικά προϊόντα (σημείο 5.3.4).

4. Λήψη μέτρων σε κοινοτικό επίπεδο στον τομέα του βοείου κρέατος

4.1. Μέχρι στιγμής — εκτός του μέτρου υγειονομικού χαρακτήρα που έχει ως στόχο την απαγόρευση της εξαγωγής βοοειδών, προϊόντων βοείου κρέατος και προϊόντων που προέρχονται από τα βοοειδή του Ηνωμένου Βασιλείου προς άλλες χώρες της ΕΕ και τις τρίτες χώρες — έχουν ληφθεί σε κοινοτικό επίπεδο μέτρα διαχείρισης της αγοράς προκειμένου να διευκολυνθεί η ενίσχυση του τομέα βοείου κρέατος με δημόσιες παρεμβάσεις⁽¹⁾.

4.2. Η Επιτροπή, έχοντας συνείδηση ότι τα εν λόγω μέτρα δεν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα παρά μόνο την προσωρινή αντιμετώπιση της κρίσης, πρότεινε τη διάθεση 650 εκατομμυρίων Ecu για την ενίσχυση του εισοδήματος των παραγωγών βοείου κρέατος, ποσό το οποίο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φλωρεντίας αύξησε σε 850 εκατομμύρια Ecu.

4.3. Κατά την άποψη της ΟΚΕ προκειμένου να τονωθεί η κτηνοτροφική δραστηριότητα θα πρέπει να προβλεφθεί πέρα από την επείγουσα χορήγηση ενισχύσεων και η λήψη μακροπρόθεσμων μέτρων.

4.3.1. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει:

- τις αποζημιώσεις που θα πρέπει να καταβληθούν στους παραγωγούς των ζωνών που έχουν πληγεί από την ασθένεια για τη σφαγή των ζώων⁽²⁾·
- τις αποζημιώσεις για τη διατήρηση των προς σφαγή βοοειδών, που δεν έχουν όμως αποσυρθεί από την αγορά·
- τη χορήγηση δανείων με μειωμένο επιτόκιο για την κάλυψη των δαπανών διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων, τουλάχιστον κατά τη διάρκεια δύο γεωργικών περιόδων·
- την αύξηση των προμηθειών που ισχύουν για τα άρρενα βοοειδή και τις αγελάδες παραγωγής γάλακτος.

4.3.2. Τα μακροπρόθεσμα μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- επιχορηγήσεις κατά προτεραιότητα στους κτηνοτρόφους, στο πλαίσιο των προβλεπόμενων διαρθρωτικών προγραμμάτων, για την προσαρμογή των κτηνοτροφικών διαρθρώσεων στις απαιτήσεις του ελέγχου των συνθηκών υγιεινής και του υγειονομικού ελέγχου, καθώς και για την ανάληψη προληπτικών δράσεων (συμπεριλαμβανομένης της περιοδικής εξυγίανσης των βοσκοτόπων)·

(¹) Τα μέτρα αυτά ήταν:

- α) έγκριση στις 17 Απριλίου 1996, της υπαγωγής σε καθεστώς παρέμβασης 50 000 τόνων σφάγιων βοοειδών όλων των κατηγοριών, κατά παρέκκλιση των υφιστάμενων διατάξεων [Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 701/96 της 17. 4. 1996]·
 - β) η έγκριση στις 6 Μαΐου 1996 της υπαγωγής σε καθεστώς παρέμβασης 50 000 επιπλέον τόνων βοείου κρέατος, με ειδικές παρεκκλίσεις για ορισμένα προϊόντα του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας [Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 834/96 της 6. 5. 1996]·
 - γ) η χορήγηση ενίσχυσης, στις 6 Μαΐου 1996, για την αποθήκευση βοείου κρέατος σε ιδιωτικούς χώρους.
- (²) Στην πρότασή της για τον προϋπολογισμό του 1997, η Επιτροπή περιέλαβε κεφάλαιο συμπληρωματικών δαπανών ύψους 873 εκατομμυρίων Ecu για τη χρηματοδότηση σχεδίων αποτέφρωσης των βοοειδών που έχουν προσβληθεί από την ασθένεια BSE ή διατρέχουν τον κίνδυνο να προσβληθούν από αυτή.

— επιχορηγήσεις για τη μετατροπή της εντατικής κτηνοτροφικής παραγωγής αρρένων βοοειδών σε σταύλους σε εκτατική ή ημικεκτατική παραγωγή·

— δράσεις προώθησης ακόμη και στις αγορές τρίτων χωρών, με πρωτοβουλία σαφώς καθορισμένων και αρμόδιων οργάνωσεων παραγωγών κρέατος, για τη διασφάλιση της ποιότητας, της προέλευσης και της εμπορικής αξίας των προϊόντων.

5. Η υγεία των ζώων

5.1. Τα υφιστάμενα σήμερα ευρωπαϊκά πρότυπα γεωργικής παραγωγής, έχουν εξελιχθεί προς την κατεύθυνση της εκτατικοποίησης, χάρη στο γεγονός ότι έχει γίνει συνείδηση το πρόβλημα των πλεονασμάτων της παραγωγής καθώς και το γεγονός ότι αποτελεί επιτακτική ανάγκη να προστατευθεί η ποιότητα των τροφίμων, το περιβάλλον και η ευημερία των ζώων. Η θετική αυτή εξέλιξη, σημαίνει στο πλαίσιο της ΚΓΠ, το σεβασμό των οικολογικών ισορροπιών, οι οποίες στο πρόσφατο παρελθόν απειλήθηκαν από την εφαρμογή εντατικών συστημάτων παραγωγής, κύριος στόχος των οποίων ήταν η παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων.

5.2. Κατά συνέπεια, παραμένει αναγκαία η προαγωγή της υγείας των ζώων μέσω υγειονομικών προγραμμάτων που είναι δυνατόν να οδηγήσουν στην εξάλειψη των ασθενειών στο σύνολο της επικράτειας της ΕΕ.

5.3. Η κατάρτιση και η εφαρμογή των εν λόγω διακρατικών προγραμμάτων απαιτούν την κοινοτική παρέμβαση για τον συντονισμό των δράσεων που θα αναληφθούν και την παρακολούθηση της εφαρμογής τους, καθώς και για την πλήρη εναρμόνιση των προγραμμάτων κατάρτισης του προσωπικού που ασχολείται με τους ελέγχους αυτούς. Η αρχή της επικουρικότητας δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να αποτελέσει εμπόδιο για την υιοθέτηση των κατάλληλων μέτρων για τη διατήρηση της καλής κατάστασης της υγείας των ζώων. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το ψήφισμα του Συμβουλίου Γεωργίας (τέλη Ιουνίου) όσον αφορά την πολιτική στον κτηνιατρικό τομέα και την εσωτερική αγορά, που επικεντρώνεται στα θέματα αυτά.

5.4. Στη συγκεκριμένη περίπτωση της ασθένειας BSE και λόγω του επείγοντος χαρακτήρα του προβλήματος, θα ήταν επιθυμητό να δημιουργηθούν, όπου απαιτείται, ειδικές διοικητικές διαρθρώσεις, ανεξάρτητα από τα συμφέροντα της παραγωγής, στις οποίες θα ανατεθεί η αρμοδιότητα του ελέγχου των εκμεταλλεύσεων, των σφαγείων και της κυκλοφορίας των ζώντων ζώων και των προϊόντων ζωικής προέλευσης συμπεριλαμβανομένων και όσων εισάγονται από τρίτες χώρες.

5.5. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ έλαβε γνώση της ιδιαίτερα ενδιαφέρουσας πρότασης που υπέβαλε πρόσφατα η Επιτροπή στις 29 Μαΐου 1995 με σκοπό τη σύσταση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Επιθεώρησης και Κτηνιατρικού και Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου, με έδρα την Ιρλανδία, και επιφυλάσσεται να εκφράσει

τις απόψεις της ως προς τη λειτουργία της εν λόγω Υπηρεσίας, ιδιαίτερα όσον αφορά τον τομέα της πρόληψης.

6. Μέτρα υγιεινομικού χαρακτήρα που θα πρέπει να ληφθούν στον τομέα του βοείου κρέατος

6.1. Η ΟΚΕ εκτιμώντας ότι η ασθένεια BSE έχει προκαλέσει σημαντική κρίση σε όλες τις δραστηριότητες που συνδέονται με τον εν λόγω τομέα, τόσο όσον αφορά την παραγωγή όσο και τη σφαγή ζώων, τη μεταποίηση, τη διανομή και τη λιανική πώληση βοείου κρέατος, θεωρεί ότι θα πρέπει να προβλεφθεί επειγόντως η λήψη των ακόλουθων μέτρων:

6.2. Κατ' αρχήν θα πρέπει να εξαλειφθεί η κύρια αιτία εμφάνισης και διάδοσης της ασθένειας, δηλαδή η χρήση αλεύρων που βασίζονται στο κρέας για τη διατροφή των μηρυκαστικών.

Η απαγόρευση αυτής της πρακτικής θα πρέπει να εφαρμοσθεί, προληπτικά, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο αποτελεσματικό στο σύνολο της κοινοτικής επικράτειας, ενώ θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα επέκτασής της και στα μη μηρυκαστικά.

6.3. Η πρακτική της διατροφής με κρέας των χορτοφάγων ζώων εμπεριέχει στοιχεία τα οποία είναι επιβλαβή για τη δημόσια υγεία, για τη γεωργική οικονομία και το περιβάλλον, διότι:

- αποτελεί το κύριο μέσο μετάδοσης της ασθένειας BSE.
- παρεμποδίζει τη χρησιμοποίηση φυτικών αλεύρων, που αποτελούν και θα πρέπει να συνεχίσουν να αποτελούν τη φυσική τροφή των μηρυκαστικών.
- προκαλεί την εγκατάλειψη των κτηνοτροφικών πρακτικών που βασίζονται στην ελεύθερη βοσκή και στους βοσκοτόπους, που πρέπει να διατηρηθούν τουλάχιστον στις ζώνες (ορεινές και μειονεκτικές γενικά) όπου υπάρχει κίνδυνος υποβάθμισης των οικολογικών και εδαφολογικών ισορροπιών.

6.4. Θα πρέπει να θεσπισθούν ή να ενισχυθούν οι ήδη υπάρχοντες κτηνιατρικοί έλεγχοι προκειμένου να διαπιστωθεί η υγιεινολογική κατάσταση των ζώων και να υπάρξει έλεγχος των συμπληρωματικών τροφών που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή τους.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και το σύστημα της ενεργού ανάληψης ευθυνών εκ μέρους των κτηνοτρόφων, μέσω της θέσπισης ενός ειδικού παραστατικού εγγράφου που θα συνοδεύει το ζώο μέχρις ότου να οδηγηθεί στο σφαγείο (στο έγγραφο θα αναφέρονται ο τόπος προέλευσης, ο τύπος των ζωοτροφών που χρησιμοποιήθηκαν, ενδεχόμενες ασθένειες, κ.λπ.). Παρόμοιο παραστατικό πρέπει να χρησιμεύει ως βάση για μια σαφή και λεπτομερή επισήμανση που απευθύνεται στον καταναλωτή.

7. Επιπτώσεις στην απασχόληση

7.1. Οι επιπτώσεις στην απασχόληση και στην ταμειακή ροή πολλών επιχειρήσεων από τον κλονισμό της εμπιστοσύνης των καταναλωτών σε σχέση με το βόειο κρέας υπήρξαν σημαντικές σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης. Εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων για τις επιπτώσεις σε όλα τα κράτη μέλη δείχνουν ότι ο αριθμός των θέσεων εργασίας που έχουν απωλεσθεί ανέρχεται σε 50 000.

7.2. Στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι ήδη εμφανείς οι επιπτώσεις στην απασχόληση. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της βρετανικής κυβέρνησης στα τέλη Απριλίου 4 000 εργαζόμενοι είχαν απωλέσει τη θέση εργασίας τους λόγω της κρίσης BSE. Ο συνολικός αριθμός είναι πιθανότατα υψηλότερος και με βάση τις εκτιμήσεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων υπολογίζεται ότι ήδη έχουν χαθεί 10 000 θέσεις εργασίας. Οι εκτιμήσεις αυτές κρίνονται σήμερα αισιόδοξες και ο αριθμός των χαμένων θέσεων εργασίας είναι πιθανόν υψηλότερος.

7.3. Υπενθυμίζεται ότι οι επιπτώσεις θα είναι συνεχείς και εξελικτικές και ότι θα πλήξουν τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις όλων των κλάδων που συνδέονται με τον τομέα της παραγωγής προϊόντων διατροφής. Παραδείγματος χάρη, η σφαγή, για μερικούς μήνες, ζώων η ηλικία των οποίων υπερβαίνει τους 30 μήνες θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στους απασχολούμενους στο γεωργικό τομέα, το 25 % περίπου των οποίων απασχολείται άμεσα στον τομέα των βοοειδών. Η σφαγή ζώων η ηλικία των οποίων υπερβαίνει τους 30 μήνες θα απαιτήσει την απασχόληση περισσότερων εργαζομένων στα σφαγεία, αλλά δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας ότι οι εν λόγω συμπληρωματικές θέσεις απασχόλησης, που θα συσταθούν, θα καταργηθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωση της σφαγής των ζώων.

7.4. Με την ολοκλήρωση της σφαγής, οι επιπτώσεις θα είναι σημαντικές τόσο στα βοοειδή που χρησιμοποιούνται στον γαλακτοκομικό τομέα όσο και στους εργαζόμενους των επιχειρήσεων γαλακτοκομικής παραγωγής. Θα σημειωθεί διαταραχή στον εφοδιασμό των καταναλωτών σε γάλα και θα παρουσιασθούν ελλείψεις πρώτων υλών στον τομέα της παρασκευής γαλακτοκομικών προϊόντων, όπως στα τυροκομεία και στα παρασκευαστήρια βουτύρου.

7.5. Στο στάδιο αυτό, είναι αδύνατον να εκτιμηθούν οι συνολικές επιπτώσεις στην απασχόληση στο γαλακτοκομικό τομέα, αλλά σύμφωνα με τις υπάρχουσες ενδείξεις θα είναι σοβαρές.

7.6. Μία από τις σημαντικότερες επιπτώσεις που θα έχει η προαναφερθείσα κατάσταση για τους γαλακτοπαραγωγούς είναι το γεγονός ότι οι μεγαλύτερες στην ηλικία αγελάδες, οι οποίες υπό φυσιολογικές συνθήκες οδηγούνται στα σφαγεία όταν πλέον δεν είναι επαρκώς παραγωγικές, θα διατηρηθούν στη ζωή, λόγω της κρίσης, και θα συνεχίσουν να παράγουν γάλα. Με τη συνεχή εισαγωγή στα κοπάδια νέων σε ηλικία ζώων, χιλιάδες γαλακτοπαραγωγοί θα υπερβούν ενδεχομένως τις προβλεπόμενες για την περίοδο ποσοστώσεις παραγωγής, με αποτέλεσμα να υποστούν την επιβολή σοβαρών κυρώσεων.

7.7. Το ζήτημα του κατά πόσο θα καταστεί δυνατόν για ένα κτηνοτρόφο, στον οποίο καταβάλλεται αποζημίωση για τη σφαγή των ζώων του, να ανανεώσει ή όχι τα ζώα του, είναι ιδιαίτερα κρίσιμο για τους εργαζόμενους στον γεωργικό τομέα. Ένα άλλο επίσης σημαντικό ζήτημα που τίθεται είναι η αναπλήρωση των απωλεσθέντων ζώων, με νέα υγιή ζώα που δεν έχουν προσβληθεί από την ασθένεια BSE.

7.8. Εκτός από τις θέσεις απασχόλησης που αφορούν αποκλειστικά τον γεωργικό τομέα, χιλιάδες εργαζόμενοι απασχολούνται στις βιομηχανίες μεταποίησης και συσκευασίας του βοείου κρέατος, καθώς και σε τομείς παρασκευής τροφών όπως «πατέ» κρέατος, λουκάνικα και άλλες ειδικές τροφές, στον τομέα της μεταφοράς ζώων και κατεψυγμένων κρέατος, στον τομέα συσκευασίας καθώς και στον τομέα της φαρμακευτικής βιομηχανίας και της εξαχροπλαστικής. Σε όλους αυτούς τους τομείς θα σημειωθούν απώλειες θέσεων εργασίας και οι επιχειρήσεις υφίστανται ήδη τις συνέπειες της μείωσης των δραστηριοτήτων.

7.9. Επίσης πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι γεωργικές επιχειρήσεις και οι επιχειρήσεις της βιομηχανίας παραγωγής γεωργι-

κών προϊόντων διατροφής που έχουν πληγεί από την κρίση, καθώς και οι εργαζόμενοι που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, θα περιορίσουν τις δαπάνες τους στις τοπικές επιχειρήσεις και στους τοπικούς φορείς παροχής υπηρεσιών, με αποτέλεσμα τη μείωση των θέσεων απασχόλησης στον αγροτικό τομέα. Κατά συνέπεια τα χωριά και οι τοπικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών που συχνά αγωνίζονται για την επιβίωσή τους, ενδέχεται να μη συνέλθουν ποτέ από την απώλεια εισοδήματος που έχει προκαλέσει η κρίση λόγω της ασθένειας BSE.

7.10. Η απροσδιόριστη ακόμη κοινωνική διάσταση της κρίσης που προκάλεσε η επιδημία της BSE δείχνει, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, τη σημασία που έχει το παράρτημα της Συνθήκης του Μάαστριχτ που αφορά την κοινωνική πολιτική. Η ΟΚΕ επισημαίνει με ανησυχία ότι, κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Κορυφής της Φλωρεντίας, το θέμα της απασχόλησης δεν έτυχε της δέουσας προσοχής, δεδομένου ότι για μια ακόμη φορά αναβλήθηκε η λήψη των σχετικών αποφάσεων. Η ΟΚΕ προτείνει η κρίση στον τομέα της απασχόλησης που προκλήθηκε από την BSE να αποτελέσει αντικείμενο έκτακτης «κοινοτικής πρωτοβουλίας», με την κατάλληλη χρησιμοποίηση των υφιστάμενων διαρθρωτικών ταμείων λόγω του επείγοντος χαρακτήρα της κρίσης.

8. Συμπεράσματα

8.1. Η ΟΚΕ, εκτιμώντας ότι η δημόσια υγεία και η ασφάλεια των τροφίμων είναι ιδιαίτερα σημαντικά θέματα για την ποιότητα ζωής όλων των πολιτών της ΕΕ, καλεί το Συμβούλιο, την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη να προβούν επειγόντως, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, στη λήψη κάθε απαραίτητου μέτρου προκειμένου να διασφαλισθεί ο εφοδιασμός των καταναλωτών με ασφαλή προϊόντα διατροφής και να αποφευχθεί η επιδείνωση της υφιστάμενης κατάστασης. Προς τον σκοπό αυτό ζητεί:

- α) την απαγόρευση της παραγωγής και της εμπορίας κάθε προϊόντος κρέατος που αφορά τη διατροφή των μηρυκαστικών και την εξέταση της δυνατότητας επέκτασης της απαγόρευσης στα μη μηρυκαστικά με την παράλληλη διασφάλιση αξιόπιστων συστημάτων παρασκευής ζωοτροφών για τα κατοικίδια ή τα διατηρούμενα σε ειδικούς χώρους ζώα·
- β) την απαγόρευση της κυκλοφορίας ή της εμπορίας προϊόντων υψηλού κινδύνου σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες της ΠΟΥ και την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ της ΠΟΥ και των αντίστοιχων υπηρεσιών της Επιτροπής·
- γ) τη διασφάλιση ανεξάρτητων και συντονισμένων ελέγχων από τις εθνικές αρχές·
- δ) την κατάρτιση ενός προγράμματος ενημέρωσης όλων των καταναλωτών και των ενδιαφερόμενων κοινωνικοοικονομικών φορέων, σε συνεργασία με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις τους, τις υγειονομικές υπηρεσίες των κρατών μελών και τους άλλους ανεξάρτητους οργανισμούς και

την ανάληψη ευρύτερης εκστρατείας σχετικά με το ζήτημα της διατροφής, στο πλαίσιο της προσπάθειας προαγωγής της υγείας και της πρόληψης, κυρίως για την προστασία από την ασθένεια BSE.

- ε) την εισαγωγή ειδικού παραστατικού εγγράφου που θα συνοδεύει κάθε ζώο στο σφαγείο και στο οποίο θα αναγράφεται ο τόπος προέλευσης, ο τύπος των ζωοτροφών που χρησιμοποιήθηκαν, ενδεχόμενες ασθένειες. Το παραστατικό πρέπει να χρησιμεύει ως βάση για μια σαφή και λεπτομερή επισήμανση που θα απευθύνεται στον καταναλωτή.

8.2. Η ΟΚΕ ζητεί επίσης από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση οδηγίας σχετικά με την επισήμανση των καλλυντικών, παρόμοια με την υφιστάμενη οδηγία για τα φαρμακευτικά προϊόντα καθώς και για την επισήμανση κάθε προϊόντος που προέρχεται από μηρυκαστικά, στην οποία μνημονεύεται η προέλευση και ο τρόπος διατροφής, όπως και για την τυποποίηση της επισήμανσης των τροφών που προορίζονται για τα βοοειδή, προβλόμενος πλήρη ένδειξη των συστατικών καθώς και το ποσοστό τους στη σύνθεση του προϊόντος.

8.3. Η ΟΚΕ ζητεί επίσης την άμεση αναθεώρηση της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ του Συμβουλίου προκειμένου να υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της τα γεωργικά προϊόντα και οι κίνδυνοι που ενδεχομένως αυτά συνεπάγονται⁽¹⁾.

8.4. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ενθαρρύνει τη συνέχιση της επιστημονικής έρευνας για την ασθένεια BSE. Ζητεί κυρίως να εξετασθούν, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα ακόλουθα σημεία:

- α) η νέα ασθένεια MCI,
- β) η έγκαιρη διάγνωση της BSE,
- γ) η χρηματοδότηση ερευνητικού προγράμματος με σκοπό την παρακολούθηση της κατάστασης της υγείας των εργαζομένων, που έρχονται σε επαφή, με τον τάδε ή δεινά τρόπο, με την ασθένεια BSE στον χώρο εργασίας.

8.5. Ζητεί από το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, να θέσουν στη διάθεση των ευρωπαϊκών οργανισμών και των αρμόδιων κοινοτικών οργάνων και υπηρεσιών, τα κατάλληλα νομικά μέσα καθώς και τους αναγκαίους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, προκειμένου η δράση, που θα αναλάβουν στον τομέα της προστασίας έναντι της ασθένειας BSE, να είναι αποτελεσματική.

8.6. Προς συμπλήρωση των μέτρων που έχουν ήδη υιοθετηθεί ή προταθεί για την ενίσχυση των κτηνοτρόφων και των άλλων κλάδων που έχουν πληγεί από την κρίση, η ΟΚΕ ζητεί να εξετασθεί η λήψη μέτρων στήριξης των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των περιοχών που έχουν υποστεί απώλεια εισοδήματος λόγω της κρίσης που έχει προκαλέσει η ασθένεια BSE. Η στήριξη αυτή πρέπει να παρασχάθει κατά τρόπο ευέλικτο, ταχύ και αποτελεσματικό.

8.7. Η ΟΚΕ καλεί να μελετηθεί η δυνατότητα ανάληψης έκτακτης κοινοτικής πρωτοβουλίας η οποία να καλύπτει όλες

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. L 228 της 11. 8. 1992.

τις ζώνες της Ευρώπης που έχουν πληγεί από την κρίση ανεξάρτητα του αστικού ή αγροτικού τους χαρακτήρα, με τη

χρησιμοποίηση των υφιστάμενων γεωργικών, κοινωνικών και περιφερειακών διαρθρωτικών ταμείων.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Carlos FERRER

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων απορρίφθηκε η ακόλουθη τροπολογία που συγκέντρωσε άνω του 25 % των θετικών ψήφων.

Σημείο 1.4.1

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Τροποποιήσεις: οι διαδικασίες παραγωγής αλεύρων με βάση το κρέας έχουν καταστεί δυνατές ...»

(Υπόλοιπο αμετάβλητο).

Αιτιολογία

Αυτονότητα.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 34, ψήφοι κατά: 83, αποχές: 13.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τα ακόλουθα μέλη, παρόντα ή εκροσωπούμενα, υπεργήφισαν τη γνωμοδότηση:

Κυρίες και Κύριοι: AMATO, ANDRADE, ANDREWS, ATAÍDE FERREIRA, BAGLIANO, BARROS VALE, BASTIAN, BENTO GONÇALVES, BERNABEI, BETELU BAZO, BLESER, BOGH, BORDES-PAGES, BOUSSAT, ΜΠΡΕΔΗΜΑ-ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΥ, BRIESCH, BURANI, BURKHARD, BYRNE, CAL, CARROZZA, CASSINA, CEBALLO HERRERO, CHAGAS, CHRISTIE, COLOMBO, DANTIN, DAVISON, DECAILLON, DELAPINA, de KNEGT, DE NORRE, DRIJFHOUT-ZWEIJTZER, DUNKEL, ENGELEN-KEFER, EULEN, FERNÁNDEZ, FORGAS I CABRERA, FRERICH, FUCHS, GAUDER, GHIGONIS, GIACOMELLI, GIESECKE, GIRON, GOTTERO, HAGEN, HAMRO-DROTZ, HAUSMANN, HERNÁNDEZ BATALLER, JENKINS, KALLO, KANNISTO, KARGAARD, KAZAZHIS, KIENLE, KONITZER, KONTIO, ΚΟΡΥΦΙΔΗΣ, KUBENZ, LAUR, LEHNHOFF, LEHTI, LEMMETTY, ΛΕΡΙΟΣ, LINSSEN, LIVERANI, LÖNNBERG, LÖW, LYONS, MADDOCKS, MALOSSE, MARGALEF i MASIÀ, MASUCCI, MAYAYO BELLO, MEGHEN, MENGOZZI, MERIANO, MERTEN, MOLINA VALLEJO, MULLER E., MUÑIZ GUARDADO, NIELSEN B., NYBERG, OLAUSON, OLSSON, OSENAT, ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ, PE, PELLARINI, R. PELLETIER, PEZZINI, PIETTE, POMPEN, PRICOLO, QUEVEDO ROJO, REUNA, ROSSITTO, RUPP, SABIN, SÁNCHEZ MIGUEL, SANTIAGO, SANTOS, SARALEHTO, SEQUEIRA, ΣΚΛΑΒΟΥΝΟΣ, SKOUBY, SOLARI, STECHER-NAVARRA, STOKKERS, STRASSER, STRÖM, STÖLLNBERGER, TIXIER, ΤΣΙΠΙΜΩΚΟΣ, TÜCHLER, van DIJK, VEVER, VINAY, VOGLER, von der DECKEN, von SCHWERIN, WAHROLIN, WESTERLUND, ZÖHRER, EULENBURG.

Τα ακόλουθα μέλη, παρόντα ή εκροσωπούμενα, καταγέφισαν τη γνωμοδότηση:

Κυρίες και Κύριοι: ASPINALL, BEALE, DOCK, Ettl, GARDNER, GUILLAUME, KRITZ, LINDMARK, LITTLE, MOBBS, MORELAND, MORGAN, NIELSEN L., NILSSON, SCULLY, SIMPSON, WALKER, WHITWORTH.

Τα ακόλουθα μέλη, παρόντα ή εκροσωπούμενα, απέσχον της ψηφοφορίας:

Κυρίες και Κύριοι: GAFO FERNÁNDEZ, JOHANSON, MERCE JUSTE, de PAUL de BARCHIFONTAINE, SIRKEINEN, STRAUSS.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Προτεραιότητες της πολιτικής καταναλωτών (1996-1998)»

(96/C 295/14)

Στις 6 Φεβρουαρίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 129Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή ζήτησε τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Προτεραιότητες της πολιτικής καταναλωτών (1996-1998)».

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Μαΐου 1996 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Koorman.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 111 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει απόλυτα τις νέες κατευθύνσεις που τίθενται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Προτεραιότητες της πολιτικής καταναλωτών (1996-1998)» και τις σκέψεις στις οποίες βασίστηκαν αυτές οι επιλογές.

Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΟΚΕ διατυπώνει συγκεκριμένες παρατηρήσεις σε σχέση με τις εν λόγω προτεραιότητες και ελπίζει ότι η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις απόψεις της. Οι προτεραιότητες της δράσης είναι, επομένως, οι εξής:

1. Προσπάθεια βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ενημέρωσης των καταναλωτών.
2. Συμπλήρωση, αναθεώρηση και συνεχής ενημέρωση του πλαισίου που απαιτείται ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα συμφέροντα των καταναλωτών λαμβάνονται πλήρως υπόψη στην ενιαία αγορά.
3. Οι πτυχές των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που αφορούν τους καταναλωτές.
4. Προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών κατά την παροχή βασικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας.
5. Μέτρα που θα επιτρέπουν στους καταναλωτές να επωφελοούνται από τις δυνατότητες που παρέχει η κοινωνία των πληροφοριών.
6. Μέτρα για τη βελτίωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στα τρόφιμα.
7. Ενθάρρυνση της υιοθέτησης μιας πρακτικής προσέγγισης της βιώσιμης κατανάλωσης.
8. Ενίσχυση και αύξηση της εκπροσώπησης των καταναλωτών.
9. Υποστήριξη των κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην καθιέρωση πολιτικών για τους καταναλωτές.
10. Θέματα πολιτικής καταναλωτών στις αναπτυσσόμενες χώρες.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Πρόκειται για το έκτο πρόγραμμα δράσης για την πολιτική καταναλωτών της ΕΕ. Το πρώτο (πενταετές) πρόγραμμα δράσης θεσπίστηκε το 1975. Τα επιτεύγματά του ήταν πολύ περιορισμένα, αφού σχεδόν κανένα προτεινόμενο μέτρο δεν υιοθετήθηκε στο τέλος της περιόδου εφαρμογής του προγράμ-

ματος. Από τότε έχει συντελεσθεί μεγάλη πρόοδος, η οποία έχει καταλήξει στη σημαντική βελτίωση της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών και η οποία δείχνει, επίσης, ότι η πολιτική καταναλωτών έχει αποκτήσει σταθερή θέση μεταξύ των πολιτικών της Κοινότητας⁽¹⁾.

1.2. Η θετική αυτή κρίση δεν πρέπει να οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα. Δεν υπάρχουν περιθώρια για ικανοποίηση, διότι χρειάζεται να επιτευχθούν πολλά ακόμη. Από αυτήν την άποψη είναι λυπηρό το γεγονός ότι η Επιτροπή, στην παρούσα ανακοίνωση, δεν ανέλυσε ούτε έκανε κανενός άλλου είδους αναδρομή στις επιτυχίες και τις ελλείψεις που γνώρισε σε σχέση με τις δραστηριότητες που είχε εξαγγείλει όταν παρουσίασε το προηγούμενο τριετές πρόγραμμα δράσης της, το οποίο έληξε στο τέλος του 1995⁽²⁾. Και είναι λυπηρό διότι αυτή η ανάλυση και η παροχή εξηγήσεων ίσως να οδηγούσε σε καλύτερη κατανόηση της αποτελεσματικότητας των μέσων και των δυνατοτήτων για την επίτευξη των δεδηλωμένων στόχων. Ίσως να βοηθούσε να εξηγηθεί γιατί ορισμένες προτάσεις πολιτικής δεν επιτεύχθηκαν και να διαμορφωθούν καλύτερα οι πολιτικές στο μέλλον.

1.3. Θα ήταν χρήσιμο, για παράδειγμα, να γίνει γνωστή η άποψη της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 129Α. Εξίσου σημαντική είναι η ύπαρξη μιας επισκόπησης της κατάστασης όσον αφορά την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας, που είχε θεσπιστεί κατά τη διάρκεια του πρώτου και του δεύτερου τριετούς προγράμματος κοινοτικής πολιτικής καταναλωτών. Επίσης σκόπιμο είναι να γίνει γνωστό τι σκοπεύει να κάνει η Επιτροπή με τα «υπολείμματα» του δεύτερου τριετούς προγράμματος δράσης της, όπως π.χ. το θέμα των λεγόμενων «τροφικών ισχυρισμών» (ρητών ή υποδηλούμενων διαφημιστικών ισχυρισμών για τις θρεπτικές ιδιότητες των τροφίμων).

1.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι τώρα πρέπει «να αντιμετωπιστούν άλλα θέματα και προβλήματα που απασχολούν τους καταναλωτές» διαφορετικά από εκείνα που συνδέονται αποκλειστικά με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Επιδοκιμάζει απόλυτα τις νέες κατευθύνσεις που

(1) Βλ. π.χ. την έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο: «Η ενιαία αγορά το 1994» (έγγρ. COM(95) 238 τελικό, παρ. 319), όπου περιγράφεται ο (σημαντικός) ρόλος των καταναλωτών στην ενιαία αγορά.

(2) Έγγρ. COM(93) 378 τελ. της 28. 7. 1993.

τίθενται στην ανακοίνωση και τις σκέψεις στις οποίες βασίστηκαν οι επιλογές της Επιτροπής. Αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι η ενιαία αγορά απέχει πολύ ακόμη από την ολοκλήρωση. Πρέπει να γίνουν πολλά ακόμη για να δημιουργηθεί και να τονωθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στην ενιαία αγορά, όπως αναγνωρίζει και η Επιτροπή σε διάφορες εκθέσεις της⁽¹⁾. Η συνειδητή υποστήριξη των δικαιωμάτων του καταναλωτή είναι βασική προϋπόθεση για να κερδηθεί η εμπιστοσύνη του.

1.5. Σχετικά προκαλεί έκπληξη στην ΟΚΕ το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν προβαίνει σε καμία αναφορά στη σημασία της πολιτικής ανταγωνισμού για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής καταναλωτών. Βασικός στόχος της πολιτικής ανταγωνισμού είναι η εξασφάλιση συνθηκών ανταγωνισμού στις αγορές και η εξάλειψη του φαινομένου της πραγματοποίησης αδικαιολόγητων κερδών από επιχειρήσεις που εφαρμόζουν περιοριστικές εμπορικές πρακτικές εις βάρος των καταναλωτών και των επιχειρήσεων που τηρούν τους κανόνες του ανταγωνισμού. Τα οφέλη του ανταγωνισμού για τον καταναλωτή, συνίστανται σε περισσότερες δυνατότητες επιλογής στην προσφορά αγαθών και υπηρεσιών, καλύτερα προσαρμοσμένων στις ανάγκες του και σε χαμηλότερες τιμές.

1.6. Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε, επίσης, να υπάρξει αναφορά της Επιτροπής στη σημασία της επιλογής των προτεραιοτήτων της από την άποψη της επικουρικότητας. Σε ποιες περιπτώσεις επιζητεί η Επιτροπή την εναρμονισμένη επίλυση των προβλημάτων και σε ποιες περιπτώσεις προτίθεται να παράσχει στα κράτη μέλη ένα πλαίσιο ή άλλα μέσα, προκειμένου να τα βοηθήσει να επιλύσουν τα προβλήματα με τον δικό τους τρόπο; Το γεγονός ότι ο αρμόδιος για την πολιτική των καταναλωτών Επίτροπος δεν θα έχει τον πρώτο λόγο στη διεύθυνση των περισσότερων από αυτά τα ζητήματα θα πρέπει επίσης να προσελκύσει την προσοχή της Επιτροπής. Η ΟΚΕ θα ενδιαφερόταν να πληροφορηθεί κατά πόσον η Επιτροπή κρίνει αναγκαία τη λήψη περαιτέρω μέτρων, προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξη της πτυχής που αφορά τον καταναλωτή στις άλλες πολιτικές.

1.7. Ειδικότερα, το μήνυμα της ανακοίνωσης της Επιτροπής θα γινόταν πειστικότερο, εάν η παρουσίασή του ήταν περισσότερο συγκροτημένη: 1) προσδιορισμός του προβλήματος, 2) στόχοι της πολιτικής καταναλωτών, 3) στρατηγική.

1.8. Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές που διατυπώνονται στην ανακοίνωση καταδεικνύουν, επίσης, ένα σημαντικό στοιχείο της πολιτικής καταναλωτών: λόγω της οριζόντιας φύσης της, πάντα ακολουθεί τις οικονομικές και τις άλλες κοινωνικές εξελίξεις. Ακολουθεί το ρεύμα. Με αυτήν την έννοια, η πολιτική καταναλωτών δεν μπορεί ποτέ να θεωρηθεί πεπερασμένη.

1.9. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει σύντομα συγκεκριμένες προτάσεις, με τις οποίες να δίνει ουσία στις συχνά ασαφείς ιδέες που προτείνει στις παρούσες προτεραιότητες. Κανείς δεν αναμένει ότι η Επιτροπή θα μπορούσε ήδη στην παρούσα φάση να δηλώσει τα ακριβή μέτρα που απαιτούνται για να επιτευχθούν οι στόχοι στους νέους αυτούς τομείς. Σύντομα, όμως, θα μπορούσαν να γίνουν τα πρώτα βήματα της πορείας προς τη μεγαλύτερη συγκεκριμενοποίηση. Σκοπός

της παρούσας γνωμοδότησης είναι να συμβάλει σε μια δημόσια συζήτηση που είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί περισσότερη σαφήνεια και η ΟΚΕ ελπίζει ότι και οι άλλοι συνομιλητές θα πράξουν αναλόγως.

1.10. Η ΟΚΕ παραπέμπει στη γνωμοδότηση που υιοθέτησε πρόσφατως με θέμα «Ενιαία αγορά και προστασία των καταναλωτών: Δυνατότητες και εμπόδια στην εσωτερική αγορά»⁽²⁾, όπου διατυπώνει ορισμένες σημαντικές κρίσεις και προτάσεις, οι οποίες δεν επαναλαμβάνονται εδώ.

2. Οι προτεραιότητες

2.1. Ενημέρωση και εκπαίδευση (διαπαιδαγώγηση)

2.1.1. Η ενημέρωση και η εκπαίδευση ήταν ακρογωνιαίοι λίθοι της πολιτικής καταναλωτών και η θεμελιώδης σημασία τους έχει αναγνωριστεί εδώ και πολύ καιρό, όπως μαρτυρεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Σύνοδος Κορυφής τις ανακήρυξε ήδη το 1972 ως ένα από τα πέντε δικαιώματα των καταναλωτών. Η επιλογή του καταναλωτή βρίσκεται στον πυρήνα κάθε οικονομίας που διέπεται από τις δυνάμεις της αγοράς και δεν είναι δυνατόν να γίνουν ελεύθερες επιλογές χωρίς διαφανή αγορά.

2.1.2. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει απόλυτα την προτεραιότητα για ενημέρωση και εκπαίδευση. Επιθυμεί να τονίσει την ανάγκη μιας ορατής, ευκρινούς και κατανοητής ενημέρωσης. Ο καταναλωτής πρέπει να είναι ενημερωμένος για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, για να μπορεί να τα ασκεί ορθά. Για να έχει νόημα η ενημέρωση, πρέπει η σχετική γλώσσα να είναι σαφής.

2.1.3. Οι προμηθευτές αγαθών και υπηρεσιών θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ποιότητα της ενημερωτικής επισήμανσης στον τομέα τους αναπτύσσοντας διάλογο με τις οργανώσεις των καταναλωτών. Οι πρόσφατες πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη, αναγνώριση και καθιέρωση κωδικών ενημερωτικής επισήμανσης των προϊόντων ανά τομέα σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα πρέπει να συνεχισθούν. Η ανάπτυξη της τυποποιημένης ενημερωτικής επισήμανσης των προϊόντων⁽³⁾ αποτελεί ένα στοιχείο απαραίτητο για τη βελτίωση της διαφάνειας της αγοράς. Για την καλύτερη ενσωμάτωση των πτυχών αυτών, σε μία επιτυχή στρατηγική εμπορικής προώθησης σε συνεργασία με οργανισμούς που διαθέτουν γνώσεις από την πλευρά της ζήτησης και επιστημονικά κέντρα (για τα οποία η ανακοίνωση κάνει λόγο), θα πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων γνώσεων των παραγωγών σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τη χρήση των προϊόντων τους.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. C 39 της 12. 2. 1996.

⁽³⁾ Βλ. επίσης το «Εισαγωγικό Σχέδιο για την Τυποποιημένη Ενημερωτική Επισήμανση των Προϊόντων 1993-1995» στις Κάτω Χώρες. Η δημοσίευσή του εν λόγω σχεδίου είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη της τυποποιημένης ενημερωτικής επισήμανσης για τα έπιπλα, τα ποδήλατα, τα ποπουλένια παπλώματα και τις καταναλωτικές κόλλες. Η έκθεση επισημαίνει ότι η έντονη υποστήριξη που δείχνουν οι οργανώσεις των καταναλωτών στη χρήση συγκριτικών πληροφοριών για τα προϊόντα και στην ενσωμάτωση αυτών των πληροφοριών σε άλλες πρωτοβουλίες που αφορούν την εμπορική προώθηση και την ποιότητα των προϊόντων, θα ενισχύσει την επιθυμία της βιομηχανίας να συμμετάσχει στις εν λόγω προσπάθειες.

⁽¹⁾ «Η ενιαία αγορά το 1995» (έγγρ. COM(96) 51 τελικό, παρ. 17).

2.1.4. Άσχετα από την υποχρέωση του προμηθευτή να ενημερώνει με ορθό τρόπο τον καταναλωτή για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρει η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι οι οργανώσεις των καταναλωτών υπάρχουν για να παρέχουν στον καταναλωτή ανεξάρτητες συμβουλές και πληροφορίες.

2.1.5. Η ΟΚΕ τονίζει τον κρίσιμο ρόλο των κρατών μελών στην προαγωγή της καταναλωτικής εκπαίδευσης, χωρίς την οποία πολλές πληροφορίες θα έπεφταν στο κενό. Για να αξιολογήσει κανείς τις πληροφορίες, πρέπει να διαθέτει τις βασικές γνώσεις για τα δικαιώματα και τα καθήκοντα του καταναλωτή και τη λειτουργία της αγοράς. Η καταναλωτική εκπαίδευση πρέπει να αρχίζει από το δημοτικό σχολείο.

2.1.6. Για να υπάρξει καλύτερη ενημέρωση των Ευρωπαϊκών καταναλωτών, η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, την κατάρτιση ενός πλαισίου αναφοράς σχετικά με την εκπαιδευτική πολιτική, που να περιλαμβάνει τόσο τη βασική εκπαίδευση όσο και τις σπουδές πανεπιστημιακού επιπέδου, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στα κράτη μέλη να συγκρίνουν την ουσιαστική δράση στον εν λόγω τομέα.

2.1.7. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει διαρκής κατάρτιση των εκπαιδευτικών για καταναλωτικά θέματα σε διάφορα επίπεδα.

2.1.8. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να διασαφηνίσει τη θέση της σχετικά με τις δράσεις που προτίθεται να αναλάβει εις απάντηση προς το Ψήφισμα του Συμβουλίου του Νοεμβρίου 1995, με το οποίο την καλούσε να εξετάσει πριν το τέλος του 1996 κατά πόσο θα ήταν απαραίτητη η ανάληψη μιας πρωτοβουλίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας των κρατών μελών στον τομέα της εκπαίδευσης των καταναλωτών.

2.1.9. Αν και επιδοκιμάζει την προτεραιότητα που δίδεται σ'αυτές τις προσπάθειες, η ΟΚΕ δεν θεωρεί ότι η προαγωγή τους θα πρέπει να αποβεί εις βάρος άλλων ζωτικών συμφερόντων του καταναλωτή.

2.2. Το νομικό πλαίσιο και η εσωτερική αγορά

2.2.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας για τη λήψη προσωρινών απαγορευτικών μέτρων για την προστασία των συμφερόντων του καταναλωτή και την ανακοίνωση της Επιτροπής για ένα «Σχέδιο δράσης για τη δυνατότητα προσφυγής των καταναλωτών στη δικαιοσύνη και τη ρύθμιση των καταναλωτικών διαφορών στην εσωτερική αγορά»⁽¹⁾. Συμφωνεί ότι και οι δύο πρωτοβουλίες, για τις οποίες προετοιμάζει ιδιαίτερη γνωμοδότηση, θα συμβάλουν στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

2.2.2. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς από την άποψη του καταναλωτή απαιτεί τη λήψη περαιτέρω μέτρων. Παραπέμπει, ειδικότερα, στις

παρατηρήσεις της για τις ελλείψεις του άρθρου 129 Α⁽²⁾ και εκφράζει την ελπίδα ότι το άρθρο αυτό θα επανεξετασθεί κατά την πορεία της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, όπως έχουν συστήσει και ορισμένα μέλη της Ομάδας Προβληματισμού. Εξάλλου, σημειώνει με ικανοποίηση ως συνέχεια του Πράσινου Βιβλίου για τις εγγυήσεις και την εξυπηρέτηση μετά την πώληση⁽³⁾, η Επιτροπή υπέβαλε τώρα πρόταση επί της οποίας θα εκφράσει γνώμη. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση τροποποίησης της οδηγίας για την αξιοπιστία των προϊόντων, με στόχο την υπαγωγή στο πεδίο εφαρμογής της των ακατέργαστων γεωργικών προϊόντων⁽⁴⁾. Τέλος, η ΟΚΕ ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί για άλλες πρωτοβουλίες της Επιτροπής σε σχέση με την ευθύνη λόγω παροχής υπηρεσιών και καλεί την Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσον είναι απαραίτητη η ανάληψη δράσης στον τομέα την νομοθεσίας, σε επίπεδο ΕΕ, προκειμένου να προστατευθούν οι καταναλωτές έναντι της αυξανόμενης διαφοροποίησης των εμπορικών πρακτικών που εφαρμόζονται στον τομέα της παροχής υπηρεσιών.

2.2.3.1. Η ΟΚΕ επικροτεί τη δήλωση της Επιτροπής ότι θα εξασφαλίσει την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας για την ενιαία αγορά και σημειώνει την τρέχουσα εργασία της για την αξιολόγηση της εφαρμογής της νομοθεσίας, εκτιμώντας τις επιπτώσεις της στον καταναλωτή και προτείνοντας τις απαραίτητες προσαρμογές. Ιδιαίτερα ενδιαφέρεται για σχετικές αναλύσεις της ευθύνης που απορρέει από ένα προϊόν και της νομοθεσίας για την ασφάλεια των προϊόντων.

2.2.3.2. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει την πρόθεση τόσο του Κοινοβουλίου όσο και της Επιτροπής να συνεργαστούν στενά με την ΟΚΕ, η οποία «συνδυάζει την τεχνογνωσία και την πολιτική ευαισθησία που απαιτείται»⁽⁵⁾ για τη διαρκή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών διατάξεων. Η ΟΚΕ επαναβεβαιώνει ότι είναι πρόθυμη να συνεργαστεί στενά και σε μόνιμη βάση με τα κοινοτικά θεσμικά όργανα και τις σχετικές επαγγελματικές οργανώσεις, να παράσχει την πλήρη στήριξη της στην παρούσα επανεξέταση της αποτελεσματικότητας της ενιαίας αγοράς και, ιδιαίτερα, όσον αφορά τις επιπτώσεις της στον καταναλωτή και τις προτάσεις για την πραγματοποίηση των κατάλληλων προσαρμογών.»

2.2.3.3. Στην οπτική αυτή, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση των δομών ανταλλαγής

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 107 της 13. 4. 1996, και έγγρ. COM(96) 13 τελικό της 14. 2. 1996.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. C 39 της 12. 2. 1996, σ. 55.

⁽³⁾ Έγγρ. COM(93) 509 τελικό της 15. 11. 1993

⁽⁴⁾ Η Επιτροπή υπέβαλε έκθεση στα τέλη του 1995 (έγγρ. COM(95) 617 τελικό της 13. 12. 1995), σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ, στην οποία διαπιστώνει ότι δεν απαιτείται προσαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας.

⁽⁵⁾ Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής σχετικά με ένα στρατηγικό πρόγραμμα για την εσωτερική αγορά COM(93) 256 τελικό, της 2. 6. 1993, σ. 24, 15η και 16η σειρά.

πληροφοριών σε κοινοτικό επίπεδο προκειμένου να εξασφαλισθεί η συστηματική και συνεπής παρακολούθηση, ανάλυση και ενημέρωση γύρω από τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι καταναλωτές στην Ευρώπη και επίσης προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική εφαρμογή των εν ισχύει κοινοτικών ρυθμίσεων και δράσεων.

2.2.4. Ο καταναλωτής θα ωφεληθεί γενικά από την αύξηση του ανταγωνισμού στον τομέα της αγοράς και την περαιτέρω ελευθέρωση των αγορών (υπό την προϋπόθεση της διαφύλαξης των κοινωνικών συμφερόντων ζωτικής σημασίας) των αγορών. Για να τονωθεί η εμπιστοσύνη του καταναλωτή στην ενιαία αγορά, πρέπει να καταβληθούν γνήσιες προσπάθειες για την ελευθέρωση των αγορών που εξακολουθούν να υπόκεινται σε μεγάλο βαθμό προστασίας. Επιβάλλεται η ανάλυση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής από τη σκοπιά του καταναλωτή. Εξίσου σημαντικές είναι οι προσπάθειες της Επιτροπής για την ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας. Τέλος, επιβάλλεται να ληφθούν μέτρα για την πρόληψη των συντονισμένων πρακτικών σε σχέση με τον καθορισμό των αεροπορικών τιμολογίων των επιβατικών μεταφορών⁽¹⁾.

2.3. Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες

2.3.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την απαρίθμηση των θεμάτων που περιέχεται στην ανακοίνωση. Θα εκτιμούσε την παρουσίαση ενός χρονοδιαγράμματος των ενεργειών τις οποίες μελετά η Επιτροπή.

2.3.2. Η ΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα την πρόταση που έχει υποσχεθεί η Επιτροπή σε σχέση με την περαιτέρω εξέταση της αγοράς της καταναλωτικής πίστης⁽²⁾ και την αποκατάσταση της εξαίρεσης των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών από την οδηγία για τις πωλήσεις εξ αποστάσεως. Ειδικότερα, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για τη θέσπιση νομοθεσίας σχετικά με την ελάχιστη απαιτούμενη προστασία των καταναλωτών έναντι της εξ αποστάσεως πώλησης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δέσμευση του τραπεζικού τομέα να υποβάλει προτάσεις για την κάλυψη του εν λόγω κενού.

2.3.3. Η ΟΚΕ σημειώνει με λύπη ότι η συμμόρφωση των εκδοτών (τραπεζικών και μη τραπεζικών) καρτών χρηματικής συναλλαγής (ομοίως) με τη σύσταση για τα συστήματα πληρωμής⁽³⁾ υπήρξε μέχρι στιγμής πολύ άνιση και σε ορισμένες περιπτώσεις εξαιρετικά πενιχρή όπως απέδειξαν έρευνες του Ευρωπαϊκού Γραφείου των Ενώσεων Καταναλωτών (BEUC) και μία μελέτη των Mitchell και Thomas το 1994. Αφού τα μη δεσμευτικά αυτά μέτρα ομολογουμένως δεν απέφεραν επαρκή προστασία των οικονομικών συμφερόντων των κατόχων των καρτών, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προτείνει νομοθεσία,

η οποία να παρέχει στον Ευρωπαϊκό καταναλωτή επαρκή και ίση προστασία. Η ταχεία αύξηση των μη τραπεζικών καρτών επιβάλλει άμεση επέμβαση. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να της υποβάλει προς γνωμοδότηση τη μελέτη που είχε ζητήσει να διενεργηθεί επί του θέματος 1995, καθώς επίσης να αποδεχθεί το περιεχόμενο του νέου κώδικα δεοντολογίας, τον οποίο πρότείνει πέρυσι ο τραπεζικός τομέας.

2.3.4. Ιδιαίτερα σε σχέση με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, παρατηρείται σε όλη την ΕΕ η εμφάνιση περιπλοκών υπηρεσιών προσαρμοσμένων στις κατά περίπτωση (ατομικές) ανάγκες, οι οποίες περιλαμβάνουν στοιχεία αποταμίευσης και ελεύθερης επένδυσης ασφάλισης και συνεπάγονται μακροπρόθεσμες συμβατικές υποχρεώσεις. Γίνεται όλο και πιο δύσκολο να επιλέξουν οι καταναλωτές τη «δέσημη» που αντιστοιχεί καλύτερα στις ανάγκες τους, ενώ εξίσου προβληματική είναι η σύγκριση της απόδοσης των διάφορων προσφορών. Οι καταναλωτές πρέπει να ευαισθητοποιηθούν και να τεθούν σε επιφυλακή απέναντι στο γεγονός ότι η χρηματαγορά ενέχει πάντοτε κινδύνους και ότι δεν μπορεί να παρασχεθεί καμία βεβαιότητα όσον αφορά την απόδοση ενός κεφαλαίου, εκτός των κλασικών, ήδη πασιγνωστών, επενδυτικών μεθόδων. Η συνιστώσα «κίνδυνος» καθιστά, επομένως, δύσκολη την εκτίμηση της απόδοσης συγκεκριμένων προσφορών. Αν και το μέλλον είναι εξ ορισμού αβέβαιο, αυτό δεν σημαίνει ότι η αβεβαιότητά του δεν μπορεί να περιορισθεί, όπως έχει αποδειχθεί και σε άλλες περιπτώσεις. Βάσει π.χ. α) της τυποποιημένης κοινοποίησης των υποθέσεων, με βάση τις οποίες τα ιδρύματα κάνουν τα ίδια προβλέψεις για την προσδοκώμενη απόδοση, β) μιας κοινής παροδοχής ότι δεν θα επηρεασθούν οι μεταβλητές και γ) των επιδόσεων που σημειώθηκαν κατά τις προηγούμενες περιόδους, μπορούν να συναχθούν συγκριτικές πληροφορίες για την ελκυστικότητα των διάφορων προσφορών των εταιρειών. Είναι, επομένως, από κάθε άποψη δυνατό και, επιπλέον, άκρως επιθυμητό να αναπτυχθούν ενημερωτικά μέσα, προκειμένου να διευκολυνθεί η αιτιολογημένη επιλογή του καταναλωτή και να προετοιμασθεί το έδαφος για την καθιέρωση γνήσιου ανταγωνισμού.

2.3.5. Η ΟΚΕ θεωρεί επίσης σημαντικό, αφενός, να εξετασθεί προσεκτικά ο τρόπος με τον οποίο οι καταναλωτές μπορούν να επωφεληθούν ή ήδη επωφελούνται από την ύπαρξη της ενιαίας αγοράς στον τομέα των ασφαλίσεων και, αφετέρου, εάν κριθεί αναγκαίο, να υποβληθούν προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που θα εντοπισθούν. Με την ιδιότητά της του Παρατηρητηρίου της ενιαίας αγοράς, η ΟΚΕ είναι πρόθυμη να συνδράμει τα κοινοτικά θεσμικά όργανα στον τομέα αυτό. Ακόμη, λόγω της διάχυτης επιρροής πολυεθνικών παραγόντων στην ευρωπαϊκή ασφαλιστική αγορά, η ΟΚΕ ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τη διασφάλιση της αυστηρής εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων κατά των συμπράξεων.

2.3.6. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επαναλάβει ότι η προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, αποτελεί ζήτημα ζωτικής σημασίας, για την απρόσκοπτη καθιέρωση του ενιαίου νομισματός⁽⁴⁾. Τα εν λόγω μέτρα κρίνονται απολύτως ανα-

(1) Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΟΚ) αριθ. 1617/93 της 25. 6. 1993, ΕΕ αριθ. L 15 της 18. 1. 1994.

(2) Έγγραφο COM(95) 117 τελικό και COM(96) 79 τελικό: πρόταση οδηγίας του ΕΚ και του Συμβουλίου για την τροπολογία της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα της καταναλωτικής πίστης.

(3) 88/590/ΕΟΚ, της 17. 11. 1988.

(4) CES 1174/95 (ΕΕ αριθ. C 18 της 22. 1. 1996), ιδιαίτερα, μέρος Γ, παράγραφοι 14 και 15. Βλ. επίσης το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ΟΝΕ στις 30 Νοεμβρίου 1995, σημείο 15 (ΕΕ αριθ. C 339 της 18. 12. 1995).

γκαία, προκειμένου να κερδηθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στην ενιαία αγορά.

2.3.7. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την ανακοίνωση του αρμόδιου Επιτρόπου για την εσωτερική αγορά και τα οικονομικά θέματα, κατά τη διάρκεια του τρίτου Φόρουμ Ευρωπαϊών Καταναλωτών, σχετικά με τη σύσταση Επιτροπής Εργασίας εκ μέρους της ΓΔ XV και της ΓΔ XXIV. Εκφράζει την ελπίδα ότι η εν λόγω επιτροπή θα συμβάλει στην ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων τμημάτων, στην επίτευξη της εισαγωγής των προαναφερόμενων προτάσεων και στην έγκαιρη υιοθέτησή τους.

2.4. Υπηρεσίες κοινής ωφελείας

2.4.1. Η ΟΚΕ χαιρέται για την προσοχή που δίδει η Επιτροπή στις δημόσιες υπηρεσίες. Σημειώνει ότι η Επιτροπή δεν έχει προσδιορίσει την έννοια «βασικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας». Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται αυτές τις υπηρεσίες⁽¹⁾ ως υπηρεσίες που παρέχονται από την κοινότητα (την κεντρική ή τοπική διοίκηση ή τους δημόσιους οργανισμούς) ή υπηρεσίες που ενδέχεται να παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα με ρυθμιζόμενο τρόπο λόγω του ενδιαφέροντος των αρχών για την ποιότητα ή την πρόσβαση σε αυτές (υγεία, εκπαίδευση, δημόσιες συγκοινωνίες, μουσεία κ.λπ.).

2.4.2. Η εξέταση των υπηρεσιών κοινής ωφελείας από τη σκοπιά του καταναλωτή είναι άκρως σημαντική, επειδή όλες αυτές οι υπηρεσίες έχουν το κοινό στοιχείο ότι ο καταναλωτής, σε αντίθεση με την (ανταγωνιστική) αγορά αγαθών και υπηρεσιών, είτε δεν έχει καθόλου είτε έχει πολύ περιορισμένη επιλογή προμηθευτή. Επιπλέον, η ποικιλία, η ποσότητα, η ποιότητα και η τιμή αυτών των υπηρεσιών δεν καθορίζονται από τις δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης της ελεύθερης αγοράς, αλλά από πολιτικές αποφάσεις ή από τις δημόσιες αρχές ή τις ρυθμιστικές αρχές.

2.4.3. Κατά συνέπεια, αυτές οι αγορές δεν λειτουργούν πάντα αποτελεσματικά. Είναι προς το συμφέρον τόσο των μεμονωμένων καταναλωτών όσο και των (τοπικών) αρχών να βελτιωθεί η υπευθυνότητα, η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα όσον αφορά την παροχή τους, πράγμα που θα οδηγήσει στη βελτίωση της ικανοποίησης του καταναλωτή και την εξοικονόμηση δημόσιων δαπανών.

2.4.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η ελευθέρωση των υπηρεσιών κοινής ωφελείας ενδέχεται να αποφέρει αύξηση του ανταγωνισμού, όπως φαίνεται ότι ισχύει

για τις υπηρεσίες δημόσιων συγκοινωνιών ή ορισμένα τμήματά τους⁽²⁾. Ενδέχεται, όμως, να μην είναι πάντα δυνατή η παροχή ορισμένων υπηρεσιών με ανταγωνιστικό τρόπο, λόγω του (σχεδόν) μονοπωλιακού χαρακτήρα τους (π.χ. τα φυσικά μονοπώλια των ΟΤΑ και των κοινοφελών υπηρεσιών). Οι κυβερνήσεις πρέπει, επίσης, να διασφαλίζουν την ποιότητα και την πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες για τους καταναλωτές. Θα πρέπει επίσης να αποφευχθεί η εξαιρέση των καταναλωτών με χαμηλότερα εισοδήματα από την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών.

2.4.5. Θα μπορούσαν να καταρτισθούν δείκτες για τους διάφορους τύπους υπηρεσιών⁽³⁾. Η θέσπιση προδιαγραφών επίδοσης για συγκεκριμένες δημόσιες υπηρεσίες που δεν μπορούν ή δεν θα έπρεπε να ελευθερωθούν (εντελώς) ενδέχεται επίσης να συντελέσει στη βελτίωση της ποιότητας και να επιφέρει μείωση των τιμών τους. Η θέσπιση προτύπου ως προς την υποχρέωση λογοδοσίας εκ μέρους εκείνων που παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες, έναντι των καταναλωτών, είναι υψίστης σημασίας. Η πείρα από τον «Χάρτη των Πολιτών»⁽⁴⁾ και άλλα ενδεχόμενα πειράματα⁽⁵⁾ ίσως να παράσχει χρήσιμες πληροφορίες. Επίσης δυνατή είναι η οριζόντια προσέγγιση της βελτίωσης της ποιότητας αυτών των δημόσιων υπηρεσιών. Οι οριζόντιες πτυχές αφορούν τη συμβατική σχέση μεταξύ καταναλωτή και οργανισμού λειτουργίας, τα πρότυπα εκπροσώπησης των καταναλωτών, το χειρισμό των παραπόνων κ.λπ.⁽⁶⁾

2.4.6. Οι καταναλωτές πρέπει να συμμετέχουν στα τομεακά συμβούλια καταναλωτών που συγκροτούνται στα κράτη μέλη

⁽²⁾ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. γνωμοδότηση για το «Δίκτυο των Πολιτών» ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996.

⁽³⁾ Βλ. π.χ. την έκθεση του Κέντρου Μελετών για τις Τηλεπικοινωνίες και την Ενήμερωση, που εδρεύει στο Λονδίνο, προς την Επιτροπή σχετικά με την τηλεφωνική εξυπηρέτηση των οικιακών καταναλωτών (παραπομπή 88/160) του Οκτωβρίου 1989. Στην έκθεση αυτή απαριθμούνται οκτώ κύριες (μετρούσιμες) πτυχές των τηλεφωνικών υπηρεσιών (παροχή υπηρεσίας, πιθανότητα σφάλματος, διάρθωση σφάλματος, σύνδεση κλήσης, ποιότητα μετάδοσης φωνής, τιμολόγηση, νομισματοδέκτες και υπηρεσίες μέσω χειριστή).

⁽⁴⁾ Βλ. επίσης και τον «Κατάλογο σημείων για τον έλεγχο του Χάρτη», έναν κατάλογο που έχει εκδώσει προς χρήση των καταναλωτών το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών (Ηνωμένο Βασίλειο), για τον έλεγχο των σημείων που πρέπει να περιλαμβάνονται στα έγγραφα του χάρτη των πολιτών. Στην εν λόγω έκδοση διατυπώνονται υποδείξεις σχετικά με τη διάρθρωση και το περιεχόμενο των Χαρτών, για τον έλεγχο των σημείων που πρέπει να περιλαμβάνονται στο έγγραφο του χάρτη των πολιτών οι οποίες χρησιμοποιούνται εν τω μεταξύ ως μέσο για την αξιολόγηση και τη βελτίωσή τους.

⁽⁵⁾ Παραδείγματος χάρη: Δείκτες ποιότητας για την τοπική περιβαλλοντική πολιτική, η ανάπτυξη ενός μέσου για τη μέτρηση της απόδοσης στις Κάτω Χώρες, από την Konsumenten Kontakt (1993). Στην εν λόγω έκδοση παρουσιάζονται δείκτες σχετικά με την απομάκρυνση των αποβλήτων, την καθαριότητα των δρόμων, τη διατάραξη της κοινής ησυχίας από σκύλους κ.λπ.

⁽⁶⁾ Βλ. επίσης τη γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Επιχειρήσεων με Συμμετοχή του Δημοσίου (CEEP.95/avis 16) για την έννοια της «καθολικής υπηρεσίας» σε σχέση με τις υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών (έγγρ. COM(94) 682 τελικό, της 25. 1. 1995, κεφάλαιο V). Προσδιορίζονται τα εξής κοινά στοιχεία: δυνατότητα πρόσβασης κατά γεωγραφική περιοχή, προσιτές τιμές και πρόσβαση χωρίς διακοπές. Βλ. επίσης τη γνωμοδότηση για τον ανταγωνισμό και τις τηλεπικοινωνίες, ΕΕ αριθ. C 204 της 15. 7. 1996, όσον αφορά την έλλειψη ορισμού της «δημόσιας» και της «καθολικής» υπηρεσίας (σημείο 2.2).

⁽¹⁾ Είναι επίσης δυνατό να υπάρξει περαιτέρω διάκριση των υπηρεσιών κοινής ωφελείας σε ατομικά αγαθά και σε συλλογικά αγαθά. Συλλογικά αγαθά είναι τα αγαθά (ή οι υπηρεσίες) εκείνα τα οποία δεν είναι δυνατόν να διαχωρισθούν σε μικρότερα τμήματα, προκειμένου να διανεμηθούν σε ανεξάρτητα άτομα ή/και να τεθούν προς πώληση στην αγορά (π.χ. άμυνα, δημόσια διοίκηση, φράγματα κ.λπ.). Από την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών επωφελείται το σύνολο των πολιτών. Ο ανεξάρτητος καταναλωτής καλύπτεται από την πρόβλεψη περί παροχής ατομικών (δημόσιων) υπηρεσιών.

και ειδικότερα όπου οι ρυθμιστικοί φορείς ελέγχουν τις υποχρεώσεις σχετικά με την παροχή υπηρεσιών και τις τιμές. Τα εν λόγω συμβούλια καταναλωτών με εκπροσώπους των διαφόρων κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του μεμονωμένου πολίτη, πρέπει να έχουν το δικαίωμα να ενημερώνουν το χρήστη, να δέχονται και να διερευνούν παράπονα και εν ανάγκη να παραπέμπουν τους παραβάτες στους ρυθμιστικούς φορείς για την επιβολή κυρώσεων. Τα συμβούλια αυτά θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από τους ρυθμιστικούς φορείς από τον παρέχοντα τη δημόσια υπηρεσία.

2.4.7. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εκδώσει Πράσινο Βιβλίο για να διερευνήσει τους δυνατούς τρόπους ενίσχυσης της φωνής των καταναλωτών στην παροχή αυτών των υπηρεσιών, την ποιότητά τους και τις επιπτώσεις στις τιμές και στα ισχύοντα τιμολόγια, με αναγνώριση του γεγονότος ότι η αρχή της επικουρικότητας θα θέσει την ευθύνη της λήψης των σχετικών μέτρων στα κράτη μέλη κατά κύριο λόγο.

2.5. Η κοινωνία των πληροφοριών

2.5.1. Στο προσεχές μέλλον σχεδόν κάθε πολίτης και καταναλωτής θα αισθανθεί τα αποτελέσματα της νέας τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών. Ο τομέας της κατανάλωσης θα γνωρίσει μεγάλες καινοτομίες, καθώς η εν λόγω τεχνολογία θα φέρει επανάσταση στη διαδικασία παραγωγής και εμπορίας των αγαθών και των υπηρεσιών. Τα αποτελέσματά της θα διαποτίσουν την αγορά, και ιδιαίτερα τομείς σαν την υγειονομική περίθαλψη, τις συγκοινωνίες και τη μεταφορά των γνώσεων. Γι' αυτό το λόγο, η ΟΚΕ εκφράζει την πεποίθησή ότι η ενεργός συμμετοχή (των οργανώσεων) των καταναλωτών στην οικοδόμηση της κοινωνίας των πληροφοριών αποτελεί προϋπόθεση για κάθε δυνατή επιτυχία της.

2.5.2. Η Επιτροπή έχει ήδη παρουσιάσει διάφορες προτάσεις που αφορούν άμεσα την ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών και για τις οποίες η ΟΚΕ έχει εκδώσει γνωμοδότηση⁽¹⁾. Αν και η Επιτροπή αλλά και η ΟΚΕ έχουν δώσει αρκετή προσοχή στις πτυχές που αφορούν τον καταναλωτή, απαιτείται διαρκής επαγρύπνηση προκειμένου να συμβαδίζουμε με τις νέες γνώσεις και εξελίξεις. Η ΟΚΕ καλεί με έμφαση την Επιτροπή να συνεργαστεί στενά μαζί της και με το Φόρουμ για την κοινωνία των πληροφοριών για την ανάπτυξη της συνεχούς ανάλυσης και την περαιτέρω λεπτομερή εξέταση τόσο των επιπτώσεων που συνεπάγονται όλες αυτές οι αλλαγές για τον καταναλωτή όσο και των διαφόρων ενεργειών που πρέπει να αναληφθούν από διάφορους παράγοντες, προκειμένου να προωθηθεί η πλήρης και ικανοποιητική συμμετοχή του καταναλωτή στη νέα Κοινωνία των Πληροφοριών.

2.5.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την κατεύθυνση που εξαγγέλλει η Επιτροπή στο οικείο κεφάλαιο της ανακοίνωσής της. Ο

σχεδιασμός του συστήματος απαιτεί μεγάλη προσοχή, ούτως ώστε να αποφευχθεί ο αποκλεισμός μεγάλου αριθμού (λιγότερο ευνοημένων) καταναλωτών. Η τεχνολογία που θα αναπτυχθεί πρέπει να είναι εύχρηστη, ώστε να είναι δυνατό να χρησιμοποιείται από τους κοινούς ανθρώπους στις συνηθισμένες ασχολίες τους.

2.5.4. Η ΟΚΕ επισημαίνει και ορισμένα άλλα σημαντικά θέματα ανησυχίας, που δεν αναφέρονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής. Αναγνωρίζει, για παράδειγμα, τα δυνητικά οφέλη της ανάπτυξης ηλεκτρονικών ιατρικών φακέλλων για τη θεραπεία ασθενών/καταναλωτών. Αλλά πριν γενικευθεί η χρήση αυτών των φακέλλων, θα πρέπει να βρεθούν λύσεις για την προστασία των αυστηρά προσωπικών δεδομένων⁽²⁾. Θα πρέπει να προβλεφθεί η επιβολή κυρώσεων στα πρόσωπα, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις που χρησιμοποιούν τέτοιου είδους στοιχεία χωρίς προηγούμενη άδεια. Η ευθύνη για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις εν λόγω υποχρεώσεις επαφίεται στις κυβερνήσεις.

2.5.5. Οι άλλες ανησυχίες αφορούν τις ποιοτικές προδιαγραφές, την περαιτέρω ανάπτυξη της έννοιας της «καθολικής υπηρεσίας», τις συμβατικές σχέσεις και τους όρους των συμβάσεων, και την ασφάλεια των συναλλαγών. Οι πτυχές αυτές θα πρέπει επίσης να καλυφθούν στην αιτούμενη ανακοίνωση.

2.5.6. Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τις απαιτήσεις που ορίζονται από τους διάφορους επιχειρηματίες σχετικά με το δεσμευτικό χαρακτήρα των συμβατικών συμφωνιών που θα υπογράφουν οι καταναλωτές προκειμένου να εκτιμάται η ανάγκη για μη δεσμευτικές περιόδους, λήξη της σύμβασης μετά τη σχετική προθεσμία χωρίς καμία κύρωση και ακύρωση της σύμβασης σε περίπτωση ελαττωματικών αγαθών ή υπηρεσιών.

2.6. Τρόφιμα

2.6.1. Η αναφορά της Επιτροπής σε μελέτες οργανώσεων καταναλωτών σχετικά με τον έλεγχο της ασφάλειας/αγνότητας των τροφίμων έλαβε δραματικές διαστάσεις κατόπιν των πρόσφατων μέτρων της ΕΕ σε σχέση με την εμφάνιση της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών στο Ηνωμένο Βασίλειο. Καταδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης του κύρους των συστημάτων ελέγχου, ώστε να διαβεβαιωθεί ο καταναλωτής ότι η μέριμνα για την υγεία υπερεπεί των οικονομικών συμφερόντων, με πλήρη απώλεια της εμπιστοσύνης του που αποτελεί την ποινή για την παράλειψη. Η ΟΚΕ εκφράζει το έντονο ενδιαφέρον της για την ανάλυση και τις προτάσεις που υπόσχεται σχετικά η Επιτροπή.

2.6.2. Η ΟΚΕ θα είχε ενδιασμούς αν οι παρατηρήσεις της Επιτροπής για την επισήμανση των τροφίμων σήμαιναν ότι θα καταργούνταν εντελώς οι υφιστάμενες απαιτήσεις επισήμανσης. Οι πληροφορίες που παρέχονται βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ για την επισήμανση είναι πολύ σημαντικές για τους καταναλωτές. Δεν περιλαμβάνουν μόνο ζωτικά στοιχεία για την ημερομηνία λήξεως του τροφίμου, οδηγίες χρήσης του

⁽¹⁾ Π.χ. τη γνωμοδότηση για την ανακοίνωση «Η Ευρώπη και η κοινωνία των πληροφοριών», ΕΕ αριθ. C 39 της 12. 2. 1996, και την προγενέστερη γνωμοδότηση για το σχετικό πρόγραμμα δράσης, ΕΕ αριθ. C 110 της 2. 5. 1995.

⁽²⁾ Βλ. οδηγία 95/46/ΕΚ, ΕΕ αριθ. L 281 της 23. 11. 1995, σ. 31, για την προστασία των ατόμων κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

κ.λπ., αλλά και κατάλογο με τα συστατικά του τροφίμου, ο οποίος είναι πολύ σημαντικός για καταναλωτές με αλλεργίες ή καταναλωτές που επιθυμούν να αποφύγουν ορισμένες ουσίες για θρησκευτικούς, ιατρικούς ή άλλους λόγους. Εξάλλου, δεν πρέπει να υποτιμηθεί η σημασία της παροχής στους καταναλωτές σαφών και καλύτερων πληροφοριών για τα τρόφιμα για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης τους σ' αυτά.

2.6.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τη δήλωση της Επιτροπής ότι ορισμένες βασικές ανάγκες πληροφόρησης των καταναλωτών δεν καλύπτονται καθόλου και συνιστά στην Επιτροπή να παρουσιάσει νομοθετικές προτάσεις για την υποχρεωτική επισήμανση των οινοπνευματωδών ποτών και της θρεπτικής αξίας των τροφίμων και να εξετάσει το ενδεχόμενο τροποποίησης των υφιστάμενων κανόνων για την επισήμανση, επιβάλλοντας την αναγραφή της αναλογίας των συστατικών σε δεδομένη ποσότητα.

2.6.4. Οι απόψεις αυτές επιβεβαιώνονται από μία πρόσφατη ευρωπαϊκή έρευνα σε έξι κράτη μέλη⁽¹⁾, η οποία δείχνει ότι, από όλες τις υποχρεωτικές ενδείξεις στις ετικέτες των τροφίμων, ο καταναλωτής ενδιαφέρεται κυρίως για την ημερομηνία λήξεως του προϊόντος, τον κατάλογο των συστατικών και τις οδηγίες αποθήκευσης.

2.6.5. Όλες οι πληροφορίες πρέπει να είναι διατυπωμένες στην εθνική γλώσσα, πράγμα που δημιουργεί σοβαρά προβλήματα όσον αφορά το χώρο και το ευανάγνωστο των πολυγλωσσικών ετικετών. Η αναγραφή της θρεπτικής αξίας αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα: οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται σχεδόν πάντοτε στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου οι ετικέτες είναι συνήθως μονόγλωσσες όχι όμως αλλού, εφόσον απαιτείται πάρα πολύς χώρος για τις πολυγλωσσικές ετικέτες.

2.6.6. Συνεπώς, η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο χρησιμοποίησης κατάλληλων συμβόλων για τις διάφορες θρεπτικές ουσίες. Σύμβολα έχουν καθιερωθεί επιτυχώς για τις οδηγίες πλύσεως των ενδυμάτων και για τη σύνθεση των υποδημάτων⁽²⁾.

2.6.7. Η έρευνα αποκάλυψε, επίσης, ότι οι καταναλωτές δείχνουν λιγότερο ενδιαφέρον για την αναγραφή της θρεπτικής αξίας. Αυτό οφείλεται ίσως στο γεγονός ότι οι καταναλωτές δεν είναι συνηθισμένοι στην αναγραφή της θρεπτικής αξίας και επομένως δεν είναι πάντα εύκολο να την κατανοήσουν. Θα απαιτηθεί η ανάληψη εκτεταμένων εκστρατειών ενημέρωσης και εκπαίδευσης, προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερη η επισήμανση της θρεπτικής αξίας των τροφίμων. Στα τελικά συμπεράσματα της έκθεσης αναφέρεται επίσης ένας δεύτερος παράγοντας (σ. 28): «Δυστυχώς, με τον σημερινό τρόπο παρουσίασης, η πρόσβαση στις εν λόγω πληροφορίες είναι δυνατή μόνον σε μία μειοψηφία». Θα πρέπει επομένως να επιδιώκεται η σαφής διατύπωση των παρεχόμενων πληροφοριών. Το ίδιο ισχύει και για τη δήλωση των συστατικών.

(1) «Καταναλωτές και επισήμανση των τροφίμων στην Ευρώπη», έρευνα της Επιτροπής Εμπροσώπησης των Οικογενειακών Οργανώσεων στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (COFACE), Απρίλιος 1994, 35 σελίδες. (Το δείγμα αποτελείτο από 5 000 οικογένειες.)

(2) Βλ. ΕΕ αριθ. C 287 της 4. 11. 1992 και ΕΕ αριθ. L 100 της 19. 4. 1994.

Η ΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες της Επιτροπής να επανεξετάσει τη νομοθεσία για την επισήμανση των τροφίμων, προκειμένου να την απλοποιήσει και να την προσαρμόσει καλύτερα στις πραγματικές ανάγκες ενημέρωσης των (διάφορων κατηγοριών) καταναλωτών, με την επιφύλαξη ωστόσο της παρατήρησης που διατυπώνεται στην πρώτη πρόταση του σημείου 2.6.2.

2.6.8. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επιληφθεί του θέματος των «τροφικών ισχυρισμών» (βλ. σημείο 1.3) στο επικείμενο Πράσινο Βιβλίο της για τα θέματα των τροφίμων. Οι ισχυρισμοί για τα χαρακτηριστικά των τροφίμων είναι σημαντικοί για τους καταναλωτές, οι οποίοι αποκτούν όλο και μεγαλύτερη επίγνωση της σημασίας της υγιεινής διατροφής. Γι' αυτό και πρέπει να ισχύουν αυστηροί κανόνες για τη χρήση τέτοιων ισχυρισμών, γενικά, και ισχυρισμών για τη θρεπτική αξία των προϊόντων ειδικότερα.

2.6.9. Η ΟΚΕ είναι υπέρ ενός περιεκτικού κανονισμού για τα νέα είδη τροφίμων και τα συστατικά τους. Αναγνωρίζει τα δυνατικά τους οφέλη για τον καταναλωτή και το περιβάλλον. Σε ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούνται ήδη τέτοια γενετικά παρασκευασμένα συστατικά. Απαιτείται οπωσδήποτε κοινοτική νομοθεσία, για να διασφαλισθεί η ασφάλεια αυτής της κατηγορίας των τροφίμων σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁽³⁾.

2.6.10. Υπολείπονται ακόμη να γίνουν πολλά στον τομέα της αποδοχής και της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, όσον αφορά τη χρήση (επιτρεπόμενων) γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στα τρόφιμα. Η περίπτωση που ακολουθεί μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση για μία υπεύθυνη κοινή προσέγγιση του ζητήματος εκ μέρους του εμπορίου, της βιομηχανίας και των οργανώσεων των καταναλωτών.

Το 1991 συστήθηκε στις Κάτω Χώρες μία άτυπη ομάδα διαβούλευσης για θέματα βιοτεχνολογίας από επιχειρήσεις του τομέα των τροφίμων και οργανώσεις καταναλωτών και οικολόγων, προκειμένου να εξετάσει τις συνθήκες υπό τις οποίες είναι δυνατόν να υπάρξει υπεύθυνη εισαγωγή στην αγορά γενετικά τροποποιημένων τροφίμων. Η εν λόγω ομάδα δημοσίευσε τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεών της την άνοιξη του 1995, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο η κατάσταση σχετικά με τη λήψη αποφάσεων παρέμενε στάσιμη. Η συμφωνία στην οποία κατέληξε όσον αφορά την επισήμανση, δεν είχε ουσιαστικές διαφορές από τη δεύτερη ανάγνωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2.6.11. Η προαναφερθείσα ομάδα των Κάτω Χωρών κατατάσσει τα προϊόντα και τα συστατικά σε κατηγορίες για τις οποίες απαιτείται επισήμανση και σε κατηγορίες οι οποίες απαλλάσσονται από την υποχρέωση επισήμανσης. Κατ'αρχήν,

(3) Βλ. επίσης τη γνωμοδότηση CES 207/93, η οποία υιοθετήθηκε ομόφωνα. Κατά την εποχή της επεξεργασίας της εν λόγω γνωμοδότησης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είχαν καταλήξει ακόμη σε λύσεις για τα τελευταία εκκρεμούντα ζητήματα (της επισήμανσης). Για τη θέση της ΟΚΕ σχετικά με τις απαιτήσεις επισήμανσης βλ. σημεία 3.4.8 και 3.5. Η ΟΚΕ ασχολήθηκε περαιτέρω με το θέμα, στο πλαίσιο της αναθεώρησης των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 90/219 και 90/220, που αφορούν βασικά ζητήματα όπως οι διαβουλεύσεις, η ενημέρωση του κοινού και οι δεοντολογικές πτυχές.

η υποχρέωση επισήμανσης ισχύει για τα τρόφιμα και τα συστατικά τους τα οποία είναι ή περιέχουν γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς. Η εν λόγω υποχρέωση δεν ισχύει μόνο στην περίπτωση που δεν υφίσταται πλέον λόγος ύπαρξης της επισήμανσης για ουσιαστικούς λόγους. Δεν έχει επιτευχθεί πλήρης συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών για τις απαιτήσεις επισήμανσης που αφορούν διαδικασίες στις οποίες οι εν λόγω οργανισμοί δεν περιέχονται ή δεν περιέχονται πλέον στα τρόφιμα. Τα θέματα αυτά έχουν καταγραφεί και περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα της ομάδας διαβούλευσης, προκειμένου να υπάρξει περαιτέρω εξέτασή τους. Οι συμφωνίες που έχουν επιτευχθεί στους κόλπους της εν λόγω ομάδας αποτελούν σημαντικό στοιχείο της νομοθετικής διαδικασίας που ακολουθείται προκειμένου να εγκριθεί η διάθεση νέων τροφίμων στην αγορά των Κάτω Χωρών. Σημειώτεον ότι και στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχει επίσης ένα παρόμοιο σχήμα διαβουλεύσεων σε σχέση με την έγκριση των γενετικώς τροποποιημένων τροφίμων.

2.7. Βιώσιμη κατανάλωση

2.7.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη της βιώσιμης κατανάλωσης, δηλ. ενός επιπέδου (συνθηκών) κατανάλωσης, το οποίο να μπορεί να διατηρηθεί χωρίς να θίγονται και να υποβαθμίζονται οι δυνατότητες κάλυψης των αναγκών των παιδιών και των εγγονιών μας. Το περιεχόμενο του όρου «βιώσιμη κατανάλωση», ωστόσο, είναι ασαφές. Ο στόχος είναι, γενικά, να μειωθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της κατανάλωσης προϊόντων και υπηρεσιών. Οι καταναλωτές μπορούν να ασκήσουν πίεση επ' αυτού με την επιλογή συγκεκριμένων προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά δεν είναι πάντοτε σαφές σε ποιο βαθμό μπορούν να επηρεάσουν την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών.

2.7.2. Ο παραγωγός είναι εκείνος που έχει την τεχνογνωσία για να καλλιεργήσει πιο φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και συσκευασίες και η κυβέρνηση είναι εκείνη που μπορεί να επιβάλει αυστηρότερες οικολογικές προδιαγραφές για τα προϊόντα και τις διαδικασίες παραγωγής, αν υπάρχει η κατάλληλη τεχνολογική εξέλιξη. Η κυβέρνηση έχει επίσης τη δυνατότητα, μέσω της λήψης φορολογικών μέτρων, να ενθαρρύνει την εμπορική προώθηση προϊόντων που δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα το περιβάλλον.

2.7.3. Παρατηρείται όλο και μεγαλύτερη αύξηση του βαθμού συνειδητοποίησης της επιδείνωσης της περιβαλλοντικής κατάστασης εκ μέρους των καταναλωτών, όπως και της επιθυμίας τους να διαδραματίσουν έναν περισσότερο ενεργό ρόλο και να συμβάλουν στη δημιουργία ενός καθαρότερου περιβάλλοντος, όπως αποδεικνύει π.χ. η επιτυχή εφαρμογή πολλών συστημάτων διαλογής των απορριμμάτων. Τα εθνικά και τα κοινοτικά συστήματα οικοσήμανσης απευθύνονται προς αυτούς τους καταναλωτές. Τα εν λόγω συστήματα αποσκοπούν στην εμπορική προώθηση λιγότερο επιζήμιων για το περιβάλλον προϊόντων και στην ενημέρωση των καταναλωτών, σχετικά με τα προϊόντα αυτά⁽¹⁾.

Έρευνες έχουν δείξει ότι οι καταναλωτές είναι διατεθειμένοι να αγοράσουν αυτά τα προϊόντα⁽²⁾, ακόμη και σε ελαφρά υψηλότερες τιμές από άλλα εφάμιλλα, αρκεί να έχουν ένα λογικό επίπεδο απόδοσης. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή, ότι οι καταναλωτές μπορούν να κάνουν αυτές τις επιλογές μόνο αν διαθέτουν τις απαιτούμενες πληροφορίες σχετικά με τις πτυχές που αφορούν το περιβάλλον και την απόδοση.

2.7.4. Δυστυχώς, μέχρι στιγμής, λίγοι μόνο παραγωγοί είναι διατεθειμένοι να ανταγωνιστούν στην αγορά με τέτοια πιο φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα, όπως δείχνουν τα αποτελέσματα των διάφορων εθνικών περιβαλλοντικών καθεστώτων και το σύστημα οικολογικής επισήμανσης της ΕΕ.

2.7.5. Επίσης δεδομένων των επιπτώσεων των εμπορικών φραγμών των εθνικών καθεστώτων, το μέλλον της περιβαλλοντικής επισήμανσης έγκειται στην ενίσχυση του συστήματος της ΕΕ και τη διατήρηση των εθνικών καθεστώτων μόνο για τα προϊόντα με παραδοσιακή θέση στην εθνική αγορά. Ως πρώτο βήμα αυτής της πορείας είναι η περαιτέρω συνεργασία και ο μεγαλύτερος συντονισμός των εθνικών αρχών όσον αφορά τον καθορισμό των κριτηρίων για την απονομή του αιτούμενου οικολογικού σήματος.

2.7.6. Κατά την αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 880/92 του Συμβουλίου, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στην απλοποίηση των διαδικασιών καθορισμού των οικολογικών κριτηρίων και τη συνακόλουθη μείωση του βάρους που τίθεται στον κατασκευαστή για να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις. Θα πρέπει, επίσης, να διερευνηθεί η μείωση του κόστους του συστήματος. Θα μπορούσε να ενισχυθεί ο ρόλος των αρμόδιων, για τον καθορισμό των κριτηρίων, οργανισμών. Ο ρόλος του Συμβουλευτικού Φόρουμ είναι μεγάλης σημασίας, επειδή δημιουργεί την επιρροή ευρύτερων συμφερόντων στην Κοινότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.7.7. Το τμήμα περιβάλλοντος της Γενικής Γραμματείας της ΟΚΕ αποτελεί το σημείο επαφής του Φόρουμ και εκτελεί χρέη συνδέσμου με την Επιτροπή. Βοηθά το Φόρουμ στην επεξεργασία των γνωμοδοτήσεων του και εκτελεί και άλλα γραμματειακά καθήκοντα. Πρόκειται προς το παρόν για μια άτυπη ρύθμιση. Η θέση αυτή θα πρέπει τώρα να επισημοποιηθεί στο άρθρο 6 του κανονισμού, διότι αποτελεί το ιδεώδες πλαίσιο για τις δραστηριότητες του Φόρουμ.

2.8. Εκπροσώπηση των καταναλωτών

2.8.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την ελπίδα της Επιτροπής ότι η αναδιαρθρωμένη σχέση συνεργασίας της με τους καταναλωτές θα εξασφαλίσει την ταχεία εισαγωγή συμβουλών από πλευράς τους. Αν και η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η νέα Επιτροπή Καταναλωτών συστάθηκε σύμφωνα με το γενικό πρότυπο της Επιτροπής για επιτροπές του είδους αυτού, εκφράζει απορία για το γεγονός ότι η σύνθεση της Επιτροπής Καταναλωτών, όπως και η συχνότητα και ο ακριβής χρόνος των συναντήσεών της, ορίζονται από την Επιτροπή. Δικαίωμα εκπροσώπησης σημαίνει σαφώς ότι οι οργανώσεις καταναλωτών πρέπει να καθορίζουν ποιος θα τις εκπροσωπεί και τότε κρίνουν σκόπιμο

(1) Βλ. π.χ. τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 880/92 της 23ης Μαρτίου 1992 για την οικολογική ετικέτα, άρθρο 1 (ΕΕ αριθ. L 99 της 11. 4. 1992).

(2) Βλ. π.χ.: Οι Ευρωπαίοι και το περιβάλλον, Ευρωβαρόμετρο 43.1α, έκθεση που κατέθεσε για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η INRA (Ευρώπη) — ECO Νοέμβριος 1995, καθώς και την προαναφερθείσα έρευνα της επιτροπής COFACE.

να δώσουν συμβουλές στην Επιτροπή. Το δικαίωμα αυτό δεν θα πρέπει, εξάλλου, να περιοριστεί στις προτάσεις καθαρά και μόνο του τομέα της πολιτικής καταναλωτών, αλλά να επεκταθεί και σε (σημαντικά) οριζόντια θέματα αυτής της πολιτικής.

2.8.2. Παρότι η χρηματοδοτική υποστήριξη των οργανώσεων καταναλωτών της Νότιας Ευρώπης από την Επιτροπή είναι ουσιώδης, πρέπει να αναγνωριστεί ότι πρόκειται για ένα θέμα, το οποίο κατ'αρχήν, με βάση την αρχή της επικουρικότητας, ανήκει στις εθνικές κυβερνήσεις.

2.8.3. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία της εκπροσώπησης των καταναλωτών στον τομέα της τυποποίησης. Χαίρεται για την δέσμευση της Επιτροπής να υποστηρίξει αυτή την εκπροσώπηση μέσω της ANEC (Ευρωπαϊκή Ένωση Συντονισμού των Εκπροσώπων των Καταναλωτών για την Τυποποίηση), διότι παρέχει μια εξαιρετική βάση για την ευρωπαϊκή τυποποίηση.

2.9. Ανάπτυξη πολιτικής καταναλωτών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

2.9.1. Αν και η πρωταρχική αξία της πολιτικής καταναλωτών είναι η κατάλληλη προστασία του συμφέροντος του καταναλωτή, είναι πολύ πιθανό η ανάπτυξη πολιτικής καταναλωτών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη να είναι θεμελιώδους σημασίας για τη μετάβαση από μια κατευθυνόμενη οικονομία σε μια οικονομία της αγοράς.

2.9.2. Τα προβλήματα αυτών των χωρών, ιδίως της πρώην ΕΣΣΔ, είναι τεράστια και συνυφασμένα μεταξύ τους. Η κατάρρευση της εγχώριας παραγωγής έφθασε σε ιλιγγιώδεις διαστάσεις. Η αγορά έχει κατακλυσθεί από ξένα αγαθά, συχνά χαμηλής ποιότητας, ή προϊόντα παραποίησης/απομίμησης. Συντά τα προϊόντα αυτά⁽¹⁾ προτιμώνται έναντι των εγχώριων καταναλωτικών αγαθών, λόγω της κακής φήμης που είχαν αποκτήσει τα τελευταία στο σύστημα της κατευθυνόμενης οικονομίας. Η ΕΕ και άλλες εξαγωγικές χώρες θα πρέπει να συμβουλευθούν τους εξαγωγείς τους να αποφεύγουν την εξαγωγή ποιοτικά υποβαθμισμένων προϊόντων στην περιοχή αυτή, ελλείψει των κατάλληλων ελέγχων στις εν λόγω χώρες, διότι η ανεξέλεγκτη διάθεση τέτοιων προϊόντων κατώτερης ποιότητας, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο την καθυστέρηση της οικονομικής ανασυγκρότησης των χωρών, αλλά και τον κλονισμό της πίστης των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων στην οικονομία της αγοράς.

2.9.3. Οι συγκριτικές δοκιμές, η έντιμη ενημέρωση του καταναλωτή και η οικονομική του προστασία μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην ώθηση των εγχώριων παραγωγών να αναπτύξουν καλύτερες επιδόσεις, επιταχύνοντας έτσι τη διεργασία της ανοικοδόμησης των εθνικών τους πόρων.

2.9.4. Η εμφάνιση ανεξάρτητων οργανώσεων καταναλωτών σ'αυτές τις χώρες θα πρέπει να υποστηριχθεί έντονα. Η ανάπτυξη της αστικής κοινωνίας⁽²⁾ είναι υψίστης σημασίας και απαραίτητο συστατικό για μια οικονομία της αγοράς. Διότι η πολιτική κοινωνία αντιπροσωπεύει τις ηθικές και πολιτιστικές αξίες της κοινωνίας. Αποτελεί το κανονιστικό στοιχείο των νόμων και των κανόνων που διέπουν την οικονομία της αγοράς.

2.9.5. Η ΓΔ XXIV θα μπορούσε, υπό την αιγίδα του προγράμματος TACIS, να «υιοθετήσει» μία χώρα σε μετάβαση, παραδείγματος χάρι τη Λευκορωσία.

2.9.6. Η ΟΚΕ είναι, επιπλέον, της γνώμης ότι η ΓΔ XXIV πρέπει να διαδραματίσει ενεργό ρόλο συμβάλλοντας στην ανάπτυξη και την εκτέλεση σχεδίων πολιτικής καταναλωτών στο πλαίσιο των προγραμμάτων Phare και Tacis, διότι η συμβολή της έχει ζωτική σημασία για την αποτελεσματικότητά τους.

2.10. Αναπτυσσόμενες χώρες

2.10.1. Η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ ίσως να μην έχει ακόμη αναγνωρίσει τη σχέση και τη σημασία ορισμένων πτυχών της πολιτικής καταναλωτών για τα δικά της προγράμματα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ωστόσο, οι οργανώσεις των καταναλωτών έχουν συμβάλει σημαντικά στη διαμόρφωση της αναπτυξιακής πολιτικής. Η Διεθνής Οργάνωση Ενώσεων Καταναλωτών (IOCU), ο πρόδρομος της «Διεθνούς Καταναλωτών», έχει, εξάλλου, να επιδείξει ένα επιβλητικό μητρώο υποστήριξης στις (πρωτοεμφανιζόμενες) οργανώσεις καταναλωτών στον τρίτο χόσμο.

2.10.2. Όπως αναφέρθηκε στο σημείο 1.8, η πολιτική καταναλωτών αποτελεί (ουσιαστικό) στοιχείο των πολιτικών που αποσκοπούν στην οικονομική ανάπτυξη. Αυτό ισχύει και για την ανάπτυξη των χωρών του τρίτου κόσμου (βλ. τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Προστασία του Καταναλωτή⁽³⁾) του ΟΗΕ αποτελούν ουσιαστικό τμήμα της αναπτυξιακής στρατηγικής τους. Ιδιαίτερη σημασία για τους καταναλωτές του τρίτου κόσμου έχει το μέρος Z (μέτρα που αφορούν ειδικούς τομείς και το κεφάλαιο IV, διεθνής συνεργασία).

Οι οργανώσεις καταναλωτών του τρίτου κόσμου επιδεικνύουν ιδιαίτερη δραστηριότητα σχετικά με την προστασία του δικαιώματος στην ασφάλεια και στην υγεία. Ελέγχουν την αγορά και παροτρύνουν τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς, όπως η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και η Επιτροπή Κώδικα Διατροφής (Codex Alimentarius Commission), να προβούν στη θέσπιση νομοθετικών διατάξεων και κωδίκων συμπεριφοράς για την επίτευξη αυτού του στόχου. Στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη αληθεύει ότι οι οργανώσεις καταναλωτών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικοδόμηση των θεσμών και αποτελούν σημαντικό παράγοντα της οικονομικής εξέλιξης.

(1) Προφανώς η γενική εμπορική θέση των ΧΚΑΕ είναι πολύ πιο σύνθετη από την πτυχή που αναφέρεται εδώ. Για τη διαμόρφωση μίας πληρέστερης εικόνας, βλ. π.χ. την επικείμενη συμβολή του τμήματος γεωργίας για τις επιπτώσεις της προσχώρησης των ΧΚΑΕ στην ΚΓΠ.

(2) Βλ. επίσης τη χωριστή γνωμοδότηση για την «Αναπτυξιακή βοήθεια, χρήση διακυβέρνηση και ρόλο των κοινωνικοοικονομικών ομάδων συμφερόντων».

(3) Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης 39/248, παράρτημα της 9. 4. 1995.

2.10.3. Η ΟΚΕ σημειώνει με επιδοκμασία τη συμβολή που θα προσφέρει η πολιτική καταναλωτών στην αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ προς όφελος των καταναλωτών στις χώρες του τρίτου κόσμου.

3. Σύσταση της ΟΚΕ

Οι καταναλωτές αποτελούν ουσιώδες συστατικό για την ανάπτυξη μιας επιτυχημένης οικονομίας στα κράτη μέλη.

Τούτο πρέπει να αναγνωρισθεί και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε επίπεδο κρατών μελών με τη συμμετοχή τους και κατά προτίμηση σε τομεακό επίπεδο, προκειμένου να διευκολυνθεί η συμμετοχή τους.

Ως πρόγραμμα δράσης σε κοινοτικό επίπεδο, η ΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή με την υποστήριξη των εθνικών κοινοβουλίων να ανακηρύξουν το έτος 1999 ή 2000 ως «Έτος του Καταναλωτού» και να συντονίσουν αναλόγως το πρόγραμμα δράσης και τις σχετικές πολιτικές.

Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία, η οποία έλαβε περισσότερες από το ένα τέταρτο των ψήφων, απορρίφθηκε κατά την πορεία των συζητήσεων:

Να προστεθεί νέα παράγραφος 2.8.4. με το ακόλουθο κείμενο:

«Η ΟΚΕ υποδεικνύει στην Επιτροπή να προβεί σε σύσταση προς τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 195, 2ο εδάφιο της ΣΕΚ, να προτείνουν μεταξύ των υποψηφίων μελών της ΟΚΕ, τουλάχιστον 1 εκπρόσωπο των καταναλωτών.»

Αιτιολογία

Θα είναι σκόπιμο, για να υπάρξει μεγαλύτερη πολυμέρεια στις μελλοντικές συνθέσεις στα πλαίσια της ΟΚΕ, να περιλαμβάνουν τουλάχιστον 1 εκπρόσωπο των καταναλωτών για κάθε κράτος μέλος.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 36, ψήφοι κατά: 65, αποχές: 22.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών»

(96/C 295/15)

Στις 30 Ιανουαρίου 1996, και βάσει του άρθρου 198 της Συνθήκης ΕΚ, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών».

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Μαΐου 1996. Εισηγητής ήταν ο κ. J. Bento Gonçalves.

Κατά την 337η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 98 ψήφους υπέρ, και 1 αποχή την εξής γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Πρόκειται για την εξέταση ενός θέματος που παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον. Αφορά ευρύτατες περιοχές της ΕΕ είτε παράκτιες (παραθαλάσσιες) είτε απομακρυσμένες (εσωτερικές και ορεινές, αγροτικές και άλλες) και εκτείνεται σε ποικίλες περιοχές και τρίτες χώρες.

Το γεγονός αυτό επιβάλλει σε πολλές περιπτώσεις μια ανάλυση των διασυννοριακών επιπτώσεων του προβλήματος στις παράκτιες ζώνες ιδίως δε της διατήρησης του περιβάλλοντος.

Αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση επιβάλλεται όμως να είναι πιο εκτεταμένη ακολουθώντας, μεταξύ άλλων, τον προσανατολισμό του εγγράφου της Επιτροπής Ευρώπης 2000+ «Συνεργασία για την Ευρωπαϊκή Χωροταξία»⁽¹⁾.

1.2. Η οικονομική ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών επιβάλλεται να στηρίζεται σε βιώσιμα πρότυπα. Οι δυσκολίες φαίνεται να ευρίσκονται ιδίως στον προσδιορισμό και στην εναρμόνιση αυτών των προτύπων ενόψει της σύγκρουσης συμφερόντων. Οι οικονομικός στόχος, καίτοι ουσιώδης, δεν πρέπει να προηγείται των άλλων κατά τον καθορισμό των προτύπων που θα υιοθετηθούν.

Επιδοκιμάζεται η ολοκληρωμένη προσέγγιση του προβλήματος που υιοθετείται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, όπου τονίζεται η ανάγκη ενίσχυσης του συντονισμού σε τομείς δράσης και μεταξύ των διαφόρων βαθμίδων της εδαφικής αρμοδιότητας.

1.3. Η παράκτια ζώνη αποτελεί το σημείο επαφής μεταξύ θάλασσας και ξηράς. Από τα κοινωνικο-οικονομικά συστήματα όπου υλοποιείται αυτή η επαφή, απορρέουν θετικές επιπτώσεις (βιωσιμότητα των συστημάτων, διατήρηση του περιβάλλοντος και του τοπίου, και διατήρηση ή εμπλουτισμός των αλιευτικών πόρων και επέκταση της υδατοκαλλιέργειας) ή και αρνητικές (χειροτέρευση του περιβάλλοντος, ρύπανση των υδάτων,

υπερεκμετάλλευση των ζωνών, εποχικότητα της απασχόλησης και πλημμύρες) των οποίων οι συνέπειες πρέπει να εξετασθούν με τρόπο εμπειριστατωμένο.

1.3.1. Στις παράκτιες περιοχές εγκαταστάθηκαν παραγωγικοί παράγοντες η χρησιμοποίηση των οποίων πρέπει να καταστεί ορθολογική με σκοπό να ενισχυθεί η βιώσιμη ανάπτυξη. Πρόκειται για τουριστικές εγκαταστάσεις η χρησιμοποίηση των οποίων πρέπει να βελτιωθεί από κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής πλευράς ώστε να προσανατολισθούν βιώσιμες και συνεχείς δραστηριότητες που μπορεί να συμβάλουν στη δημιουργία σταθερότερης απασχόλησης.

Επιβάλλεται ακόμη να ενισχυθούν οι καινοτόμες πρωτοβουλίες στον τομέα των νέων τεχνολογιών που επιτρέπουν τον αναπροσανατολισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων και επιφέρουν την επέκταση των ενεργειών που δημιουργούν απασχόληση.

1.3.2. Το πρόβλημα του περιβάλλοντος των παράκτιων περιοχών δεν μπορεί να απομονωθεί από τις συνέπειες που έχουν σ'αυτές η εγκατάλειψη των εδάφων και η αυξανόμενη φυγή του πληθυσμού ιδίως σε ορεινές μειονεκτικές περιοχές τις οποίες διασχίζουν υδάτινα ρεύματα.

1.4. Ο ευαίσθητος χαρακτήρας των οικοσυστημάτων των παράκτιων ζωνών θίγεται έντονα λόγω της ενέργειας εσωγενών και εξωγενών παραγόντων που προκαλούν τη χειροτέρευση των ζωνών, πράγμα που επηρεάζει τη βιοτική ποικιλία στην προοπτική της. Το τμήμα πιστεύει ότι πρωταρχικό χαρακτήρα μεταξύ των διαφόρων πτυχών του προβλήματος θα έχει η αποφασιστική υποστήριξη αυτών των οικοσυστημάτων.

1.5. Οι παράκτιες ζώνες αποτελούν γεωγραφικές ενότητες πολύ ετερογενείς που δεν είναι δυνατό να οριοθετηθούν βάσει απλών κριτηρίων που αφορούν τους πληθυσμούς και την επιφάνεια.

Οι επιπτώσεις που προέρχονται, όσον αφορά την εδαφική διατήρηση των ζωνών αυτών, από την κατασκευή ποτάμιων φραγμάτων, και θαλάσσιων αναχωμάτων ή προεξοχών, έχουν αξιόλογη σημασία στις χώρες με καταρρακτώδεις βροχές που προκαλούν διάβρωση και θέτουν σε κίνδυνο τη διαμόρφωση της ακτής, την ασφάλεια των πληθυσμών και τη βιωσιμότητα των προτύπων της ανάπτυξης και της απασχόλησης στις σχετικές εγκαταστάσεις.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 133 της 31. 5. 1995, σ. 2 και ΕΕ αριθ. C 301 της 13. 11. 1995, σ. 10.

1.5.1. Σε μερικές παράκτιες ζώνες του ατλαντικού η διάβρωση προκαλεί μια αυξανόμενη υποχώρηση της παράκτιας γραμμής και δημιουργεί έναν κίνδυνο για τις αστικές περιοχές που είναι εγκαταστημένες εκεί. Έχει σημασία επίσης να συνεκτιμηθεί η επίδραση των θυέλλων και άλλων τύπων κατακλυσμών για την ισορροπία των ζωνών αυτών.

1.5.2. Επίσης επιβάλλεται να ληφθεί υπόψη το αποτέλεσμα που προκαλείται από τη συσσώρευση ιζημάτων στις υγρές και στις παράκτιες ζώνες, τα οποία δημιουργούν φυτοπλαγκτόν και σημαντικούς ρύπους. Η εν λόγω ρύπανση παραβιάζει τη χρήση των περιοχών αυτών και οδηγεί σε εντονότερη αποξήρανση των εδάφων η μελλοντική χρήση των οποίων απαιτεί προγραμματισμό.

Καθίσταται αναγκαίο, συνεπώς, να ληφθεί υπόψη στο πρόγραμμα επίδειξης, η εξυγίανση, η προστασία των εδάφων, η απορρύπανση, η αφαλάτωση και να εξετασθούν οι διάφορες οικονομικές χρήσεις των ιζημάτων. Η χρήση των ανακτωμένων ζωνών θα μπορούσε να κατευθυνθεί προς την παραγωγή γεωργικών ποιοτικών προϊόντων ώστε να γίνει σεβαστή η ποιότητα των εδάφων αυτών.

2. Σκέψεις διαγνωστικού χαρακτήρα

2.1. Η διακρίβωση των προβλημάτων διατυπώνεται ορθώς· αναγνωρίζεται η πρωταρχική σημασία της διατήρησης των φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων στη διπλή επίπτωση της δηλ. όσον αφορά τα συστατικά του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου όσο και την βάση που είναι απαραίτητη για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη βιώσιμου χαρακτήρα των ανθρώπινων κοινοτήτων των ευρωπαϊκών παράκτιων ζωνών.

2.2. Η προσέγγιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων των παράκτιων ζωνών οφείλει να λάβει υπόψη τις επιπτώσεις τους στο δίπτυχο θάλασσα-ξηρά και να διακρίβώσει τις συνέπειες που έχουν οι οικονομικές δραστηριότητες, που εκτυλίσσονται στους χώρους αυτούς, στις θαλάσσιες και υπερωψωμένες περιοχές, όσον αφορά τη διατήρηση της βιοποικιλίας των οικοσυστημάτων και των τοπίων.

2.3. Αναγνωρίζεται η δυσκολία κατά την οριοθέτηση και ποσοτική απεικόνιση της γεωγραφικής έκτασης αυτών των περιοχών, που περιλαμβάνουν θαλάσσιους χώρους και μέρη της υφαλοκορηπίδας. Αυτή η οριοθέτηση και ποσοτική απεικόνιση είναι όμως απαραίτητη για να καταρτισθούν πρότυπα σχεδιασμού και πλήρους εκμετάλλευσης. Όπως άλλωστε αναφέρει το έγγραφο «Τα παράκτια φυσικά συστήματα και οι ζώνες εντός των οποίων οι ανθρώπινες δραστηριότητες συνδέονται με την εκμετάλλευση των παράκτιων πόρων, μπορούν συνεπώς να επεκτείνονται ...» πολύ πέραν του εσωτερικού της ξηράς και της θάλασσας. Οποσδήποτε και ειειδή υπάρχει μια έντονη αλληλεπίδραση μεταξύ θαλάσσιων προϊόντων και πόρων και του τύπου συστημάτων εκμετάλλευσης από τον άνθρωπο των γήινων πόρων, θα έχει σημασία να καθορισθούν τα όρια παρέμβασης που αντιστοιχούν τόσο όσο είναι δυνατό σε βιολογικές μονάδες ή ατομικές μονάδες εκμετάλλευσης του τοπίου.

2.3.1. Οι μορφές χρησιμοποίησης του παράκτιου χώρου (αλιεία, βιομηχανία που συνδέεται με την αλιεία και τη γεωργία, υδατοκαλλιέργεια, γεωργία, τουρισμός, τουριστικά λιμάνια,

πολεοδομία, βιομηχανία που συνδέεται συνήθως με τα λιμάνια, εξόρυξη και επεξεργασία υδρογονανθράκων και λιμενικές δραστηριότητες) προσδιορίζουν και καθορίζουν τη διατήρηση/χειροτέρευση της πολιτιστικής ταυτότητας των τοπίων αυτών των ζωνών και των πόρων που συνδέονται με αυτές, και έτσι η σχετική μελέτη πρέπει να πραγματοποιηθεί με τρόπο πλήρη και όχι μερικό.

2.3.2. Χρειάζεται ακόμη να γίνει αναφορά στις συνέπειες για το περιβάλλον, που απορρέουν από ελαττωματική εγκατάσταση βασικών μηχανισμών εξυγίανσης στις παράκτιες και ορεινές περιοχές, από λύματα των γεωργικών εγκαταστάσεων, από την κατασκευή πυρηνικών εργοστασίων παραγωγής ενέργειας και από βιομηχανίες που παράγουν ρυπογόνα και μάλιστα τοξικά κατάλοιπα κοντά σε ποτάμια και σε υγρές περιοχές.

2.4. Η ανακοίνωση της Επιτροπής περιέχει ορισμένους δείκτες σχετικά με την έκταση των παράκτιων ζωνών και τη σημασία των πληθυσμών τους.

2.4.1. Τα κριτήρια αξιολόγησης των παράκτιων ζωνών με βάση την πληθυσμιακή πυκνότητα μόλις και επιτρέπουν να διαπιστωθεί ο «παράκτιος ή χερσαίος χαρακτήρας» των χωρών της Ένωσης, αλλά δεν δίνουν ενδείξεις για την αλληλεπίδραση μεταξύ παραγωγικών δραστηριοτήτων και του τοπίου των παράκτιων ζωνών.

Αποτελούν όμως δείκτες που ενδιαφέρουν την εξέταση της χειροτέρευσης ή καταστροφής των τοπίων, της μείωσης της βιοποικιλίας και της ρύπανσης των υδάτων. Πάντως, ακόμη μια φορά τονίζεται ότι η ποικιλία αυτών των δεικτών διέπεται σε μεγάλο βαθμό από την φύση της παραγωγικής δραστηριότητας που πραγματοποιείται από τις ανθρώπινες κοινότητες όχι μόνο τις μόνιμες αλλά και εκείνες που αναπτύσσονται μακροχρόνια και επίσης από τις λιμενικές δραστηριότητες.

2.4.2. Οι επιπτώσεις που παρατηρούνται σε ένα τοπίο ή περιβάλλον δεν συνδέονται πάντοτε απευθείας με τις αιτίες και ακόμη λιγότερο μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι εκδηλώνονται αμέσως. Η κατάσταση αυτή επιτείνεται στα τοπία των παράκτιων ζωνών ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων θαλάσσιων ή ποτάμιων μεταφορών, που προκαλούν σοβαρές ζημιές λόγω της σύμπτωσης πολλών αιτιών. Διαπιστώνονται έτσι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και των προτύπων βιώσιμης ανάπτυξης που συνδέονται με αυτές.

2.4.3. Επιπλέον τα τοπία, τα οικοσυστήματα και οι επιπτώσεις στην βιοποικιλία των παράκτιων ζωνών διαφέρουν αρκετά στις χώρες της Ένωσης, ιδιαίτερα σ' εκείνες του Βορρά, κατάσταση που δεν εξετάζεται δεόντως στην έρευνα που πραγματοποίησε η Επιτροπή.

2.4.4. Έχει σημασία επίσης να διευρυνθεί το περιεχόμενο των κριτηρίων αξιολόγησης των παράκτιων ζωνών, με τη διπλή προοπτική θάλασσα-ξηρά ως συνδεδεμένα στοιχεία.

Η σημασία των παράκτιων οικοσυστημάτων, είτε από πλευράς οικονομικής είτε από πλευράς αποκλειστικής βιολογικής, καταδεικνύουν την ανάγκη εξέτασης των χρησιμοποιητέων κριτηρίων, για τη διασφάλιση της διατήρησής τους και βελτίωση των φυσικών ιδιοτήτων τους.

2.5. Θεωρείται ορθώς διατυπωμένη η σκέψη για τις εποχιακές μεταλλαγές των πληθυσμιακών πιέσεων στα οικοσυστήματα και στα τοπία των παράκτιων ζωνών, λόγω των αρνητικών επιπτώσεων του «εντατικού τουρισμού».

Θα ήταν σκόπιμη η εξέταση αυτών των επιπτώσεων σε όλη τους την έκταση (πολιτιστική καλλιέργεια, έντονη πολεοδομία, χειρότερηση των οικοσυστημάτων και των τοπίων και οικονομία).

3. Ανεπάρκεια συντονισμού και συνεννοήσεων

3.1. Διακρίβωση των υφισταμένων μέσων

3.1.1. Όπως αναφέρεται στα παραρτήματα I και II του εγγράφου της Επιτροπής υφίστανται διάφορα νομικά και οικονομικά μέσα καθώς και δυνατότητες προγραμματισμού, που αφορούν, αμέσως ή εμμέσως, τις παράκτιες περιοχές, που δεν καλύπτουν, πάντως, με τρόπο ολοκληρωμένο τις πολιτικές που πρέπει να υλοποιηθούν. Τα πολύ λίγο επιτυχή αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν με τον χάρτη των ευρωπαϊκών ακτών επιβεβαιώνουν το συμπέρασμα.

3.2. Ανεπάρκεια συντονισμού

3.2.1. Τα μεμονωμένα μέσα δεν έχουν επιτύχει τους επιδιωκόμενους στόχους και η έλλειψη συντονισμού κατά την εφαρμογή τους επιτείνει τη σαθρότητα των αποτελεσμάτων της βιώσιμης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης αυτών των ζωνών στις πολλαπλές τους πτυχές.

3.2.1.1. Η επιτυχία μιας ολοκληρωμένης εξέτασης των περιβαλλοντικών προβλημάτων εξαρτάται από την εφαρμογή μέσων προληπτικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα που περιλαμβάνουν ιδίως:

- τη μεγαλύτερη συνεκτίμηση των προβλημάτων του περιβάλλοντος από τα διαρθρωτικά ταμεία·
- την υποχρεωτική αξιολόγηση των επιπτώσεων των σχεδίων και προγραμμάτων για το περιβάλλον·
- την υιοθέτηση ευρύτερων μέσων οικονομικής αξιολόγησης που περιλαμβάνουν το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους·
- το συντονισμό των κοινοτικών πολιτικών και εκείνων των κρατών μελών λαμβανομένων υπόψη των στρατηγικών για το χώρο, σκοπό να διασφαλισθεί και πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη·
- τη διασφάλιση της συνεργασίας με την κινητοποίηση, διαπαιδαγώγηση και ενημέρωση των πληθυσμών·
- τη συμμετοχή της επιστημονικής κοινότητας.

Για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα αυτών των μέσων είναι αναγκαίο να επιτευχθεί στο ανώτατο δυνατό βαθμό ο συντονισμός των πολιτικών και των παραγόντων που έχουν την ευθύνη για την υλοποίησή τους και να σχεδιασθούν καινοτόμες νομικές μορφές που επιτρέπουν τη δημιουργία μέσων μόνιμου διαλόγου και προκαλούν την ομοφωνία με σκοπό την επίλυση ενδεχομένων διαμαχών.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι κατά την εξέταση της πλήρους διαχείρισης των παράκτιων ζωνών επιβάλλεται να συμμετάσχουν και οι τρίτες χώρες καθώς και οι αντίστοιχες τοπικές και περιφερειακές αρχές. Η μέριμνα αυτή πρέπει να εξετασθεί στα προγράμματα της ΕΕ προς υποστήριξη τρίτων γειτονικών χωρών εφόσον τηρούν τα κοινοτικά πρότυπα.

4. Πρόγραμμα επίδειξης για την Ολοκληρωμένη Εκμετάλλευση των Παράκτιων Ζωνών

4.1. Το παρόν πρόγραμμα αποτελεί ένα πρώτο βήμα ενόψει της εφαρμογής παλαιότερων ψηφισμάτων⁽¹⁾ και αποτελεί μια εννοϊκή εξέλιξη στον τομέα.

Γενικά το πρόγραμμα επίδειξης μπορεί να συμβάλει στον καθορισμό των στρατηγικών πλήρους διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, λαμβανομένων υπόψη των προσανατολισμών που μνημονεύονται στο σημείο 3.2.1.1.

Τα πτωχά αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν με τις προγενέστερες πρωτοβουλίες όσον αφορά το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους των παράκτιων ζωνών δικαιολογούν τη σημασία του προγράμματος που προτείνει η Επιτροπή.

4.1.1. Όπως φαίνεται από την παρούσα γνωμοδότηση λόγοι συνοψίζουν και δικαιολογούν το ενδιαφέρον της ΕΕ για την επίλυση των προβλημάτων των παράκτιων ζωνών:

- α) αδυναμία λύσεως με τρόπο μεμονωμένο από κάθε κράτος μέλος των υφισταμένων προβλημάτων (φυσικός πλούτος και πολιτιστική κληρονομιά, μεταφορά ρύπων και ιζημάτων, τουριστικά ρεύματα, θαλάσσια ασφάλεια, απασχόληση και εκτός σχεδίου πολεοδομηση·
- β) αρνητική επίπτωση ορισμένων μεγάλων πολιτικών κατευθύνσεων και δράσεων της ΕΕ και των κρατών μελών για την ισορροπία των παράκτιων ζωνών (περιορισμένοι συντονισμοί και σύγκρουση μεταξύ πολιτικών: περιφερειακή, γεωργική, μεταφορών, υδατοκαλλιέργειας, αλιευτική, ενεργειακή, περιβαλλοντική, βιομηχανική, τουριστική και λιμενική·
- γ) πραγματοποίηση ανταλλαγών εμπειρίας και τεχνογνωσίας στο χώρο αυτών των πολιτικών·
- δ) σημαντική εμβέλεια των στόχων, λαμβανομένων υπόψη των εργασιών της οικολογικής και αρχαιολογικής έρευνας και εκείνων στον τομέα τη βιολογίας και των προγραμμάτων της επιστημονικής κοινότητας.

(1) Ψήφισμα της 25. 2. 1992, ΕΕ αριθ. C 59 της 6. 3. 1992 και ΕΕ αριθ. C 135 της 18. 5. 1994.

4.1.2. Το πρόγραμμα πρέπει να εξασφαλίσει τη συμμετοχή των σχετικών πληθυσμών μέσω των οργάνων και της διοίκησης τους, των λιμενικών αρχών και εκείνων που είναι υπεύθυνες για τη θαλάσσια ασφάλεια όπως συνιστάται με σχηματικό τρόπο στον πίνακα 8 του εγγράφου της Επιτροπής.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η Επιτροπή οφείλει να διασαφηνίσει αντικειμενικότερα το πρόγραμμα επίδειξης έχοντας υπόψη εκείνο που είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί και τις σχετικές περιοχές. Όλες οι παράκτιες περιοχές, που έχει αναγνωρίσει η Επιτροπή, πρέπει να έχουν ανάλογες ευκαιρίες για να θέσουν υποψηφιότητα.

5.2. Επιβάλλεται επίσης να καθορισθούν με τρόπο διαφανή τα κριτήρια επιλογής των παράκτιων ζωνών που θα υπαχθούν στο πρόγραμμα επίδειξης.

5.2.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει παράκτιες περιοχές που αποτελούν πραγματικές ποικιλίες.

5.2.2. Θα υπάρξει ενδιαφέρον για τις προτάσεις της Επιτροπής, τα γεγονότα, θετικά ή αρνητικά καθώς και τα εμπόδια των οποίων η υπερνίκηση παρουσιάζεται πιο δυσχερές, που απορρέουν από την εμπειρία από την υλοποίηση των σχεδίων περιλαμβανομένης και της σύμβασης «Baie de la Rance» όσον αφορά:

- συντονισμό και διαχείριση
- συνέπειες στις διάφορες περιοχές από τα έργα που έχουν ήδη γίνει
- συμβολή και συμμετοχή της επιστημονικής κοινότητας
- βαθμοί συμμετοχής των πληθυσμών και των οργανώσεών τους
- συμβολή των τοπικών, περιφερειακών και κεντρικών αρχών
- δράσεις και συμβολή των εργαζομένων και των εργοδοτών των περιφερειών
- οικονομική ανάλυση, τόσο του κόστους των δράσεων όσο και της επίδρασης του σχεδίου κατά τη δημιουργία νέων ευκαιριών για το εμπόριο και την απασχόληση.

5.3. Στο πρόγραμμα χρειάζεται να περιλαμβάνεται προσαρμοστικός για τις ενέργειες διάδοσης/πληροφόρησης και τους στόχους του ώστε να γίνει δυνατή η επίδειξη συνεργιών με παροχή κινήτρων στον εμπλεκόμενο πληθυσμό.

5.4. Στο πρόγραμμα επίδειξης επιβάλλεται να συνεκτιμηθεί η διενέργεια καινοτόμων δράσεων στους τομείς της διαπεριφερειακής συνεργασίας στις οποίες θα συμμετέχουν τόσο τα κράτη μέλη όσο και τρίτες χώρες, καθώς και στους τομείς της χωροταξίας και της πολεοδομίας.

5.4.1. Το πρόγραμμα πρέπει ακόμη να συμβάλλει ώστε η ευρωπαϊκή πολιτική για τις παράκτιες ζώνες θα γίνει πιο συνεκτική, διαφανής και αντικειμενική χωρίς να είναι λιγότερο αποτελεσματική. Είναι ανάγκη να βασίζεται στην αρχή της

διόρθωσης των αιτιών της περιβαλλοντικής επιθετικότητας και στην αρχή «ο ρυπαίνων επανορθώνει» και να εντάσσει την περιβαλλοντική πολιτική των παράκτιων ζωνών στις άλλες πολιτικές για την περιφερειακή ανάπτυξη.

5.4.2. Το πρόγραμμα πρέπει ακόμη να «προκαλεί» ενέργειες που αφορούν την έρευνα και την καινοτομία, να εμπλέκει νέες τεχνολογίες, καινοτόμους δραστηριότητες και τη δημιουργία νέων τομέων απασχόλησης και νέων επαγγελμάτων σταθερής διάρκειας.

5.4.3. Ενόψει της πολλαπλότητας και ειδικού χαρακτήρα των υπό ανάπτυξη ενεργειών, τυπικών για τις παράκτιες ζώνες, στο πρόγραμμα είναι απαραίτητο να προβλέπονται επεμβάσεις όσον αφορά την κατάρτιση σε όλες τις βαθμίδες: σχολική, πανεπιστημιακή και επαγγελματική.

5.4.4. Γίνεται δεκτό ότι το πρόγραμμα επίδειξης βοηθεί στη λήψη στοιχείων για το χειρισμό και συντονισμό του θέματος με λεπτομερειακό τρόπο, πράγμα που επιτρέπει την οργάνωση τραπεζών δεδομένων σε εθνική, περιφερειακή και υπερεθνική βαθμίδα που υποστηρίζουν την εφαρμογή στρατηγικών για βιώσιμες πολιτικές όσον αφορά τη χωροταξία των παράκτιων ζωνών.

5.5. Η χρηματοδότηση των δράσεων στηρίζεται στα διάφορα νομικά θεσπίσματα και οικονομικά προγράμματα που εφαρμόζονται για την λύση των προβλημάτων των παράκτιων ζωνών.

5.5.1. Η σημασία των πρωτοβουλιών αυτών δικαιολογεί των εκ μέρους του Συμβουλίου δημιουργία ενός νέου χρηματοδοτικού μέσου οριζόντιου τύπου ή στη μετατροπή του νομικού τύπου των υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων σε πιο ευλύγιστα όργανα.

5.5.2. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία των προβλημάτων που έχουν διακριωθεί στις παράκτιες ζώνες της ΕΕ και την ανάγκη ανάληψης δράσεων καινοτόμου χαρακτήρα όσον αφορά την διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία. Η λύση τους απαιτεί την θέσπιση ενός σαφούς νομικού τύπου βάσει του οποίου οι νομικές και οικονομικές πτυχές του θέματος θα τυγχάνουν οριζόντιου χειρισμού.

Θεωρείται επίσης αναγκαίος ο συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών της ίδιας της Επιτροπής του οποίου τη σημασία τονίζει η έκβαση της πρωτοβουλίας. Η δημιουργία π.χ. μιας ομάδας Ad hoc ενδέχεται να αποτελεί καλή λύση.

Η διασαφήνιση των ανωτέρω προβλημάτων καθώς και η επάρκεια του νομικού τύπου για την εφαρμογή των χρηματοδοτικών μέσων απαιτεί την εξέταση και ενδεχόμενη δημοσίευση ειδικού κανονισμού και οδηγίας.

5.6. Το τμήμα επικροτεί το περιεχόμενο της ανακοίνωσης της Επιτροπής με το οποίο συμφωνεί και ελπίζει ότι για την πρωτοβουλία θα διατεθούν τα κατάλληλα οικονομικά μέσα ώστε να είναι επιτυχής.

Σαν βάση στις πληροφορίες που θα συλλέγουν με την υλοποίηση του προγράμματος επίδειξης, η Επιτροπή οφείλει να παρουσιάσει συγκεκριμένες προτάσεις που επιτρέπουν την εφαρμογή στρατηγικών με στόχο την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

5.7. Η ανακοίνωση της Επιτροπής δεν είναι πάντως πολύ φιλόδοξη ή καινοτόμος τόσο ως προς τους στόχους όσο και ως προς τους υπό διάθεση πόρους. Η ΟΚΕ την καλεί να διευρύνει τις προθέσεις της, να τις εντάξει στην στρατηγική πρόταση για τη χωροταξία και τη διαχείριση των παράκτιων

ζωνών και να ενσωματώσει και τις ορεινές και παραθαλάσσιες ζώνες.

Πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τη συνεργασία με τις γεινιάζουσες χώρες με κοινούς θαλάσσιους χώρους.

Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τη Διατροφή που θα πραγματοποιηθεί από τις 13 έως τις 17 Νοεμβρίου 1996 στη Ρώμη»

(96/C 295/16)

Στις 9 Ιουλίου 1996, και σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 23 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με την «Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τη Διατροφή που θα πραγματοποιηθεί από τις 13 έως τις 17 Νοεμβρίου 1996 στη Ρώμη»

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να ορίσει τον κ. Kallio γενικό εισηγητή.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 337η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου 1996) υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 95 ψήφους υπέρ, 0 ψήφους κατά και 7 αποχές.

Η επάρκεια των τροφίμων είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον της ανθρωπότητας. Οι συνθήκες παραγωγής τροφίμων είναι πολύ διαφορετικές στα διάφορα μέρη της υδρογείου. Οι αναπτυσσόμενες κυρίως χώρες έχουν συνεχή προβλήματα όσον αφορά την οργάνωση της παραγωγής τροφίμων σε μόνιμη βάση.

Η πλεονασματική παραγωγή των βιομηχανικών χωρών έχει δώσει από την άλλη πλευρά εσφαλμένη εικόνα όσον αφορά την παγκόσμια κατάσταση των τροφίμων. Οι επιδοτήσεις των εξαγωγών κατέστησαν δυνατή την πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές των χωρών που έχουν υψηλό κόστος παραγωγής. Έως σήμερα δεν έχει δοθεί επομένως ιδιαίτερη προσοχή στην ασφάλεια των τροφίμων. Η γεωργική πολιτική έχει επικεντρωθεί σε βραχυπρόθεσμες λύσεις, στις οποίες δεν έχει ληφθεί επαρκώς υπόψη ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός όσον αφορά την επάρκεια τροφίμων ούτε έχει χαραχθεί πολιτική τροφίμων σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι χώρες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες αναγκάστηκαν να ζητήσουν επισιτιστική βοήθεια.

Λόγω της ταχείας μείωσης των αποθεμάτων τροφίμων στον κόσμο, η ασφάλεια των τροφίμων σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ένα από τα σημαντικότερα θέματα της διεθνούς πολιτικής από τα οποία εξαρτάται το μέλλον της ανθρωπότητας. Από την ανεξέλεγκτη αύξηση του πληθυσμού της γης καθώς και τα παγκόσμια κλίμακας περιβαλλοντικά προβλήματα έχει προ-

κύψει το πρόβλημα της μακροπρόθεσμης κάλυψης των οισιτικών αναγκών της ανθρωπότητας. Η ΟΚΕ θεωρεί άκρως σημαντικό να εξεταστούν τα προβλήματα που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τη Διατροφή που θα πραγματοποιηθεί από τις 13 έως τις 17 Νοεμβρίου 1996 στη Ρώμη σε επίπεδο αρχηγών κρατών.

Η ΟΚΕ επιθυμεί, ενόψει της προετοιμασίας της εν λόγω διάσκεψης, να επιστήσει την προσοχή στα εξής θέματα:

1. Η διεθνής κοινότητα πρέπει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εξασφάλιση της παραγωγής τροφίμων σ'ολόκληρο τον κόσμο, στα πλαίσια σεβασμού, βεβαίως, των παραδοσιακών τοπικών προϊόντων.
2. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις αρόσιμες καλλιέργειες ούτως ώστε να διασφαλιστεί η αντίστοιχη παραγωγική ικανότητα με συνεκτίμηση του φαινομένου της διάβρωσης, της καθαρότητας του αέρα και της ορθολογικής χρήσης του εδάφους.
3. Πρέπει, στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής, να αναγνωριστεί το δικαίωμα κάθε χώρας για επαρκές επίπεδο ασφάλειας τροφίμων.

4. Τα περιβαλλοντικά θέματα πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερος υπόψη κατά τη χάραξη της γεωργικής πολιτικής τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.
5. Η γεωργική πολιτική πρέπει έχει την κοινωνική ευθύνη για την επάρκεια τροφίμων για τον παγκόσμιο πληθυσμό σε οιαδήποτε κατάσταση.
6. Τα συστήματα γεωργικής παραγωγής πρέπει σε όλες τις χώρες να είναι συμβατά με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης.
7. Πρέπει να ενθαρρυνθεί η δημιουργία και ανάπτυξη οικογενειακών εκμεταλλεύσεων, στο μέτρο που συμβάλλουν σημαντικά στη σταθερότητα της παραγωγής και στην προστασία του εδάφους και του περιβάλλοντος, καθώς και στην πιο ομοιογενή κατοίκηση της γης και στην καταπολέμηση της αυξανόμενης ερήμωσης.
8. Είναι σαφές ότι πρέπει να ενισχυθεί ο συντονισμός των οργανώσεων και των διεθνών συμφωνιών οι οποίες διέπουν την παραγωγή τροφίμων.
9. Πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαφορές που οφείλονται στις περιφερειακές και περιβαλλοντικές συνθήκες της γεωργικής παραγωγής κατά τη σύναψη διεθνών συμφωνιών.
10. Πρέπει να θεσπιστούν αξιόπιστα κριτήρια και έλεγχοι σε διεθνή κλίμακα για ασφαλή και «καθαρή» παραγωγή τροφίμων.
11. Πρέπει να καταστεί δυνατή η διατήρηση του δυναμισμού της υπαίθρου στον κόσμο ολόκληρο και να αναδιαρθρωθεί ανάλογα ο ιστός των αγροτικών περιοχών.
12. Πρέπει με κάθε τρόπο να παρασχεθούν κίνητρα στους γεωργούς και τους άλλους φορείς του τομέα των τροφίμων και συγκεκριμένα με το να συμμετάσχουν οι οργανώσεις που τους εκπροσωπούν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την ασφάλεια των τροφίμων κατά τη Διάσκεψη Κορυφής της Ρώμης.

Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου 1996.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Carlos FERRER